"ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ"

(ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ
ಇವರಿಗೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಶೋಧನಾ
ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಧನಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶ್ವನಾಥ
ಸಂಶೋಧಕರು

ಡಾ. ಪ್ರಮೀಳಾ ಎಂ. ಸಿರ್ಕೆ
ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ.
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ
ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ೫೮೩೨೭೬
೨೦೦೧

"ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ"

(ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ
ಇವರಿಗೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಶೋಧನಾ
ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಧನಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಶ್ವನಾಥ

ಸಂಶೋಧಕರು

ಡಾ. ಪ್ರಮೀಳಾ ಎಂ. ಸಿರ್ಸೆ

ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ
ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ – ೫೮೩೨೭೬

೨೦೧೧

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

"ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ" ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಶ್ರೀಮತಿ **ಡಾ. ಪ್ರಮೀಳಾ ಎಂ. ಸಿರ್ಸೆ** ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ ಬೀದರ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಧನಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಶ್ವನಾಥ
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ
ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ
ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ.

ಸ್ಥಳ : ಬೀದರ

ದಿನಾಂಕ: ೩೧/೦೫/೨೦೧೧

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

"ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ" ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಧನಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ಅವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ಪ್ರಮೀಳಾ ಎಂ. ಸಿರ್ಸೆ
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು,
ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ
ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ.

ಸ್ಥಳ : ಬೀದರ

ದಿನಾಂಕ: ೩೧/೦೫/೨೦೧೧

ಪರಿವಿಡಿ

ಅನುಬಂಧ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೧

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೧

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಭಾರತ ದೇಶದ ಭೂಮಿ ಫಲವತ್ತತೆಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ ಆಯಾ ರಾಜ್ಯದ ಹವಾಗುಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಹಾರದ ಸಮತೋಲನತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ದೇಶದ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಕಾಶ್ಮೀರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸೇಬಿನಂತಹ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಆಂದ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಹಾಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ಅಡಿಕೆ, ಕಾಫಿ, ಟಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಸ್ಸಾಂನಂತಹ ಉಸುಕಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಬದಲಿಗೆ ಪೆಟ್ರೋಲ ಸಿಗುವಂತ ಭೂಮಿ ಗುಣ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಭಾರತ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇಶ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಾಡು ಎಂಬಂತೆ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ ಒಕ್ಕಲುತನ. ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಿಡಿದವನು ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಚೊಚ್ಚಲು ಮಗನಾದ ರೈತ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐದು ತಾಲೂಕುಗಳ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಕಬ್ಬು, ಜೋಳ, ಗೋದಿ ಬೆಳೆಯ ಧಾನ್ಯಗಳಾದ ಕಡಲೆ, ತೊಗರಿ, ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಚಣಗಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಸೋಯಾಬಿನ್, ಸೇಂಗಾ ಎಳ್ಳು, ಕುಸುಬಿ, ಕಾರೆಳ್ಳು ಮುಂತಾದವುಗಳು. ವಿವಿಧ ಹಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ಹಿಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಪಡಿ ಕೊಡುವಳು ಭೂಮಿ ತಾಯಿ' ಎನ್ನುವ ಮಾತೊಂದಿದೆ. ಭೂಮಿಗೆ ನಂಬಿದವರನ್ನು ಭೂ ತಾಯಿ ಕೈಬಿಡಲಾರಳು. ವರ್ಷದ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಯಾಗುವುದಂತೂ ಸಾಮಾನ್ಯ.

ರೈತರ ಉಸಿರಾದ ಕೃಷಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಬೇರಾದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. ಇವೆರಡೂ ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಾದ ಹಾಡುಗಳು, ಕಥೆಗಳು, ಒಗಟುಗಳು, ಒಡಪುಗಳು, ಬಯಲಾಟ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಕೃಷಿ'ಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಮ್ಮನವರಿಂದ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡುಂಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳ ಸವಿ ನೆನಪುಗಳು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಲೆಂದು ಹಾಗೂ ತವರು ಮನೆ – ಗಂಡನ ಮನೆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮನೆಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿಯ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೊಗಸೆಯ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ' ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ 'ಕೃಷಿ' ಮಾತ್ರ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಬಂದ ಅಪರೂಪದ ಪ್ರಕಾರ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡದೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸು ಬಯಸಿದ ಜನಪದರ ಚಿತ್ರಣ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಜನಪದರ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲ ಒಂದಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಜನನದಿಂದ ಮರಣದವರೆಗೆ ಜೀವನದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಾನತೆ ಸಾರುವ ಅಂತರಂಗದ ನುಡಿ ಅನುಭವವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಮೌಖಿಕ ಸಂವರ್ಧನೆ ಜನಪದವಾಗಿದೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐದು ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಲು ಹೋದಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಳೆರಾಯನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ಆಯಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಜನಪದರೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಸಿ, ಕೃಷಿಯ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕ್ಯಾಮರಾದಿಂದ ಜನಪದರು ಕೃಷಿಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟುವ–ಬೀಸುವ ಛಾಯ ಚಿತ್ರಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸುವ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮದಿ ನೀಡುವಂಥ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿವೆ. ಜನಪದರು ಕೆಲಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನರಂಜಿಸಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ತಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದ ದಣಿವು ತಮಗೆ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ಮುಗಿಯಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಜನಪದರು ನಸುಕಿನಲೆದ್ದು ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುತ್ತ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒರಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಹಾಕಿ ಒನಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಒನಕೆ ಹಾಡುಗಳೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇತ್ತು. ಈ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಚರಿತ್ರೆಯಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾಡುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಡುವ ಬಹುತೇಕ ಗೀತೆಗಳು ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ಪದಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಸರಳವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಮುಂಜಾನೆಯ ಪ್ರಶಾಂತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಾಳು ಬೀಸುತ್ತಾ

ಜನಪದ ಮಹಿಳೆ ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆ ತನ್ನ ಕಷ್ಟ-ಸುಖ, ನೋವು-ನಲಿವುಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ದೇವರು, ನಿಸರ್ಗ, ಕುಟುಂಬ, ಬದುಕು, ಸಮಾಜ ಕುರಿತಂತೆ ಜನಪದ ಹೆಣ್ಣಿನ ನಿಲುವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ-

"ಓಮನೆಂದು ಕುಟ್ಟರಿ ಬಾರೆ ।

ಸೋಮನೆಂದು ಬೀಸರಿ ಬಾರೆ ।

ಓಮಸೋಮನೆರಡು ತಿಳಿಯಬೇಕೆ ನಾರಿ ।

ಹಾಕವ್ವ ಯಾರಿ"[7] ।

ಜನಪದರು ನಿಸರ್ಗ ಸಹಜವಾದ ಕವಿಗಳು. ತಾವು ಕಂಡುಂಡ ಅಪಾರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತರಲು ಅದನ್ನು ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೇ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು. ಜಾನಪದವೆಂಬುದು ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಜಾಣನಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡದ್ದು, ಏಕೆಂದರೆ, ಇದರ ಬಾಹುಗಳು ಬಲು ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳವು. ಇಂಥ ಸುಂದರ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಠಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿನ್ನಲೆಯಾದ ಪರಿಸರವೆಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ. ಅಂತೆಯೇ ಜೀವನದ ವಿಪುಲತೆ, ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥಹ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಜ್ಞಾತ ಕವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ.

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಜನಪದರು ಮನರಂಜಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು- ಬೀಜ ಬಿತ್ತುತ್ತಾ, ನೇಗಿಲು-ಕುಂಟಿ-ಎಡೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ಹುಲ್ಲು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾ, ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಗೂಡು ಮುರಿಯುತ್ತಾ, ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ರಾಶಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವರು. ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು - ಕೇಳುವುದು, ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುವ-ಒಡೆಯುವ, ಒಡಪ ಹಾಕಿ ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳುವಂತಹ ಸುಂದರ ಕ್ಷಣಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಬೇಸರದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಆಗಮನದಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜರಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಮರು ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೇರುಗಳು ಹುಡುಕುವ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ.

ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವಂತೆ "ಬೇರು ನೆನೆಯದೆ ಹೂವು ಅರಳದು, ಮುಂದಣ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟ ಆಧುನಿಕರು ಹಿಂದಣ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯ".

ವ್ಯಾಪ್ತಿ:

ಮಾನವ ಕುಲಕೋಟಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆಯೊ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ 'ಕೃಷಿ' ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ-ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಜನರು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿರಬೇಕು. ಜನರು ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿರಲು ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರ ಬೇಕು. ಇಂಥಹ ಆಹಾರ ಸಿಗುವುದು ಕೇವಲ 'ಕೃಷಿ'ಯಿಂದ ಮಾತ್ರ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು, ನೌಕರಿಯನ್ನು ಕನಿಷ್ಠವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದುಣ್ಣುವವನಿಗೆ ಬಡತನವಿಲ್ಲ, ಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ವ ಅರಿತ ರೈತರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆರಂಭದ ದಿನವಾದ 'ಯುಗಾದಿ' ಹಬ್ಬದಂದು ಹೊಸ ಪಂಚಾಂಗ ಓದಿಸುವುದು ಪರಿಪಾಠ. ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಗೃಹಗಳ ಚಲನ-ವಲನದ ಮೇಲಿಂದ ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಮಳೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ, ಯಾವ ಬೆಳೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಳುವರಿ ನೀಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹರವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವರು. ಇಂಥ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದವರು ಜನಪದರು. ಇವರ ಬಾಳು-ಬದುಕು, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಉಡುಗೆ-ತೊಡಗೆ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ತಿಂಡಿ-ತಿನಿಸು ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಂತಾಗಿವೆ.

ಜನಪದರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಜನಪದರು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬದುಕು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯಾಗಿರು ತ್ತಿದ್ದರು.

ಜನಪದರಂತೆ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗ ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ-ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥ ಆರೋಗ್ಯ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆ-ಹೊಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದ್ದು, ಎರಡನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ದಾರಿ, ಮೂರನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನಲೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ,. ನಾಲ್ಕನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಎಂದರೇನು ? ಜನಪದರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ, ಐದನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಪಟ್ಟಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿ, ಆರನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ, ಲಕ್ಷಣ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಳನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಎಂಟನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಒಂಬತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹತ್ತನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕಲಾ ವಿಜೇತರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹನ್ನೊಂದನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಾರಂಶ, ಸಮಾರೋಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಕಠಿಣ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ನೀಡಿ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ 'ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಕ್ಷೆ', ವಕ್ತಾರರ ಸೂಚಿ, ಗ್ರಂಥ ಸಹಾಯ, ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ 'ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಶೋಧಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧	ಹಾಡು ಹೇಳಿದವರು	: ಶರಣಮ್ಮಾ ಕೆ. ಗಂದಿಗುಡೆ
	ಗ್ರಾಮ	: ಗಡಿ ಕೂಶನೂರು
	ತಾಲುಕು	: ಔರಾದ(ಬಿ)
	ಜಿಲ್ಲೆ	: ಬೀದರ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೨

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ದಾರಿ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೨

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ದಾರಿ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಸುಮಾರು ಒಂದುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮೊದಲು ಆರಂಭಿಸಿದವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರೇ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗೆ ಜಾನಪದದ ಬಗ್ಗೆ ನೇರವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮತ ಪ್ರಚಾರ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತದ ಸುಸೂತ್ರತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅವರು ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಜಾನಪದದ ಕೆಲ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾದರು. ಭಾರತೀಯ ಜಾನಪದದ ಅದರಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ದಾಖಲೆಗಳು "ಎಡ್ಗರ ಥರ್ಸ್ಟನ್, ಆಬೆ ಡುಬೋಯಿಸ್, ಮೇಕೆಂಜಿ, ಮೇರಿಫ್ರೇರಿ, ಗೋವರ, ಫ್ಲೀಟ್, ಕಿಟಲ್ ಮೊದಲಾದವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರೀತಿ ನೀತಿ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ"[೧].

ಕಿಟಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನನಿತ್ಯ ಕೇಳ ಬರುವಂಥವು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ತುಂಬಾ ಅಪೂರ್ವವಾದಂಥವು. ಕಿಟಲ್ ಕೋಶದ ಗಾದೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ರಾಗೌರವರು 'ಕಿಟಲ್ ಕೋಶದ ಗಾದೆಗಳು' ಎಂಬ ಸಂಪಾದನಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಾದೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕಿಟಲ್ ಕೋಶದ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಫ್ಲೀಟ್‌ರ ಕೊಡುಗೆಯೂ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಹಲವಾರು ಜನಪದ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಲಾವಣಿಗಳ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಹಾಡುವ ಕ್ರಮ, ಲಯದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅವರು ಗುರುತಿಸಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನವೋದಯ ಚಳುವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂದು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ದೇಶ ಪ್ರೇಮ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು. ಈ ರೀತಿ ಆಗಿದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ, ವಸಾಹತೀಕರಣಕ್ಕೊಳಗಾದ

ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಭವೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದರು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾನಪದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ವಿದ್ವಾಂಸರು 'ಸಾಹಿತ್ಯಕ' ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮವರ ಗಮನ ಜನಪದ ಗೀತೆ, ಕಾವ್ಯ, ಗಾದೆ, ಕಥೆ ಒಗಟು ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರಕಾರಗಳತ್ತ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗಿ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇನ್ನಿತರ ವಿಚಾರಗಳು ಕಡೆಗಣಿತವಾದವು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೀತೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಸರಳತೆ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಚೆಲುವು, ಆಡು ನುಡಿಯ ಸೊಗಸು, ಇಂಪಾದ ಸಂಗೀತ ಇವು ಮುಖ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಾದವು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಗೀತೆಗಳಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಬಂದಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೆನಿಸಿದ ಗೀತ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿದವು. ಕಾಪಸೆ ರೆವಪ್ಪ, ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮಧುರಚೆನ್ನರು ಸೇರಿ ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಗರತಿಯ ಹಾಡು' ಎಂಬ ಜನಪದ ತ್ರಿಪದಿಗಳ ಸಂಕಲನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. 'ಗರತಿಯ ಹಾಡು' ಪರಿಶುದ್ಧ ತ್ರಿಪದಿಗಳಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಆಕರ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಡು ಮಾತಿನ ಬಂಧ ಬಳಕುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟಿರುವ ಈ ತ್ರಿಪದಿಗಳಗೆ ಸರಿಮಿಗಿಲೆನ್ನಿಸುವ ಜನಪದ ಗೀತ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲ. ಗರತಿಯ ಹಾಡು ಅಂದಿನ ಜಾನಪದಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಒಂದು ಮಾದರಿ ಸಂಕಲನವಾಯಿತು. ಇದರ ಮಾದರಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಂದ ಮುತುವರ್ಜಿವಹಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೆಲಸ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನೇಕರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳ ಮುಂದೆ ಬಂದುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದವು. ಧಾರವಾಡದ 'ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ', ಮೈಸೂರಿನ 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ' 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆ'ಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು.

ಮೂವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಹಾಡುಗಳಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಂಬಂತಾಯಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಿಗ್ಗಜಗಳೆಲ್ಲರೂ

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹ. ಮಾಸ್ತಿ, ದೇವುಡು, ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ, ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ, ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ, ಎಸ್.ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಗೋರುರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಲೇಖನ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೊಗಸು, ಅದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದತ್ತ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರೋತ್ತರದ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಗದ್ದಗಿಮಠ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕರಾಕೃ ಗದಗಿ ಮಠರು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಿದರು. ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಆರು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ನಾಲ್ಕು ನಾಡ ಪದಗಳು, ಕಂಬಿಯ ಹಾಡುಗಳು, ಜನತಾ ಗೀತೆಗಳು, ಕುಮಾರರಾಮನ ದುಂದುಮೆ, ಮಲ್ಲ ಮಲ್ಲಣಿ, ಲೋಕ ಗೀತೆಗಳು, 'ಹವ್ಯಾಸಿ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರ ಸಂಕಲನಗಳಿಗಿಂತ, ಗದ್ದಗಿ ಮಠರ ಸಂಕಲನಗಳು ಸಂಶೋಧಕ ಮೌಲ್ಯ, ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಮೌಲಿಕ ತಾವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಗೀತ ಸಂಪತನ್ನು ವಸ್ತು ರೂಪಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಆಯಾ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಸ್ಥಾನಿಕ ಮಹತ್ವ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಹಿನ್ನಲೆ ಮುಂತಾದ ವಿವರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು, ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿದ್ದ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನ'. ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಅವರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳು ಅವರ ಸಂಕಲನಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ 'ಡಾಕ್ಟರೇಟ ಪದವಿ ಪಡೆದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ವ್ಯಕ್ತಿ' ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಗದಗಿಮಠರವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

೧೯೭೦ರ ದಶಕದವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದಂಥವು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಜಾನಪದವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ತರಬೇತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಶ್ರೀಮಂತ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಅಳಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಬೇಗ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಕಳಕಳಿಯೇ ಸಂಗ್ರಹದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಷ್ಟೇನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಕಾಲದ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ವೈವಿಧ್ಯ

ಆಳವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಸಂಕಲನಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

೧೯೬೦ ರ ನಂತರ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಖಚಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು. ಹೊಸ ಪೀಳಗೆಯ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮತ್ತು ತಜ್ಞರು ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸತೊಡಗಿದರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಜಾನಪದವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡರು. ೧೯೬೬ ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ತರಗತಿಗಳಗೆ ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆನಂತರ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಜಾನಪದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ತರಗತಿಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಕಲಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ಜಾನಪದ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಲಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಜಾನಪದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಗೆ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ತಜ್ಞರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕೆಲಸಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು. ಹೀಗೆ ೧೯೭೪-೭೫ ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಸಹ ಎಂ.ಎ. ತರಗತಿಗೆ ಜನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯ ಪಠ್ಯವಾಗಿ ಇಡಲಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀ ಕಾಶಿನಾಥ ರೆಡ್ಡಿ ಅವರದು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ತತ್ವಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಮಾಣಿಕರಾವ ಧನಶ್ರೀ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಶಿರೋಮಣಿಯವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಾದೆಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ಸುಂದರ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ"[೨]. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ 'ಬುಲಾಯಿ' ಹಾಡಿನ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದಾದನಂತರ ಜಾನಪದದ ಬಗ್ಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಸಮಾನವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗತೊಡಗಿತು. ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಧಾಟಿಯಲ್ಲೆ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಜಾನಪದದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಅರಿವು ಮುಂತಾದ ಖಚಿತ

ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಜಾನಪದದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶ, ಜಾತಿ-ಧರ್ಮ-ಜನವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದುವರೆಯಲಾಯಿತು.

ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಉದಾ:- ಡಾ. ಮರುಳ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನವರ 'ಲಾವಣಿಗಳು', ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣನವರ 'ಫ್ಲೀಟರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಐದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಲಾವಣಿಗಳು' ಮುಂತಾದವುಗಳು.

'ಸುವರ್ಣ ಸಂಚಯ' ಹಾಗೂ 'ಹೊನ್ನ ಬಿತ್ತೆವು ಹೊಲಕ್ಕೆಲ್ಲ' ಎಂಬ ಎರಡು ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ, ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚಾಲನೆ ಮೂಡಿಸಿತು. 'ಸುವರ್ಣ ಸಂಚಯ' ಎಂಬುದು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಫಲಶೃತಿ, ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳು ಎಂಬ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾದ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ' ಎಂಬ ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕರ ಲೇಖನ ಜನಪದ ಮತ್ತು ಜಾನಪದದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಖಚಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಆ ನಂತರದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದಾದ ನಂತರ ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಹ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಹತ್ವದ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೭೪ರ ವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾನಪದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಲಾವಣಿ, ಕಥೆ, ಐತಿಹ್ಯ, ಭಾಷಾಂತರ, ರೂಪಾಂತರ, ಗಾದೆ, ಒಗಟು, ನಾಟಕ, ರಂಗಭೂಮಿ, ವಿಚಾರ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಎಂಬ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದವರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ, ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಬಿರಾದಾರ, ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಡಾ. ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರ, ಡಾ. ಚನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ, ಡಾ. ದೇವೇಂದ್ರಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ, ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಸುಂಕಾಪುರ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆಯವರು ಪ್ರಮುಖರು. ಇವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗದ 'ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು', 'ಹಾಡುಂಟೆ ನನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ', 'ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು', 'ಗಿರಿಜನರ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು' ಮೊದಲಾದವು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಆಸಕ್ತಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ ನಂತರ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳತ್ತಲೂ ಜಾನಪದದ ಇನ್ನಿತರ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಗಮನ ಹರಿಯಿತು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದರಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಅರವತ್ತರ ದಶಕದ ನಂತರ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿದವು. ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ, ಮೂಲೆ-ಮೂಲೆಗೂ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಕಾರ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತೊಡಿಗಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದು, ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿತರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ತನ್ನದೆ ಆದ ಬೆಲೆಯಿದೆ.

"ಜಿ.ವಿ.ಡಿ. ಯವರ 'ಹಾವಾಗಿ ಹರಿದ ಅಣ್ಣಯ್ಯ' ಎಂಬ ಸಂಕಲನ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ನಿರೂಪಣಾ ಸೊಗಸಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನ. ರಾಗೌ, ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ, ನಾರಾಯಣಗೌಡ ಮುಂತಾದವರ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಜನಪದ ಕಥಾ ವರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ"[೩].

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಕಲನಗಳು ತಡವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಂಕಲನಗಳು ಈಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ 'ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು, ಕಲ್ಲೇಶ ಇಟಗಿಯವರ 'ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಥೆಗಳು' ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಆರಂಭದಿಂದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಹೆಚ್. ಎಸ್. ಅಚ್ಚಪ್ಪನವರು ಸುಮಾರೂ ೧೫೩ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಗಾದೆಗಳು ಆಯ್ದು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳು' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಾದೆಗಳಿವೆ. ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಗೌ ಹಾಗೂ ಸುಧಾಕರರವರು ಗಾದೆಗಳ ಉಗಮ, ಸ್ವರೂಪ,

ವಿಕಾಸ, ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಒಗಟುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಸುಧಾಕರರವರು ಒಗಟುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಶಂಪ, ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ, ರಾಗೌ, ವಿವೇಕ ರೈ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಗಟುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರರವರು 'ಜಾನಪದ ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ 'ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ'ಗಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದ್ಯಾಕೊ ಒಗಟುಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳೇನೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ.

ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯತರ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಾನಪದದ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರು 'ಬಯಲಾಟದ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ತಂತ್ರ ಶೈಲಿ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜನಪದ ವೈದ್ಯ, ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಡಿ.ಕೆ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಮುಂತಾದವರು ಉತ್ತಮ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಜನಾಂಗ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿದಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ 'ಉಪ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಬಹುತೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಗಿರಿಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಜಾತಿ, ಜನಾಂಗ, ಜನವರ್ಗಗಳು, ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಿವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧.	ಲೇಖಕರು	: ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ
	ಗ್ರಂಥ	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ
		ಪುಟ – ೪೪೨
೨.	ಸಂಪಾದಕರು	: ಸೋಮನಾಥ ಯಾಳವಾರ
		ಪ್ರೇಮಾ ಸಿರ್ಸೆ
	ಗ್ರಂಥ	: ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ
		ಪುಟ – ೧೪೫
೩.	ಲೇಖಕರು	: ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ
	ಗ್ರಂಥ	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ
		ಪುಟ – ೪೪೩.

ಅಧ್ಯಾಯ – ೩

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೩

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ:

ಜಿಲ್ಲೆಗೆ 'ಬೀದರ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದು ಹೀಗೆ – 'ಮಹಾ ಭಾರತ ಕಾಲದ ವಿದುರ ನಗರವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ವಿಧುರ > ಬಿದುರ > ಬಿದರು > ಬಿದರ > ಬೀದರ ಎಂದು ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ. ಬೀದರ 'ಬೀದರಿ ಕಲೆ'ಗೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಬಿದರಿ ಕಲೆ ಬಹಮನಿ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಪ ತಾಳತ್ತೆಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸತು ಮತ್ತು ತಾಮ್ರ ಮಿಶ್ರಿತ ಲೋಹದ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಕಸೂತಿ ಕೊರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಕೊರೆದ ಪ್ರತಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಂತಿ ಕೂಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಿ ಕೂಡಿಸಿದ್ದ ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಇಡೀ ಲೋಹವನ್ನು ಕಪ್ಪಾಗಿಸುವ ಗುಣ ಬೀದರ ಕೋಟೆಯ ಮಣ್ಣಿಗಿದೆ'.[೧]

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಳಸವೆಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಭವ್ಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿವೆ. ಶಿವ ಶರಣರ ಪವಿತ್ರನಾಡೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಬೀದರ ನಗರವನ್ನು ಅನೇಕ ಹರಿದಾಸರು ಮತ್ತು ಕವಿಗಳು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಭವ್ಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳಲು ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ಮುದ್ರಿಕೆಗಳು, ಕೋಟೆ – ಕೊತ್ತಲುಗಳು ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸುಮಾರು '೨ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೌರ್ಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು, ಅಲ್ಲದೆ ಶಾತವಾಹನರು, ಪಾಳೆಗಾರರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೩೪೫ರಲ್ಲಿ ಕದಂಬರು 'ಬನವಾಸಿಯನ್ನು' ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೫೪೫ರಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮೊದಲನೆ ಪುಲಕೇಶಿ ಬೀದರನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೯೭೩ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲ. ಆ ರಾಜಮನೆತನದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ದೊರೆಯಾದ ಎರಡನೇ ತೈಲಪನು ಜಿಲ್ಲೆಯ 'ಕಲ್ಯಾಣ'ವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲುಗಳನ್ನು' ನಿರ್ಮಿಸಿ ಭವ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತನಾದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೧೫೬ರಲ್ಲಿ ಕಲಚೂರ್ಯರು 'ಕಲ್ಯಾಣ' ನಾಡನ್ನು ಆಳತೊಡಗಿದರು. ಕಲಚೂರ್ಯರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ

ಪ್ರಖ್ಯಾತ ದೊರೆಯಾದ 'ಬಿಜ್ಜಳ'ನು ತನ್ನ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು'.[೨]

೧೦ನೇ ಶನತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಕಾಲ. ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಮೇಧಾವಿ ಕವಿ "ಬಿಲ್ಹಣ"ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದನಂತೆ.

೧೨ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಚೀರ ಪರಿಚಿತ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು "ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಶಿವಶರಣ-ಶರಣೆಯರಿಂದ ನಡೆದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವಾಗಿ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರ ಜನ್ಮ ತಾಳಿತು. ವಚನಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದವು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ವಚನಗಾರ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ 'ಕಲ್ಯಾಣ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ –

"ಒಳಗೂ ಕಲ್ಯಾಣ, ಹೊರಗೂ ಕಲ್ಯಾಣ
ಇದರಂತವನಾರು ಬಲ್ಲವರಯ್ಯಾ?
ನಿಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಶರಣರ ಸುಳುಹು ತೋರುತಿದೆಯಯ್ಯಾ
ನಿಮ್ಮ ಶರಣ ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಂಬೆನೆಂಬ ತವಕ
ವೆನಗಾಯಿತ್ತು ಕೇಳಾ ಚನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ"[೩]

೧೪ನೇಯ ಶತಮಾನ ಬಹಮನಿ ಅರಸರ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲ. ಈ ಮನೆತನದ ಅರಸನಾದ 'ಅಲದಿ ಹಸನ ಬಹಮನಿ' ಎಂಬಾತನು ಬೀದರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಿಂದ ಬೀದರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೨೪-೨೮ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಅಹಮ್ಮದ ಶಹಾ'ನು ಬೀದರ ನಗರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೫೩ರಲ್ಲಿ ಬೀದರಕ್ಕೆ 'ಮಹಮ್ಮದ ಗವಾನನ' ಆಗಮನವಾಯಿತ್ತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಹ್ಯೂಮಾಯುನನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ ಗವಾನನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೭೨ರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ ಗವಾನನು ಬೀದರನಲ್ಲಿ 'ಮದರ್ಸಾ' ವಿದ್ಯಾ ಕೇಂದ್ರ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೨೭ರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಹಮನಿಯರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಅಂತ್ಯವಾಯಿತು.

ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೬೫೬ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಬೀದರ ನಗರಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೀದರಕ್ಕೆ 'ಜಫರಾಬಾದ' ಎಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೭೨೪ರ

ವೇಳೆಗೆ 'ಆಸಿಫ್ ಜಾ' ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ನಿಜಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ನಿಜಾಮನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೮೪೭ರಲ್ಲಿ ಬೀದರನಲ್ಲಿ 'ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ' ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸರ್ದಾರ, ತಾಲ್ಲೂಕದಾರ, ಕಮೀಷನರಗಳೆಂದು ನೇಮಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೯೧ ರಲ್ಲಿ 'ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆ' ಬೀದರನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು ನಿಜಾಮ ಸರ್ಕಾರ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೧ ಆಗಸ್ಟ್ ೨೯ರಂದು ನಿಜಾಮರ ಕೊನೆಯ ಅರಸ ಉಸ್ಮಾನ ಅಲಿಖಾನ ಆದನು.

'ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ (ಡಿ.ಸಿ.ಸಿ ಬ್ಯಾಂಕ್) ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೩೨ರ ಜುಲೈ ೧ ರಂದು ಬೀದರ ಜನರಿಗೆ ಓಡಾಡಲು ರೈಲ್ವೆ ಸಂಚಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೪೮ರ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೭ರಂದು ನಿಜಾಮನು ರೇಡಿಯೋ ಮುಖಾಂತರ 'ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ಶರಣಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು' ನುಡಿದನು. ಆವಾಗ ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು, ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಆಜಾದ, ಕುಮಾರಿ ಪದ್ಮಜಾ ನಾಯ್ಡು ಇವರುಗಳು ಬೀದರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಕಾಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೫೬ರ ನವೆಂಬರ ೧ ರಂದು ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದರವರು ಬೀದರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಸೇರಿದಂತೆ ಹೈದರಾಬಾದ – ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದವು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೬೯ರ ನವೆಂಬರ ೨೬ರಂದು ಬೀದರ ಸಹಕಾರ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಹಳ್ಳಿಖೇಡ(ಬಿ)ದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿತ್ತು'.[೪]

ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಹಿನ್ನಲೆ:

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಅಮೋಘವಾದದ್ದು. ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ಉರ್ದು, ಫಾರಸಿ, ಮರಾಠಿ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ.

ಶಾತವಾಹನರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶಾತವಾಹನರ ದೊರೆ 'ಹಾಲ'ನು ಕವಿ ಹಾಗೂ ಬರಹಗಾರನಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಗಥಾ ಸಪ್ತಸತಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿದನು. ಇದೆ ರಾಜಮನೆತನದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅರಸನಾದ 'ಸರ್ವವರ್ಮ'ನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಾತಂತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣ'ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯಾಯಿತು.

ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಮನೆತನದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಹ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈ ಮನೆತನದ ಮೂರನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನು 'ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ'ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿದ್ದು, ಹಾಗೂ ಎರಡನೇ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಿಂದ 'ಸಂಗೀತ ಚೂಡಾಮಣಿ'

ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕವಿ ಬಿಲ್ಹಣನು 'ವಿಕ್ರಮಾಂಕದೇವ ಚರಿತ್ರೆ' ಮತ್ತು 'ಬಿಲ್ಹಣ ಕಾವ್ಯ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಬಿಲ್ಹಣನ ಕಾಲದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕವಿಯಾದ ಭಾಲ್ಕಿ ತಾಲೂಕಿನ 'ಮಾಸಿಮಾಡ' ಗ್ರಾಮದ ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನು 'ಮಿತಾಕ್ಷರ' ಎಂಬ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಗದ್ಯ ಕೃತಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾದ 'ವಡ್ಡರಾಧನೆ' ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಕವಿಯಿಂದ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಮನೆತನವೂ ಸಹ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಠಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಮನೆತನದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ದೊರೆಯಾದ 'ಅಮೋಘ ವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗ'ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಸ್ವತಃ 'ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ'ವೆಂಬ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವಿಸ್ತಾರ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ – 'ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾ ಗೋದಾವರಿಮಿರ್ಪ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದ' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಕಣಿವೆಯ ಏಕೈಕ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಠಿಯಿಂದ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕಾಲ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುಟಗಳೆಲ್ಲ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆದಿಡುವ ಶರಣರ ಯುಗವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಆಗಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಶರಣರು ನಡೆಸಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಕಂದಾಚಾರ, ಅನಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದು, ಶರಣರು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಶರಣರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ಕಾಶ್ಮೀರ, ಬರ್ಬರ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಿಂದ ಶರಣರು ಬೀದರಿನ 'ಕಲ್ಯಾಣ'ಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾಯಕ ನಿರತರಾದರು. ಶರಣರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ 'ಅನುಭವ ಮಂಟಪ' ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಿ, ಅನುಭವಿಗಳ, ದಾರ್ಶನಿಕರ ಹಾಗೂ ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಂಗಮ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತಾಯಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಪ್ರಕಾರ ರೂಪ ತಾಳಿ ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಪಡೆಯಿತು. ಈ ಮೊದಲು ಪಂಡಿತರಿಗಷ್ಟೇ ಮಿಸಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ವಚನಕಾರರದೆನಿಸಿತ್ತು. ಉದಾಃಗೆ 'ಅಕ್ಕಮ್ಮ'ನ ಒಂದು ವಚನ –

"ತಾ ಮಾಡುವ ಕೃಷಿಯ ಮಾಡುವನ್ನಬರ ಮಾಡಿ
ಕೃಷಿ ತೀರಿದ ಮತ್ತೆ ಗುರುದರ್ಶನ ಲಿಂಗಪೂಜೆ–ಜಂಗಮ ಸೇವೆ.
ಶಿವ ಭಕ್ತರ ಸುಖಸಂಭಾಷಣೆ ಶರಣರ ಸಂಗ
ಈ ನೇಮವನರಿವುತಿರ್ಪುದು ಸದ್ಭಕ್ತನ ಸದಾತ್ಮನಯುಕ್ತಿ.
ಆಚಾರವೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿಪ್ಪ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆತನೆ ಚೇತನಭಾವ" ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ."

ಮುಂದೆ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಕವಿಗಳ ಆಗಮನವಾಯಿತು. ಈ ಸುಲ್ತಾನರು ಉರ್ದುಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಬಹಮನಿ ಅರಸನಾದ 'ಮಹಮ್ಮದ ಗವಾನನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿದ್ದನೆನ್ನಲು ಆತನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮದರಸಾ' ವಿದ್ಯಾ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಮಹಮ್ಮದ ಷಾ ಸುಲ್ತಾನನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಕವಿ 'ಆಧರಿ' ಎಂಬಾತನಿಂದ 'ಬಹಮನ ನಾಮ' ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೀದರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ 'ಬಂದೇ ನವಾಜ' ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಸೂಫಿ ಸಂತರು ಇಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಹಾಗೂ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ "ಶೇರ ಷಾಯರ್ ಹಾಗೂ ಖವ್ವಾಲಿ" ಪ್ರಕಾರಗ'ಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಮರ, ದಿದ್, ನಾಜೀರ, ಅಫಜಲ ಅನ್ಸಾರಿ, ನಖೀ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು'.[೭]

ಮರಾಠಿ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣದ 'ರಾಘವೇಂದ್ರ' ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಶಿವರಾಂ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಾಮಾಯಣ, ಗೀತ ಚಂದ್ರಿಕಾ, ಗೀತಾಟೀಕೆ'ಗಳೆಂಬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಅರಸರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಲೂಟಿ, ಕಳವು, ಸುಲಿಗೆ, ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯೂ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸುಲ್ತಾನರ ದೀರ್ಘ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಜನ ರಾಜ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೊ 'ಗಾಂವಠಿ ಶಾಲೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇದಲ್ಲದೆ ನೆರೆ ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ತೆಲಗು ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯಾದುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು ಉದಾ: ಠರಾಸು, ಬಕ್ಕಳ, ಹರವರ್ಸ, ಸಾಳಿ ಬರಿತಾನ, ಮೋಡ ಮಾತಾಡ್ತಾನ, ಹೊಯ್ತಾನ್, ಪನ್ನಾಸ ವರ್ಷ, ನೆಂಟ್ರು ಢಿಗಾರಿ ಢಿಗಾರಿ ಬಂದಾವ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.[೮]

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ:

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ಪದವು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ 'ಕಲ್ಚರ್' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಲ್ಯಾಟಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಟಸ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ, ಗೌರವಿಸು, ಆರಾಧಿಸು, ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊ ಎಂದರ್ಥ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ಪದ ಇದು ಭಾರತೀಯ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂದು ದೇಶವಾಚಕವಾಗಿಯೂ, ವೀರಶೈವ, ವೈದಿಕ, ಜೈನ, ಇಸ್ಲಾಂ ಎಂದು ಮತ ಧರ್ಮ ಸೂಚಕವಾಗಿಯೂ, ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ, ತಮಿಳು ಎಂದು ಭಾಷಾ ವಾಚಕವಾಗಿಯೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಅರಿಯುವಂತದ್ದು. ಅದು ಬಹಿರಂಗದ ಬರಿಗೈಗೆ ದೊರಕದೆ ಅಂತರಂಗದ ಅರಿವಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವಂತಹದು. 'ಅಂತರಂಗದ ಭಾವ ಬೆಳೆದು ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಮಾತಾಗಿ ಹೊರ ಬಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು. ಯಾರಿಗೂ ನೋವಾಗದ, ಶುಭ ಹಾರೈಸುವ ಮಾತುಗಳೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಸುವವು. ಅಂಥವನ ನಡೆ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೆಚ್ಚು ಮೂಡುವುದು. ನಡೆ-ನುಡಿಗಳ ಚೊಕ್ಕಟವೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'.[೮] ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾದರೂ ಆಡಳತ ನಡೆಸಿದ ಉರ್ದು ಸೋದರ ಭಾಷೆಯಾದ ತೆಲಗು, ಮರಾಠಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿದ ಹಿಂದಿ ಇಲ್ಲಿನ ಉಪ-ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಬಹುರೂಪಿ ನೆಲೆಗಳ ಅವಿಭಜಿತ ಬಹುಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವ ಜೀವಾಳ. ಧರ್ಮದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ನೋಡಿದಾಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲ್ಲೂ ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ವೈಷ್ಣವ, ವೀರಶೈವ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನರಿಯಲು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೩ ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೩ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಲಿತವಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೩ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಗಧದಿಂದ ಬಂದ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಟ ಅಶೋಕನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಮೇಲಾಗಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಜೈನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜೈನ ಬಸದಿಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಖರವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗದವರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ: ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಗುರುವೆನಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ

ಕಂಡರಿಯದ – ಕೇಳರಿಯದ ವಿಶ್ವವಿನೂತವಾದ ಕ್ರಾಂತಿ ಕೈಗೊಂಡರು. ಅವರು ಸರ್ವಸಮಾನತೆ, ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ, ಸ್ತ್ರೀಸಮಾನತೆ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಷಟಸ್ಥಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಭಾಲ್ಕಿಯ ಡಾ. ಚನ್ನಬಸವ ಪಟ್ಟದೇವರು ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರು, ಹುಲಸೂರು ಶ್ರೀಗಳು, ಭಾತಂಬ್ರಾದ ಶಿವಯೋಗಿಶ್ವರ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಬೀದರಿನ ಅಕ್ಕ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ – ಶರಣ ಉದ್ಯಾನ ಬಸವ ಸೇವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಬೀದರ ಹಾಗೂ ಬೀದರಿನ ಅಕ್ಕ ಡಾ. ಗಂಗಾಬಿಕೆ ಪಾಟೀಲ – ಬಸವಗಿರಿ ಬಸವ ಸೇವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಬೀದರ, ಇವರುಗಳು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳೆನ್ನದೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ ತಾಲೂಕಿನ 'ನಾರಾಯಣಪುರ'ವು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರ–ವಿಮರ್ಶೆಗಳು, ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಗುರುಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಿಯು ನಾರಾಯಣಪುರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನರಿಯುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದೆ'.[೬]

ನಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ೧೩ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಮೇಲೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದು ಇಂದು ಸಹ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರು 'ಪರದಾ ಪದ್ಧತಿ' ಅನುಸರಿಸುವರು. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಈಗಲು ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ.

೧೫ನೇಯ ಶತಮಾನ 'ಸಿಖ್ಖ್' ಧರ್ಮದ ಗುರುಗಳಾದ ಗುರುನಾನಕರ ಕಾಲ. ಬೀದರನಲ್ಲಿರುವ ಗುರು ನಾನಕ ದೇವ ಮಂದರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ದೇಶದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಜನರು ಈ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುವರು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಜನಾಂಗದವರು ಜಾತಿ–ಮತವೆನ್ನದೆ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮ್ಮಿಲನ ಸಂಕೇತದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಜನಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನರಿದ್ದರೂ ಸಹ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಹೋದರತ್ವ ಭಾವದಂತಿರುವುದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬುದು ಮನುಷ್ಯನ ಭಾಷೆ, ಉಡುಪು, ಮನೆ, ಉಪಕರಣ, ಮತ, ನಂಬಿಕೆ, ಬಳಸುವ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಆಡಳಿತದ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಧಾನಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜನರ ಜೀವನ ವಿಧಾನದ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಒಟ್ಟು ಅವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ:

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ, ಬೀದರ, ಹುಮನಾಬಾದ, ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ, ಭಾಲ್ಕಿ ಮತ್ತು ಔರಾದ(ಬಿ) ತಾಲೂಕುಗಳಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಿರೀಟವೆಂದೆ ಹೆಸರಾದ ಬೀದರನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಲಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೇ ಕಾರಣ. ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ 'ವಿಶಾಲ ಮೈಸೂರು' ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವ ಮುನ್ನ ಹೈದರಾಬಾದ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿತ್ತು. ಒಂಬತ್ತು ತಾಲೂಕುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಆ ಪೈಕಿ ಬೀದರ, ಔರಾದ, ಭಾಲ್ಕಿ ಮತ್ತು ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದರೆ, ತೆಲಗು ಭಾಷಿಕರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ನಾರಾಯಣಖೇಡ ಮತ್ತು ಜಹೀರಾಬಾದ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ, ಮರಾಠಿ ಮಾತನ್ನಾಡುವ ಜನರು ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಉದ್ಗೀರ, ಅಹ್ಮದಪುರ, ನಿಲಂಗಾ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದವು. ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ ಎಂಬ ಹೊಸ ತಾಲೂಕು ರಚಿಸಲಾಯಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ. 'ಧರಿ' ಪ್ರಾಂತವೆಂದೆ ಹೆಸರಾದ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಲಾವಾರಸದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗ ಸಮತಟ್ಟಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶ ಕೆಂಪು ಬ್ಣಾದ ಹರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ನೆಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಕಪ್ಪು ನೆಲದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.[೧೦]

ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ತುತ್ತ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬೀದರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಳಸಪ್ರಾಯದಂತಿದ್ದು, ಇದರ "ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶ ೧೭-೩೮ ರಿಂದ ಪೂರ್ವ ರೇಖಾಂಶ ೭೬ದ ೪೨ ಉದ್ದಳತೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ನಿಜಾಮಬಾದ, ಮೇದಕ, ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದಲ್ಲೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಂದೇಡ ಉಸ್ಮಾನಾಬಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದಲ್ಲೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಆವೃತ್ತವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ೨.೩೩೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ'.[೧೧] ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಜ್ಯದ ಏಕೈಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ನಗರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಸತತವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಝರಿಗಳಿವೆ. ಮುಖ್ಯ ನದಿಗಳಾಗಿ ಮಾಂಜ್ರಾ, ಕಾರಂಜಾ ಹರಿದರೆ ಉಪನದಿಗಳಾಗಿ ಮಲ್ಲಮಾರಿ, ಚುಳುಕಿ ನಾಲ ಮುಂತಾದವುಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಕಬ್ಬು ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ನಂತರದ ಸ್ಥಾನ ಕಡಲೆ, ತೊಗರಿ, ಹೆಸರುಗಳಂಥ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳದ್ದು, ಜೋಳ ಕೂಡ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು, ಪಪಾಯಿ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಸಪೋಟಾ, ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು, ದಾಳಿಂಬೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವರಲ್ಲದೆ ತರಕಾರಿಯು ಸಹ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುವುದು. ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸುಗಳಲ್ಲಿ ಆಲುಗಡ್ಡೆ, ಗಜರಿ, ಮೂಲಂಗಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೫೪೫೮ ಚ.ಕೀ.ಮೀ. ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ೨೭.೭೦೭ ಹೆಕ್ಟರ್ ಕೃಷಿ ಸಾಗುವಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ೩.೭೨ ೮೦೨ ಹೆಕ್ಟರ್. ಇದು ರಾಜ್ಯದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೭ನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದೆ. ನಗರದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ರಾಜಧಾನಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ೬೬೯ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೪೯೧ ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದು ಔರಾದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೧೫೧ ಗ್ರಾಮಗಳು, ಬಸವಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ೧೧೩ ಗ್ರಾಮಗಳು, ಭಾಲ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ೧೩೦, ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೮೩ ಮತ್ತು ಬೀದರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೧೨೪ ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಭವನೀಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಂದಾಜು ಸನ್ ೨೦೦೩-೨೦೦೯.[೧೨]

ಕ್ರ. ಸಂ	ತಾಲ್ಲೂಕು	೨೦೦೩	೨೦೦೪	೨೦೦೫	೨೦೦೬	೨೦೦೭	೨೦೦೮	೨೦೦೯
೧.	ಔರಾದ	೨೫೨೭೦೦	೨೫೬೬೦೦	೨೬೦೪೦೦	೨೬೪೪೦೦	೨೬೮೪೦೦	೨೭೨೪೦೦	೨೭೬೬೦೦
೨.	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೩೧೦೭೦೦	೩೧೬೦೦	೩೨೧೯೦೦	೩೨೭೭೦೦	೩೩೩೭೦೦	೩೩೯೭೦೦	೩೪೬೦೦೦
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೨೬೫೭೦೦	೨೭೦೧೦೦	೨೭೪೬೦೦	೨೭೯೨೦೦	೨೮೩೮೦೦	೨೮೮೬೦೦	೨೯೩೫೦೦
೪.	ಬೀದರ	೪೨೪೨೦೦	೪೩೩೮೦೦	೪೪೩೮೦೦	೪೫೪೧೦೦	೪೬೪೬೦೦	೪೭೫೩೦೦	೪೮೬೫೦೦
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೩೦೫೩೦೦	೩೧೦೯೦೦	೩೧೬೫೦೦	೩೨೨೩೦೦	೩೨೮೨೦೦	೩೩೪೩೦೦	೩೪೦೪೦೦
ಒಟ್ಟು		೧೫೫೮೬೦೦	೧೫೮೭೭೦೦	೧೬೧೭೨೦೦	೧೬೪೭೭೦೦	೧೬೭೮೭೦೦	೧೭೧೦೩೦೦	೧೭೪೩೦೦೦

ಜನಾಂಗಗಳು:- ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ, ಸಿಖ್, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ರಜಪೂತರು, ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರು, ದುರಗ, ಮುರಗಿ, ಗೊಂಡ, ವೇಷಗಾರರು, ಬುಡಬುಡಕೆಯರು, ಕೊಂಚಿಕೊರವರು, ಕಟಬರು, ಹೆಳವರು ಮುಂತಾದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಾಂಗದವರು ಇಲ್ಲಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತೃ ಭಾಷೆ ಬಳಸುವ ಜನ ಹೊರಗಡೆ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಹಿಂದಿ-ಉರ್ದು ಮಿಶ್ರಿತ 'ದಖನಿ' ಭಾಷೆ ಬಳಸುವರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನರಿಯುವುದೆ ಒಂದು ಸೊಬಗು. ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಬೀದರನ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿವೆ. ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ಸಹಕಾರ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ - ಹುಣಜಿ, ಬೀದರ ಸಹಕಾರ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ - ಹಳ್ಳಿಖೇಡ(ಬಿ), ನಾರಂಜಾ

ಸಹಕಾರ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ – ಇಮ್ಮಾಮಪೂರ, ಕಾರಂಜಾ ಕಾಗದ ಕಾರ್ಖಾನೆ – ಸಿಂದಬಂದಗಿ, ಕಾರಂಜಾ ರಬ್ಬರ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ – ನೌಬಾದ, ಕಾರ್ವಿನ್ ಕೆಮಿಕಲ್ಸ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ – ಕೊಳಾರ, ಆಕ್ವಾಮೈನ್ ಮಿನರಲ್ ವಾಟರ ಕಾರ್ಖಾನೆ – ಹೊನ್ನಿಕೇರೆ (ಬೀದರ), ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಖಾಂಡಸಾರಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ.

ಇನ್ನಿತರ ಹಿನ್ನೆಲೆ:

ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೀದರ:

ವಾಯುಪಡೆಯ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ ಇರುವ ಬೀದರ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಏರೋಬ್ಯಾಟಿಕ ತಂಡವೂ ಬಾನಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸಾಹಸ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಒಂಬತ್ತು ವಿಮಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸುವ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂರು ತಂಡಗಳ ಪೈಕಿ ಭಾರತದ ವಾಯುಪಡೆಯು ಒಂದು. ಅದರ ಮೂಲ ನೆಲೆ ಇರುವುದು ಬೀದರನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. "ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ 'ಹಾಕ್ ಎಂ. ಕೆ. ೧೩೨' ಯುದ್ಧ ವಿಮಾನ ಹಾರಾಟದ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ದೇಶದ ಏಕೈಕ ಕೇಂದ್ರ ಬೀದರನಲ್ಲಿದೆ".[೧೩]

ಅಲ್ಲದೆ ದೇಶ–ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಣಿಯ ಸ್ಥಳಗಳಿವೆ. ಬೀದರನಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಕೋಟೆ, ಬರಿದಿ ಗುಮ್ಮಜಗಳು, ಸಾಥ ಗುಮ್ಮಜ (ಅಷ್ಟೂರ), ಮಹಮ್ಮದ ಗವಾನನ ಮದರಸಾ ವಿದ್ಯಾ ಪೀಠ, ಚೌಬಾರಾ, ಚಾಕಂಡಿ, ನರಸಿಂಹ ಝರಾ, ಗುರು ನಾನಕರ ಮಂದಿರ, ಪಾಪನಾಶ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಾರೂಢ ಮಠ, ವನಗಳು, ಕಾರಂಜಾ ಡ್ಯಾಮ, ಬಸವ ಉದ್ಯಾನ, ಬಸವ ಗಿರಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಹುಮನಾಬಾದ – ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಚಾಂಗಲೇರಾ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮಾಣಿಕ ಪ್ರಭು ದೇವಸ್ಥಾನ, ಕರಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರ ಮನ್ನಾಏಖೆಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ – ಬಹಮನಿ ಕೋಟೆ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಮಂದಿರ, ಬಸವಣ್ಣನ ಮಹಾಮನೆ, ಪ್ರಭು ದೇವರ ಗದಗಿ, ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಗವಿ, ಅಕ್ಕ ನಾಗಮ್ಮನ ಮಠ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರ ಹೊಂಡ, ಮಾಚಿದೇವರ ಮೂರ್ತಿ, ಕಂಬಳ ಮಠ, ತ್ರಿಪುರಾಂತ ಕೆರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಭಾಲ್ಕಿ – ಪಟ್ಟದೇವರ ಮಠ, ಭಾಲ್ಕೇಶ್ವರ ಮಂದಿರ, ಕುಂಭೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಮೈಲಾರ ಮಲ್ಲಣ್ಣನ ದೇವಸ್ಥಾನ (ದಕ್ಷಿಣ ಕಾಶಿ), ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಗುರುಕುಲ (ಕರಡ್ಯಾಳ). ಔರಾದ– ಅಮರೇಶ್ವರ ಮಂದಿರ, ಸಂಗಮನಾಥ ದೇವಾಲಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ:

'ಕಸ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ತುಸು ತಿನ್ನುವುದೇ ಲೇಸೆಂಬುವವರು, ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರು. ಆಹಾರ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಆಹಾರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಪಾಕ' ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ, ಕಲೆಯಾಗಿ, ಅಧ್ಯಯನದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವ ಅರಿವಾಗದೆ ಇರದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಪಾಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಬಹುಶಃ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಸಿಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ಕಾಳಿಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಕೂಳಿಗೆ ಕುಲವಿದೆ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯು ಜನಾಂಗದಿಂದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರವಿದ್ದು, ಧರಿನಾಡೆಂದೆ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಜನಪದರು ಇಲ್ಲಿನ ಹವಾಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಳಕೆಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ರೊಟ್ಟಿ, ಖಾರಬ್ಯಾಳ, ಪಲ್ಯ, ನಿತ್ಯದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಋತುಮಾನದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಲವಾರು ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳ ನಿಮಿತ್ತ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯಾಗಿದೆ.

ಉದಾ:- ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಎಳ್ಳು ಶೇಂಗಾದ ಹೋಳಿಗೆ
ಎಳ್ಳ ಅಮವಾಸೆಗೆ ಭಜ್ಜಿ, ಅಂಬಲಿ, ಜೋಳದ ಬಾನಾ ಇತ್ಯಾದಿ
ಮಹಾನವಮಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ದಿವಡಿ, ಉದ್ದಿನ ಬೇಳೆ ಹಾಗೂ ಕೋಡಬೇಳೆ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿಟ್ಟಿನ ಹೋಳಿಗೆ ಬೀದರಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಗೋದಿ ಹುಗ್ಗಿ, ಅಗಳ ಅಂಬಲಿ, ಧಪಾಟಿ, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಆಂಬೂರ, ಕಟ್ಟಾಂಬೂರ, ನುಚ್ಚು, ನವಣಿ ಬಾನಾ, ಖಿಚಡಿ, ಶಾವಕ್ಕಿ ಬಾನಾ, ಸಿತ್ನಿ-ಅವರೆ-ಕಡಲೆ ಮತ್ತು ಜೋಳದ ಗುಗ್ಗರಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಹಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಆಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಊಟದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಮುಂಜಾನೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹಾಗೂ ಸಂಜೆ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಊಟಗಳು ಗಟ್ಟಿ ಆಳಿನ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ನೆರವಾಗಿದ್ದವು.

ಆಧುನಿಕರಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಯಾವುದೇ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಇಲ್ಲ. ಇಂದು ಫಾಸ್ಟಫುಡ್‌ನಿಂದಾಗಿ ಬ್ರೇಕ್‌ಫಾಸ್ಟ್ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನ್ಯಾಯರಿ

ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಂತಿದೆ. ಅನ್ನವನ್ನು ಮುಂದೂಡುವ ಕ್ರಮ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಊಟದ ನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರವಿರದೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಯರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೇ ಸಂಜೆ ಸಹ ದೀಪ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಲೇ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

'ತಟ್ಟಿ ಮ್ಯಾಲ್ ದೀಪ
ತುಟಿ ಮ್ಯಾಲ ರೊಟ್ಟಿ
ಖೌದ್ಯಾಗ ಕಾಲ ಚುಟುಕ'

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿವೆ. ಇಂದು ಕೇಬಲ್ ಜಾಲದಲ್ಲಿರುವ ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ಮೇಘಾ ಧಾರಾವಾಹಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನೂರಾರು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಜಾಹೀರಾತಿನೊಂದಿಗೆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಮಲಗುವುದು ಮತ್ತು ಮುಂಜಾನೆ ಆಹಾರದ ಬದಲಾಗಿ ಬೇಕರಿ ಹಾಗೂ ಫಾಸ್ಟ್‌ಫುಡ್‌ನ ಉಪಹಾರ ಸೇವಿಸಿ, ಊಟ ಮುಂದೂಡುತ್ತಿರುವುದು ಹಲವಾರು ರೋಗಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೀದರಿನ ಬಯಲು ಸೀಮೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಹಾವಳಿಯಿಂದಾಗಿ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯು ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನ ದುರಂತವಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೀರಿ ಜಾಗತೀಕರಣದಿಂದ ಜಗತ್ತೇ ಹಳ್ಳಿಯಾಗುವ ಭರದಲ್ಲಿ ದೇಶದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಧಾಬಾಗಳು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಚೀನಾ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ಉಡುಪುಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ದೊರಕುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ದೇಶಿ ಮೂಲ ಆಹಾರಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿವೆ. ರಸ್ತೆ ಇದ್ದೆಡೆ ಧಾಬಾಗಳು ಆಗಮಿಸಿ, ದೇಶಿನಿಷ್ಠ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡಿವೆ.

ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ, ಜೋಳ, ಗೋದಿಗಳ ಮೂಟೆ (ಚೀಲ) ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವರ್ಷವಿಡಿ ಉಣ್ಣುವ ಪರಿಪಾಟವಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾವು ಸಹ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೆ.ಜಿ. ಚಾಕಲೆಟ್, ಬ್ರೆಡ್ಡು, ಜಾಮು ಮೊದಲಾದ ಫಾಸ್ಟ್‌ಫುಡ್ ಸೇವೆಗಾಗಿ ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಬಾಟಲಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಲೇಬಲ್ ಅಂಟಿಸಿ, ಇದು ತುಪ್ಪ ಇದು ಬೆಣ್ಣೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ದಿನಗಳು ದೂರವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ಅರಿವಿದ್ದೋ ಅರಿವಿರದೆಯೋ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ವೇಷ ಭೂಷಣ:

ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ವೇಷಭೂಷಣ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು. ಗುಹೆಯಲ್ಲಿಯೋ ಮರದ ಪೊಟರಿಯಲ್ಲಿಯೋ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅರೆ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವ ಆಧುನಿಕತೆಯವರೆಗೆ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಆವರಿಸಿವೆ. ವೇಷಭೂಷಣವು ಅವರವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಕರಣವು ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ.

ಬೀದರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ಆಂಧ್ರ ಗಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ನಿಜಾಂನ ಆಳ್ವಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಕಲಬೆರೆಕೆಯದಾಗಿದೆ. ವಯಸ್ಸಾದ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಧೋತಿ ಖಮೀಸು ಧರಿಸಿ ಮುಂಡಾಸಿ ಸುತ್ತುವರು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಪ್ಯಾಂಟ ಅಂಗಿಗಳು ಧರಿಸುವರು. ಇನ್ನು ವಯಸ್ಸಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕುವುದೊಂದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷತೆ. ಸೀರೆಗೆ ಬಾಳೆ ಗಂಟು ಕಟ್ಟುವ ರೂಢಿ ಇದೆ ಆದರೆ ಬರು ಬರುತ್ತ ಈ ರೂಢಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಮಹಿಳೆಯರೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೀರೆಯನ್ನೆ ಧರಿಸುವರು. ಹುಡುಗಿಯರು ಲಂಗ-ಧಾವಣಿ, ಚುಡಿದಾರ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ವೇಷಭೂಷಣಗಳಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಆಭರಣಗಳು:

ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಗರತಿಯರಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳೆಂದರೆ ಬಲು ಹಿಗ್ಗು. ಹೊಸ ಆಭರಣಗಳು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ತಕ್ಷಣ ನೆರೆಮನೆಯವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಯೇ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುವರು. ಕಾರಣ ಒಡವೆಗಳೆಂದರೆ ಹಿಡಿಯಲಾರದಷ್ಟು ಹಿಗ್ಗು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಭರಣಗಳ ಹೆಸರು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ ದೊರೆತವುಗಳೆಂದರೆ –

ಕೊರಳಲ್ಲಿ – ಬೋರಮಳ ಸರಾ, ಗೋದಿ ಮಣಿ, ವಜ್ರಟಿಕ್ಕೆ, ಮಾಂಗಲ್ಯೆ ಸರ, ಸಿಂಗಾರ ಕರಮಣಿ, ಚೌಕಾ, ಸರಗಿ ಸರ, ಪತ್ತಿ, ಚೈನಸರಾ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕೈಯಲ್ಲಿ – ತೋಳಬಂದಿ, ಪಾಟ್ಲಿ, ಬಿಲ್ವರ, ತೋಡ್ಯಾ, ಬಿಂಧ್ಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ – ಝುಮಕಿ, ಮಾಟಿ, ಬುಗಡಿ, ಬಾಳ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ – ನತ್ತು ಮತ್ತು ಸುಪಾನಿ.

ಟೊಂಕಿನಲ್ಲಿ – ಡಾಬು.

ಕಾಲಲ್ಲಿ – ಚೈನು, ರುಳ, ಕಾಲುಂಗರ ಮತ್ತು ಪಿಲ್ಯ.

ಆಟಗಳು:

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜನಪದ ಆಟಗಳೆಂದರೆ, ಕುಸ್ತಿ, ಕೋಲಾಟ, ಮರಕೋತಿ ಆಟ, ಕಾಲು ದಾಟುವ ಆಟ, ಕುಂಟಾಟ, ಚಮಚ ಮತ್ತು ನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣಿನ ಆಟ, ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಈ ಆಟಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳಾಟ, ದೊಡ್ಡವರ ಆಟ, ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಆಟ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಆಟ, ಉಭಯ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಟವೆಂದೆಲ್ಲ ವಿಭಜಿಸಿದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಭಜನೆ ಬದಲಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಚೆಂಡಾಟ, ಗೋಲಿ ಆಟ, ಕಲ್ಲಾಟ, ಬುಗರೆ ಆಟ, ಕಬ್ಬಡಿ, ಗಿಲ್ಲಿ ದಾಂಡು, ಉಪ್ಪಿನ ಆಟ, ಗಾಳಿ ಪಟದಾಟ, ಕಪ್ಪೆ ಆಟ, ಭಾರ ಎತ್ತುವ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ರಂಗಿನ ಆಟ, ದನಗಳಿಗೆ ದೀಪ ಬೆಳಗುವ ಆಟ ಮೊದಲಾದವು ಹುಡುಗರಾಡಿದರೆ, ಹುಡುಗಿಯರು ಹರಳಾಟ, ಕುಂಟು ಬಿಲ್ಲೆ, ಅಡುಗೆಯಾಟ, ಗೊಂಬೆ ಮದುವೆ ಆಟ ಮೊದಲಾದವುಗಳು. ಉಭಯರ ಆಟದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ, ಖೋ ಖೋ, ಕೋಲಾಟ, ಬಸ್ಸಾಟ, ಈಜಾಟ, ಎತ್ತಿನ ಆಟ, ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟುವ ಆಟ, ಕೈ ಬಡೆದು ಓಡುವ ಆಟ, ನೀರಾಟ ಮುಂತಾದವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಆಡುವ ಪಾರಂಪರಿಕ ಆಟಗಳೆಂದರೆ ಅಟ್-ಚಮ್ಮಾ, ಹುಲಿ-ಮನಿ, ಆಕಳ ಮನಿ ಆಟ, ಪಗಡಿಯಾಟ ಮೊದಲಾದವು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಶೇಷ ಆಟಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಲೆಗಳು:

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹಲವಾರು ಕಲೆಗಳಿಗೆ ತವರು ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರ ಕಲೆ, ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಬಿದ್ರಿ ಕಲೆಯಂತೂ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಬೀದರ ಜಗತ್ತಿನ ಏಕೈಕ ಬಿದ್ರಿ ತೈಯಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳ ತಾಣವಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಿ ಕಲಾವಿದರೆಂದರೆ ಇಂದು ಕಲೆಗಾಗಿ ಜೀವನ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಲಾವಿದರಾದವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಕಲೆಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟು, ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಡಿ-ಪಾಡಿ, ಕುಣಿದು-ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ, ಅಭಿನಯಿಸಿ ಇಲ್ಲವೆ ಜನರನ್ನು ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ರಂಜಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಕಾಣಿಕೆ-ದಾನ ಪಡೆದು ಉಪಜೀವನ ನಡೆಸುವ ವೃತ್ತಿಕಲಾವಿದರಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ವೃತ್ತಿ ಕಲಾವಿದರ ಕುರಿತು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸುವಾಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವೃತ್ತಿ ಕಲಾವಿದರು ಕಂಡು ಬರುವರು. ಬುಡ ಬುಡಕೆಯರು, ಕಿನ್ನರಿ ಜೋಗಿ, ದೊಂಬರು, ಹಾವಾಡಿಗರು, ಸುಡುಗಾಡು ಸಿದ್ಧರು, ಭೂತೇರು, ಗೊಂದಲಿಗರು, ಕಾಲಜ್ಞಾ, ಬುರ್ ಬುರ್ ಪೋಚಮ್ಮರು, ಕರಡಿ ಕುಣಿಸುವವರು, ಕೋತಿ ಕುಣಿಸುವವರು,

ಜಾತಗಾರರರು, ಬುಲಾಯಿ ಹಾಡುಗಾರರು, ರಿವಾಯತ ಹಾಡು, ಚಿಟಕಿ ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳು, ಆಣಿ–ಪಿಣಿ ಹಾಡು, ಹಂಪಿ ಹಾಡು, ಮದುವೆ ಹಾಡು ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಾರರ ಕಲೆಗಳು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ:

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ತೀರ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಪ್ರಬಲವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಒಂದಾದರೆ, ಈ ಭಾಗ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಅನಕ್ಷರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತಸದ ಸಂಗತಿಯಾದರೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿಢೀರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಖಾಸಗೀಕರಣದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರತಿ ಭಾವಂತ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಗಗನ ಕುಸುಮವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಖಾಸಗೀಕರಣದಿಂದ, ಡೊನೆಷನಗಳಂತಹವುಗಳ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು ಬಡ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸವಲತ್ತುಗಳಲ್ಲ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹುದ್ದೆಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆತ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ:

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಭಾರತವು ತವರು ಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳು ರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಶಾಂತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಸಹನೆ, ಸತ್ಯ , ಅಹಿಂಸೆ ಹಾಗೂ ದಯೆಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಜೀವನ ವಿಧಾನದ ಸಹಜತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮಗಳಾದ ಭೌದ್ಧ, ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನೆಲೆ ಒದಗಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕೊಡುಗೆ ಎಂದರೆ ಶರಣರ ಧರ್ಮ. ಇದನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಧರ್ಮ ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ವಾಲುತ್ತಿರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದುರಂತವೆಂದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವು ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಡಂಬರದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಂಧಿಜೀಯವರು ಹೇಳಿದ್ದು 'ರಾಜಕೀಯ ಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂಬ ಮಾತು.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಟ ೨ ದಿನಾಂಕ ೨೯/೦೧/೨೦೦೯ರ ಗುರುವಾರದ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿ

೨. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ

೩. ಅಕ್ಕ ಗಂಗಾಬಿಕೆ ಪಾಟೀಲ, ಬಸವಗಿರಿ – ಬಸವ ಸೇವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ, ಬೀದರ ಅವರಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿ.

೪. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ

೫. ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಟ ೨ ದಿನಾಂಕ ೨೯/೦೧/೨೦೦೯ರ ಗುರುವಾರದ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿ

೬. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ

೭. ಲೇಖಕರು :– ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ :– 'ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ'
ಪುಟ – ೭

೮. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೧೧

೯ ಲೇಖಕರು :– ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ಧಭಾಲೆ
ಗ್ರಂಥ :– 'ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನುಭಾವಿ ಕವಿಗಳು'
ಪುಟ – ೨೫ – ೨೬

೧೦. ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಟ ೨ ದಿನಾಂಕ ೨೯/೦೧/೨೦೦೯ರ ಗುರುವಾರದ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿ

೧೧ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ ಬೀದರ, ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ ೨೦೦೭–೦೮ನೇ ಸಾಲಿನ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಪ್ರಗತಿ ವರದಿ
ಪುಟ – ೧

೧೨ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ನೋಟ ೨೦೦೬–೦೭ನೇ ಸಾಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಬೀದರ
ಪುಟ – ೩

೧೩. ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಟ ೨ ದಿನಾಂಕ ೨೯/೦೧/೨೦೦೯ರ ಗುರುವಾರದ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪

ಜನಪದ ಎಂದರೇನು? ಜನಪದರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೪

ಜನಪದ ಎಂದರೇನು? ಜನಪದರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

"ಹೊಲದ ಬದುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದ ಹುಲ್ಲು; ಹತ್ತಿರದ ಹೊಂಗೆ ಮರ; ಹೊಲದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಲಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕತ್ತಾಳೆ ಗಿಡದ ಸಾಲು; ನಡು-ನಡುವೆ ರೋಜಾ ಗಿಡದ ಕೆಂಪೂ ಹೂಗಳ ಗುಂಪು; ಅಗೆದಷ್ಟು ಒಳಹೋಗಿ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳುವ ನೆಲದ ನೀರು; ಮೋಡಗಳ ಒಳಗೆ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕ ನೆಲ ಮುಟ್ಟದ ಮಳೆ ; ಹನಿ ಹನಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕೂತ ಕೆರೆಯ ಬಿರುಕುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಬಿಸಿ; ಇಂತಹ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡದ ಜನ ; ಅವರ ಬದುಕಿನ ಬಿಸಿಲು-ಟಿಸಿಲುಗಳಿಗೆ ರಾಗ ಜೋಡಿಸಿದ ಜನರ ಪದ ಜನಪದ :ಇದರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಬದುಕಿನ ಮಳೆ-ಬೆಳೆಗಳ ಅನುಭವ"[೧].

ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಮುದಾಯವೆ ಜನಪದ. ಹಳ್ಳಿಯ ಗುಡಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಬದುಕು ನಡೆಸುವವರು ಜನಪದರು. ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ದುಡಿದು ಉಣ್ಣಬೇಕೆಂಬ ಕಾಯಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಬಿಸಿಲು, ಮಳೆ, ಚಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾ ಹರ್ಷದ ಬದುಕನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಸರಳ ಮತ್ತು ಸುಂದರ ಬದುಕು ಇವರದ್ದಾದರಿಂದ ಆಡಂಬರತೆಯೆಂಬುದು ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿರಿತನವೆ ಬರಲಿ ಬಡತನವೆ ಬರಲಿ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರಿಸದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವ ಇವರದು. ಕಷ್ಟ-ಸುಃಖಗಳೆರಡು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯಂತೆ ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡವರು. ಜನಪದರಿಗೆ ಕಷ್ಟದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾವೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಕೊಳ್ಳವುದು ಹೀಗೆ – "ಕಷ್ಟ ಮನುಷ್ಯರಿಗಲ್ಲದೆ ಮರಗಳಿಗೆ ಬರುವುದೆ?" ಎನ್ನುತ್ತ ಕಹಿ – ಸಿಹಿ ಎರಡೂ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ರಸಮಯ ಬದುಕಾಗಿರುವುದೆಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡವರು. ಅತ್ಯಂತ ಕಡು ಬಡತನದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತ ಗರತಿಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ಆಶೆಗಳೆಂದರೆ ಮೂರೇ ಮೂರು – "ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳು ಕೊಡು ಶಿವನೆ, ಉಸಿರಿರುತನಕ ಮುತ್ತೈಯ್ದೆತನ ಕೊಡು ಶಿವನೆ ಮತ್ತೆ ಮಾರಾಯರ ಮುಂದೆ ಮರಣ ಕೊಡು (ಮುತ್ತೈದೆ ಸಾವು)". ಇಷ್ಟಾದರೆ ಸಾಕು ಯಾವ ಕಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅಳಕುವಂತಿಲ್ಲ, ಎಂಥಾ ಬೇಸರಿಕೆಗೂ ಬಳಕುವಂತಿಲ್ಲ.

ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ "ಆಸರಕಿ ಅಳೆದಿಟ್ಟ ಬ್ಯಾಸರಕಿ ಬಳದಿಟ್ಟ
ಚಿಂತಿ ಕಾಲಾಗ ತುಳದಿಟ್ಟ । ಈ ದೇಹ
ಶೀಲ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಜನದಾಗ".

“ಕೂಲಿ ಮಾಡಿದರೇನ ಕೋರಿ ಹೊತ್ತರೇನ
ನಮಗ ನಮರಾಯ ಬಡವೇನ । ಬಂಗಾರ
ಮಾಲ ಇದ್ದಾಂಗ ಮನಿಯಾಗ”.[೨]

ಗರತಿ ತಾನು ಕೂಲಿ ಮಾಡಿದರು ಸರಿ, ಒಂದೊಪತ್ತಿನ ಗಂಜಿ ಸಿಕ್ಕರು ಸರಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸರಿ ತನ್ನ ಗಂಡ – ಮಕ್ಕಳೂ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು ಸ್ವರ್ಗ ಸುಃಖ ನನ್ನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದಂತೆ ಎನ್ನುವಳು. ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಮುತ್ತೈದಿತನವೊಂದಿದ್ದರೆ ಜನದೊಳಗೆ ಗೆದ್ದು ತೋರಿಸಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಗರತಿ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಕ್ಕುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಜನಪದ ಗರತಿ ಅತ್ತೆ ಮನೆಯ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿಯೂ ಶುಭವನ್ನು ಕಾಣುವಳು. ದುಡಿಮೆಯ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕಾಣುವಳು. ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ “ಅತ್ತೆ ಅತ್ತಿಕಾಯಿ, ಮಾವ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ, ಹಿರಿಭಾವ ಬಂಗಾರ ಕೋಲು ಅರಸರು (ಗಂಡ) ಅರಸಿನ ಕೆನೆ, ಶ್ರೀಗಂಧದ ಚೆಕ್ಕೆ ಒಡೆದು ಬಟ್ಟಲು ತುಂಬಿ ತಿರುಗಾಡಿ ನೀರು ಬೆರಸುವೆನೆಂದು ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಳು. ಜನಪದರ ಬಾಳಿನ ಒಂದೊಂದು ಪದರುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿನೋಡಿದಾಗ ಕಂಡು ಬರುವ ಬಗೆ –

ಜನಪದರು – ತಾಯ್ತನ :–

ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕತೆ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಗರತಿಗೆ ತಾಯ್ತನ ಅತ್ಯವಶಕ. ತಾಯ್ತನ ಪಡೆಯದ ಹಣ್ಣಿನ ಮನಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ –

“ಕಂದನ ಕೊಡು ಶಿವನೆ ಬಂಧನ ಬಿಡಲಾರೆ
ಹಂಗೀನ ಬಾನ ಉಣಲಾರೆ । ಮರ್ತ್ಯದಾಗ
ಬಂಜೆಂಬ ಶಬುದ ಹೊರಲಾರೆ”.

ಗರತಿಗೆ ಒಂದೊಪ್ಪತ್ತಿನ ಗಂಜಿಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮನೆತುಂಬಾ ಮಕ್ಕಳಿರಲೆಂದು ಬಯಸುವಳು. ಮುಗ್ಧ ಮುದ್ದು ಮಕ್ಕಳ ಆ ಚಲನ–ವಲನಗಳು ತಾಯಿಯ ಕಡು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಮರೆಸುವವು. ‘ಇಂಥ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಃಖ ನನಗೆ ಕರುಣಿಸು ಶಿವನೆ, ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತಾಯ್ತನ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ತನಗೆ ಬೆಲೆಯುಂಟು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಮನೆಯ ತಿಂಡಿ ತನಗೆ ಹಂಗೀನದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಎಂಥಾ ಕಷ್ಟ ನೀಡಿದರೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೊತ್ತಾಗಿ ದುಡಿಯುವೆ ಆದರೆ ಬಂಜೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ನಾ ಸಹಿಸಲಾರೆ’, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ (ಬಂಜೆ) ಗರತಿಯ ಬಾಳು ಹೀಗಿರುವುದು –

“ಬಾಲಕರಿಲ್ಲದ ಬಾಲಿದ್ಯಾತರ ಜನ್ಮ !
ಬಾಡಿಗಿ ಎತ್ತು ದುಡಿದಂಗ ! ಬಾಳೆಲೆಯು
ಹಾಸ್ಯುಂಡು ಬೀಸಿ ಒಗೆದಂಗ”.

ಬಾಡಿಗೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವುದು. ಹಾಗೆ ಬಾಳೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಊಟ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅನಾವಶಕವೆಂದು ಬಿಸಾಡುವ ಹಾಗೆ ಬಂಜೆಯ ಬದುಕು. ಮೇಲಿನ ತ್ರಿಪದಿಯು ಇಂದಿನ ಗರತಿಯರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತದ್ದು. ಬಂಜೆ ಎಂಬ ಕಹಿಯನ್ನು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಹ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಷ್ಟು ಪ್ರಚುರವಾಗಿಲ್ಲ, ಕಾರಣ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಅರಿವು, ಮನೆಯಿಂದ ಆಚೆ ಬಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ತಾನು ಬಂಜೆ ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನಸು ವಾಲುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಶುಭ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಜೆಯರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವರು. ಇದೊಂದು ಅವಮಾನವೆಂದರಿತ ಮಹಿಳೆಗೆ ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಗಂಡ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಬಂಜೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಸೊಚನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮಾನಸಿಕ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಗರತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮಗುವಿನಿಂದ ಯಾವ ಸಂತೋಷ ಅನುಭವಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಫಲವಿಲ್ಲದ ಮರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡು ನುಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ –

‘ನಾನೊಂದು ಫಲವಿಲ್ಲದಾ ಮರ
ನೀಡೊಂದು ದಯ ತೋರಿ ವರ
ಭೂದೇವಿ ದೇವ ಶಶಿಶೇಖರ ॥

ಮರಕ್ಕೆ ಅಂದ ಫಲದಾ ಚಂದ
ಬಳ್ಳಿಗೆ ಅಂದ ಹೂವಿನ ಚಂದ
ಬಾನಿಗೆ ಅಂದ ತಾವರೆಯ ಚಂದ
ತಾಯಿಗೆ ಅಂದ ಚಂದದ ಕಂದ ॥

ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ನಾನು ತೂಗಲಿಲ್ಲ
ಕೈತುತ್ತು ಸವಿಯ ನೀಡಲಿಲ್ಲ
ಕಂದಾನ ನಗುವ ಆಲಿಸಲಿಲ್ಲ
ಚಂದ್ರಮನ ತೋರಿ ಉಣ್ಣಿಸಲಿಲ್ಲ ॥

ಹೆಜ್ಜೆಯ ಹಾಕಿ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಕುಣಿಸಿ
ಪುಟ್ಟತೋಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಳಸಿ
ಹಠ ಮಾಡಲಿಲ್ಲಾ ಬೊಂಬೆಯ ಬಯಸಿ
ನಗಸಲಿಲ್ಲ ನನ್ನ ನೋವ ಮರೆಸಿ ॥

ಕರೆದರು ಎಲ್ಲಾ ಬಂಜೆಯೆಂದು
ಚುಚ್ಚಿ ನುಡಿದರು ನೋವಾ ತಂದು
ತೀರಿಸೊ ದೇವ ಈ ಬಯಕೆಯೊಂದು
ಏನೇನು ಕೇಳೇನು ಇನ್ನೆಂದು'[೩] ॥

ಬಂಜೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದ ದೂರ ಮಾಡಲು ಹಗಲು–ಇರುಳು ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ನೂರೊಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ತಾಯ್ತನ ಪಡೆಯುವಳು. ಹೀಗೆ ತಾಯ್ತನ ಪಡೆದವಳಿಗೆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಮಮತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುವರು. ಐದನೇಯ ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತಿಂಗಳನಲ್ಲಿ ತವರು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಬಂದು 'ಸೀಮಂತ ಕಾರ್ಯ' ಅರ್ಥಾತ ಬಯಕೆ ತೀರಿಸಿ ಶುಭಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವರು. ಬಾಣಂತನಕ್ಕೆಂದು ತವರೂರಿಗೆ ಹೋದ ಗರತಿ ತಾಯಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ತವರವರು ಉಡಿಸಿದ ಸೀರೆ, ಮಗುವಿನ ತೊಟ್ಟಿಲನೊಂದಿಗೆ ಮಗುವಿನ ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಅಪ್ಪ ನೀಡಿದ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಊರಿನ ದಿಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ತವರನ್ನು ತಿರುಗಿ ನೋಡುವ ಆ ಗರತಿಯ ಹರಕೆ, ಆಸೆ ಎಲ್ಲವೂ ಈ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ –

"ತೊಟ್ಟಿಲ ಹೊತ್ಕೊಂಡು ತವರ್‍ಬಣ್ಣ ಉಟ್ಕೊಂಡು
ಅಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟೆಮ್ಮೆ ಹೊಡಕೊಂಡು । ತಂಗ್ಯಮ್ಮ
ತಿಟ್ಹತ್ತಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡ್ಯಾಳ".

ತಾಯ್ತನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಮೆರುಗನ್ನೆ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ತನ್ನ ಹಾಲುಗಲ್ಲದ ಮಗುವಿನ ಆಟ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ, ತೊದಲು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವೆ ಮರೆಯುವಳು. ಮಗುವಿನ ವರ್ಣನೆ ತಾಯಿಯ ಮಮತೆಯಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವುದು ಹೀಗೆ –

"ಹರಳ ಎಲೆ ಮುದ್ದು ಬೆಳ್ಳತಾವರೆ ಮುದ್ದು
ಹಣ್ಣುಳ್ಳ ಮರಕ್ಕೆ ಗಿಣಿ ಮುದ್ದು ! ಕಂದಯ್ಯ
ನೀ ಮುದ್ದು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆಲ್ಲ.

ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಗಿನ ಕಂದ ಬಟ್ಯಾಕ ಚೀಪಿತು
ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬೀತೆ ಇದರಿಂದ । ರಾಮಾರು
ಬೆಟೆ ತುಂಬಿದರು ಅಮೃತಾವ.

ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಗಿನ ಕಂದ ತೋಳು ಬೀಸುವ ಚಂದ
ರಟ್ಟೆ ನೊಂದಾವು ಎಲೆ ಕಂದ । ನಿಮ್ಮಪ್ಪ
ದೃಷ್ಟಿ ಮುರಿಲಾಕ ತಿಳಿಯಾಳು".

ತಾಯಿ ತನ್ನ ಕಂದನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹರಳಿನ ಎಲೆ ಸುಂದರವಾಗಿರುವಂತೆ, ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆ ಮುದ್ದಾಗಿರುವಂತೆ, ಹಾಗೆ ಹಣ್ಣಿರುವ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಗಿಳಿ ಬಂದಾಗ ಆ ಗಿಡ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ, ಮನೆಯಲ್ಲೊಂದು ಮಗುವಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ಮನೆಗೆ ಭೂಷಣ ಎನ್ನುತ ಗರತಿ ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂದ ಬಟ್ಟನ್ನು ಏಕೆ ಚೀಪಿತು. ಇದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಏನಾದರೂ ತುಂಬುತ್ತದೆಯೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವರು ಬೆರಳಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮಗು ಬೆರಳು ಚೀಪುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಗು ಬೆರಳನ್ನು ಚೀಪುವುದೆ ಚಂದ, ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಆಡುವುದರಿಂದ ಕೈಕಾಲು ನೋವಾಗುತ್ತವೆ, ಮಗು ನಡೆದಾಡುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ತಾಯಿ ಸಂತಸ ಪಡುವ ಬಗೆ –

"ಕೂಸು ಇದ್ದ ಮನಿಗಿ ಬೀಸಣಿಕೆ ಯಾತಕ
ಕೂಸು ಕಂದಯ್ಯ ಒಳಹೊರಗ ! ಆಡಿದರ
ಬೀಸಣಿಕೆ ಗಾಳಿ ಸುಳಿದಾವ"

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗು ತಪ್ಪೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತಾ ಓಡಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡ ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟು ತಂಪು, ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತ್ತೆಂದರೆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದವರಿಗೆ ಬೀಸಣಿಕೆ ಗಾಳಿ ನೀಡುವ ತಂಪಿನಷ್ಟು. ಮಗುವಿನಿಂದ ತಾಯಿಗೆ ದೈಹಿಕ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಿಗುವುದು. ಮನೆತುಂಬಾ ಕೆಲಸವಿದ್ದರು, ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸುತ್ತಾ, ಊಟ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ, ಮಲಗಿಸುತ್ತ ತಾಯಿ ಮಗುವಿನ ಮುಖಾಂತರ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೈಯುವಳು. ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೇ ಕಾಡಿಸಲಿ-ಪೀಡಿಸಲಿ, ಮನೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದರು ತಾಯಿಗೆ ಚಂದವೋ ಚಂದ, "ಅಳುಬುರುಕ ಕೂಸಿದ್ದರೂ ಈ ಕೂಸು ನನಗಿರಲೆಂಬುವಳು. ಮನೆ ಕೆಲಸ ಕೆಟ್ಟರು ಕೆಡಲಿ, ಕಡು ಬಡತನ ಬಂದರೂ ಬರಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿ ಎನ್ನುವಳು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಅದೆಂತಹ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೊ ದೇವರೆ ಬಲ್ಲ. ಬಡತನದ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಗರತಿ ಮಕ್ಕಳ ಮುಖ ನೋಡಿ ದುಃಖ ಮರೆಯುವಳೆಂಬುದಕ್ಕೆ-

"ಬಡವೆಯ ಮಕ್ಕಳು ನಡೆದರ ಸಂತೋಷ
ಹುಡಿಯಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ।
ತಾಯಿಗೆ ಬಡತನದ ಜಾನ ಮರೆಯಿತು".

ಕಂದನ ಅಳುವಿನಲ್ಲಿ, ನಗುವಿನಲ್ಲಿ, ಆಟ-ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ, ಚಲನ ವಲನಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಕಾಣುವಳು –

"ಅಳುವ ಕಂದನ ತುಟಿಯು ಹವಳದ ಕುಡಿಹಾಂಗ
ಕುಡಿಹುಬ್ಬು ಬೇವಿನೆಸಳ್ಹಾಂಗ । ಕಣ್ನೋಟ
ಶಿವನ ಕೈ ಯಲಗು ಹೊಳೆದಂಗ"[೪]

ಬೆಟ್ಟದಂತಹ ಚಿಂತೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವಷ್ಟು ಸುಃಖ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಹೀಗೆ –

"ಹಾಲೊಂದು ಒಲಿಮ್ಯಾಗ, ನೀರೊಂದು ಒಲಿಮ್ಯಾಗ
ಆಡಾ ಮಗು ತೊಡಿಮ್ಯಾಗ । ಮಲಗಿದರ
ಮನದಾಗಿನ ಚಿಂತಿ ಮರೆತೇನ"[೫]

ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು, ಸಾಕಿ ಸಲುಹಿ ಮುಂದೆ ಅವರೊಂದು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳದು ನಿಂತರು ಸಹ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗೆ ಅವರುಗಳು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಂತೆ. ಮಕ್ಕಳ ಏಳಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಗಲಿರಳು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೆ ಬಯಸುವ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲೆಂದು ಹಾರೈಸುವ ಪರಿ –

"ಎಲ್ಲ್ಯೆರೆ ಇರಲೆವ್ವ ಹುಲ್ಲಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ
ನೆಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡ್ಯಾಗಿ ಚಿಗಿಯಲಿ । ಕಂದಯ್ಯ
ಜಯವಂತನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ"[೬]

ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದೆ ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಆಸರೆ ಕೊಡಲಿ ಬಿಡಲಿ ಆದರೆ ತಂದೆ–ತಾಯಿ ಸದಾ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸರಿ, ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಸದಾ ಹಚ್ಚ ಹಸುರಾಗಿ, ನೆಲ್ಲೆ ಬೆಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಜನಪದರ–ಭಾಷೆ :

ಜನಪದ ಕತೆ, ಗೀತೆ, ಲಾವಣಿ, ಗಾದೆ, ಒಗಟು, ಒಡಪು ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಈ ಬಗೆಯ ವಾಚಿಕ ಕಲೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗೂ ಪದದ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಮ್ಮ ಪದವಿನ್ಯಾಸ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪದ ಶೈಲಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದ ಭಾಷಾಶೈಲಿ, ಪ್ರದೇಶ, ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಜನಪದ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಜನಪದ ಕತೆಯ ಭಾಷೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ, ಗಾದೆ, ಒಗಟುಗಳ ಭಾಷೆ, ದೈವಾವೇಶಗೊಂಡವನ ದೈವಭಾಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗೆ ಅವರ ವಾಚಿಕ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಂತ್ರಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಜನಪದ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

"ಜಾನಪದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಗೆಯ ಭಾಷಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದವೆನ್ನಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದು ಜನಪದ ಭಾಷೆ, ಜನಪದ ಭಾಷೆಯು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆ ಮುಂತಾದ ವಾಚಿಕ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡರೆ ಜನಪದ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದವು ಜನವರ್ಗದ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಸಂವಹನದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಪದ

ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸ, ಧ್ವನ್ಯನುಕರಣೆ, ಛಂದೋಗತಿ, ಪಡೆನುಡಿ, ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ, ಸರಳ ರಚನೆ ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಂಶಗಳು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಟಿ. ಎಸ್. ಈಲಿಯಟ್ ಹೇಳುವಂತೆ– "ಜನಪದ ಕಾವ್ಯವು ಜನತೆಯ ಆಡುನುಡಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವದಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಉದಾತ್ತ ಬಿಂಬವನ್ನು ಅದರ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ ಸಂವೇದನ ಶೀಲತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ"[೬]. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಕೃತಿಮಾಗಳು ಪದರಚನೆಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷಾ ರಚನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಬದುಕಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಸರಳವಾದ ಬಿಡಿಬಿಡಿ ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಹುಟ್ಟು ತನಕ ಸಾಯದ ಚಿಂತೆ
ಸತ್ತ ಬಳಕ ಹುಟ್ಟುದು ಅಂಜಿಕೆ
ಕೋಲ ಮುತ್ತಿನ ಕೋಲ".

ಉಪಮೆ, ಪ್ರತೀಕಗಳು ಭಾಷೆಗೆ ಅಡಕತನವನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ಉಪಮೆಗಳು ಮತ್ತು ರೂಪಕಗಳು ಇಂತಿವೆ –

"ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಜಗಳ ಗಂಧ ತೀಡಿದ್ಹಾಂಗ
ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಜಗಳ ತಾಳ ಬಾರಿಸಿದ್ದಾಂಗ
ಮಾವಿನ ಹೋಳ ನಿನ ಕಣ್ಣ
ಎಳ್ಳ ಹೂವಿನ ಸೀರಿ, ಬೆಳ್ಳಿ ಕಾಲುಂಗರ".

ಕೆಲವೊಂದು ಆಕೃತಿಮಾಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಪಡೆನುಡಿಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಜನಪದರ ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗ ಅಲ್ಲಿಯ ವಚನ ವಿನ್ಯಾಸ ಕ್ರಮ ಪದವೃತ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೈಲಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಜನಪದ ಭಾಷಯೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ವೈವಿದ್ಯ ತಲೆಹಾಕುತ್ತದೆ. ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜನಪದರು – ಶಿವಾನುಭವ:

ಜನಪದರು ದೈವದ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವರು. ಕುಲದೇವತೆ, ಗ್ರಾಮದೇವತೆ, ಮನೆದೇವತೆ, ಹೊಲದೇವತೆ ಹೀಗೆ ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಹಲವಾರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ದೈವಕ್ಕೆ ಶರಣಾದವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯರ ಹಣೆಬರಹ ಬರೆಯುವವಳು 'ಶೆಟಗಿ' ದೇವಿಯೆಂಬ ನಂಬಿ

ಜನಪದರದಾಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕ ಮುಗಿಲಿನತ್ತ ಇರುವುದೆಂದು ಹೇಗೊ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ಬೀಳದಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮುಗಿಲ ಕಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಮಳೆ ಕೊಡುವಿರೆಂದು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು. ಒಳ್ಳೆಯ ಗಾಳಿ ಬೀಸಲೆಂದು, ಬೆಳೆ ಹುಲಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲೆಂದು ಹರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಕೈಗೂಡಿದಾಗ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬರಡು ಹಯನಾದರೆ, ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯಾದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡ ಜನಪದರು ದೇವತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮೂವತ್ತಾರು ಕೋಟಿಯೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮಂತೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಂಸಾರ, ಬಂಧು ಬಳಗ, ಕದನ ಮುನಿಸು ಇವು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮಾಡುವಂತೆ ದೇವರ ಲಗ್ನವನ್ನು ಸಹ ಉತ್ಸವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿತ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರ ಲಗ್ನವೆಂದರೆ ಜನಪದರಿಗೆ ಬಲು ಹಿಗ್ಗು –

"ಸೊಗಲೆಂಬ ಗುಡ್ಡದಾಗ ಮಿಗಿಲಾದ ಶರಣರು
ಗಗನವತಿಯೆಂಬ ಗವಿಯಾಗ । ಮಾಡ್ಯಾರ
ಶಿವನ ಪಾರ್ವತಿಯ ಲಗ್ನವ".

ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಕೈಗೂಡಿದಾಗ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವರು. ಸಂತಾನ ಇಚ್ಛೆ ಪೂರ್ತಿಯಾದಾಗ –

"ಅಪ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮಲಿಂಗ ಇತ್ತ ಮಾರಿಯ ತಿರುವೊ
ಮುತ್ತು ತಂದೀನಿ ಕೊರಳಿಗೆ । ನೀವು ಕೊಟ್ಟ
ಪುತ್ರನ ತಂದಿನ ಜವುಳಿಳಿಸೋ"

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಬಾಳು ಬಂಗಾರವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಶಿವನಾಮ ಸದಾ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬರುವ ಕಷ್ಟಗಳು ತಾನಾಗಿ ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಗರತಿಯದು –

"ಶಿವಶಿವ ಎಂದರೆ ಸಿಡಿಲೆಲ್ಲ ಬಯಲಾಗಿ
ಕಲ್ಲು ಬಂದೆರಗಿ ಕಡೆಗಾಗಿ । ಎಲೆ ಮನವೆ
ಶಿವನೆಂಬ ಶಬುದ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ".

ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದ ತಕ್ಷಣ ಜನಪದರು ಶಿವ ನಾಮದಿಂದಲೆ ದಿನದ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲವು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡುತ್ತದ್ದರು. ನಿತ್ಯ ಬದುಕಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಬಂದರೂ 'ಶಿವ ನಾಮ' ಕೇಳಿ ಕಲ್ಲು ಸಹ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿದೆ. ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶಿವ ನಾಮವನ್ನು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಸ್ಮರಿಸುವುದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡವರು –

“ನಾರಾಯಣ ನಿನ ನಾಮದ ಬೀಜವ
ನಾನೆಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಲಿ । ನಿನ ನಾಮ
ನಾಲೀಗಿ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದೇನೋ” ।

ಒಂದು ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಬೆಳೆಯಾಗಿ, ಕಾಯಾಗಿ ಕೈಸೇರುವುದು ಒಂದು ಬೊಗಸೆ ತುಂಬಾ ಧಾನ್ಯಗಳು ಅದರಂತೆ ಒಂದು ಸಲ ಶಿವ ನಾಮ ನುಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಲಾಭಗಳು ಫಲಿಸುವವು. ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳಿದ್ದರೂ ‘ಕುಲ-ಜಾತಿ’ ಕುರಿತು ಯಾವತ್ತೂ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ “ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು”. ಆತನೆ ಅಲ್ಲಾ, ಯೇಸು, ಶಿವಾ ಮುಂತಾದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ.

“ಶರಣೆಂದೆ ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣೆಂದೆ ಗುರುವಿಗೆ
ಶರಣೆಂದೆ ಶಿವನ ಮಡದಿಗೆ । ಗೌರಮ್ಮಗೆ
ಶರಣೆಂದು ಕಲ್ಲು ಹಿಡಿದೇನು”.

ಗರತಿಯರು ನಸಕಿನೊಳಗ ಎದ್ದು ಜೋಳ ರಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತ, ಕಳವಿ ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿನ ಮುಖಾಂತರ ಶಿವಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನುಡಿಯುವುದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲ ಇಂಪು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿವಸ್ಮರಣೆ ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳಗಾಗಿ ಕೋಳಿ ಕೂಗುತ್ತೆಂದು ಗರತಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುವಳು –

“ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತಕ್ಕ ನಂದನವನಕ
ಬೆಳಗಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚುಕ್ಕಿ ಉದಯಾದ ಬಳ ॥ ಕೋಳಿ ॥
ಮಂದ ಘಮನೆಯರೆದ್ದು ಹೊರಟಾರು ಬೀಸಾಕ
ಓಂ ನಮಃ ಶಿವ ಎಂದು ಹಾಡು ಹೇಳಾಕ
ಮರಿಬಾರದಂತ ಶಬ್ದ ಮೂರು ಲೋಕಾಕ ॥

ಸಮಸಮ ಎರಡು ಪರಡಿ
ಕಲ್ಲು ಸಮ ತೂಕ
ನಡುಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು
ತೇಜಿ ಸಾಳೇದಕ
ಕಂಠ ಸ್ತಾನ ಅಂಗ ಮುತ್ತು
ಓಲಾಡೋ ಪಲಕ ॥ ಕೋಳಿ ॥[೮]

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿವ ಮಂತ್ರ ಜನಪದರ ಬದುಕಿನ ಉಸಿರಾಗಿತ್ತು.

ಜನಪದರ-ನಂಬಿಕೆಗಳು:

ಜನಪದರ ನಿತ್ಯ ಬದುಕು ನಂಬಿಕೆಗಳ ತಳಪಾಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಇಂಥ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಅವರ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣರ ಮನಸು ಹಾಲಿನಂತದ್ದು. 'ಕೊಡ ಹಾಲಿನಲ್ಲ ಹನಿ ಹುಳಿ ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕು ಹಾಲು ಒಡೆದು ಮೊಸರಾಗುವಂತೆ' ಇವರ ಮನಸಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಪಶಕುನಗಳಾದರು ತಕ್ಷಣ ಅವರ ಮನಸು ಮುದುಡುವುದು. ಉದಾ:- ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಬೆಕ್ಕು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅಶುಭವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಲು ಹಾಸಿದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಕ್ಕು ಹಾಯ್ದರೆ ತಕ್ಷಣ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವರು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಅಶುಭ ಸೂಚಕವೆನ್ನುವರು. ಹಾಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಎದುರುಗಡೆ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಹಾಗೂ ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ಎದುರಾದರೆ ಶುಭವೆಂದು ನಂಬುವರು. ಮುಂದೆ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಶುಭದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಜನಪದರ ಜೀವನದ ಸುತ್ತಲೂ ತೆರಣಿಯ ಹುಳುವಿನ ನೂಲಿನಂತೆ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಉದಾ: 'ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯಬಾರದು'.

ಇಂದಿಗೂ ಸಹ 'ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸೀನಬಾರದು' ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಗಳು, ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಸೀನಿದರೆ, ತಕ್ಷಣ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯುವರು. ಬಾಗಿಲನ್ನು 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ' ದೇವತೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೂರ್ಯಸ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಜನಪದ ಗರತಿಯರು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೊಳೆದು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿ ಇರುವುದೆಂದು ನಂಬಿರುವರು.

ನಂಬಿಕೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೊ ಒಂದು ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಯ ಅಥವಾ ಆತಂಕವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂಥವು. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯ ಕುರಿತ ಮಾನವನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಮಾನವನ ಬಹುತೇಕ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಯಾವುದೇ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಜ್ಞಾನವೇ ಹೇಳಿಕೆಯ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಾನೊ ಅಂತಹ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಆತಂಕವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಂಬಿಕೆಗಳು ರೂಪಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇಂಥಹವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಠ ಇವುಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು. ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಶುದ್ಧ ಅನುಭವ ಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನವಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ

ನಂಬಿಕೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದಟ್ಟ ಪ್ರಭಾವವಿರುತ್ತದೆ. ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿದ್ದವು. ಮಾಟ, ಮಂತ್ರ ದೆವ್ವ, ಭೂತ, ಶಾಪ, ಭವಿಷ್ಯವಾಗಿ ಹಣೆಬರಹ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಈ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ನಾಗರಿಕತೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಎಷ್ಟೊ ನಂಬಕೆಗಳು ಅರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇಂದಿಗೂ ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಜನಪದರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಅದೃಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅದೃಷ್ಟ ಬಣ್ಣ, ಅದೃಷ್ಟ ಹರಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈಗಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು.

ಆರ್.ಎಸ್. ಬಾಗ್ಲ್‌ರವರು – 'ಅಳಿದು ಹೋಗಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುನರಚನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಮೂಲ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಸರ್ಗ, ಕೃಷಿ, ಜೀವನ ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ನಂಬಿಕೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:– "ಗಂಡಸರು ಗಂಗಳ ತೊಳೆದರೆ ಮನೆಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಯಾವುದೆ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿರಲಿ ಅವು ಮಾನವನ ಅನುಭವ ಸಂಪನ್ನತೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿವೆ. ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮಾನವನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸದ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವರು'.[೯]

ಜನಪದರ – ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಹಬ್ಬಗಳು:

ಮಾನವ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆಗಳ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದು. ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಅದು ಬರಿಯ ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿನ ಕೆಲಸವಾಗದೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದಂದ ಬಲಗೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಒಂದು ಮತಕರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಉಳುಮೆ, ಬಿತ್ತನೆ, ರೋಗ ನಿವಾರಣೆ ಕದಿರು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಕಟ್ಟುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

ಆಷಾಡ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನ ನಲ್ಕೆ ಜನಾಂಗದವರು ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಡೆಸುವ ಆಚರಣೆ ಆಟ, ಕಳಂಜ ಈ ಆಚರಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಕೃಷಿಗೆ ಬಂದ ರೋಗ ರುಜೆಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಲಿ ಎಂಬ ವಾಡಿಕೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಊರಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಾಗಲಿ ಪೈರು ಪಚ್ಚಿಗಳಿಗಾಗಲಿ ಬರುವ ಕಾಯಿಲೆ ಕಸಾಲೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಒಬ್ಬ

ಮಾಂತ್ರಿಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಳಂಜ ಈ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುವುದು ಬೇಸಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲದ ಮಧ್ಯಂತರದ ಕಾಲವಾದದ್ದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ಕಾಲಗಳ ಮಧ್ಯಂತರದ ಅವಸ್ಥೆಯು ಜನಪದರಲ್ಲಿ ವೈರುಧ್ಯಗಳ ನಿವಾರಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಕಳಂಜೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಕಳೆಯುವ ಪುರುಷ ಎಂದರ್ಥ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಗಳ ಉಗಮವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂದರೆ 'ಹಬ್ಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಟ ಪ್ರಕ್ರೀಯೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮಾಟ ಧರ್ಮಗಳು ದಾಯದಿಗಳಷ್ಟೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂದು ಕಾಣಿಸುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಹಬ್ಬಗಳು ಬೇಸಾಯ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಎಳ್ಳಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಬಸವನ ಹಬ್ಬ (ಮಣ್ಣೆತ್ತಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆ), ಬಲೀಂದ್ರ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವ ಹಬ್ಬಗಳು'[೧೦]. ದೀಪಾವಳಿ ಮೂಲತಃ ವ್ಯವಸಾಯ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಹಬ್ಬ. ಪಶು ಪೂಜೆಯ ಆಚರಣೆ ಆದರೆ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತೈಲಾಂಭ್ಯಜನ ದೀಪರಾಧನೆ ಬಲೀಂದ್ರಗಳಾದಿ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಗಳು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದವುಗಳಾಗಿರಲಿ ಜನಪದರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವು.

ಜನಪದರು – ಪ್ರೀತಿ – ವಾತ್ಸಲ್ಯ :

ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಬಂಧುತ್ವವೂ ಕುಟುಂಬದ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ತಳಹದಿಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬಂಧನವಾಗಿದೆ. ಬಂಧುತ್ವವು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತವಾಗಿಯೆ ಬಂದಂತಿದೆ. ಇವರು ಕಳಕಳಯ ಜೀವಗಳು. ನೀರಿನಂತೆ ಎಲ್ಲದರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವಂತ ಸ್ವಭಾವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಜನಪದರದು. ಕುಟುಂಬದವರೊಂದಿಗೆ, ಸಮಾಜದವರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ನೆಂಟರಿಷ್ಟರೊಂದಿಗೆ ಸದಾ ಮಮತೆ – ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವರು. ಇವರ ನಡೆ – ನುಡಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಚ್ಛ ಸುಂದರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರುಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸಿಗೆ ಹಿತವೆನಿಸುವುದೆ ಹೊರತು ಯಾರ ಮನನೊಯಿಸುವಂಥವುಗಳಾಗಿರುತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ನಾಲಗೆಯೊಂದು ಶುದ್ಧವಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದೆಂಬುವರು. ಇಂಥ ಶುದ್ಧ ಸುಂದರವಾದ ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೆ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಉದಾ:- ಊರಿನಿಂದ ಬಂದವರಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಎದೆಗಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಯೋಗ – ಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ – ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಲಿನಂಥ ಮನಸ್ಸು ಅವರದು. ಇವರುಗಳು ಶುದ್ಧ ಬೆಣ್ಣೆಯಂತಹ ಮೃದು ಮನಸಿನವರು. ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಾಕು ತಕ್ಷಣ ಕರಗಿ ಹೋಗಿ ತಮಗಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿಯು ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುರು ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಗೌರವಿಸುವಂತಹ ಅಂಶಗಳ ಜನಪದರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ಮೂರು – ನಾಲ್ಕು ತಲೆಮಾರುಗಳಾದರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಹ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ತಾಳ್ಮೆ ಮತ್ತು ಜಾಣ್ಮೆ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ತಗ್ಗಿ – ಬಗ್ಗಿ ನಡೆಯುವ ಗುಣ, ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕಷ್ಟ ತನ್ನದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪರಿಹರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವ ಹಾಗೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಲವಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಇದ್ದಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವ ಸ್ವಭಾವ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡವರು.

ಜನಪದರು – ಶ್ರಮ :

ನಸುಕಿನೊಳಗೆದ್ದು ಬೀಸುವ, ಕುಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಜನಪದ ಗರತಿಯ ದಿನಚರಿ ಸಂಜೆ ಮಲಗುವವರೆಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಗರತಿಯರು ಮನೆಯ ಸಕಲ ಕೆಲಸಗಳು ಬೇಸರಿಸದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳು ಗಂಡಿಗೆ ಸಮನಳಾಗಿ ಕೃಷಿಪರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂತೆ ಗಂಡಸರ ದಿನಚರಿ –

> "ನಸಕಿನೊಳಗ ಎದ್ದು ಕಸ ಹೆಂಡಿ ತಾ ಬಳದು
> ಮುಸರಿ ಹತ್ತಿಕಾಳಡಬೇಕೊ ।
> ಬೆಳಕ ಹರಿವದರೊಳಗ ಜಳಕ ತಣ್ಣೀರಾಗ
> ಕಳಕ ಮಲ್ಲನ ಧ್ಯಾನ । ಮಾಡಬೇಕೊ
> ಗಳ್ಯಾ ಹೊಡಿಬೇಕೊ"[೧೧] ।

ಹೊಲ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲು ನೇಗಿಲು ಹೊಡೆಯುವುದು, ಕುಂಟಿ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಬಿತ್ತುವ ಕೆಲಸ, ಬೆಳೆಗಳು ಕೈಗೆ ಬಂದಾಗ ಗೂಡು ಮುರಿದು ಹಂತಿಕಟ್ಟಿ ರಾಶಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಗಂಡಸರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. "ಜನಪದರೆಂದರೆ ಶ್ರಮ, ಶ್ರಮವೆಂದರೆ ಜನಪದರು". ರೈತರು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೆಳೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೈಸೇರುವುದಿಲ್ಲ, ತಾಳ್ಮೆಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಅವರು ಲಾಭವಾದರೂ – ನಷ್ಟವಾದರೂ ಕೃಷಿಗೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನದಾತನಾಗಿ, ನೇಗಿಲಯೋಗಿಯಾಗಿ, ಭಾರತದ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ, ಪರೋಕ್ಷ ಸೈನಿಕನಾಗಿ ಧೀಮಂತ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವರು ರೈತರು.

ಇವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬರಹದೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನೌಕರಿ ಬಂದರೂ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಬರೆಯಲು ಬರುತ್ತದೆ ಸಾಕು ಇದ್ದೂರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಯಾರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದುಣ್ಣುವುದೆ ಲೇಸೆಂದರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರೀಮಂತ ವರನಿದ್ದರು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುತಿರಲಿಲ್ಲ. ದುಡಿದುಣ್ಣುವ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮನೆಯನ್ನೆ ಆರಿಸುವರು. ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮನೆಯ ಲಕ್ಷಣ – ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬಾ ಎತ್ತುಗಳು, ಎಮ್ಮೆ, ಆಕಳು, ಕರುಗಳು, ಹುಲ್ಲು, ಕಡ್ಡಿ – ಕಸ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹಯನ, ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಮುಂತಾದವು. ಹಯನ ಉಂಡವರ ಮುಖದ ಲವ-ಲವಿಕೆ, ಮನೆಯ ಮೂಲೆ-ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದವಸ-ಧಾನ್ಯಗಳ ಮೂಟೆ, 'ತುಂಬಿದ ಕೊಡದಂತಿರುವ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಜನಪದರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಮುಂದಾಗುವರು. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ-'ಇದ್ದೂರ ಗುರುಲೇಸು ಮುದ್ಧಿ ಬಂಗಾರ ಲೇಸು ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡಾ ಅಳಿಯ ಲೇಸು' ಎಂದು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮಹತ್ವ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಗೌರವ ಈ ಮೇಲಿನ ನುಡಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣರೆಲ್ಲರು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿಯುವುದರಿಂದಲೆ ಸದೃಢ ಆರೋಗ್ಯ ಹೊಂದಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಆರೋಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯ' ಕೋಟಿ ದ್ರವ್ಯವಿದ್ದರೂ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಶೂನ್ಯವೇ ಸರಿ.

ಜನಪದರು – ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು :

ಜನಪದ ಗರತಿಯರು ನಸುಕಿನೊಳಗೆದ್ದು ರಾಗಿ ಕುಟ್ಟತಾ ಮತ್ತು ಜೋಳ ಬೀಸುತ್ತಾ ಹಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ತಮಗಾದ ಆಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಮನರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು –

"ಶರಣೆಂದೆ ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣೆಂದೆ ಗುರುವಿಗೆ
ಶರಣೆಂದೆ ಶಿವನ ಮಡದಿಗೆ । ಗೌರಮ್ಮಗೆ
ಶರಣೆಂದು ಕಲ್ಲು ಹಿಡಿದೇನು.

ಕುಟ್ಟುವ ಬೀಸುವ ಹಾಡ ಯಾವಕಿ ಕಲಿಸ್ಯಾಳ
ಕೃಷ್ಣನ ತಂಗಿ ಸುಭದ್ರಿ । ಕಲಿಸ್ಯಾಳ
ಕೃಷ್ಣನ ಮ್ಯಾಲ ಪದಗೋಳ.

ಸುಮ್ಮನ ಬೀಸಿದರ ಬೀಳಲ್ಲ ಈ ಕಲ್ಲು
ನಾಗಸ್ವರದಂತೆ ದನಿಯೆತ್ತಿ । ಹಾಡಿದರ ।
ಗಮ್ಮನೆ ಬೀಳುವುದು ಈ ಕಲ್ಲು ॥

ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿಗೆ ದೇಶವ ತಿರುಗ್ಯಾರೆ ।
ಸಕಲ ಸಂಪನ್ನರ ಮಗಳೀಗೆ । ನೀಲಮಗೆ ।
ರಾಜ್ಯ ತಿರುಗ್ಯಾರೆ ಬಸವಯ್ಯ ॥

ಕಲ್ಲಮ್ಮ ಮಾತಾಯಿ ಮೆಲ್ಲಮ್ಮ ರಾಜನವ (ಧಾನ್ಯ)
ಜಲ್ಲ ಜಲ್ಲನೆ ಉದರವ್ವ । ನಾ ನಿನಗ
ಬೆಲ್ಲದಾರತಿಯ ಬೆಳಗೇನು" ॥

ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬಲು ಸಡಗರದಿಂದ ನಡೆಯುವವು. ನಮ್ಮ ಗರತಿಯರು ಅಂಥ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವರಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೂ ಅದರ ಸವಿಉಣಿಸುವರು. ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯ ಎರಡು – ಮೂರು ದಿವಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಮದುವೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ರಾತ್ರಿ ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಅರಶಿಣ' ಹಚ್ಚಿ ನೀರೆರೆಯುವುದೊಂದು ರೂಢಿ, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐದು ಮಂದಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಸೇರಿ ಹಾಡುವರು –

"ನೀರಿಲ್ಲದಂಗಳ್ದಾಗ ಕೆಸರ್ಯಾಕನಾಗ್ಯಾವೆ
ಊರಿಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಮಗ ಮಿಂದ
ಹರಹರ ನಮಃ ಶಿವಗೆ ನೈಯೆಣ್ಣಿ"

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅಕ್ಷತೆಯ ನಂತರ ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಡಿಕೆಯಾಟ ಆಡಿಸುವರು. ಆಗ ಹಾಡುವ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ವರನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ, ವಧುಕೊಡುವ ಉತ್ತರದ ಬಗೆ –

ವರ – "ಆರೂರ ರಾಜ್ಯ ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಳದರೇನು"
ನೆತ್ತೀಗಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲು ತೊಳೆದೆಲ್ಲ"
ವಧು – ನೆತ್ತೀಗಿ ನಿಮ್ಮಕಾಲ ನಾವ್ಯಾಕ ತೊಳೆಯೊನು ಧೊರೆಯೆ
ಮುತ್ತೈದಿತನವ ಪಡೆದೇವ".

ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಹಂತ ಕೂಸೊಪ್ಪಿಸುವುದು, ಮದುಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ಊರಿನ ಜನ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವರು. ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯ ಪಾಡು ಹೇಳುತ್ತಿರುವದು –

"ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳ ನಿನ್ನ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತಿರಗೇನ
ಹಂಬಲಿಸಿ ನಿನ್ನ ಹಡೆದೇನ
ನಿನಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಡಲ್ಯಾ್ಹಂಗ
ತೊಟ್ಟಿಲ – ತೂಗಂದ್ರ ಸಿಟ್ಟೀಲೆ ಕೂಡೋಳ್,
ಬಟ್ಟಲ ಬೆಳಗಾಕ ಅರಿಯಾದ ಮಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟೇನು ಮಾವನ ಕೈಯಾಗ".

ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ ಮಗಳು ತಾ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳದ ಮನೆ – ಹಾಗೂ ಬಂಧು ಬಳಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ತವರನ್ನು ಕುರಿತು –

"ಹಾಲುಂಡ ತವರೀಗಿ ಏನೆಂದು ಹಾಡಲಿ
ಹೊಳೆದಂಡೆಲಿರುವ ಕರಕೀಯ । ಕುಡಿಹಾಂಗ
ಹಬ್ಬಲೆ ಅವರ ರಸಬಳ್ಳಿ".

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಹಾಡು ಕೆಳಗಿನದಾಗಿದೆ –

"ತಾಯಿ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯಲೆಂತು ನಾನು
ನಿನ್ನ ಮೋಹ ಮಮತೆಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇನು ॥ಪ॥

ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಡಲ ಭಾರ ತಾಪದಲ್ಲಿ
ಬೆಂದು ನೊಂದು ಬಾಳುತ ನೀನು ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಪಡೆದೆಯಮ್ಮ
ನಾನು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟವೆಷ್ಟು ತಾಯಮ್ಮ
ನನ್ನ ಜನ್ಮದೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಾಯತಮ್ಮ
ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿಬಂದಿದೆಯಮ್ಮ ॥೧॥

ಬಾಣಂತಿ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮ ರಕ್ತನದಿ ಆಯಿತಮ್ಮ
ಮಾಂಸ ಮುದ್ದೆಯಾದ ನನ್ನ ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿ ಸಲಹಿದೆಯಮ್ಮ
ಆ ನಿನ್ನ ನೋವು – ನಲಿವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಮ್ಮ
ಹಾಡಿ ಮೈಮರೆತೆಮ್ಮ ॥೨॥

ಅಳುವ ದನಿ ಕೇಳದೊಡನೆ, ಅವಸರವಾಗಿ ಬಂದೆಯಮ್ಮ
ಎತ್ತಿ ಎದೆಗೆ ಅವುಚಿಕೊಂಡು ಅಮೃತವನ್ನೆ ಕುಡಿಸಿದೆಯಮ್ಮ
ರೋಗ ರುಜಿನ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿ ನಂಜು ಕುಡಿದೆಯಮ್ಮ
ಆಡಿ ದಣಿದ ಜಲದಿ ನನ್ನ ಅಂಗಾಲು ತೊಳದೆಯಮ್ಮ
ಹಸಿದ ಬಾಯಿಗನ್ನವನಿಟ್ಟು ಆನಂದ ಪಡದೆಯಮ್ಮ
ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯಾದೆಯಮ್ಮ ॥೩॥

ನನ್ನ ವಿದ್ಯೆಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಗುರು ಆದೆಯಮ್ಮ
ಹೆತ್ತ ನಿನ್ನ ಋಣ ತೀರಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮ ಸಾಲದಮ್ಮ
ಭೂಮಿಗಿಂತ ನಿನ್ನ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚು ನೋಡೆ ತಾಯಮ್ಮ
'ಮುದ್ದು ಬಸವ' ಸಾಕ್ಷಿಯಮ್ಮ" ॥೪॥

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನಪದ ಗರತಿಯರ ಚೊಚ್ಚಲ ಬಾಣಂತನ ಆಗುವುದು ತವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವನ್ನು 'ನಾಮಕರಣ' ಮಾಡುವರು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಹಾಡುವುದು ಹೀಗೆ –

"ದೇವರ ಮನಿಯಾಗ ಜೋಡೆರಡು ದೀವಿಗೆ
ದ್ವಾರೇದ ಕೈಯ ತಲೆದಿಂಬ । ಇಟ್ಟಕೊಂಡು
ಕಂದನ ಹಡೆದು ಮಲಗ್ಯಾಳ
ಲಾಲಿಯ ಹಾಡಿದರ ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳ್ಯಾನ
ತೋಳ ಬೇಡ್ಯಾನ ತಲೆದಿಂಬ.
ಆಚಾರಕರಸಾಗು ನೀತಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾಗು
ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚೂಡಾಮಣಿಯಾಗು । ಕಂದ
ಜ್ಯೋತಿಯೆ ಆಗು ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲ. ಜೋ ಜೋ, ಜೋ ಜೋ" [೧೩]

ಜನಪದರು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ಹುಲ್ಲು ಕೀಳುತ್ತಾ, ಬೀಜ ಬಿತ್ತುತ್ತಾ, ಗೂಡು ಮುರಿಯುತ್ತಾ, ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಮನರಂಜನೆ ಪಡೆಯುವದರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿವೆ. ತಮಗೆ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತಾಗ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳವನೊಬ್ಬ ಮಾತು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸುವನು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಬೆಳೆದುದೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ. ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಹಲವು – ಅವು ಕಟ್ಟು–ಕಥೆಗಳು – ಇದು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರೀಯವಾದ ಹಾಗೂ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಕಥಾ ಪ್ರಕಾರ Morohen ಎಂಬ ಜರ್ಮನ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಕಥೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಮ್ಯ ಕಥೆಗಳು (Romantic Tales), ಪ್ರಾಣಿ ಕಥೆಗಳು (Animal Tales), ನೀತಿ ಕಥೆಗಳು (Fables Tales), ಹಾಸ್ಯ ಕಥೆಗಳು (Marry Tales), ಸೂತ್ರ ಕಥೆಗಳು (Formula Tales) ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ–ಅಜ್ಜಿಯರ ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ಒಂದೆರಡು ದಿವಸಗಳಾದರೂ ಮುಗಿಯದಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಜ್ಞಾಪಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ ಅಂದಿನ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶಯುಕ್ತ ಆಹಾರ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು"[೧೪].

ಜನಪದ ರಸಿಕರು ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಪ್ರೇಮದ ರಸ ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮ 'ಒಡಪುಗಳು'. ಅವು ವಹಿಸಿರುವ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಬದುಕಿನ ಸಿಹಿ-ಕಹಿ ಅನುಭವಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಒಡಪುಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಜನಪದರಿಗೆ ಬಲು ಇಷ್ಟವಾದ ಮಾಧ್ಯಮ. ಇವು ಶುಭ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಸಿ-ಪೀಡಿಸಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದಾಗ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುವ ದಾಂಪತ್ಯ ಬದುಕಿನ ರಸಾನುಭವ ಹೇಳುವವರಿಗೂ-ಕೇಳುಗರಿಗೂ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳುವಾಗ –

"ಮ್ಯಾಳಿಗಿ ಮ್ಯಾಗ ಕುಂತ
ಗಿಳಿಹಾಂಗ ನೋಡ್ತಾಳ ನನ್ನಾಕೆ........"

ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಹೇಳುವಾಗ –

"ಶುಭ ಕಾರ್ಯದಾಗ ಬೆಳಗಾದ ಪಂಚಾರತಿ
ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಬೆಳಗಾದ ನಾ ಪ್ರೇಮದಾರತಿ".......[೧೪].

ನಿರರ್ಗಳತೆ ನಮ್ಮ ಜನಪದರ ಬದುಕಿನ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಗುಣ. ಇದುವೆ ಅವರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಬುದುಕಿಗೆ ಪ್ರೇರಕ. ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯದ ರಸಿಕತೆ, ಪ್ರೇಮದ ಗಾಢತೆ, ದಾಂಪತ್ಯ ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸುಂದರ ತಾಣ ಒಡಪುಗಳಾಗಿವೆ.

ಜನಪದರನ್ನು ರಂಜಿಸವಲ್ಲಿ ಒಗಟು(Riddle)ಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕಸರತ್ತು ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಚಾಣಕ್ಷತನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ಒಗಟು ಕೇಳಿದಾಕ್ಷಣ ಕಠಿಣವೆನಿಸಿದರೂ ಉತ್ತರ ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಆಯ್ಯೋ ಇಷ್ಟೆನಾ ಅನಿಸುವುದು. ಅಂಥ ಕೆಲವೊಂದು ಒಗಟು ಹೀಗಿವೆ –

ಉದಾ :- ಒಗಟು – "ಚಿಪ್ಪುಂಟು ಆಮೆಯಲ್ಲ
ಜುಟ್ಟುಂಟು ಪೂಜಾರಿಯಲ್ಲ
ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳುಂಟು ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಲ್ಲ".

ಉತ್ತರ – ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ.

ಒಗಟು – "ಅಡ್ಡ ಕೊಯ್ಯಲು ಚಕ್ರಾಧಾರಿ,
ನಿಟ್ಟ ಕೊಯ್ಯಲು ಶಂಖಾಧಾರಿ,
ಮೂಸಿ ನೋಡಲು ನೀರಾಧಾರಿ".

ಉತ್ತರ – ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ.

ಒಗಟು – "ಹರಕ ಸೀರಿಉಟ್ಟು
ಹತ್ತ ಮಕ್ಕಳ ಹೊತಕೊಂಡ
ದೊರಿ ಸರಿ ಊಟಾ ಮಾಡ್ತಾಳ".

ಉತ್ತರ – ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ.

ಒಗಟು – “ಬಿತ್ತಲಾ ಬೆಳ್ದು ನಾಟಲ್ಲಾ
ಅದಿಲ್ದೆ ಬಾಳೆ ಆಗಲ್ಲಾ”

ಉತ್ತರ – ಉಪ್ಪು

ಇಂತಹ ಒಗಟಿನ ಗ್ರಾಮ್ಯರೂಪ ವಗೆ ಅಥವಾ ಎಸೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಗಟು, ಒಡೆ ಒಡೆಸು (ಬಿಡಿಸು) ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಗಟು ಬಂದಿರಬೇಕು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅವರ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಡು ಮಾತಿನ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮಾಧ್ಯಮ ‘ಗಾದೆ’. ಗಾದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷನ Proverb ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ‘ಗಾದೆ’ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ. ‘ಗಾದೆ ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ’ ‘ವೇದ ಸುಳ್ಳಾದರೂ ಗಾದೆ ಸುಳ್ಳಾಗದು’ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಾಮೀಣರು ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತಮ್ಮ ಮಾತು ಮುಂದುವರೆಸುವರು. ಅಂತೆ ಅವು ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಕ್ಷಯ ನಿಧಿಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ.

ನಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ತೋರುಬೆರಳಾಗಿ, ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಾದೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರ, ವಿವೇಕಿಗಳ, ಅನುಭವಿಗಳ ಅನುಭವಾಮೃತದ ರಸಾಯನವಾಗಿವೆ.

ಉದಾ:– ‘ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೋ ಮಹಾರಾಯ’
‘ಮುಖ ನೋಡಿ ಮಣೆಹಾಕು’
‘ಅಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಉರೀತು, ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂತು’
‘ತಾಯಿಗಿಂತ ಬಂದುವಿಲ್ಲ, ಉಪ್ಪಿಗಿಂತ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ’
‘ಊರೆಲ್ಲ ನಕ್ಕಮ್ಯಾಲೆ, ನಮ್ಮನೆ ಕಿವುಡ ನಕ್ಕ’
‘ಒಲಿದರೆ ನಾರಿ, ಮುನಿದರೆ ಮಾರಿ’

ಜನಪದರ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು ‘ಬಯಲಾಟ’ ಇದರ ಹೆಸರೆ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಬಯಲಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳನಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ವೇಷ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾ ಪುರುಷರ, ದೇವ–ದೇವತೆಯರ, ರಾಕ್ಷಸರ ಮುಂತಾದ ವೇಷಾಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಬಯಲಾಟವಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಲು ಊರಿನವರಲ್ಲದೆ ಪರ ಊರಿನವರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಆಟದ ಆನಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಜನಪದರ ಬದುಕನ್ನು ಆಹ್ಲಾದಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕೃಷಿ ದೇಶದ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಎನ್ನುವಂತೆ ಕೃಷಿಕನಿಗೆ ಆತನ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃಷಿಯ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕನಿಗೆ ಅವಳು ಸಹಾಯ, ಸಹಕಾರ ನೀಡುವುದಲ್ಲದೆ ಆತನ ಕೆಲಸಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರಿಸುವ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಹಿಳೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

"ಬೆದೆ ನೋಡಿ ಬಿತ್ತಣ್ಣ ಹದ ನೋಡಿ ಹರಗಣ್ಣ
ತುಂಬುತೆನಿ ನೋಡಿ ಒಕ್ಕಣ್ಣ । ಸುತ್ತೆಲ್ಲ
ಜನಕ ನೀ ನೀಡಿ ನಲಿಯಣ್ಣ"

ಮೇಲಿನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕೃಷಿಕನಿಗೆ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯ ಹಿಂದೆ ಮಹಿಳೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ವಿರಳ.

ಜನಪದರು – ಭೂಮಿ :

ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗನೆಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು ರೈತ. ರೈತರು ಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. 'ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ ತಾಯಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ, ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡಿ ಸಲಹುವವಳು ಭೂಮಿತಾಯೆಂದು ಅಭಿಮಾನ ಪಡುವರು. ರೈತರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ, ಬೆಳೆ ಕೈಗೆಟುಕದಿದ್ದರೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಂಡ್ಯೊಯ್ಯುವ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ಕೊರತೆಯಾದರೆ, ಬೆಲೆಗಳ ಇಳಿಕೆಯಾದರೆ – ಕೃಷಿಯಿಂದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಆದರೂ ರೈತ ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಯಾರನ್ನು ನೆನೆಬೇಕೆಂದಾಗ ಅವನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಭೂಮಿತಾಯಿ.

'ಬೆಳಗಾಗಿ ನಾನೆದ್ದು ಯಾರ್ಯಾರ ನೆನೆಯಲಿ
ಎಳ್ಳು ಜೀರಿಗೆ ಬೆಳೆಯೋಳ । ಭೂಮ್ತಾಯಿ
ಎದ್ದೊಂದು ಘಳಿಗೆ ನೆನೆದೇನೂ

ಬಿತ್ತುವ ತಮ್ಮಯ್ಯ ಎತ್ತಿಗೇನಂದಾನ
ಹತ್ತು ಖಂಡುಗ ಬೆಳಲೆಂದ। ಭೂಮಿತಾಯಿ
ಮುತ್ತಿನುಡಿಯಕ್ಕಿ ನಿನಗೆಂದ ॥

ಭೂದೇವಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳೆಲ್ಲಿ ಹೋದಳು
ನೀನರಿಯದ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ
ಹೋಗಬಹುದೇ ಜಗಜಗದಾ ಅಗ್ನಿಲಿ

ಹೋಗಬಹುದೇ ಗಗನವನು
ಹೋಗಬಹುದೇ ಗಗನದಗಲ ದಾರಿಯ ನರಿ
ಮೃಗ ಬೈಲಿಗಾಯ್ತಲ್ಲೋ ತಮ್ಮ ॥

ಅಚ್ಚಂಬಲಿ ಅಳಿಯಂಬಲಿ
ಹಿತ್ತಲಾಗಳ ಧಾರಿಹೀರಿಕಾಯಿ
ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳ ಭೂಮಿತಾಯಿ ಹೂಲಿ ಹೂಲಿ ॥

ಹೊಡೆದು ಹೊಸ ಎತ್ತು ಹೂಡ್ಯಾನು ಹೊಸಮಗ
ಕೂಗು ಕೇಳಮ್ಮ ಭೂದೇವಿ । ನಿನ ಮಗ
ಸೆರಗು ಕಟ್ಟಿವನೆ ದುಡಿಯೋಕೆ ॥

ಹೊಸಬಂಡಿ ಮೇಲೆ ಹಸುವಿನ ಗೋತ್ರತಂದೆ
ಹಸಿದ ಭೂದೇವಿ ಹಾಕ್ತೇನೆ । ನನ್ನ ತಾಯವ್ವ
ಹಸಿದ ಕಂದವ್ನ ಕಾಯವ್ವ ॥

ಮಾರುದ್ದ ಪೈರಾಗಲಿ ಮೊಳದುದ್ದ ತೆನೆಯಾಗಲಿ
ಬಡವನ ಮನಿಗೆ ಸಿರಿಬರಲಿ । ಭೂಮಿತಾಯಿ
ಕಂದಯ್ನ ಹಸಿವು ಹಿಂಗೋಗ್ಲಿ ॥

ಭೂದೇವಿ ನೀಡವ್ವ ಭಾರಿ ಪೈರಾಗ್ಲವ್ವ
ಬಡವನ ಹರಕೆ ಕೇಳವ್ವ । ಭೂತಾಯಿ
ನಿನ್ಗೆ ಜೋಡ್ಕಾಯಿ ಹಣ್ಣು ಒಡಿಸೇನು" ॥

ಮೇಲಿನ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂತಾಯಿ, ಭೂದೇವಿ, ತಾಯವ್ವ, ಕಾಯವ್ವ, ಭೂಮಿತಾಯಿ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಜನಪದರು ಸಹ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಎಳ್ಳು ಜೀರಿಗೆಯನ್ನು ಉಂಡವರು ರೈತನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತೋರಿಸುವುದು ಹೀಗೆ–

ಎಳ್ಳಕೊಟ್ಟವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗ್ಯವು ಬರಲಿ
ಎಳ್ಳಕ್ಕಿ ಮೇಲೆ ಮಗ ಬರಲಿ । ಆ ಮನೆಗೆ
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಡಿಯೋ ಸೊಸೆ ಬರಲಿ' ॥

ಜನಪದರೂ ಭೂಮಿಗೂ – ಗರತಿಗೂ ಹೋಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಗರತಿಯ ಘನತೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಭೂಮಿ ತಿರೆಯೆನಿಸುತ್ತೆ. ಗರತಿ ಆಸ್ಥಿರೆಯನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಭೂಮಿತಾಯಿ ಮತ್ತು ಗರತಿಯ ಗುಣಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದೆ ಭೂಮಿಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವಂತೆ, ಸರ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಬಾಳುವುದೆ ಗರತಿಯ ಕುರುಹುಗಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲವು. ಪರಸ್ಪರ ಸ್ವಭಾವ, ಗುಣಧರ್ಮ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಕಾರ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದಂತೆಯೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೆ **ಶ್ರೀ ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು**, 'ಹೆಂಗಸಿಗೆ ನಡೆದಾಡುವ ಭೂಮಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ'. ನೆಲವು ಕಾಳಿನ ಕಣಜವಾಗಿರುವಂತೆ ಗರತಿ ಬಡವಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಭಾಗ್ಯವು ಅವಳ ಉಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಗಂಡನಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಉಣಿಸಿದರು ಸಾಕಾಗದ

ಮನಸ್ಸು. ಸಾಕು ಸಾಕೆಂದರೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹಾಕಿದಾಗಲೇ ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ತನ್ನ ಅನ್ನಭಾಂಡವು ಬರಿದಾಗಲಾರದೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಭರವಸೆಯಿದೆ. ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಯಾಡಬಲ್ಲ ಗಂಡನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಳೆಗೂಸು ಕೊಟ್ಟು, ಮುದ್ದು ಕೊಡಹಚ್ಚಿದ ಮಾಟಗಾರಿಕೆ ಗರತಿಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಆಕೆ ನಿಂತ ನೆಲದಿಂದಲೆ ತಂದುಕೊಂಡ ಗುಣವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಹಿಡಿ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಪಡಿ ಬೆಳಸಿ ಕೊಡುವುದು ಭೂಮಿಯ ಗುಣ. ಧಾನ್ಯದ ಕಾಳು ಕೊಟ್ಟರೆ ಹೊನ್ನಿನ ಗೂಡು ಕೊಟ್ಟಂತೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಭೂಮಿಯ ಅಕ್ಕರತೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಳತೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಔದಾರ್ಯ ತೋರಿಸಿವಳು ಭೂಮಿತಾಯಿ. ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜವಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆ ಕೊಡು ಎಂದು ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಭೂದೇವಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಾರಳು. ಭೂಮಿ ನೀಡಿದ ವಿವಿಧ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ನಿಂತಾಗ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವನು.

ಕಷ್ಟವಿರಲಿ, ಸುಖವಿರಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಚಾತುರ್ಯತೆ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಅವರ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕ ದಣಿವನ್ನು ನೀಗಿಸುವಂತಹವು. ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆ, ದೇವರು, ಗುರು-ಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವಂತಹ ಹೃದಯ ವಿಶಾಲತೆ, ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವಂತಹ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಇಂದು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಮಾನವನ ಬದುಕು ಸುಖಮಯವಾಗಿದ್ದರೂ ದಿನೆ ದಿನೆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಸಂಕೂಚಿತತೆ, ಕೆಟ್ಟ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಉದಾ: ಒರಳು-ಒಣಕೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಮಿಕ್ಸರ, ಗಿರಣಿಗಳ ಆಗಮನ, ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡುಗಳಾಗಮನ, ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹಂತಿ ಕಟ್ಟಿ ರಾಶಿ ಮಾಡುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವಂತಹ ಕೃಷಿ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೇಗಿಲ-ಕುಂಟಿಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಟ್ರಾಕ್ಟರಗಳಂತಹ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಆಗಮಿಸಿ ಇಂದಿನ ಜೀವನ ಸುಗಮಗೊಳಿಸಿದಷ್ಟು ಮನುಷ್ಯ ಶ್ರಮದ ಬದುಕಿನಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ, ಹೃದಯಾಘಾತ, ಕ್ಯಾನ್ಸರ, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾಯಿಲೆಗಳಂಥ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಸಮಾಧಾನಕರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ, ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳೆಲ್ಲ ಒಡೆದು ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಂದು ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮಗಳು

ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿವೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳತಿರದು. ಅವರ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದರೆ, ತನಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದವರನ್ನು ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಪರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವರು. ಹೀಗೇಕೆ? ವಯಸ್ಸಾದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬಾರದೆಂಬ ಆ ದೇಶದ ನಿಯಮಗಳೇನಾದರೂ ಇವೆಯೇ? ಅಥವಾ ಆ ದೇಶದ ಕಾನೂನು ಅಡ್ಡ ಬರುವುದೆ? ವೃದ್ಧ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ ಆರೈಕೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಕೀಳು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಜೀವನಾನುಭವದ ಭಂಡಾರವೆ ಇದ್ದು ಅದು ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಅವಿವೇಕತನದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಬೆಳಕು ಚಲ್ಲಿ, ಜೀವನದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಹ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳೆಂಬ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ನಿವಾರಿಸಿ ಬದುಕು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವವರೆ ಮನೆಯಲಿಲ್ಲದಂತಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಏನನ್ನೊ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಅಶಾಂತಿ, ಅನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಮೊದಲಿನ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕಿನ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ – ಜಾನಪದ :

"ಜಾನಪದವೆನ್ನುವ ಪದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ 'Folklore' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪದ. 'ಫೋಕಲೋರ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೪೬ ವಿಲಿಯಂ. ಜೆ. ಥಾಂಸ್ ಎನ್ನುವರು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರು. ಈತ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಅನ್ವೇಷಕ ಜನಪ್ರೀಯ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ Folklore ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸೃಷ್ಠಿಸಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರು. ವಿ.ಜೆ. ಥಾಂಸ Folklore ಪದದ ಜನಕನಾದರೂ ಜನಪದ ಅಧ್ಯಯನವು ಆತನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೆ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ೧೮೧೨ರ ವೇಳೆಗೆ ಜರ್ಮನಿಯ ಗ್ರೀಮ್ಸ್ ಸಹೋದರರು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಿಲಿಯಂ.ಜೆ. ಥಾಂಸ್‌ರವರು 'ದಿ ಅಥೇನಿಯಂ'ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವೇ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಯಾಯಿತ್ತು"[೧೫].

(Folklore) ಫೋಕಲೋರ್ ಎನ್ನುವದು Folk ಮತ್ತು lore ಎಂಬ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅರ್ಥವನ್ನುಳ್ಳ ಪದಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ Folk ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಜನಪದ' ಎಂತಲು Lore ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಜನಪದ ಜ್ಞಾನ. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಡಾ.ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕರವರು 'ಜಾನಪದ' ಎಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದ ಜ್ಞಾನವೆ ಜಾನಪದವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಗ್ರಾಮೀಣರೆ ಇರಲಿ ಅಥವಾ ನಾಗರಿಕರೆ ಇರಲಿ ಜನಪದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ಜಾನಪದರು. ಪಟ್ಟಣ

ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಸುಧಾರಿತ ಗುಣಮಟ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ ಸಮಾಜವಿದೆ. ಜಾನಪದವೆಂಬುದು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ವಿಜ್ಞಾನ. ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕಿಂತ ಇದು ಭಿನ್ನ. ಇದೊಂದು ಕೇವಲ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಲ್ಲ ಸದಾ ಜೀವಂತಿಕೆಯೇ ಇದರ ಲಕ್ಷಣ. ಇನ್ನೊಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ, ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಸೇರಿದಂತೆ ಅಲ್ಲಿನ ಆಟಪಾಠ, ಕರಕುಶಲಕಲೆ, ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಜಾನಪದವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಭಾಷೆಗೆ ಲಿಪಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಅಕ್ಷರ ಬಲ್ಲವರು ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಎಂಬ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದುದು ಅಕ್ಷರವಂತರಲ್ಲಿ ಪರಿಷ್ಕಾರಗೊಂಡು ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆದಂತೆಲ್ಲ ಶಿಷ್ಟ ಪದವಾಯಿತ್ತು. ಒಂದೆ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರ ಬದುಕು ಜಾನಪದವೆಂತಲೂ, ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ ಬದುಕು ಶಿಷ್ಟ ಪದವೆಂತಲೂ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಲಿಖಿತವಾಗಿರುವುದೆಲ್ಲ ಶಿಷ್ಟ ಅಲಿಖಿತವಾಗಿರುವುದೆಲ್ಲ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ದಾಖಲಾದ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳಿರಬಹುದು. ಮೌಖಿಕವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟತೆಯ ಅಂಶಗಳು ಸೇರಿಬೆರೆತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವೆರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ಪರಂಪರಾಗತ ಜ್ಞಾನವೇ ಜಾನಪದ. ಜಾನಪದ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದುದಲ್ಲ. ಇತರ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾನೂನು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಗ್ರಹ ವಿಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿವೆ. ಇಂಥ ಜಾನಪದದ ಹಲವು ಕವಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆನ್ನುವುದು ವಾಙ್ಮಯ ರೂಪದ ಜಾನಪದ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲೋಕ ಗೀತೆ, ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ 'ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನ ಜೀವನದ ಜೀವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಆಯಾ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಜಾನಪದ ಇಂದು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ನೂರಿನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಕುರಿತ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಪಾದನೆ, ಪ್ರಕಟನೆ, ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯ ಭರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಜಾನಪದ ಉಗ್ರಾಣವೆನಿಸಿದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಈ ಕಾರ್ಯ

ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಜಾನಪದವನ್ನು ಕುರಿತ ವಿದೇಶಿ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಹೀಗಿವೆ –

೧. **ಆ್ಯಂಡ್ರೋಲಾಂಗ :**

'ಜನಾಂಗಗಳ ಪಳಯುಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಜನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕತೆಗಳನ್ನು, ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಜ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ಜಾನಪದ.

೨. **ಎಡ್ವಿನ್ ಸಿಡ್ನಿ ಹಾರ್ಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ :**

'ಜಾನಪದ ಎನ್ನುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅಂದರೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಜ್ಞಾನವು ನೆನಪಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಬರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹಾರ್ಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂದು ಗುರುತಿಸುವರು.

೩. **ಇ. ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಮ್ಯಾಗೆಲಿನ :**

'ಮೌಖಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಬಂದ ಯಾವುದೇ ಪರಂಪರಾನುಗತ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಪದ್ಯ ಮತ್ತು ಗದ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿರಲಿ ಅದುವೇ ಜಾನಪದ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈತ ಜಾನಪದ ಮೂಲಗುಣ ಮೌಖಿಕ ಪ್ರಸರಣೆ coral transmission ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೪. **ಬಾರ್ಥ್ ಮೇರಿಯಸ್ :**

'ಯಾವಾಗ ಹಿಂದಿನದಾದ ಜ್ಞಾನ, ಅನುಭವ, ಜಾಣ್ಮೆ, ನೈಪುಣ್ಯ, ಹವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅನುಸರಣಗಳ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಬಾಯಿ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಹಸ್ತಾಂತರಗೊಳಸುತ್ತವೆಯೊ ಇವು ಪುಸ್ತಕ ಅಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳು ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೊ ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಜಾನಪದವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ'.

೫. **ಬಿ.ಎ. ಬಾಟನ :**

'I am purely oral culture every things is folklore' ಒಂದು ಶುದ್ಧ ಮೌಖಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಜಾನಪದ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಾಟನನ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಸಮಾಜ ಇದು ನಾಗರಿಕತೆ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮೌಖಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಂತಹ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮೌಖಿಕ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಜರಗುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯ ಪೀಳಗೆಯ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಹಾಗೂ ಅನುಕರಣೆ ಮುಖಾಂತರ ಕಿರಿಯ ಪೀಳಗೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತದೆ.

೭. ವಾಟರಮನ್ ರೀಚರ್ಡ್ ಎ :

ಈತ ಸರಳವಾಗಿ Falklore is that or from ಎನ್ನುವನು. ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಕಲೆ, ಹೇಳಿಕೆ, ಗಾದೆ, ನುಡಿ, ಮಂತ್ರ ಸಂವಹನ ಮಾಂತ್ರಿಕ ನುಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಡು ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಸಂವಹನಗೊಳ್ಳುವ ಇತರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಾನಪದವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

೭. ಆರ್ಲಿಯೋ ಎಂ. ಎಸ್ಟಿನೋಸಾ :

ಜಾನಪದ ದೊಡ್ಡ ಅನುಭವ ಭಂಡಾರ, ಮನುಕುಲದ ಅನಂತ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಪಡೆದು ಹಾಗೂ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಜನಪ್ರೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

೮. ಕೆನೆತ ಮತ್ತು ಕ್ಲಾರ್ಕ :

ಜಾನಪದ ಎಂಬುದು ವಾತಾವರಣದಂತೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ವಿಷಯ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಗೋಚರವಾದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಂತದ್ದು ಹಾಗೂ ವಾತಾವರಣದಂತೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವಂತದ್ದು ಎನ್ನವರು.

೯. ಆಲೆನ್ ಡಂಟನ್ :

ಪುರಾಣ ಐತಿಹ್ಯ ಕಥೆ ಒಗಟುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಲಾತ್ಮಕಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಜಾನಪದ.

೧೦. ರಿಚರ್ಡ ಎಂ. ಡಾರೆನ್ :

'ಜಾನಪದ ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಾಗಿರುವುದು, ಅದು ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಕಸುವುಳ್ಳ ಧ್ವನಿಯೂ ಹೌದು.

೧೧. ಲೀಚ್-ಮ್ಯಾಕ್ ಎಡ್ವರ್ಡ :

'ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಪರಂಪರೆಗಳು, ಕಥೆಗಳು, ಮಾಂತ್ರಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ಹಾಡುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಪದವೇ ಜಾನಪದ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಏಕ ಸ್ವಭಾವ ನಾಗರಿಕವಲ್ಲದ ಜನರು ಕಲೆ ಹಾಕಿದ ಜ್ಞಾನವೇ ಜಾನಪದ'.

೧೨. ಸ್ಮಿತ್ ಥಾಮಸ್ :

'ಜಾನಪದ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಅಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗೆ ಅಥವಾ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುತ್ತದೆ'.

೧೩. **ವಾಟರ ಚಾರ್ಯಸ ಫ್ರಾನ್ಸಸೀಸ್ :**

'ಜಾನಪದ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಪಳಯುಳಕೆ. ಅದು ಸಾಯಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತು ಹಾಗೂ ಮಾನವನ ಅನುಭವ'.

೧. **ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ** :- 'ಜಾನಪದ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಿಂತ ಜನತೆಯ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಲ್ಲದ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಒಟ್ಟು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದ ವಾಚಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳ ಕಲೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೊತ್ತ'.

೨. **ಜೀ.ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ** :- 'ನಾಗರಿಕತೆಗೂ ಮೂಲವಾದ ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ದೂರವಾದ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಪಡೆದು ಜನಸಮುದಾಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಜಾನಪದ'.

೩. **ದೇ.ಜೆ. ಗೌಡ**:- 'ಬಾಲ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಅಡಗಿರುವಂತೆ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅಡಗಿದೆ, ಎಂದು ಜಾನಪದದ ಮೂಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕುರಿತು ತಿಳಿಸುವರು'.

೪. **ಗೊ.ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ** :- 'ಜನತೆಯ ನಾಲಿಗೆಯ ತೂಗುತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಮೇಲೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ'.

೫. **ಶಂಕರ ಸೇನಾ ಗುಪ್ತಾ** :- 'ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನೆಯೇ ಜಾನಪದ. ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಜಾನಪದ ಅರ್ಥ ಸ್ವರೂಪದ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನಪದವೆಂದರೆ ಅದು ಅಪೂರ್ವಕಾಲದ ಜ್ಞಾನ ಅಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ'[೧೩].

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾನುಗತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗವನ್ನು ಜಾನಪದವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ಜಾನಪದದ ಲಕ್ಷಣಗಳು :

೧) ಕಂಠಸ್ಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ

೨) ಸಾಮೂಹಿಕ ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿ

೩) ವ್ಯಾಪಕತೆ

೪) ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು

೫) ಸರಳತೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ

೭) ಪರಿವರ್ತನಾ ಶೀಲತೆ

೭) ಸಜೀವವಾದದ್ದು

೮) ವಿಶ್ವ ಮಾಲಿಕತೆ

೯) ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ

೧೦) ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆ

೧೧) ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿದೆ

೧೨) ಜನಪ್ರೀಯ ಪರಂಪರೆಗಳ ಭಂಡಾರ.[೧೭]

ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ಪದವು ಇಂಗ್ಲೀಷನ 'ಕಲ್ಚರ್' (culture) ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. culture ಎಂಬುದರ ಮೂಲ. cult ಎಂದರೆ ಗೌರವಿಸು, ಆರಾಧಿಸು, ಸೇವೆಮಾಡು, ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೈವ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಭೂದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆ ಅಂದರೆ 'ಕೃಷಿ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ culture ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದಿದೆ. culture ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸಾಯ.

'ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತಿ, ಬಿತ್ತಿ, ನೀರು ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ಹಸನು ಮಾಡುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಬೆಳೆಯುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಂತರಂಗದ ವ್ಯವಸಾಯವೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅರಳಸುವ ಪರಿಮಳವಾಗಿದೆ'[೧೮]. ಜನರು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಿಂದ ಹೊರಬರುವ "ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ – ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ವಭಾವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಆಚಾರ – ವಿಚಾರ, ಸತ್ಕೃತಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನಾಟಕ, ಸಂಗೀತ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆಹಾರ – ವಿಹಾರ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಗುಡಿ–ಗುಂಡಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರತಿಭೆ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬಲ್ಲದೊ ಅವೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳಾಗುವುವು"[೧೯]. ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು, ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕಿರಿಯರು ಅನುಕರಿಸಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನೊಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹಳೆಯದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಸದನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಎರವಲಾಗುತ್ತ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯ ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನುಭವ ಆಧುನಿಕ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ, ಗುಂಪಿಗೂ

ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇದ್ದೆ ಇದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಾಯಿ ಬೇರಿನಲ್ಲಿ ಅಧುನಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅರಳುತ್ತದೆ. ಇಂಥಹ ಮೂಲ ತಾಯಿಬೇರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಪುರಾತನರ ಬದುಕಿನ ಅರಿವು ನಮಗಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಅವಶ್ಯಕ. ಏಕೆಂದರೆ, ತಂದೆ ಗುಣ ಮಗನಲ್ಲಿ ಅಂಶರೂಪದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹರಿದು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬಂದ 'ಜೀನ್ಸ್'ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಮಾನವನ ಒಳಸೇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡವರು ಹೃದಯ ಸಂಪನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತೇಜ ತರುವುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಮುಖ ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣ ಅವನೆಂಥವನು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆತನ ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಪಾರ ಪ್ರೇಮ, ಅಪಾರ ವಿವೇಕ, ಅಪಾರ ಜೀವನಾನುಭವ, ಅಪಾರ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳೆಂಬ ಗುಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಂತರಂಗದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕೃಷಿ[೨೦]. ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಉಪಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಅದು ಕಳೆಗೊಂಡದ್ದು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾಯಿಯೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಣ್ಣಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಾಯಿಯ ಹಸುರು ಹಳದಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದನ್ನು, ಅದರ ಕಾಠಿಣ್ಯ ಮಾರ್ದವವಾಗಿ ಬದಲಿಸುವುದನ್ನು ಅದರ ಹುಳಿ, ಕಹಿಗಳು ಮಧುರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದುನ್ನೂ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದರಿಂದ ಸೂಸುವ ಕಂಪುವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ.

ಧರ್ಮ ಸಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವ ಜೀವಾಳ. ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ಸರಿ-ತಪ್ಪುಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತ ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆಂತರಿಕ ಗುಣ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ನೀಡಿ, ಮಾನವೀಯ ಗುಣ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲಿತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಮನುಷ್ಯ ಧರ್ಮ, ನಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕ ಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೊದಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮೆರಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಅಂತರಂಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಿಸದೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವುದು, ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದಾಕ್ಷಾಣ ನಂಬಿ ಬಿಡುವುದು ಅವಿವೇಕಿಗಳ ಲಕ್ಷಣವಾಗುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಬೇಕು. 'ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು' ಎನ್ನುವ ಅನುಭವದ ಮಾತನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಿರಿಯರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಗುರಿ ತಲುಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಹೃದಯಿಯನ್ನಾಗಿಸುವವರೆಗೆ ತಿದ್ದುತ್ತಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ

ಅಭಿರುಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ –

೧. **ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ** :– 'ಒಂದು ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆ ದೇಶದ ಜನರ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ'. ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

೨. **ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ** :– 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬುದು ಜೀವಿ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಒಟ್ಟು ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಮಾನವೀಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ'.

೩. **ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.** :– 'ನಡೆ–ನುಡಿಗಳ ಚೊಕ್ಕಾಟವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'. ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

೪. **ವಿ.ಜಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ** :– 'ಹೃದಯ ಸಂಪರ್ಕವೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

೫. **ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ** :– 'ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಪಶುತ್ವವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ನಿಜವಾದ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'.

೬. **ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣ** :– 'ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಕಾಸವೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'.

೭. **ನೆಹರುಜಿ** :– 'ಒಂದು ದೇಶದ ಜನರ ಗುಣ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಳೆಯುವ ಅಳತೆಯಗೋಲು ಸಂಸ್ಕೃತಿ'.

೮. **ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ** :– 'ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನಯೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'.

೯. **ಮ್ಯಾಥ್ಯು ಆರ್ನಲ್ಡ್** :– 'ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ನೀಡವಂತಹದ್ದು.

೧೦. **ಟಿ.ಎಸ್. ಈಲಿಯಟ್** :– ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ರೀತಿ, ನೀತಿ, ವಿಧಿ, ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಹೃದಯತೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ಶಿಷ್ಟತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು'.

೧೧. **ಮೆಕೈವರ ಮತ್ತು ಪೇಜ** :– ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಬಂಧಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಆಗಿದೆ'.

೧೨. **ಹೇನ್ರಿ** :– 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದು, ಅಂತರಂಗದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಉಳುವ ಮಾಡುವುದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ವೈವಿದ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯತೆ ಇವು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ.

೧೩. **ಮೌಲಿನಾನ**:– 'ಮಾನವ ತನ್ನ ಜೀವಿತದ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾಧನವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'.

೧೪. **ಕ್ಲೂಕ ಹಾಸ** :- 'ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಒಂದು ಜೀವನ ವಿನ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ'.

೧೫. **ಇ.ವಿ.ಪಿ. ರಾರ್ಬಟ್** :- 'ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದ ಆದರೆ ಮಾನವನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿರುವ ಜ್ಞಾನ, ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಪ್ರಣಾಳಗಳ ಒಟ್ಟು ರೂಪವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'.

೧೬. **ಗ್ರಾಹಂ ವ್ಯಾಲಸೆ** :- 'ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾವು ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯಿಂದ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

೧೭. **ಸಿ.ಸಿ.ನಾರ್ತ** :- 'ಮಾನವನು ತನ್ನ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಕೆಗೊಳಲು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೊಳ-ಗೊಂಡಿರುವುದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'.

೧೮. **ಇ.ಬಿ. ಟೇಲರ್** :- 'ಸಮಾಜದ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ಮಾನವನು ಗಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜ್ಞಾನ, ನಂಬಿಕೆ, ಕಲೆ, ರೀತಿ, ನೀತಿ, ಕಾನೂನು, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಯಾವುದೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಖಂಡವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ'.

೧೯. **ಆರ್‍ನಾಲ್ಡ್ ಬಶ್ರೀನ್** :- 'ಜ್ಞಾನ ಅಭ್ಯಾಸ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಾತೀತದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿನ ಆದರ್ಶಮಯವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಸಾರಗೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎನ್ನತ್ತೇವೆ'.

೨೦. **ಕೊಯಿಸಿಂಗ್** :- 'ಮಾನವ ತನ್ನ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ'.

೨೧. **ಕ್ಯಾಂಟ್** :- ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ನಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ನಾಗರಿಕತೆಯು ನಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು'[೨೧].

ಒಟ್ಟಾರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಲೋಕದೊಡನೆ ನಮಗಾಗುವ ನಾನಾ ಸಂಪರ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಔಚಿತ್ಯವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಮಾನವನ ಬದುಕಿಗೆ ಮೆರಗು ತಂದು, ಸದಾಚಾರದಿಂದ ನಡೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೆಪಿಸಿ, ಕಪಟ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳಸಿ ಹಾಕಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಗುಣ ಮಾಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೃದಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ನಯ-ವಿನಯ ಸಭ್ಯತೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರು ಆಡಿದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ರುಚಿ, ಪ್ರೇಮ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮೃದುತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಜನರ ಜೀವನ ವಿಧಾನದ

ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಅವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನೆ ಅದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ನಾಗರಿಕರು, ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮಾತ್ರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ನಾಗರಿಕರಾಗಲಿ, ಹಳ್ಳಿಯವರೇ ಆಗಿರಲಿ, ವಿದ್ಯಾವಂತರಿರಲಿ, ಅಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿರಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂಬುದು ಅವರವರ ಜೀವನ ನಡುವಳಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಜನಪದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನೆ ನೋಡಿ ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು :

೧. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದದ್ದು.
೨. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದದ್ದು.
೩. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.
೪. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸಂಚರಣಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು.
೫. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ನಿರಂತರವಾದುದು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಕವಾದದ್ದು.
೬. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಏಕರೂಪವಾದುದು ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರವಾದದು.
೭. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾದುದು.
೮. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಗತಶೀಲವಾದುದು ಮತ್ತು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದುದು.
೯. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸಮಾಜದಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾದುದು.
೧೦. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಆದರ್ಶ ಸೂಚಕವಾದುದು.
೧೧. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮಾನವನಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು.
೧೨. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥ ವಿಶಾಲ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ[೨೨].

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಲೇಖಕರು :- ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ
ಗ್ರಂಥ :- 'ಜನಪದ'
ಪುಟ – ೧

೨. ಲೇಖಕರು :- 'ವಿರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ'
ಗ್ರಂಥ :- 'ಸಮಗ್ರ ಜನಪದ ಸಂಪುಟ'
ಪುಟ – ೨೩೫ ರಿಂದ ೨೩೬

೩. ಸಂಪಾದಕರು :- 'ಮಂಜುಳಾ ಮಾನಸ'
ಗ್ರಂಥ :- 'ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸುಶ್ರಾವ್ಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು'
ಪುಟ – ೫೭

೪. ಲೇಖಕರು :- 'ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ'
ಗ್ರಂಥ :- 'ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ'
ಪುಟ – ೨೦೯

೫. -ಅದೇ-
ಪುಟ – ೨೦೯

೬. ಸಂಪಾದಕರು :- 'ಹೆಚ್. ಕಾಮಶೆಟ್ಟಿ'
ಗ್ರಂಥ :- 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ'
ಪುಟ – ೮

೭ ಲೇಖಕರು :- 'ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ'
ಗ್ರಂಥ :- 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ'
ಪುಟ – ೪೦೯

೮. ಸಂಪಾದಕರು :- 'ಮಂಜುಳಾ ಮಾನಸ'
ಗ್ರಂಥ :- 'ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸುಶ್ರಾವ್ಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು'
ಪುಟ – ೫೯

೯. ಲೇಖಕರು :- 'ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ'
ಗ್ರಂಥ :- 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ'
ಪುಟ – ೪೧೩

೧೦. -ಅದೇ-
ಪುಟ – ೪೦೮

೧೧. ಲೇಖಕರು :- 'ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ'
ಗ್ರಂಥ :- 'ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ'
ಪುಟ – ೧೫೦

೧೨. ಲೇಖಕರು :– 'ವಿರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ'
ಗ್ರಂಥ :– 'ಸಮಗ್ರ ಜನಪದ ಸಂಪುಟ'
ಪುಟ – ೧೮೯, ೧೯೦, ೧೯೨, ೧೭೯

೧೩. ಲೇಖಕರು :– 'ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ'
ಗ್ರಂಥ :– 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ'
ಪುಟ – ೧೧೭–೧೧೮

೧೪. ಲೇಖಕರು :– 'ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ'
ಗ್ರಂಥ :– 'ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ'
ಪುಟ – ೧೦೭

೧೫. ಲೇಖಕರು :– 'ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ'
ಗ್ರಂಥ :– ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ
ಪುಟ – ೪೧೭

೧೬. –ಅದೇ–

೧೭. ಲೇಖಕರು :– 'ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ'
ಗ್ರಂಥ :– 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ'
ಪುಟ – ೩೯೨–೩೯೪

೧೮. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೩೬೨

೧೯. ಲೇಖಕರು :– 'ಮರಿಯಪ್ಪ ಭಟ್ಟ'
ಗ್ರಂಥ :– 'ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' (೧೯೫೦)
ಪುಟ – ೫

೨೦. ಲೇಖಕರು :– 'ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ'
ಗ್ರಂಥ :– 'ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ'
ಪುಟ – ೧೨

೨೧. ಲೇಖಕರು :– 'ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ'
ಗ್ರಂಥ :– 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ'
ಪುಟ – ೩೬೨–೩೬೩

೨೨. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೩೬೩–೩೬೪

ಅಧ್ಯಾಯ – ೫

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಪಟ್ಟಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಪಟ್ಟಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಭಾರತ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವಂತೆ ಬೀದರ ಸಹ ಕೃಷಿ ಅವಲಂಬಿತ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜನಜೀವನದ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶೇ. ೯.೭೯ ರಷ್ಟು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದಿದೆ. ಉಳಿದದ್ದು ಒಣಭೂಮಿ ಇದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಹತ್ತು ಕೃಷಿ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಪೂರ್ವ (ಈಶಾನ್ಯ) ಅರೆ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಣ್ಣು : ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿಯು ಘನೀಭೂತವಾದ ಲಾವಾರಸದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗ ಸಮತಟ್ಟಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗವು ಒಂದು ಪ್ರಸ್ಥ ಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮೆದುವಾದ ಲ್ಯಾಟರೈಟ ಬಂಡೆಗಳು ಕೂಡಾ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನ ಎಂದು ಎರಡು ಸ್ವಭಾವಿಕ ವಿಭಾಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆ ೨೦೦೮-೦೯

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆ ೨೦೦೮-೦೯								
		ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಅರಣ್ಯ	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಭೂಮಿ			ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದಿರುವ ಇತರ ಭೂಮಿ			
				ವ್ಯವಸಾಯೇತರ	ಬಂಜರು	ಒಟ್ಟು	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಂಜರು	ಖಾಯಂ ಗೋಮಳ	ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳು	ಒಟ್ಟು
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧
೧.	ಔರಾದ	೧೨೧೬೨೨	೨೩೧೧	೨೬೬೧	೩೨೧೩	೫೮೭೪	೩೪೧೨	೧೬೮೪	೨೭೩೨	೭೮೨೮
೨.	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೧೧೯೪೩೮	೭೧೪೩	೩೨೫೪	೭೬೮೭	೧೦೯೪೧	೬೦೫೩	೩೪೪೩	೬೨	೯೫೫೮
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೧೦೯೨೫೯	೨೫೮೪	೫೨೬೦	೩೯೫	೫೬೫೫	೩೧೧೫	೩೫೪೧	೭೨೮೨	೧೩೯೩೮
೪.	ಬೀದರ	೯೨೨೦೩	೪೬೫೫	೪೨೯೯	೨೫೨೫	೬೮೨೪	೨೦೮೫	೯೧೦	೪೦೫	೩೪೦೦
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೯೯೨೪೩	೧೧೦೧೪	೬೫೩೨	೫೩೦೭	೧೧೮೩೯	೪೭೧೭	೪೩೮೬	೨೩೯	೯೩೪೨
	ಒಟ್ಟು	೫೪೧೭೬೫	೨೭೭೦೭	೨೨೦೦೬	೧೯೧೨೭	೪೧೧೩೩	೧೯೩೮೨	೧೩೯೬೪	೧೦೭೨೦	೪೪೦೬೬

ವ್ಯವಸಾಯ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆ ೨೦೦೯-೧೦								
		ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಅರಣ್ಯ	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಭೂಮಿ			ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದಿರುವ ಇತರ ಭೂಮಿ			
				ವ್ಯವಸಾಯೇತರ	ಬಂಜರು	ಒಟ್ಟು	ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಂಜರು	ಖಾಯಂ ಗೋಮಳ	ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳು	ಒಟ್ಟು
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧
೧.	ಔರಾದ	೧೨೧೬೨೨	೨೩೧೧	೨೬೬೧	೩೨೧೩	೫೮೭೪	೩೪೧೨	೧೬೮೪	೨೭೫೪	೭೮೫೦
೨.	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೧೧೯೪೩೮	೭೧೪೩	೩೨೫೪	೭೬೮೭	೧೦೯೪೧	೬೦೫೩	೩೪೪೩	೭೧	೯೫೬೭
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೧೦೯೨೫೯	೨೫೮೪	೫೨೬೦	೩೯೫	೫೬೫೫	೩೧೧೫	೩೫೪೧	೭೨೮೬	೧೩೯೪೨
೪.	ಬೀದರ	೯೨೨೦೩	೪೬೫೫	೪೨೯೯	೨೫೨೫	೬೮೨೪	೨೦೮೫	೯೧೦	೪೬೬	೩೪೬೧
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೯೯೨೪೩	೧೧೦೧೪	೬೫೩೨	೫೩೦೭	೧೧೮೩೯	೪೭೧೭	೪೩೮೬	೨೮೪	೯೩೮೭
	ಒಟ್ಟು	೫೪೧೭೬೫	೨೭೭೦೭	೨೨೦೦೬	೧೯೧೨೭	೪೧೧೩೩	೧೯೩೮೨	೧೩೯೬೪	೧೦೮೬೧	೪೪೨೦೭

೧

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹವಾಗುಣ :

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹವಾಗುಣವು ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಸರಾಸರಿ ೮೪೭.೨ ಮಿ.ಮೀ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮಳೆಯು ಜೂನ ತಿಂಗಳನಿಂದ ಸಪ್ಟೆಂಬರ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯನ್ನೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಜನರು ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಬಳ ನೇಯುವುದು, ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವುದು, ಕುರಿ ಕೋಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಳೆಯನ್ನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಂಬಿರುವರು, ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ೧೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಪಟ್ಟಿ ೧೯೯೮-೨೦೦೯.

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ವಾಡಿಕೆ ಮಳೆ	ವಾಸ್ತವಿಕ ಮಳೆ (ಮಿ. ಮೀ. ಗಳಲ್ಲಿ)									
			೧೯೯೮	೧೯೯೯	೨೦೦೦	೨೦೦೧	೨೦೦೨	೨೦೦೩	೨೦೦೪	೨೦೦೫	೨೦೦೬	೨೦೦೭
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩
೧.	ಔರಾದ	೮೮೮	೧೧೭೫	೯೩೩	೧೧೧೪	೭೫೦	೭೬೬	೧೦೫೮	೭೦೧	೧೨೦೯	೧೦೨೫	೭೪೧
೨.	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೮೨೧	೧೦೮೧	೭೭೦	೮೧೬	೭೦೩	೭೦೭	೭೫೭	೮೩೨	೭೬೯	೬೪೪	೫೯೮
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೮೯೪	೧೧೫೮	೮೯೪	೧೦೫೦	೮೮೪	೭೦೯	೮೦೩	೭೧೫	೯೨೭	೯೮೬	೮೯೨
೪.	ಬೀದರ	೯೯೮	೧೧೧೭	೯೩೫	೧೦೩೯	೧೧೨೮	೮೩೮	೧೦೫೯	೭೨೧	೧೦೯೦	೮೮೦	೭೯೩
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೮೨೮	೧೧೭೭	೯೨೨	೮೦೬	೫೮೨	೮೨೩	೬೬೨	೮೯೯	೯೧೩	೯೦೦	೬೮೯
	ಒಟ್ಟು	೮೮೬	೧೧೪೨	೮೯೧	೯೬೫	೮೦೯	೭೬೯	೮೬೮	೭೭೪	೯೮೨	೮೮೭	೭೪೩

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಿದೆ. ದಿನದ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣಾಂಶವು ೩೬.೪೦ ಸೆ. ಹಾಗೂ ಸರಾಸರಿ ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣಾಂಶವು ೨೦.೪೦ ಸೆ. ಇರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೮-೦೯ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಪಟ್ಟಿ (ಹೆಕ್ಟರಗಳಲ್ಲಿ):

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ನಿವ್ವಳ	ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು	ಒಟ್ಟು
೧	೨	೩	೪	೫
೧.	ಔರಾದ	೮೭೭೧೦	೧೪೭೯೮	೧೦೨೫೦೮
೨.	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೭೫೭೮೦	೧೬೨೩೪	೯೨೦೧೪
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೮೧೨೫೪	೨೮೫೮೨	೧೦೯೮೩೬
೪.	ಬೀದರ	೫೨೮೫೧	೯೦೬೨	೬೧೯೧೩
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೫೮೨೦೬	೧೧೯೪೪	೭೦೧೫೦
	ಒಟ್ಟು	೩೫೫೮೦೧	೮೦೬೨೦	೪೩೬೪೨೧

೨೦೦೮-೦೯ನೇಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಬೀಳು ಬಿದ್ದ ಭೂಮಿ ಕುರಿತು ಪಟ್ಟಿ :

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆ					
		ಬೀಳು ಭೂಮಿ			ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ		
		ಚಾಲ್ತಿ	ಇತರೆ	ಒಟ್ಟು	ನಿವ್ವಳ	ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು	ಒಟ್ಟು
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮
೧.	ಔರಾದ	೧೩೯೦೪	೧೦೧೧೦	೨೪೦೧೪	೮೧೫೭೩	೧೪೮೧೮	೯೬೩೯೧
೨.	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೭೬೫೩	೯೮೪೦	೧೭೪೯೩	೭೪೨೯೪	೧೬೩೪೪	೯೦೬೩೮
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೧೪೪೩೦	೫೮೨೬	೨೦೨೫೬	೬೬೮೨೨	೨೮೬೮೦	೯೫೫೦೨
೪.	ಬೀದರ	೧೫೩೫೩	೧೦೭೩೯	೨೬೦೯೨	೫೧೧೭೧	೯೧೨೦೨	೬೦೨೭೩
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೫೬೩೨	೫೦೦೪	೧೦೬೩೬	೫೬೩೭೭	೧೨೦೦೯	೬೮೩೮೬
	ಒಟ್ಟು	೫೬೯೭೨	೪೧೫೧೯	೯೮೪೯೧	೩೩೦೨೨೭	೮೦೯೫೩	೪೧೧೧೮೦

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಳೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿರದೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೪೫,೮೨೪ ಹೆಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶವು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೩೩೮ ಹೆಕ್ಟರ ಪ್ರದೇಶವು ಕಾಲುವೆಯಿಂದ, ೯೯೭ ಹೆಕ್ಟರ ಹಳ್ಳ ಹಾಗೂ ಹೊಂಡಗಳಿಂದ, ೩೨,೩೯೬ ಹೆಕ್ಟರ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿಂದ, ೧೧,೮೯೪ ಹೆಕ್ಟರ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ೧,೮೫೨ ಹೆಕ್ಟರ ಪ್ರದೇಶವು ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ"[೪].

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಮುಂಗಾರು ಮತ್ತು ಹಿಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಂಗಾರು ಬೆಳಗಳು :- ಹೆಸರು, ಉದ್ದು, ಸೋಯಾಬಿನ್, ಎಳ್ಳು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಭತ್ತ, ಹತ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಹಿಂಗಾರು ಬೆಳೆಗಳು :- ಜೋಳ, ಕಬ್ಬು, ತೊಗರಿ, ಕಡಲೆ, ಗೋದಿ, ಕುಸುಬೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೯-೧೦ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಭತ್ತ	ಜೋಳ	ಸಜ್ಜೆ	ಮು.ಜೋಳ	ಗೋಧಿ	ಇತರ ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು	ಒಟ್ಟು
೧	೨	೪	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧
೧.	ಔರಾದ	೧೦೬೯	೨೧೮೧೭	೧೩೪	೬೪	೧೩೨೦	೨೧	೨೪೪೨೫
೨.	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೨೧೮೪	೧೬೪೦೩	೬೯೯೪	೧೧೬	೨೨೮೮	೧೧೧	೨೮೦೯೬
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೫೮೨	೧೮೨೫೫	೮೮	೯	೧೨೯೨	೦	೨೦೨೨೬
೪.	ಬೀದರ	೧೬೭೦	೧೩೧೯೬	೧೯೯	೯೦	೧೦೬೭	೨೦	೧೬೨೪೨
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೧೬೩೬	೧೫೭೪೦	೨೦೧೫	೫೩	೧೩೭೨	೪೩	೨೦೮೫೯
	ಒಟ್ಟು	೭೦೪೧	೮೫೪೧೧	೯೪೩೦	೩೩೨	೭೩೩೯	೧೯೫	೧೦೯೮೪೮

ಇದೇ ೨೦೦೮-೦೯ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು					ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳು				ಒಟ್ಟು ಹಣ್ಣುಗಳು	ಒಟ್ಟು ತರಕಾರಿಗಳು
		ಕಡಲೆ	ತೊಗರಿ	ಇತರೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ	ಒಟ್ಟು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು	ಒಟ್ಟು ಧಾನ್ಯಗಳು	ನೆಲ ಕಡಲೆ	ಸೂರ್ಯ ಕಾಂತಿ	ಇತರೆ	ಒಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳು		
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩
೧.	ಔರಾದ	೯೬೨೭	೧೬೪೭೧	೩೨೧೮೧	೫೮೨೭೯	೮೨೭೦೪	೧೭೦	೩೪೭೫	೧೧೮೩೮	೧೫೪೮೩	೩೫	೨೪೭
೨.	ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣ	೫೧೯೯	೧೪೮೬೦	೧೩೯೭೪	೩೪೦೩೩	೬೨೧೨೯	೬೭೦	೮೦೦೬	೧೩೪೬೦	೨೨೧೩೬	೩೮೪	೫೭೮
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೧೬೩೫೦	೧೭೩೦೨	೩೮೦೫೬	೭೧೭೦೮	೯೧೯೩೪	೧೫೭	೬೧೪	೧೦೫೨೩	೧೧೨೯೪	೧೭೧	೨೧೬
೪.	ಬೀದರ	೫೨೮೧	೭೮೪೬	೧೬೪೧೯	೨೯೫೪೬	೪೫೭೮೮	೭೦	೧೩೪೫	೩೮೧೯	೫೨೩೪	೨೮೭	೫೮೪
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೩೪೯೯	೧೨೭೧೦	೧೨೪೫೭	೨೮೭೫೬	೪೯೬೧೫	೩೦೧	೧೩೨೬	೬೦೧೪	೭೬೪೧	೪೩೧	೪೦೦
	ಒಟ್ಟು	೩೯೯೫೬	೬೯೧೮೯	೧೧೩೧೭೭	೨೨೨೩೨೨	೩೩೨೧೭೦	೧೩೬೮	೧೪೭೬೬	೪೫೬೫೪	೬೧೭೮೮	೧೩೦೮	೨೦೨೮

ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿ, ಕಬ್ಬು, ಮಸಾಲೆ, ಇತರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಬೆಳಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

೨೦೦೮-೦೯ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಕಬ್ಬು	ಮಸಾಲೆ ಪದಾರ್ಥ	ಹತ್ತಿ	ಇತರೆ	ಒಟ್ಟು
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭
೧)	ಔರಾದ	೨೧೩೭	೧೮೮	೧೪೧೯	೨೯೪	೪೦೩೮
೨)	ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣ	೫೬೦೦	೬೨೫	೦	೫೬೫	೬೭೯೦
೩)	ಭಾಲ್ಕಿ	೫೮೮೦	೨೩೯	೦	೯೭	೬೨೧೬
೪)	ಬೀದರ	೮೭೫೦	೬೨೧	೧೧	೬೪೩	೧೦೦೨೫
೫)	ಹುಮನಾಬಾದ	೧೧೦೩೮	೮೪೦	೦	೧೮೩	೧೨೦೬೧
	ಒಟ್ಟು	೩೩೪೦೫	೨೫೧೩	೧೪೩೦	೧೭೮೨	೩೯೧೩೦

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ :

ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ರೈತರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಿನಂತೆ ಆಗ ಹೊಸ ಹೊಸ ತಳಿಗಳಾಗಲಿ ಸುಧಾರಿತ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಾಗಲಿ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕರಣ ತಳಿಗಳಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗ ರೈತರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳ ಸ್ಥಾನೀಯ ತಳಿಗಳನ್ನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಗ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮೊದಲು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳ ತಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಬೆಳೆಗಳು	ತಳಿಗಳು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆ.)	ಉತ್ಪಾದನೆ (ಕ್ವಿಂಟಲ ಪ್ರತಿ ಹೆ.)
೧	೨	೩	೪	೫
೧)	ಜೋಳ	ಸಿ.ಎಸ್.ಎಚ್-೧, ಸಿ.ಎಸ್.ಎಚ್-೫, ಸಿ.ಎಸ್.ಎಚ್-೯	೮೨೦೭೮	೭
೨)	ತೊಗರಿ	ಪಿ.ಟಿ-೨೨೧, ಜಿ.ಎಸ್-೧	೪೦೦೦೦	೬
೩)	ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ	ಮಾರ್ಡನ	೩೮೪೨	೮
೪)	ಶೇಂಗಾ	ಎಸ್-೨೩೦	೧೦೦೦೦	೧೨
೫)	ಉದ್ದು	ಕೆ-೩	೩೦೦೦೦	೬
೬)	ಹೆಸರು	ಚೈನಾ ಮೂಂಗ	೨೦೦೦೦	೬
೭)	ಕುಸುಬೆ	ಎ-೩೦೦, ಎಸ್-೧೪೪	೫೦೦೦	೭
೮)	ಹತ್ತಿ	ವರಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಡಿ.ಸಿ.ಎಚ್-೩೨	೧೦೦೦	೬
೯)	ಮಕ್ಕೆ ಜೋಳ	ಆಫ್ರಿಕನ್ ಟಾಲ್	೫೦೦	೧೫
೧೦)	ಸಜ್ಜೆ	ಎಂ.ಎಚ್-೧೭೬, ಪಿ.ಹೆಚ್-೧೦೪	೨೯೨೪೨	೪
೧೧)	ಕಬ್ಬು	ಸಿ.ಡಿ-೪೧೯, ಸಿ.ಓ-೭೪೦	೧೦೦೦೦	೨೫೦

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ೧) ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ೨) ಸಾವಯುವ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ೩) ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ೪) ಸಮಗ್ರ - ಸಮನ್ವಯ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಮೂಲ ತತ್ವವೆಂದರೆ ಮಳೆಯಾದಾಗ, ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರೂ ಹಾಗೂ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕಣ ಮಣ್ಣು ಹೊರಗೆ ಹರಿದು ಹೋಗದಂತೆ, ಹಳ್ಳ – ಕೊಳ್ಳ - ಸರವು ಬೀಳದಂತೆ, ಒಡ್ಡುಗಳು ಒಡೆಯದಂತೆ ಜಮೀನನ್ನು ಮಟ್ಟ (ಸಮಪಾತ) ಮಾಡುವುದು, ತೇವಾಂಶ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅವಶ್ಯಕ.

ಜೀವಂತ ವಸ್ತುವಾದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಅದರ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಆಹಾರ ಮತ್ತಿತರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಅದನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅದರ ಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಕ್ಷೀಣಿಸಿ ನಷ್ಟವಾಗುವುದನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

'ಹುಲ್ಲು-ಕಳೆಗಳನ್ನು ಬೀಜವಾಗುವವರೆಗೂ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಡುವದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮಾರಕ. ಹೀಗೆ ಹೊಲದ ತುಂಬ ಹುಲ್ಲು-ಕಳೆ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವು ಹೊಲದಲ್ಲಿದ್ದ ತೇವಾಂಸವನ್ನು, ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು 'ಹದಿನಾರು ಆಹಾರ ಸಸ್ಯ ಪೋಷಕ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವವು'[೬] ಇದು ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಗಳ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬಹಳ ಮಾರಕ. ಇಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ಹುಲ್ಲು, ಕಳೆ, ಕಂಟಿಗಳು ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿದ್ದ ೨/೩ದಷ್ಟು ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಹಾಗೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಕಣಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಸಾವಯವ ಪರಿಸರ ಸಖ್ಯ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಹತ್ತುವದೇ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯತ್ತ ಸಾಗಲು ಪ್ರಥಮ ಹೆಜ್ಜೆ.

ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ (ಸಗಣಿ ಗೊಬ್ಬರ)

ಈ ಗೊಬ್ಬರ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ, ಎತ್ತು ಅವುಗಳ ಕರುಗಳ ಸಗಣಿ ಅಲ್ಲದೆ ಕುರಿ ಮೇಕೆಗಳ ಹಿಕ್ಕಿ, ಗಂಜಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬಹುದು. ರೈತನು ಸಾವಯವ ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಜಮೀನಿನ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸಬೇಕಾದ ಮೂಲ ಪ್ರಥಮ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಇದು. ಹಸು ದನಕರುಗಳಿಲ್ಲದ ರೈತನ ವ್ಯವಸಾಯವೆಂದರೆ

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯಂತೆ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಒಂದೆ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವು ರೈತನಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಆಹಾರಗಳಾದ- ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಪೊರೈಸುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ರೈತನ ಸೌಭಾಗ್ಯವಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ದನಕರುಗಳ ಗೊಬ್ಬರವೆಂದರೆ ರೈತನಿಗೆ ಬಂಗಾರದಷ್ಟು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ರೈತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಎತ್ತು, ಎರಡು ಹಸು, ಒಂದು ಎಮ್ಮೆ ಕರುಗಳಿದ್ದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಗಣಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ರೈತನು ತಿಪ್ಪೆ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಕೊಳೆಯುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಗೊಬ್ಬರವು ತಿಪ್ಪೆ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆಯಬೇಕು, ಕೊಳೆಯಬಾರದು. ಮಾನವನ ಊಟಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳಿತ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಇದ್ರೆ ಅದು ಬಹಳ ರುಚಿಕರ, ಒಳ್ಳೆ ಪಾಚಕ. ಅದೇ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಕೊಳೆತಿದ್ದರೆ ತಿನ್ನಲು ಅನರ್ಹ. ಅದರಂತೆ ಜಮೀನಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಳಿತಗೊಬ್ಬರ ಇರಬೇಕು.

ಕೃಷಿ ಭಾಷೆಗೂ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಕಳಿತ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಕಾಂಪೋಸ್ಟ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಜನ್ಯ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಶಬ್ದ ಕೃಷಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವು ಕರಗಬೇಕು. ಕರಗು ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಕೃಷಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಶಬ್ದ. ಮಾಗು ಇದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಶಬ್ದ. ಹಣ್ಣುಗಳು ಮಾಗಬೇಕು. ತೃಣ ಧಾನ್ಯಗಳ ತೆನೆಗಳು ಮಾಗಬೇಕು. ಕೃಷಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ 'ಸಾವಯವ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ರೈತ ಸಗಣಿ ಗಂಜಲಗಳಿಂದ ಅನಿಲ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಸಹ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗೊಬ್ಬರ ಅನಿಲ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಅನಿಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು, ನೀರು ಕಾಯಿಸಲು, ಒಂದೆರಡು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಬಲ್ಬ ದೀಪ ಉರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಬಳಸಬಹುದು. ಗೊಬ್ಬರ ಅನಿಲ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಗ್ಯಾಸ ಹೊರಬಂದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಸಗಣಿಯು 'ಸ್ಲರಿ' ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅತ್ಯುತ್ಯಮ ಗೊಬ್ಬರ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಸ್ಲರಿಯನ್ನು ರೈತನು ಉತ್ತಮ ಸಗಣಿ ಗೊಬ್ಬರದಂತೆ ತನ್ನ ಜಮೀನಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸುವುದು ಸುಲಭ.

ಹಸುರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರ:

ಸೃಷ್ಟಿ ದೇವತೆಯು ರೈತನಿಗೆ ಬಂಗಾರದಷ್ಟು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ ಹಸಿರೆಲೆ ಕೊಡುವಂತಹ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿಗುವಂತಹ, ಮರ, ಗಿಡ ಕಂಟಿ (ಪೊದೆ) ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಉದಾ:- ಬೇವು, ಎಕ್ಕೆ, ಲಕ್ಕೆ,

ಲಾಂಟಾನ, ಚೊಗಚೆ ಮುಂತಾದ ಗಿಡ ಮರ ಪೊದೆಗಳು ವಸಂತ ಋತು ಹಾಗೂ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಸಿರಾದ ಮೃದುವುಳ್ಳ ಎಲೆ, ರೆಂಬೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಇವುಗಳ ಎಲೆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹೇರಳವಾದ ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬೀಳುವ ಹಸಿರೆಲೆ (Bio-mass) ರೈತನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು-ಕಂಟೆಗಳನ್ನು ಹಸಿರೆಲೆಯಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಗಿಡ ಮರಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿಗುರುತ್ತವೆ. ಈ ಚಿಗುರುಗಳು ದೊಡ್ಡ ಗಿಡಗಳಾಗಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ರಸ್ತೆಯ ಇಬ್ಬದಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಗಿಡ, ಮರ ಕಂಟೆಗಳನ್ನು ರೈತನು ಏನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡದೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ತಂದು ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಲು ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಎರೆ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡಲು ಅತಿ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಲು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗ. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ತಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವನ್ನು ಮೇಲಿನಂತೆ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ರೈತನ ಜಾಣತನ. ಉತ್ತಮ ಮೃದುವಾದ ಹಸಿರೆಲೆ ಮತ್ತು ಮೃದು ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಣಬಿನಂತಹ ಬೀಜಗಳನ್ನು ೨೦ ರಿಂದ ೪೦ ಕೆ.ಜಿ.ಯಂತೆ ಒಂದು ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಅವು ಒಂದುವರೆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹದವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅದೇ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನಿಂದ ಉಳಮೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲೆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಚಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಇದು ಅತಿ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಹಸುರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳವುದು ಒಳ್ಳೆ ಲಾಭವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮೃದುವಾದ ಹಸಿರೆಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಸಸ್ಯ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ದನಕರುಗಳ ಸಗಣಿ, ಗಂಜಲಗಳಿಂದ ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕುವಂತೆ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗುಂಡಿಗೆ ಹಾಕಿ ಉತ್ತಮ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹದು. ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಿವೆ.

ಎರೆಹುಳದ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್:

ಇದನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗೊಬ್ಬರದಂತೆ ತೈಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದನ್ನು ತೈಯಾರಿಸಲು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಹಸಿರೆಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಹಾಕಿ, ಹೊಲ,

ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಸಸ್ಯ ಜನ್ಯ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳ ಸಗಣಿ ಗಂಜಲಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಿಸಿ ಎರೆಹುಳಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಈ ಹುಳಗಳು ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಂದು, ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಲವನ್ನು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಕ್ಕಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಇದು ಅತಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಗೊಬ್ಬರ, ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ರೈತರು ತಮ್ಮಲ್ಲೆ ತಯಾರಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು.

ಅಮೃತ ಗೊಬ್ಬರ:

ಇದು ಒಂದು ಪರಿಸರ ಸಖ್ಯ. ಫಲವತ್ತತೆಯುಳ್ಳ ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ಈ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

'ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿ + ಎರೆಹುಳದ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗೊಬ್ಬರ ಅರ್ಧ ಬುಟ್ಟಿ + ಮಣ್ಣು ಕಾಲು ಬುಟ್ಟೆ + ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು ಕಾಲು ಬುಟ್ಟಿ + ಕೋಳಿ ಗೊಬ್ಬರ ಕಾಲು ಬುಟ್ಟಿ + ಮೀನಿನ ಗೊಬ್ಬರ ಕಾಲು ಬುಟ್ಟಿ + ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿ ೧೦೦ ಗ್ರಾಂ + ರಾಕ್ ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ೧೦೦ ಗ್ರಾಂ + ಬೂದಿ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ೧ ಕೆ.ಜಿ. ಯಿಂದ ೫ ಕೆ.ಜಿ. ವರೆಗೆ. ಹೇಳಿದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಿಸಿದರೆ ಆಗುವ ಗೊಬ್ಬರವೆ ಅಮೃತ ಗೊಬ್ಬರ'[೧೦].

ಈ ಪರಿಸರ ಸಖ್ಯ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಉಪಯೋಗ, ಅವು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧. 'ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಕಣರಚನೆ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ.
೨. ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರ ಘಟಕಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ.
೩. ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.
೪. ಮಣ್ಣಿಗೆ ನೀರು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ.
೫. ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಮಣ್ಣು ಮೃದುವಾಗಿ ಸಡಿಲು ಆಗಿ ಬೇರುಗಳ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ ಆಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.
೬. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೋಟ್ಯಾನು ಕೋಟಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಜೀವಾಣುಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯಕ ವಾಗುತ್ತದೆ'[೧೧].

ಮೇಕೆ ಮತ್ತು ಕುರಿಗಳ ಗೊಬ್ಬರ:

ಈ ಗೊಬ್ಬರವು ಬಹಳ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದದ್ದು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಉದಯವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಅನುಭವಿ ರೈತರು ಬೆಳೆ

ಇಲ್ಲದಾಗ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ದಿವಸ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಕುರಿ ಮೇಕೆಗಳ ಮಲವಾದ ಹಿಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಮೂತ್ರಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಣ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ಈ ಕುರಿ–ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ತರುಬುವುದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇಕು.

ಕುದರೆ–ಕೋಳಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಲದ ಗೊಬ್ಬರ:

ಇವುಗಳನ್ನು ಸಹ ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ವಿಹಿತ. ಇದರಂತೆ ಒಂಟೆ, ಆನೆ, ಕತ್ತೆ ಹಾಗೂ ಹಂದಿಗಳ ಮಲಗಳ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಬಹಳ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದವುಗಳು.

ಮಾನವ ಮಲಗೊಬ್ಬರ (ಬಂಗಾರದ ಗೊಬ್ಬರು):

ಪ್ರತಿದಿವಸ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಸರಾಸರಿ ೧/೪ ಕೆ.ಜಿ ಯಷ್ಟು ಮಲ ವಿರ್ಸಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಬಹುದು. ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ಮಲವನ್ನೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಭೂಮಿಯು ಇಷ್ಟು ಸತ್ವಹೀನ ಬಡವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಮೂಡಬಾರದು? ಜಪಾನ ಹಾಗೂ ಚೀನ ದೇಶದವರು ಮನುಷ್ಯನ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ಮಲವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡದೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನಾಗಿಸಿ ಬಳುಸತ್ತಾರೆ. ಆದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪಶು ಸಂಪತ್ತು:

'ದನ ದ್ರವ್ಯ ಅಲ್ಲ', ಎಂಬುದನ್ನು ರೈತರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದರೂ ದನಗಳೊಡನೆ ಅವರ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದಿಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆಯೇ ಬದುಕಿದ್ದನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ. ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಾಣಿ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರ ಜೊತೆ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಬದುಕಿದ್ದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿ, ಸೇವಕನಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನಾಗಿ, ಭವಿಷ್ಯ ಸೂಚಕನಾಗಿ, ದುಡಿಮೆಗಾರನಾಗಿ, ಆಹಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾನವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಸ್ರ ಪಶುಗಳಿಂದ ರೈತ ದೂರವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೊತೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. "ಅನುಕರಣವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮತ್ತು ಆ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲ ಪ್ರಾಣಿಭಾಷೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ". ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳಿವೆ, 'ಒಮ್ಮೆ ಆಕಳೊಂದು ಮನೆಸೊಸೆಯ ನಡೆತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ತೆಗೆ ಚಾಡಿ ಹೇಳಿತಂತೆ, ಇದರಿಂದ ಕೊಪಗೊಂಡ ಆಕೆ

ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಿಂತು ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಳು ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಾತು ನಿಂತು ಹೋಯಿತಂತೆ'. ಇದರ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆ ಏನೇ ಇರಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಕೂಗಿದಾಗ ಆಕಳು ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೋತಿ, ಕರಡಿಗಳು ಆಡಿಸುವವರ ಮಾತಿನಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತವೆ. ಆನೆ, ಹುಲಿ, ಸಿಂಹ ಮೊದಲಾದ ಬಲಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಹ ಮಾನವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಮಾನವ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗೋವಿನ ಪೂಜೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಆಕಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೇರು ಬಂಗಾರ' ಎಂಬುದೊಂದು ಗಾದೆ. ಗೋಮಾತೆಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದು. ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಪಾರ. ಅಹಿಂಸಾ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಇದು ದೇವತೆಯ ಸಮಾನ, ಕಾಮಧೇನು. ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಬೆಣ್ಣೆ, ಗಂಜಲ ಮತ್ತು ಸಗಣಿಯನ್ನು 'ಪಂಚಗವ್ಯ' ಎಂದು ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿಯೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ, ಕೋಣ, ಆಡು, ಕುದುರೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ರೈತ ಸಾಕುತ್ತಾನೆ, ಒಡ್ಡರು ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಪೂಜನೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಎಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗೊಬ್ಬರವೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಎಮ್ಮೆಯನ್ನೆ ಕೃಷಿಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಆದರೂ ಆಕಳಿಗಿರುವ ಗೌರವ ಅದಕ್ಕೆ ಕಂಡುಬರದು. ಆಕಳು ಹೋರಿ ಕರುಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದರೆ ಈ ಕರು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಉಳುಮೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೫ ವರ್ಷ ಅದು ದುಡಿದು ಮುಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ರೈತರು ಅದನ್ನು ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವರು. ಇದಕ್ಕೆ 'ಹೆಗಲ ತೊಳೆಯುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ಆ ಮುದಿ ಎತ್ತು ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಬದುಕಬಹುದು. ಅದು ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಹೊಲ ಅಥವಾ ತೋಟದ ವಸತಿಯ ಸಮೀಪ ಗಿಡದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೂಳುವರು. ಆ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮವಾಸೆ, ಬಸವ ಜಯಂತಿ ಮೊದಲಾದ ದಿನಗಳಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವರು. ಇದು ರೈತನ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಎತ್ತು ಸತ್ತಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಅದನ್ನು ಕಟುಕರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸುಲಿಸುವ ಪಾಪ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ರೈತರು ಮಾಡಲಾರರು. ಎತ್ತು ರೈತನ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ. ಕಾರು ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಬಸವ ಜಯಂತಿ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ.

ಕೃಷಿಕರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿ-ಗೌರವಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವರು ಎತ್ತು ಮುಪ್ಪಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಕಟುಕರಿಗೆ ಮಾರುವುದುಂಟು. ಉಳುಮೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಬಡಿಯುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಹಾರ-ನೀರು ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಹಾಗೂ ರೈತನಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ತನ್ನ ಗೋಳು ತೋಡಿಕೊಂಡ ಎತ್ತಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಒಂದು ಜನಪದ ಗೀತೆ –

"ಮಾಗಿಯ ಹೋಡಿಯಾಗ
ನನಕೈಲೆ ಮಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆ
ತೆನಿ ಧಂಟ ತಿಂದರ
ಕಲ್ಲ ಕಲ್ಲಲೆ ಹೊಡೆದ್ಯೋ, ನಮ ಜೀವ ಹೋದಾವೋ ಕೈಲಾಸಕ.

ನಾ ಒಂದ ಬಿತ್ತಿದ ನಾ ಒಂದ ಬೆಳೆದೀದ
ನಾ ಹೋಗಿ ಒಂದ್
ಹಿಡಿಧಂಟ ತಿಂದರ
ಬಡ ಬಡಗಿಲೆ ಹೊಡದ್ಯೋ । ನಮಜೀವ ಹೋದಾವೊ ಕೈಲಾಸಕ.

ಹತ್ತಿ ಕಾಳು ಕುಡು ಅಂದ್ರ
ನಿನ ಮಡದಿ ಅತ್ತ ಮಾರಿ ತಿರುವ್ಯಾಳ
ಹೊತ್ತಿಗೊಳಗ ತಿನ್ನಂದ್ರ
ಖಂಡಗ ತಿನ್ನುವ
ತುಂಡಿನ ತಂದ್ಹೊಡೊ । ನಮ ಜೀವ ಹೋದಾವೊ ಕೈಲಾಸಕ.

ಹಿಂಡಿಯ ಕುಡು ಅಂದ್ರ
ನಿನ ಮಡದಿ ಮೂಗನೆ ತಿರುವ್ಯಾಳ
ಇಬ್ಬಂಡ್ಗತಿನ್ನಂಥ
ತುಂಡಿನು ತಂದ್ಹೊಡೊ । ನಮ ಜೀವ ಹೋದಾವೊ ಕೈಲಾಸಕ
ಇಕ್ಕಿದರ ಹೆಂಡಿನಾದಿನೊ ಹಚ್ಚಿದರ ಕುಳ್ಳನಾದಿನೊ
ದೇವರ ಮುಂದೀನ
ಪರಸಾದ ನಾ ಆದೆ
ಮತ್ಯಾತಕಾದೇನು । ನಮ ಜೀವ ಹೋದಾವೊ ಕೈಲಾಸಕ

ಸತ್ತರ ತೊಗಲಾದೇನ ಮಟ್ಟಿದರೆ ಕೆರವಾದೆನ
ಹೆಗಲ ಮ್ಯಾಲಾಡಂಥ
ಬಾರಕೋಲ ನಾ ಆದೆ
ಮತ್ಯಾತಕಾದೇನ । ನಮ ಜೀವ ಹೋದಾವೊ ಕೈಲಾಸಕ"[೧೨].

ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತು ತಾನಿದ್ದಾಗಲೂ ಸತ್ತ ಮೇಲೆಯೂ ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ವ್ಯಥೆ ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗರು ಬೇಸಾಯದೊಡನೆ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಲಾಭದಾಸೆಯಿಂದ ಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಮಾರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಗಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಪಶು ಪಾಲನೆ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಪಶುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೃಷಿಕರು ದನಗಳ 'ಸುಳಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ 'ತಳಿ ನೋಡಿ ಹೆಣ್ಣು ತರಬೇಕು, ಸುಳಿ ನೋಡಿ ದನಾ ತರಬೇಕು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸುಳಿ ಇದು ದನಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು, ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವಂತಹುದು. ಸುಳಿ ಎಲ್ಲಾ ದನಗಳಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ಕುರಿ, ಆಡುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುಳಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ದನಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಸುಳಿಗಳನ್ನು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುವುದುಂಟು. ಆಕಳು-ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಟು ಹಲ್ಲುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಏಳು ಹಲ್ಲುಗಳಿರಬಾರುದು. ಏಳು ಹಲ್ಲಿನ ದನಗೋಳ ಮಾಡುವುದೆಂತು ಎಂದು ರೈತ ನಂಬಿರುತ್ತಾನೆ. ದನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರೈತನು ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವನು. ದನಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೃಷಿಕ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗುವನು. 'ಹೆಂಡತಿ ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ಮನೆ ಇಲ್ಲ, ದನಾ ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಾತೊಂದಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಯಂತ್ರಗಳು ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸತೊಡಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ದನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಅನಾವೃಷ್ಟಿ, ಅಕಾಲಿಕ ಮಳೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಯಲು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೇವಿನ ಕೊರತೆ ವಿಪರೀತವಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ತೊಂದರೆದಾಯಕವೆನಿಸಿದೆ. ದನಗಳು ವಿರಳವಾಗಿ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಸಿಗದಂತಾಗಿದೆ. ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರುಗಳಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಇವುಗಳು ಬಿಡುವ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಪರಿಸರ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿದೆ. 'ಎತ್ತುಗಳು ಹೊಗೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ; ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ ಸಗಣಿ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂಬ ಹೊಸ ಗಾದೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ತಿಪ್ಪೆ ಗೊಬ್ಬರ ಸಿಗದ ಕಾರಣ ರೈತರು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಳಸತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಭೂಮಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಸತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ. ದನಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾದುದೇ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ.

ಎಮ್ಮೆ, ಕೋಣ, ಆಕಳು, ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ದನ ಕಾಯುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಉದ್ಭವವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಧ ಮರ್ಧ ಕಲಿತು ಹೇಗೋ ಪದವಿ ಪಡೆದ ಯುವಕರು ಸಗಣಿ ಮುಟ್ಟಲು ಮೂಗು ಮುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡೆ-ಕಸ ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲದೆ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಲಸಿನಿಂದ ಗಬ್ಬುನಾರಹತ್ತಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ೨೦೦೯-೧೦ನೇ ಸಾಲಿನ ಪಶು ಪಾಲನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರ. ಸಂ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಪಶುವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು					ಒಟ್ಟು	ಮೀನುಗಾರಿಕೆ				
		ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು	ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಶುವೈದ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು	ಸಂಚಾರಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು	ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಕೇಂದ್ರಗಳು		ಹಿಡಿದ ಮೀನುಗಳು	ಮಂಜುಗಡ್ಡೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು		ಶೀಥಲೀಕರಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು	
									ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು	ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಂಖ್ಯೆ
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩
೧.	ಔರಾದ	೧	೧೫	೩	೧	೦	೨೦	೩.೨೮	೦	೦	೦	೦
೨.	ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣ	೧	೧೮	೦	೧	೦	೨೦	೩.೦೦	೦	೦	೦	೦
೩.	ಭಾಲ್ಕಿ	೨	೧೪	೭	೧	೦	೨೪	೨೦೦	೦	೦	೦	೦
೪.	ಬೀದರ	೧	೧೪	೩	೧	೩	೨೨	೪೧೫	೦	೦	೦	೦
೫.	ಹುಮನಾಬಾದ	೨	೧೮	೧	೧	೪	೨೬	೧೦೦	೦	೦	೦	೦
	ಒಟ್ಟು	೭	೭೯	೧೪	೫	೭	೧೧೨	೧೩೪೩	೦	೦	೦	೦

೧೩

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಉದ್ಯಮವೊಂದು ಈ ಮೊದಲು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಸುಬಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದು ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯು ಒಂದು ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಧಾರವಾಡದ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ದೇವಣಿ ಫಾರ್ಮದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆಕಳು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಯ ಹೊಸ ತಳಿಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇತರೆ ಸ್ಥಾನೀಯ ತಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದೆ. ಇಂದು ರೈತರೆಲ್ಲ ಅಂತಹ ತಳಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಈಗ ವಿವಿಧ ಕೃಷಿಪರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಲವನ್ನು ಸಹ ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ :

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯು ಉತ್ತಮ ಲಾಭ ಕೊಡುವ ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವ, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರೋಗಗಳಿಗೆ ನಿರೋಧಕತೆ ಇರುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಹೊಸ ತಳಿಗಳ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿ ರೈತರು ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಂತೆ, ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಗೂ ಸಹಿತ ವಿವಿಧ ಕೃಷಿಪರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಸಾಲದ ಸೌಲಭ್ಯ ಇರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿದಾಗ ಇಂದಿಗೆ ೨೦-೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಬ್ಬಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಬ್ಬನ್ನು ಬೆಳೆದ ರೈತರು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಬ್ಬಿನ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯ ಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೩ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಖಾಂಡಸ್ಸಾರಿಗಳು ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಮಾರಾಟ ಇಂದು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ರೋಗ ನಿರೋಧಕತೆ ಇರುವ ಕೆಲವು ಕಬ್ಬಿನ ತಳಿಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ತಳಿಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರೈತರು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ರೈತರು ತಾವು ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ರೈತರು ಮುಂದಾದರೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ರೈತರೆಲ್ಲರೂ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಬಳಕೆಗಿಂತ ಇಂದು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು

ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರವು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಸಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರೈತರನ್ನು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರೇರೆಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ ಬೀದರನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೨೦೦೦ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೋಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೈತ ಸಂಪರ್ಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ರೈತರಿಗಿರುವ ಸವಲತ್ತು ಹಾಗೂ ರೈತರ ಬೆಳೆಗಳಗೆ ಬರುವ ರೋಗಗಳು, ಕೀಟಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ತಿಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ರೈತರೆಲ್ಲರು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮುಖಾಂತರ ರೈತರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕೃಷಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿನ ಕೀಟ ಭಾದೆ, ರೋಗ ಭಾದೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರೈತರ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಚಲಿತ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರವು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇಂದು ಈ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳು, ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಾ ರೈತರ ಹೊಲಗಳಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಆದಾಯ ತರುವಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರಿಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸವಲತ್ತುಗಳದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲತೆಯನ್ನು ಬಯಸಿರುವ ರೈತರು ಕೆಲವೊಂದು ತೊಂದರೆಗಳಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು –

ಮಳೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ: ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರಿಂದ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರೈತರು ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕೃಷಿ ಪರಿಕರಗಳ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ

ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿಯು ವರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸದೆ ಅವರನ್ನು ಸಾಲಗಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಭಾದೆ ತಾಳಲಾರದೆ ಎಷ್ಟೋ ರೈತರು ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳಿವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆವೆಂದರೆ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಅಂತರ್ಜಲದ ಮಟ್ಟವು ಬಹಳ ಕುಸಿದಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ ಸಂಬಂಧ ನಾವು ಬೋರವೆಲ್ ಹಾಗೂ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ಸತತ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಮರು ಪೂರಣದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸ್ಫೋಟದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಉಳುವ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮೇವಿನ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆಯಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಬಲವಾದ ಸಮಸ್ಯಯೆಂದರೆ ಕುಸಿದಿರುವ ಬೆಳೆಯ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ರೈತರೆಲ್ಲ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇಂತಹ ಔಷಧವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಕಂಪನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಂಪನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಾವೆ ನಿಗದಿ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಯಥೇಚ್ಚವಾಗಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಡುವೆ ರೈತರು ಬೆಳೆದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಬೆಲೆ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಹಾವಳಿಯೇ ಕಾರಣ, ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರವು ರೈತರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಸಡ್ಡೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಪುದಿನಾ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು ಮತ್ತು ಟೊಮೋಟೊವನ್ನು ರೈತರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಎಸೆದು ಬಂದಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರ ಉತ್ಪನಗಳಿಗಿರುವ ಅಗ್ಗದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಲಸೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅನಿಯಮಿತ ಹಾಗೂ ಅಕಾಲಿಕ ಮಳೆಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಜೀವನೋಪಾಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಅಭಾವವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗಂತೂ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಬೆಲೆ ಒದಗಿಸುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದು. ಕೆಲವೊಂದು ಸಮಯ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವಂಥ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಲೆ ಸಿಗುವವರೆಗೆ ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಬೇಗ ತಮ್ಮ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಉತ್ಪಾದನೆ ಇದ್ದರೆ ರೈತರು ಅದನ್ನು ಅಗ್ಗದ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ಟೊಮೋಟೊ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧.	ಗ್ರಂಥ	:	ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ ಬೀದರ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ ೨೦೦೭-೦೮ನೇ ಸಾಲಿನ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಪ್ರಗತಿ ವರದಿ ಪುಟ – ೪
೨.			-ಅದೇ- ಪುಟ – ೫
೩.	ಗ್ರಂಥ	:	ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ನೋಟ ೨೦೦೬-೦೭ನೇ ಸಾಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ ಬೀದರ ಪುಟ – ೧೧
೪.	ಗ್ರಂಥ	:	ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ ಬೀದರ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ ೨೦೦೭-೦೮ನೇ ಸಾಲಿನ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಪ್ರಗತಿ ವರದಿ ಪುಟ – ೧೪
೫.	ಗ್ರಂಥ	:	ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ನೋಟ ೨೦೦೬-೦೭ನೇ ಸಾಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ ಬೀದರ ಪುಟ – ೩
೬.			-ಅದೇ- ಪುಟ – ೨೨
೭.			-ಅದೇ- ಪುಟ – ೧೯
೮.	ಸಂಪಾದಕರು	:	ಸೋಮನಾಥ ಯಾಳವಾರ ಪ್ರೇಮಾ ಸಿರ್ಸೆ
	ಗ್ರಂಥ	:	ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ'
	ಪುಟ	:	೧೦
೯.	ಗ್ರಂಥ	:	ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ ಬೀದರ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ ೨೦೦೭-೦೮ನೇ ಸಾಲಿನ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಪ್ರಗತಿ ವರದಿ ಪುಟ – ೨೪
೧೦.	ಲೇಖಕರು	:	ಎಸ್.ಎಸ್. ಕಟಗಿಹಳ್ಳಿಮಠ
	ಗ್ರಂಥ	:	ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ
	ಪುಟ	:	೧೩
೧೧.	-ಅದೇ- ಪುಟ – ೧೭		
೧೨.	-ಅದೇ- ಪುಟ – ೨೮		
೧೩	ಲೇಖಕರು	:	ಎಂ.ಎಸ್. ವಾಲಿ
	ಗ್ರಂಥ	:	ಕೃಷಿ ಜಾನಪದ
	ಪುಟ	:	೩೦ ರಿಂದ ೩೧

ಅಧ್ಯಾಯ – ೬

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ - ಲಕ್ಷಣ

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಜನಪದ ಸಂಶೋಧಕರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈಗಾಗಲೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಜಾಗತೀಕರಣದ ಬಲವಾದ ಗಾಳ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ, ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾ ಮಾರ್ಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವೆಂಬಂತೆ ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಹಾರ. ಅಪ್ಪಟ ದೇಶಿತನದಿಂದ ಮೈತಾಳಿದುದೇ ಜಾನಪದ'.

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ರಚನೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಭಾಷೆಗೆ ಲಿಪಿಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದು ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಪ್ರಸಾರವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಕಷ್ಟ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು, ನೋವು-ನಲಿವುಗಳನ್ನು ತಾವು ಮಾತನ್ನಾಡುವ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು, ಕಿರಿಯರು, ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠವೆಂದು ಕರೆಯದೇ ಸಮೂಹ ನಿಷ್ಠವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ದುಡಿಮೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ದುಡಿತದ ಲಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇದು ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಜನಪದರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸಸಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಾ, ಕಳೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಾ, ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ರಾಶಿ ಮಾಡುವ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಬಿಸುತ್ತಾ, ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ, ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಅಜ್ಜಿ-ತಾಯಂದಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಲಗಿಸುವಾಗ ಕಥೆಗಳ ಜಾಡು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಬದುಕಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಜೀವನಾನುಭವದ ಗಾದೆ ಮಾತು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ಮನದ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಓದಿನಿಂದ ಕಲಿತುದಾಗಿರದೇ ಅಜ್ಜನಿಂದ ತಂದೆಗೆ, ತಂದೆಯಿಂದ ಮಗನಿಗೆ, ಮಗನಿಂದ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಸಾಗಿ ಬರುವಂಥವು. ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸಾಗಿಬರುವಾಗ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಹುದು, ಹೊಸ ಅಂಶಗಳು ಬಂದು

ಸೇರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚಲನಶೀಲತೆಯುಳ್ಳ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಬುದು ಗದ್ಯ ಹಾಗೂ ಪದ್ಯವೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಜೀವನಾನುಭವ ದಾಖಲುಗೊಂಡಿದೆ. ಜೀವನದ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕುರಿತು ಕೆಲ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ದೇವುಡು'ರವರ ಪ್ರಕಾರ:- "ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹಾಡು, ಕಥೆ, ಒಗಟು, ಗಾದೆ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಹಾಡು ಹಾಗೂ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳೆಂದು ಪುನಃ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ".

ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಬಿರಾದಾರರವರ ಪ್ರಕಾರ:- "ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿರುವ ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ 'ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬೀಸುವ-ಕುಟ್ಟುವ ಹಾಡು, ಜೋಗುಳ ಹಾಡು, ಸೋಬಾನದ ಹಾಡು, ಮದುವೆ ಹಾಡು ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಳಿ ಹಾಡು, ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು, ಗೊಂದಲಿಗರ ಹಾಡು, ಮೊಹರಂ ಹಾಡು, ಭಜನೆ, ಲಾವಣಿ"[7] ಮುಂತಾದವುಗಳು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಹಾಡಿಗೆ ಗೀತೆ-ಪದವೆಂಬ ಇತರ ಹೆಸರುಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ತ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿವೆ. ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯದ ಜೀವನಾನುಭವವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಅವುಗಳ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು, ನೋವು-ನಲಿವುಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಜನಪದರಿಗೆ ಗೀತವೇ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆ, ತಾಯಿ-ಮಗಳು, ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿ, ಅತ್ತಿಗಿ-ನಾದಿನಿ, ಮೈದುನ, ಸವತಿ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಸರಸ-ವಿರಸ ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳು ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕವೆ ಸಾಗುವವು. ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಗರತಿಯರು ನಸುಕಿನಲ್ಲೆದ್ದು ಕುಟ್ಟುವ-ಬೀಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ದಿನದ ಬೆಳಗನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೇ ಬೇಸಾಯದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಗೀತೆಗಳು

ಜೊತೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವಾಗ, ಕಳೆ ಕೀಳುವಾಗ, ಗೂಡು ಮುರಿಯುವಾಗ, ರಾಶಿ ಮಾಡುವಾಗ ಹಾಡಿನ ಸಂಪರ್ಕವೇಬೇಕು. ಹಾಡಿಲ್ಲದೆ ಜನಪದರ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮದುವೆ-ಮುಂಜಿಗಳಲಂತೂ ಹಾಡಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವುದು, ತಾಳಿ ಕಟ್ಟುವ ಸಂದರ್ಭದ ಹಾಡು, ಅಡಿಕೆಯಾಟದ ಹಾಡು, ಬೀಗರನ್ನು ಚೆಸ್ಟೆ ಮಾಡಿ ಹಾಡುವ ಹಾಡು, ಕೂಸು ಒಪ್ಪಿಸುವ ಹಾಡು, ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡು ಹೀಗೆ ಬದುಕಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕವೇ ಕಳೆ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಆಳವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು ಹಲವಾರು ತೆರನಾಗಿದ್ದು, ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇರುವಂತೆ ಹಾಡಿನ ಕ್ರಮ ಅಥವಾ ರೂಪಾತಿಶಯದಿಂದಲೂ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು ವಿವಿಧ ಆಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು:-

ಡಾ. ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ ರವರು – "ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಗೀತೆಗಳು, ಕಾಮಕ ಗೀತೆಗಳು, ನಾಟ್ಯ ಗೀತೆಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಶು ಗೀತೆಗಳೆಂದು" ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಗದ್ದಿಮಠರವರು – "ಸ್ತುತಿ ಪದಗಳು, ಸುಗ್ಗಿಯ ಹಾಡುಗಳು, ಹಳ್ಳಿಯ ಕುಣಿತಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ಹಾಡುಗಳು, ಹಾಸ್ಯಗಳು, ರಸನಿಮಿಷಗಳಿ ರಸಾವೇಶದ ಹಾಡುಗಳು, ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಆಸರಿಕೆ-ಬೇಸರಿಕೆ-ಪ್ರಣಯ ಹಾಗೂ ದಾಂಪತ್ಯ, ಸುಗ್ಗಿ-ಸಂಪ್ರಾದಾಯ, ಹಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬಗಳು ಹಾಗೂ ಹಂತಿಯ ಹಾಡುಗಳು" ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಭಾಗೀಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ".[೨]

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲ್ಲೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಣ-ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಇಂಥವುಗಳು ಜನ-ಜೀವನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದರುಗಳನ್ನು ಹಿಂಜಿ-ಹಿಂಜಿ ಹೊರತಂದಿವೆ. ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಚೇತನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಭೂಮಿ ಮೊದಲೋ, ಬೀಜ ಮೊದಲೋ' ಎನ್ನುವ ತಾತ್ವಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಹಾಡುಗಳು ಜನಪದರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಮ, ಪ್ರೇಮ, ಸಮಾಜದ ವಿಡಂಬನೆ, ಗತಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸದ ವೈಭವ ಸಹ ಕೋರುವಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದದ್ದು.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರವಾದ ಕಥೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ ನೋಡಿದಾಗ ಕಥೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಗದ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರ ಸಮಗ್ರ ನೋಟವನ್ನರಿಯಲು ಸಹಕರಿಸಿವೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದ್ದದ್ದು. ಕಥೆ ಹೇಳುವುದು-ಕೇಳುವುದು ಮಾನವನ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಮೂಲತಃ ಮೌಖಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಥನ ಕಲೆ ಜನಪದರನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಟರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಣ್ಣಿಸುವ ಸಾಧನವೆನ್ನಬಹುದು. ಕಥೆಗಳ ವಸ್ತು, ಉದ್ದೇಶ, ಕಾಲ ಪರಿಸರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಗುಣ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸಿಲ್ಲ.

ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ ಅಡಗಿದೆಯೆಂದರೆ, ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲದೆ ದೇಹಾಲಸ್ಯದಿಂದ ನರಳುವ ಮಗುವಿಗೆ ಕಥೆ ಚೇತನವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಗೆ ವೈದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದಡ್ಡನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ದುಡಿಮೆಗಾರನಿಗೆ ಚೇತೋಹಾರಿ-ಯಾಗುತ್ತದೆ. ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಶಿವಶಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಸೋಮಾರಿಗೆ ಚೈತನ್ಯದಾಯಿ-ಯಾಗುತ್ತದೆ, ರಸಿಕರಿಗೆ ರಸಾಯನವಾಗುತ್ತದೆ, ಒಡೆಯ ಆಳು, ದೊರೆ – ಮಂತ್ರಿ, ರೈತ – ಯೋಧ, ಸನ್ಯಾಸಿ – ಸಂಸಾರಿ, ಹೆಂಗಸರು – ಗಂಡಸರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಕಥೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಕೇಳುವ ಕುತುಹಲವಿರುವಂತೆ ಹೇಳುಗನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹವ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಷೆ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಸಹ ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಥೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಥೆಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿವೆ. ಕಥೆಗಳು ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ರೂಪಾತಿಶಯಗಳಿಂದಲ್ಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟಕರವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿ ಕಥೆ, ಐತಿಹ್ಯಕಥೆ, ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆ, ನೀತಿ ಕಥೆ, ರಮ್ಯ ಕಥೆ, ಹಾಸ್ಯ ಕಥೆ, ಕಟ್ಟು ಕಥೆ ಮುಂತಾದ ಕಥೆಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇಳಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು:

೧) "ಕಥೆಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಕ್ರೀಯೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹಠಾತ್ತನೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಪೂರ್ವರಂಗ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತವೆ. ಕಥೆಗಳು ಶಿಖರ ಮಟ್ಟದ ನಂತರವೂ ವಿಶ್ರಾಮ ಸ್ಥಾನದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತವೆ.

೨) ಪುನಾರಾವರ್ತನೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯ ನೀರಿಕ್ಷೆಯ ಕಾವು ಸಮನಿಸಲು ಮತ್ತು ಅದರ ಶರೀರ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯಲು ಅದು ಅವಶ್ಯಕ.

೩) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದಾದರೆ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

೪) ನಾಯಕ – ಖಳನಾಯಕ, ಶಿಷ್ಟ – ದುಷ್ಟ ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರರ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವದ ಪಾತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೫) ಒಂದೇ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಅವರು ಸಣ್ಣವರಂತೆ ಅಥವಾ ದುರ್ಬಲರಂತೆ ಚಿತ್ರಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯಾವಾಗಿ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರು ಬಲವಂತರಾದಾಗ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯುಂಟು.

೬) ಒಂದು ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಬಲ ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠನೆನಿಸಿಕೊಂಡುವನು ಉತ್ತಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಿರಿಯ ಸೋದರ ಅಥವಾ ಸೋದರಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಜಯಗಳಸುವುದುಂಟು.

೭) ಪಾತ್ರ ರಚನೆ ಸರಳ ಕಥೆಯ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪರಿಣಾಮವುಂಟು ಮಾಡುವ ಗುಣಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವನದ ವ್ಯಾಪಾರ ಯಾವುದೆಯಾಗಲಿ ಕಥೆಗೆ ಬಾಹಿರವಾದದ್ದಾದರೆ ಅದರ ಸೂಚನೆಯು ಸುಳಯುವುದಿಲ್ಲ.

೮) ವಸ್ತು ಸರಳವಾದದ್ದು ಒಂದೆ ಸಾರೆ ಒಂದೆ ಒಂದು ಕಥೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಉಪ ಕಥೆಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಶಿಷ್ಟಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೯) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆ ಅಥವಾ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸರಳವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಳ್ಳತ್ತದೆ. ಒಂದೆ ಜಾತಿಯ ವಿಷಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಏಕರೀತಿಯಾಗಿ ವರ್ಣನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ವೈವಿದ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ"[೩].

ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ವಿಶಿಷ್ಠ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೌದು. ಶಿಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರನ್ನು ಕೂಡಿಯೆ ತಣ್ಣಿಸಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀತಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಕಥಾ ಪ್ರಕಾರ ತುಂಬಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು

ವೈದಿಕ ಮತ ಪ್ರಸಾರಣೆಗಾಗಿ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಜನಪದ ಕಥೆ ಪ್ರಭಾವಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಆದಿ ಮಾನವನ ಕಾಲದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಮಾನವವರೆಗೂ ಏಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ.

ಇನ್ನು ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಒಂದಾದರೂ ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಗಾದೆಯನ್ನು ಬಳಸದ ಮನುಷ್ಯನಿಲ್ಲ. ಗಾದೆ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವಾದುದು, ಜನಸಮ್ಮುಖವಾದದ್ದು, ಜನಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು, ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಸಾಂದ್ರತೆ, ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನತೆ, ವಿಚಾರ ವೈಭವ, ಬದುಕಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇದೆ. ಜನಪದರ ಬದುಕು ಬವಣೆಯಲ್ಲಿ, ಮಾತು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ಗಾದೆ ಬಳಸುವ ಜನರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವರು. ಗಾದೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಂಗಾತಿ; ಲೋಕಾನುಭವದ ಸ್ಮೃತಿ.

"ಜನಪದ ಗಾದೆಗಳು ಮೂಲತಃ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಂಗಗಳೇ ಹಿಂದೆ ಅವು ಕೂಡ ಪ್ರಾಸ ಲಯಬದ್ಧ ರಚನೆಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೋ ದಿನದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಜನ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಗಾದೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟಿದವೆಲ್ಲ ಗಾದೆಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಾದೆಯನ್ನು ಜನಪದರ 'ಹಿಡಿ-ನುಡಿ' ಎನ್ನಬಹುದು. ಗಾದೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಸತ್ಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಕಾಲಿಕ. ಗಾದೆಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹಲವು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಗಾಥಾ' ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವ ರೂಪವೇ 'ಗಾದೆ'ಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ನಾಣ್ಣುಡಿ' ಎಂಬ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದ 'ಗಾದೆ'ಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂವಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಹೀಗಿವೆ – ಲೋಕೋಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಚೀನೋಕ್ತಿ, ಸಾಮತಿ, ಸೂಕ್ತಿ, ಸೂತ್ರ, ಸಾರೋಕ್ತಿ, ಹೇಳಿಕೆ, ಉದ್ಧರಣೆ, ವಿಧಿ, ನಿಯಮ, ಪ್ರಮಾಣ, ಸುಭಾಷಿತ, ನಾಣ್ಣುಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ"[೪].

ಗಾದೆಯ ಲಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ – ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ, ವಿವೇಕ ಪೂರ್ಣತೆ ಅಥವಾ ಸಂವೇದನಾ ಶೀಲತೆ, ಲಕ್ಷಣತೆ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯತೆ.

ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಮಾತು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿರುವುದು ಗಾದೆ.

ಗಾದೆ ಹಲವರ ಜ್ಞಾನ, ಒಬ್ಬನ ವಿವೇಕವೆನ್ನಬಹುದು. ಗಾದೆಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮುದ್ರೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಪ್ರಚಲಿತವೂ ಸ್ವೀಕೃತ ಮೌಲ್ಯಭರಿತವೂ ಆಗಿರುವ ನಾಣ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಸೂಕ್ತ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾಳಿದ ಯೋಗ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳು.

ಡಾ. ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ– "ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳೆಂದರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ನಿರ್ಣಯಗಳಲ್ಲ, ವಿವೇಕ ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡುವ ಸುಭಾಷಿತಗಳು"[1].

ಬಾಳಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ, ಪ್ರೀತಿ ಮೇಳವಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ವಚನಗಳಂತೆ ಗಾದೆ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಜೊತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುಣಧರ್ಮವೂ ಇದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಜನಪದ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ನೈತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆದರ್ಶಗಳಿಗೆ ನಂಬಲಾರ್ಹ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಾದೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದೆ.

"ಜನಪದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಗಾದೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ಮಾತಿನ ಓಘದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಭಾಷಿಕ ವೈಲಕ್ಷಣಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನ ಗಾದೆ. ಅಂದರೆ ಇದು ಪೂರ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ; ಪೂರ್ಣ ಭಾಷಿಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮೆ, ರೂಪಕ, ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಟೀಕೆ ಎಂಬ ಘಟಕಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ"[2].

ಗಾದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೀಲ; ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಾಳಿಗೆ ಬರೆದ ಸ್ಮಾರಕವೆನಿಸಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ 'ಗಾದೆ ಬಲ್ಲವನು ವೇದ ತಿಳಿದಾನು' ಅಂತ. ಗಾದೆಗಳಿಂದ ಜನಪದರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದುಂಟಾದ ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಸಹ ಜೀವನ, ಸಹಭೋಜನ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ರಕ್ತ ಭಾಂದವ್ಯಗಳ ಮಧುರ ಸಂಗಮ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ 'ಹೆಣ್ಣು– ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ವೈರಿ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿವಸ ಬೇರೆಯಾಗಲೇ ಬೇಕಾಗುವ ವಿರಸದ ಪ್ರಸಂಗ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ –

"ನೂರು ರುಮಾಲು ಕೂಡಬಹುದು, ಆದರೆ
ಮೂರು ತುರುಬು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ'.

ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರು ಜಗಳವಾಡಿದರೂ ಅದು ಹೀಗಿರಬೇಕೆಂದು ಗಾದೆ ಕಿವಿ ಮಾತು ಹೇಳಿದೆ –

"ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಜಗಳ ಗಂಧ ತೀಡಿದ್ದಂಗ
ಅಂಗಕ್ಕೆ ನೀರು ಎರಿದ್ಹಂಗ'.

ಚಂದನದ ಚೆಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಎಷ್ಟು ತೀಡಿದರಷ್ಟು ಸುಗಂಧ ಸೂಸುವಂತೆ ಗಂಡ - ಹೆಂಡಿರ ಜಗಳದಿಂದ ಸರಸ ಉಂಟಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ವಿರಸವಲ್ಲವೆಂದು ಗಾದೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಷ್ಟೊ ಗಾದೆಗಳು ಜನಪದರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ.

'ಗಾದೆ ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ
ವೇದ ಸುಳ್ಳಾದರೂ ಗಾದೆ ಸುಳ್ಳಾಗದು,
ಗಾದೆ ಸುಳ್ಳಾದಾಗ ಹಾಲೂ ಹುಳಿಯಾದೀತು' ಅಂತೆಲ್ಲಾ.

ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ –

ಪೌರಾಣಿಕ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಕುಂತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಿಲ್ಲ.
'ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ರಾಮಾಯಣ ಕೇಳಿ–
ಬೆಳಗಾಗೆದ್ದು ರಾಮನಿಗೂ ಸೀತೆಗೂ
ಏನು-ಸಂಬಂಧ ಅಂಥ ಕೇಳಿದಂಗೆ'.

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಉತ್ತರಕುಮಾರನ ಪೌರುಷ್ಯ ಒಲೆ ಮುಂದೆ'.

ಐತಿಹ್ಯ ಗಾದೆಗಳು:–

'ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಶನೀಶ್ವರ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ'.
'ನಂದಿಯನ್ನು ನೋಡದವನು ಹಂದಿಗಿಂತ ಕಡೆ'.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಅತ್ತೆಗೊಂದು ಕಾಲ, ಸೊಸೆಗೊಂದು ಕಾಲ'.
'ಮನೆಗೆ ಮಾರಿ, ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿ'.

ನೀತಿ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಅಡಕೆಗೆ ಹೋದ ಮಾನ ಆನೆ ಕೊಟ್ರು ಬರಲ್ಲ'.
'ಜಾತಿ ಬಿಟ್ಟರೂ ನೀತಿ ಬಿಡಬಾರ್ದು'.

ವೃತ್ತಿಪರ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಅಗಸನ ಸಿಟ್ಟು ಅನ್ಯರ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೆಲೆ'.
'ನೇಕಾರನ ಹಂಡತಿ ಬೆತ್ತಲೆ'.

ಕೃಷಿ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಕುಲ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೂಲ, ಕುಂಟೆತ್ತು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮೂಲ'.

'ಎತ್ತಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಕೋಣಾನೇ ಸಂಜೀವ'.

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಉಂಡವನು ಯೋಗಿ,
ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಉಂಡವನು ಭೋಗಿ,
ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಉಂಡವನು ರೋಗಿ,
ನಾಲ್ಕು ಹೊತ್ತು ಉಂಡವನ್ನ ಎಂತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ'.

ಹವಾಮಾನದ ಗಾದೆಗಳು:–

'ರೋಣೀ ಮಳೆಗೆ ಓಣೆಲ್ಲ ಜೋಳ'.

'ಉಬ್ಬೆ ಮಳೆಗೆ ಗುಬ್ಬಿ ತಲೆ ನೆನೀತು'.

ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಗಂಗೆಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ'.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗಾದೆಗಳು:–

'ಒಲಿದರೆ ನಾರಿ, ಮುನಿದರೆ ಮಾರಿ'.

ಒಗಟಿನ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ – 'ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೊದಲಾದವರ ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವು ಶುದ್ಧ ಜನಪದವಲ್ಲ, ಆದರೆ ಒಗಟಿನ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ'[೭]. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಒಗಟು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ರಚನೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಒಗಟಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರು ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರೂ ಒಗಟಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣರು. ಬುದ್ಧಿ ವೈಭವ, ಚತುರತೆ, ವಿಡಂಬನೆ, ಹಾಸ್ಯ, ಬೋಧನೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪ ಒಗಟುಗಳಲ್ಲಿವೆ.

ಜನಪದರ ಊಹಾಶಕ್ತಿಗೆ, ಅರ್ಥಗೋಪನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಗಟು ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ರೂಪಕದಿಂದ ಒಗಟಿಗೆ ಶಕ್ತಿ; ಆಕರ್ಷಣೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ; ಒಗಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಉಂಟು. ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಚೋದನೆ ಒಗಟಿನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಇಂಥ ಒಗಟುಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಅಡಿಗೆ ಉಪಕರಣ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯ, ಹಣ್ಣು, ರಸಿಕತೆ, ಅಲಂಕಾರ, ಚಟಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಅಡಗಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತು:–'ಒಂದು ಗಡಗಿಗೆ ಒಂಬತ್ತು ತೂತು'

– ಉತ್ತರ:– ಮನುಷ್ಯರ ದೇಹ

'ಫಳ್ಯಾಗ ಫಳ, ಫಳಮ್ಯಾಗ ಗಿಳ'

– ತುಟಿ – ಮೂಗು

ಅಡಿಗೆ ಉಪಕರಣ ಕುರಿತು:– 'ಅಕ್ಕನ ಬಾಯಾಗ ಹಾಕಿದ್ರ
ತಂಗಿ ಬಾಯಾಗ ಹೋಗ್ತಾದ'.

– ಒಲೆ, ಕುಡಿ

ಈ ಮೇಲಿನ ಒಗಟು ಒಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದರೆ ಒಲೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೆ ಇರುವ 'ಕುಡಿ'ಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಕುರಿತು:–'ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಮಣ್ಣಾಗ ಕುಂತಾಳ'

– ಗಜರಿ

ಅಲಂಕಾರ ಕುರಿತು:– 'ತೊಗಲಿನ ತೊಟ್ಲಾಗ ತೂಗಾಡುವಕಿ'

– ಝುಮಕಿ

ರಸಿಕತೆ ಕುರಿತು:– 'ಹಾರಿಬಂದು ನನ್ನ ಬಟ್ಯಾಕ ಮುರ್ದ್ರಿ,
ಹಿಡ್ದು ನನ್ನ ಕುಬಸಾ ಯಾಕ ಹರ್ದ್ರಿ,
ಒತ್ತಿ ನನ್ನ ಗಲ್ಲಾ ಯಾಕ ಕಡ್ದ್ರಿ.

– ಮೆಂಕಿತೆನೆ

'ಝುಲಕ್ ಝುಲಕ್ ಝುಲ್ಲಿಸಿ ನೋಡ್ತಾರ
ಮೆತ್ತಾನ ಪೋರಿಗಿ ಒತ್ತಿ ನೋಡ್ತಾರ'

– ಬೆಣ್ಣೆ

ಒಡಪುಗಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಬಲು ನೆಚ್ಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೂ ರಂಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಜೀವನಾನುಭವದ ಕಹಿ–ಸಿಹಿ ಒಡಪುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಹಬ್ಬ–ಹರಿದಿನ, ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಪುಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯೆ ಸುರಿಸುವರು. ಒಡವುಗಳು ಹಾಕಿ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ ಗರತಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮುಜುಗರದೊಂದಿಗಿನ ಸಂತೋಷ. ಶುಭ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಸಿ–ಪಿಡಿಸಿ ಹೆಸರು ಕೇಳದಾಗ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ರಸಾನುಭವ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಡಪಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುವ ಹೆಸರು ಬರಿ ಸಿಪ್ಪೆಯಂತೆ. ಅದು ರಸಿಕರ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಗರತಿಯರು ಒಡಪು ಹೇಳ ಕೊನೆಗೆ ಗಂಡನನ್ನು 'ರಾಯರು, ಯಜಮಾನರು, ನಮ್ಮವ್ರು, ಸಾಹುಕಾರ, ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಗರತಿಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಲು ಇಷ್ಟವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಹೇಳದರೂ ಗರತಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ

ಹೇಳಬೇಕನ್ನುವ ತವಕ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದರು ಜನರ ಕೊಂಕು ಅಣಕು ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಅಳುಕಿ ನಾಚಿ ನೀರಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

"ನಮ್ಮವರ ಹೆಸರ ಹೇಳ್ಲಕ್ಕಿ
ನನಗಿಲ್ಲ ಬ್ಯಾಸರ........."

ಎರಡು ಹೃದಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸುಃಖ ಪಡುವುದನ್ನು, ದಂಪತಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಸುವಲ್ಲಿ ಒಡಪುಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದದ್ದು. ಗೌರವ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯ ಪ್ರೇಮದೃಷ್ಠಿ ಒಡಪಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಪ್ರೇಮ ಕರಳು ಅರಿತು ಮುದಡಿಕೊಂಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೊರ ಬರುವಾಗ ಆ ನುಡಿ ತೊದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿಗೆ ಸೆರಗು ಮುಚ್ಚಿ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಒಡಪು. ಆದರೂ ಒಳ ಒಳಗೆ ಜನರು ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಕೇಳಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆ ಗರತಿಯದು.

"ತುಂಬಿದ ಸಭಾದಾಗ ದ್ರೌಪದಿ ಸೀರಿ ಕಳೆದದ್ದು ಚಮತ್ಕಾರ,
ಲಗ್ನದ ಹಂದರದಾಗ ನನ್ನ ಗಂಡನ ಹೆಸರು –
ಕೇಳೋದು ಬಲತ್ಕಾರ ...."

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿಯಾದ್ರು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಕೇಳರಿ ಎನ್ನುವ ಆಸೆ ಆಕೆಯದು, ಗಂಡ ಅದೇಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟವನಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಆತ 'ಸರ್ದಾರ–ಸಾಹುಕಾರ–ಮುತ್ತಿನಂಥವರು–ದೇವರು'.

'ಕಟ್ಟಿಮ್ಯಾಲ ಕರಾ ಉತ್ತತ್ತಿ ಸರಾ
ನನಗೂ ನಮ್ಮವರಿಗೂ ಭಲೆ ವರಾ .....'

'ಕೊಟ್ಟು ಗುದ್ಯಾಡುವರಲ್ಲ ಗುಟ್ಟು ಹೇಳುವರಲ್ಲ,
ಪಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟವರಲ್ಲ, ಕೆಟ್ಟು ಬಾಳುವರಲ್ಲ......'

ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ರಸನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಒಡಪು ತನ್ನಲ್ಲಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಗರತಿ ಕೆಲ ಸಾರಿ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಜಂಬ ಪಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಉದಾ:– 'ಖರೇದಿಂದ ಕಾಯಕ ಮಾಡ್ತಾರ
ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಸೋಲದವ್ರು
ಭಂಡರನ ಕಂಡ್ರೆ ದೂರ ಇರಾವ್ರು
ಮಾತ ಮೀರವರಲ್ಲ, ನೀತಿ ತಪ್ಪಿದವರಲ್ಲ
ಮೋತಿ ನೋಡಿ ಮಳಾ ಹಾಕುವರಲ್ಲ
ಒಳ್ಳೆ ಗಂಡಿದ್ರ ಬಂಗಾರ ಯಾಕಬೇಕು......'

ಒಡಪು ಗರತಿಯ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಒಡಪು ಹೇಳುವ ಹಿಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ದುಷ್ಟತನವನ್ನು ಮರೆತು, ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದದು ಯಾವುದು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಳು. ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದಲೇ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಗರತಿತ್ವ, ಪತಿವ್ರತೆ, ದೈವವೆಲ್ಲವೂ ಗಂಡನೆ ಎನ್ನುವಳು. ತನ್ನ ಬಯಕೆ ಇಡೇರಿಸುವ ದೇವರು ಗಂಡನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಕೂತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವಳು.

'ಆರು ಗುಣಾ ಅಳಿದವರು
ಮೂರು ಮಳಾ ತೂಳದವರು
ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಒಂದಿದ್ದವರು .....'

ದಾಂಪತ್ಯ ತೀವ್ರತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದಂತೆ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವು ಸಹಿಸಲಾಗದು. ಬೇಗ ಕೂಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಕಾತರತೆಗಿಂತ ಅಗಲದಿರಬೇಕೆನ್ನುವ ಕಡೆ ಮನವಾಲುತ್ತದೆ. ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಗಂಡ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ತಡವಾದಾಗ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವು ತಾಳದೆ ಮಿಡಕಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾಳೆ ಗರತಿ. ಬರುತ್ತಿರಬಹುದೇ? ಬರುತ್ತಿರಬಹುದೇ? ಎಂದು ಮಾಳಗೆ ಏರಿ ನೋಡುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದ ಗಂಡ ಒಡಪಿನಲ್ಲಿ ನುಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ –

'ಮಾಳಗೆ ಮ್ಯಾಗ ಕುಂತು
ಗಿಳಿ ಹಾಂಗ ನೋಡ್ತಾಳ'.

ಎನ್ನುತಾ ಗಂಡ ತನ್ನ ರಸಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತವರ ಮೆನಗೆ ಹೋದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ಬಂದ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷ ಪಡುವನು –

'ಗೆಜ್ಜಿಗಿಲ್ ಅಂದ್ರೆ ಗಂಡನ
ಎದಿ ಝುಲ ಅಂತಾದ
ಪಿರುತಿ ಒಂದಿದ್ರ ಅಂಥವಳು ಮತ್ಯಾರಿಲ್ಲ
ನನ್ನವಳಿಗೆ ಹಿಗ್ಗೂ ನನ ಕಾಯ'.

ಕೆಲ ಒಡಪುಗಳಲ್ಲಿ ಗರತಿ ನಯ-ನಾಜುಕಿನಿಂದಲೇ ಗಂಡನ ಕೊಂಕು-ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಹೊರ ಸೂಸಿದ್ದಾಳೆ ಅದಕ್ಕೆಂದೆ-

'ಉಪ್ಪು ತರುವನಲ್ಲ, ಸಪ್ಪಂದ ಉಣ್ಣವನಲ್ಲ'

ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಡಪುಗಳ ಸ್ವರೂಪ-ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸರಳತೆ, ನಿರ್ಗಳತೆ, ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಗುಣವಾಗಿದ್ದು, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ದಾಂಪತ್ಯ ಬದುಕಿಗೆ ಒಡಪುಗಳು ಪ್ರೇರಕವಾಗಿವೆ. ರಸಿಕತೆ, ಪ್ರೇಮದ ಗಾಢತೆ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸುಂದರ ತಾಣ ಒಡಪುಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧.	ಲೇಖಕರು	:	ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ
	ಗ್ರಂಥ	:	ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
	ಪುಟ	:	ಪುಟ – ೧೫ ರಿಂದ ೨೧
೨.	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೧೭		
೩.	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೨೧		
೪.	ಸಂಪಾದಕರು	:	ಡಿ. ಲಿಂಗಯ್ಯಾ ಕೆ.ಆರ್. ಸಂಧ್ಯಾರೆಡ್ಡಿ
	ಗ್ರಂಥ	:	ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ
	ಪುಟ	:	ಪುಟ – ೫೪
೫.	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೫೪		
೬.	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೫೫		
೭.	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೬೬		
೮.	ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿ	:	ಶ್ರೀಮತಿ ಶರಣಮ್ಮಾ ವ್ಹಿ. ಕೋಟಿ ಯವರಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿ
	ಗ್ರಾಮ	:	ಹಜನಾಳ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೭

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಐತಿಹಾಸ, ಭೌಗೋಳಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದೆ. ಜನಪದರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಠಪಾಠವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಾದ ಕಥೆಗಳು ಒಗಟುಗಳು, ಒಡಪುಗಳು, ಒಡಬುಗಳು, ಗಾದೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಗೀಗಿ-ಲಾವಣಿ ಹಾಡುಗಳು, ಹಂತಿ ಪದಗಳು ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡಗಳು ಭಜನೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಗೂ ಬಯಲಾಟ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದು ನಗರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ, ಮುಂದಣ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಆಧುನಿಕರು ಹಿಂದಣ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೇರು ನೆನೆಯದೆ ಹೂವು ಅರಳದು. ಹಿಂದಿನ ಸ್ಮೃತಿ, ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ಮುಂದಣ ಪ್ರಗತಿ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಸಜೀವವಾದದ್ದು. ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಬೇರಾದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ನಾವು ಮರೆಮಾಚಬಾರದು. ಇಂಥಹ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಳಿದು ಹೋದರೆ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ಸದಾ ಹಚ್ಚ ಹಸುರವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಇವುಗಳ ಮರು ಅಧ್ಯಯನ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಹಾಡುಗಳು:

ಜನಪದರು ಕೃಷಿಗೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಹಾಡುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಉದಾ:- ನೇಗಿಲು-ಕುಂಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ಬಿತ್ತುತ್ತಾ, ಹುಲ್ಲು ಕೀಳುತ್ತಾ, ಬೆಳೆಗಳು ತೆಗೆಯುತ್ತಾ, ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ರಾಶಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮನರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನಪದರು ದಿನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಹಾಡುಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ. ಇಂಥಹ ಹಾಡುಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಜೀವನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದರುಗಳನ್ನು ಹಿಂಜಿ-ಹಿಂಜಿ ಹೊರತಂದಿವೆ. ಜನಪದರು ಹಾಡುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಚೇತನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರಲ್ಲದೇ ಜೀವನದ ಸಿಹಿ-ಕಹಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ-

ಸಂದರ್ಭ:- ೧೯೫೪ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಂಜ್ರಾ ನದಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಜನರಿಗಾದ ತೊಂದರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಭಾಲ್ಕಿ ತಾಲೂಕಿನ 'ಗೋರನಾಳ' ಗ್ರಾಮವು ಸ್ಥಳಾಂತರವಾದ ಬಗ್ಗೆ ಜನಪದರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ್ದು ಹೀಗೆ –

"ಹತ್ತು ದೈವ ಮುತ್ತಿನಂಗ ಕುಂತಿರಿ ಶಾಣೇರಾ ।
ಹಾಡಲಕ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ನೆನಪಿಲ್ಲ ಒಂದರಾ ।
ಕೆಟ್ಟ ಹೋಯಿತರಿ ಸ್ವರಾ ।
ಮೂರು ದಿನಾ ಹಾಡಿದರ ಬ್ಯಾಡ ಅಂಬೋರು ಯಾರಾ ।

ಸುಮ್ಮನ ಹಾಡು ಕೇಳ್ಬೆಕಂತಾ ಬಂದು ಕುಂತಿರಿ ಜನಾ ।
ಮನಸ್ಸಿನಾಗ ಆಠಾಣೆ (೫೦ ಪೈಸೆ) ಕೊಡು ಅಂದರಾ ।
ಎದ್ದು ಹೋಯಿತಿರಿ ದೂರಾ ।
ಕುಂತ ರೈತರು ಎದ್ದು ಹೋದರ ನಮಗ ತಿಂಬೊರ ಯಾರಾ ।

ಚೌಪನ ಇಸ್ವಿಗಿ ಮಳೆಗಾಲ ಹೆಚ್ಚಿಗಾತ್ರಿ ಜೋರಾ ।
ಮೂರು ದಿನ ಮಳೆ ಬಿದ್ದು ಸುಂದು ಇದ್ದಿಲ ಜರಾ ।
ಉತ್ರಿ ಹಸ್ತ ಎರಡು ಕಲೆತು ಬಂದ ಮಾಡ್ಯಾವ ಜೋರಾ ।

ಹೇ .. ಮುರಸಂಜೆಗಿ ಸುರು ಆತ್ರಿ ಏರಲಾಕ ನೀರಾ ।
ಭರಾರ ಬೋಚನೂರ ಬಡದ ಫಡದ ಊರಾ ।
ಮುಣುಗಿದಂಗೆ ಪೂರಾ ।

ಸಿಂಗೂರ – ಭಂಗೂರ ನಡಗಿ ಥರಥರಾ ।
ಬೆಮೂಳಗಿ ರೇಕುಳಗಿ ಸೀಮಿ ಸರದಾರಾ
ಸಂಗೋಳಗಿ ಡಾಕುಳಗಿ ಹಿಲಾಲಪುರಾ
ತೊರೆ ಬಿಟ್ಟು ಜರಾ ದೂರಾ ।

ಹಜ್ಜರಗಿ ಪಹಿಲೆಮಾರಿಗಿ ಹೋಗೋದ ಮುಕರಾರಾ ।
ಅತಿವಾಳ ಸಿಂದಬಂದಗಾ ಅಧಿಕ ಕಮಲಪೂರಾ ।
ತೂಗಾಯಿ ಊರಾಗಾ ಹೊಕ್ಕಾವು ನೀರಾ ।
ಬಿಡಬೇಕಂತಾರ ಊರಾ ।

ಆರೆ ನೆಲವಾಡದರು ಹರಹರ ಭಜನೆ ಮಾಡತಾರಾ ।
ಡಾವರಗ್ಯೆದವರು ಧಾವ ಮಾಡಿ ಹೋಗಬೇಕಂತಾರಾ ।
ಗೋದಿಪುರಗಿ ಮಾಸಿಮಾಡದವರು ಮಾತನಾಡುತಾರಾ ।
ಕುರಬಖೇಳಗಿದವರು ಕೂಗಳತಿ ದೂರ ಹೋಗ್ಯಾರಾ ।
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ಮ್ಯಾಗ ಕಲತಾವ ಮೂರ ತೊರಿ ನೀರಾ ।
ರೈಲು ಪಟ್ಟಿಗಳು ಕೆತ್ತ್ಯಾವರಿ ಮೂರ ಒಯ್ದು ಬಿಟ್ಟಾದರಿ ದೂರಾ ।
ಮೋಟಾರ ಘೂಅನಿಮ್ಯಾಗ ಮೂರಳತಿ ನೀರಾ ।
ತೊರೆಗುಂಟಾ ಹುಟ್ಟುಮಾರ ರೇವಗಿ ನೂರಾರಾ ।

ತೆಪ್ಪಿ ಬಿಟ್ಟಾಂಗ ಹೆಣ ಶರಣ ಸೋಮಾರಾ ।
ಹಸಿರು ಬಾಣಂತೇರಾ ।
ಬಗಲಾಗಿನ ಕಂದಾಗ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಸುಂದರಾ ।

ನಿಟ್ಟೂರ ನಿಡವದಿ ಸನಿಸನಿ ಊರಾ ।
'ಗೋರನಾಳ' ಊರಾಗ ಹೊಕ್ಕಾವರಿ ನೀರಾ ।
ಅಲ್ಲಿ ಮಣಿಗೆಂಪೂರಾ ।

ಚೆಂದಾಪೂರದವ್ರೂ ಬಂದ ಕಸಿ ಟೆಂಗು ಒಡಿತಾರಾ ।
ಸಂಗೊಳ್ಳ ಬಂಪಳ್ಳ ಊರಾಚಿನ ನೀರಾ ।
ಕಂದಗೂಳ ಹೊಳಮ್ಯಾಲೆ ಹೊಳಸೀತಾ ನೀರಾ ।
ಹೆಣಗೋಳ ನೂರಾರಾ ।

ತೊಟ್ಟಿಲಾಗ ಪುತ್ರರು ಆಡತಾರ ಮೂಗರಾ ।
ಕೊಡತೊಕೊಂಡು ನೀರು ತರಲಾಕ ನಡದಾಳೊ ಸುಂದರಾ ।
ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಲೋಟ ಬಂದು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತೋ ಜೋರಾ ।
ಕೊಡದ ಮ್ಯಾಗ ಬಾಳಬಿದ್ದು ನಡೆದಾಳ ಸುಂದರಾ ।

ಚಿಲ್ಲರಗಿ ನೋಡಲಾಕ ಹೊಡ್ಡಿಗಿತ್ರಿ ಊರಾ ।
ಚಿಲ್ಲರಗಿ ಊರಾಗ ಹೊಕ್ಕಾವರಿ ನೀರಾ ।
ಅಂತರಾ ಶಾಣೇರಾ ।

ಊರ ಹುಟ್ಟಿನ ಮ್ಯಾಲ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ನೀರಾ ।
ಬೋರಂಚಿ ಹೊಳಮ್ಯಾಲ ಹೊಳಸಿತರಿ ನೀರಾ ।

ಎತ್ತುಗಳು ಎಣಿಸಿದರಾ ಪಾನಸೇಕ ಪೂರಾ ।
ಕಮ್ಮಿಲ್ಲ ಒಂದರಾ ।

ಹೆಣಗಳು ಚಾರಸೇಕಾ ಕಮ್ಮಿದ್ದು ಮೂರಾ ।
ತೊರೆಗುಂಟಾ ಉದ್ದುಗೋಳ್ ಕೋಯ್ದು ಬಿಡಸ್ಯಾರಾ।
ಮೂರು ದಿನಾ ಮಳೆ ಬಿದ್ದು ಸುಂದಿಲ್ಲ ಜರಾ ।
ಬಡದಿಲ್ಲ ಒಬ್ಬರಾ ।

ಲೆಕ್ಕಿಲ್ಲದಂಗಾ ಉದ್ದು ನೀರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಂಗ ಆಗಾರಾ ।
ಈ ವರ್ಷಿನ ಮಳೆಗಾಲ ಹೆಚ್ಚಗಾತ್ರಿ ಜೋರಾ ।
ಮತ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲ ತಂದಾ ಸ್ವಾಮಿ ಶಂಕರಾ ।
ಭೋಲೋ ಇಲ್ಲರಿ ಹುನಿಯಾರಾ" ।[೧]

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ – ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗರತಿಯರು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತ, ಕುಟ್ಟುತ್ತ ಮೊದಲು ಹಾಡುವುದು. ಗಣನಾಯಕ (ದೇವಸ್ತುತಿ) ಕುರಿತು –

"ಶರಣು ಶರಣುವಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಮ್ಮ ಕರುಣಾದಿಂದಲಿ ಕಾಯೋ ಗಣನಾಯ್ಕ
ಎಳ್ಳುಂಡೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಮಗೆ ಕಾಯಕದ ವಿದ್ಯಾವ ಕಲಿಸಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ ॥
ಉಸಳಿ ಕಾಯಿಕಡಬ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮಗೆ ತಪ್ಪಾದೆ ಒಪ್ಪಿಸುವೆ ಗಣನಾಯ್ಕ
ಗೊನೆಮೇಗ್ಲ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮಗೆ ಚಿಗುರೆಲೆ ಕಳ ಅಡ್ಕೆ ಗಣನಾಯ್ಕ ॥

ಕೊಂಬೆಮೇಗ್ಲ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮಗೆ ಜೋಡಿ ಇಡಗಾಯಿ ಗಣನಾಯ್ಕ
ಕರ್ಪೂರ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಿಮ್ಗೆ ಮರುಗ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಜಿ ಗಣನಾಯ್ಕ ॥

ಮೂಷಿಕ ವಾಹನ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಮ್ಮ ಶಿವನ ಕುಮಾರನಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ
ಹೆಂಡ್ರಿಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಗಣನಾಯ್ಕ
ನಮ್ಮ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಒಲಯಯ್ಯ ಗಣನಾಯ್ಕ" ॥[೨]

ಗರತಿ ನಸಕಿನಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ದೇವಸ್ತುತಿಯಿಂದಲೆ ಹಾಡುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಬೆಳಗಾಗಿ ದಿನದ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಸೂಸುತ್ರವಾಗಿ ನಡೆದು ಶುಭದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲೆಂದು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಣೇಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಗೌರವ ಸುಚಿಸುವ ಹಾಡು ಮೇಲಿನದಾಗಿದೆ.

ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದದು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಸುಃಖ ಕಾಣುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಮಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಬೆಳೆದ ಮಗಳನ್ನು ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯ ಎರಡು ದಿವಸ ನಡೆಯುವುದು. ಮದುವೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನ 'ಭಾಷುಣಕಿ ಮತ್ತು ಅರಶಿಣ ಹಚ್ಚುವ ಕಾರ್ಯ'. ಬೆಳಗಾಗಿ ಮದುವೆಯ ದಿನ. ಮದುವೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮಗಳು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಾಯಿ ಮಗಳಿಗೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳುವುದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ.

"ಅತ್ತೆಮಾವರಿಗಂಜಿ ಸುತ್ತೇಳು ನೆರೆಗಂಜಿ
ಮತ್ತೆ ಆಳುವ ದೊರೆಗಂಜಿ । ಎಲೆ ಮಗಳೆ
ಅತ್ತೆ ಮನೆಯಾಗೆ ಬಾಳಮ್ಮ ॥

ಅತ್ತೆಮಾವರ ಪಾದ ತಂದೆತಾಯರ ಪಾದ
ಮತ್ತೆ ನಿನ ಗಂಡಾನ ಸಿರಿಪಾದ । ನೆನೆದಾರ
ಬೆನ್ನಿಂದ ಇಹುದು ಕೈಲಾಸ ॥

ನೆರೆಮನೆಯ ಸಿರಿಗೌರಿ ನೀನಾಗಿ ಬಾಳಮ್ಮ
ಮನೆಯೊಳಗೆ ಭೇದ ಬಗಿಬ್ಯಾಡ । ಎಲೆ ಮಗಳೆ
ತುಂಬಿದ ಮನೆಯ ಒಡೆಬ್ಯಾಡ ॥

ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿದರ ಬಾರಮ್ಮ ಅಂದಾರು
ಬಾಳುವೆಗೆಟ್ಟು ಮತಿಗೆಟ್ಟು । ಬಾಳದರೆ
ತೌರೂರ ಮನೆಗೆ ಎರವಾದೆ ॥

ಕನ್ನಡಿಯು ಕೈತಪ್ಪಿ ಹನ್ನೆರಡು ಚೂರಾಗಿ
ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಸು ಎರಡಾಗಿ । ದಾಳಂಬೆ
ಹೆಣ್ಣಾದರೇನು ಸುಃಖವಿಲ್ಲ" ॥[೩]

ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿಯ ಸಂಬಂಧ 'ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ'ಯಂತೆ ತಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಬಲು ಪ್ರೀತಿ. ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವ ತಂಗಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಸ್ಪರ ಪನ್ನಿರಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು –

ಅಣ್ಣ 'ಕೈತುತ್ತು ತಿನಿಸಿದ್ದೆ ಜೋಗುಳುವ ಹಾಡಿದ್ದೆ
ತಂಗೀಯೆ ನಿನ್ನ ಬೆಳಸಿದ್ದೆ । ಹೂವಾಗಿ
ಗಂಡನ ಮನೆಗ್ಹೋಗಿ ಮರಿಬ್ಯಾಡ ॥

ತಂಗಿ ಮರೆಯುವುದು ಹೇಗಣ್ಣ ನನ ಕಣ್ಣು ನೀನಣ್ಣ
ಆಚಲವು ಎಂದಿಗು ಬಾನಾ ಬಣ್ಣ । ಅಣ್ಣ
ಮರೆತರೆ ಉಳವು ಇರದಣ್ಣ ॥

ಅಣ್ಣ ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರು ತಂದೆತಾಯಿಯಂತೆ
ಗಂಡಾನೆ ನಿನಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯ । ನನ ತಂಗಿ
ಭೇದಾವ ಮಾಡದೆ ಬಾಳಮ್ಮ ॥

ನಿನ ಮಾತು ಮೀರಲಾರೆ ಬೇದಾವ ಮಾಡಲಾರೆ
ಅವರ ಎದುರಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರೆ । ಅಣ್ಣಯ್ಯಾ
ಹರಸಿ ಕಳಸಣ್ಣ ಆ ಮನೆಗೆ ॥

ಅಣ್ಣ ಒಡಿಬ್ಯಾಡ ಸಂಸಾರ ನಿನಗಿರಲಿ ಎಚ್ಚರ
ಸಿರಿಬಂದ್ರೆ ಮರಿಬ್ಯಾಡ ತವರೂರ । ನನ ತಂಗಿ
ಸಿರಿಯಲ್ಲಿ ನೀತಿ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ ॥

ತಂಗಿ ನಿನ ಮಾತು ದೀಪವಾಗಿ ನನ ಬಾಳಗೆ ಬೆಳಕಾಗಿ
ಇರಲಿ ಎಂದೆಂದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ । ಅಣ್ಣಯ್ಯ
ನಿನ ರಕ್ಷೆ ಕರುಣೆ ನನಗಿರಲಿ' ॥

ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಬೇಕು. ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗರತಿಗೆ ಸುಃಖದಲ್ಲಿಯೂ ಕಷ್ಟವೆನಿಸುವುದು. ತವರೂರಿನ ತಾಯಿ-ತಂದೆ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ ನೆನಪು ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ನುಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ –

'ಹಾಲುಂಡ ತವರಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹಾಡಲಿ
ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಲಿರುವ ಕರಕೀಯ । ಕುಡಿಹಾಂಗ
ಹಬ್ಬಲಿ ಅವರ ರಸಬಳ್ಳಿ ॥

ತಾಯಮ್ಮ ಎಂಬುವಳು ದೇವಲೋಕದ ಮನಸಿ
ಕಾಲು ಸೋಕಿದರ ಕರ್ಮವು । ತಾಯಮ್ಮ
ಕಾಶಿಗ್ಹೋದಾರೂ ಕಳೆಯಾದು ॥

ತವರೂರು ಎಂಬುವರು ಅವರ್ಯಾರಿಗೆ ಕಮ್ಮಿ
ತವರಲ್ಲಿ ತಂಗು ಬೆಳೆವೋರ । ಅಣ್ಣಯ್ಯ
ಅವರೊಂದು ಪಟ್ಟಾದ ದೊರೆಗೋಳು' ॥[೪]

ಗರತಿಯರು ಕೊನೆಯ ಉಸಿರಿನವರೆಗೂ ತವರನ್ನೆ ನೆನೆದು ಹಲಬುವರು. ತವರೆಂದರೆ- ತಂಪು ಎಂಬ ಭಾವನೆ. ಗರತಿಯ ಮನೆಗೆ ಜೋಗಿ-ಜಂಗಮರು ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಧಾನ್ಯ ನೀಡಿ, ನೀವುಗಳು ನನ್ನ ತವರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ, ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಸಿರಿವಂತರು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಧಾನ್ಯ ಕೊಡುವರೆಂದು ಅವರನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ –

'ಜೋಗಿ ಜಂಗಮರೇ ಹೋಗಿರಿ ನನ ತೌರೀಗೆ
ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ ಧಾನ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ । ಅಣ್ಣಯ್ಯ
ಹೊನ್ನಿನ ದಾನ ಕೊಡುತಾರೆ ॥

ನೀರುಳ್ಳಿ ದಾನ ನೀರುಮಜ್ಜಿಗೆ ದಾನ
ಅಂಬಲಿ ದಾನ ಕೊಡತಾರೆ । ಅಣ್ಣಯ್ಯ
ಅಂಬುಲದ ಮುದ್ದೆ ಕೊಡುತಾರೆ ॥

ಅತ್ತಿಗೆ ಬಸುರಿ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಚಪ್ಪಾರ
ಅನ್ನ ಛತ್ರವ ಇಡಿಸ್ಯಾರ । ಅಣ್ಣಯ್ಯ
ಮನೆಮುಂದೆ ಇಡಿಸ್ಯಾರ ಅರವಟ್ಟಿಗೆ ॥

ಹಾದೀಯೆ ಅರಮನೆ ಬೀದಿಯೇ ಪಡಸಾಲೆ
ಏಳುಸುತ್ತಿನ ಕಲ್ಲು ಭಾವಿ । ಕಟ್ಟಸ್ಯಾನು
ಇಡಿಸ್ಯಾನು ತಮ್ಮಯ್ಯ ಅರವಟಿಗೆ'.[೬]

ಗರತಿಗೆ ತೌರಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣ–ತಮ್ಮಂದಿರ ಮದುವೆ ಎಂದರೆ ಬಲು ಹಿಗ್ಗು. ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲು ಅಣ್ಣ ಕುದರೆ ತಗೊಂಡು ಕರೆಯಲು ಬಂದಾಗ, ತಂಗಿಗೆ ಸಾಂಸಾರ, ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಮನೆಗೆಲಸ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗರತಿಯ ಮನಸ್ಸು 'ಅಡ್ಡ ಗೋಡೆ ಮೇಲೆ ದೀಪ' ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆ. ಅಣ್ಣನ ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲು ತವರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸೊಂದು ಕಡೆ ಇದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಯ್ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂವಾದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಅಣ್ಣ — 'ಕುದರೇನ ತಂದಿನ ಜೀನಾವ ಬಿಗಿದಿನಿ
ಬರಬೇಕು ತಂಗಿ ಮದುವೇಗೆ ।

ತಂಗಿ — ಅಂಗ್ಳ ಗುಡಿಸೋರಿಲ್ಲ ಗಂಗ್ಳ ತೊಳೆಯೋರಿಲ್ಲ
ಹೆಂಗ ಬರಲಣ್ಣ ಮದುವೆಗೆ ?

ಅಣ್ಣ — ಆಂಗ್ಳಾಕೆ ಆಳಡುವೆ ಗಂಗ್ಳಾಕೆ ತೊತ್ತಿಡುವೆ
ಬರಬೇಕು ತಂಗಿ ಮದುವೆಗೆ ॥

ತಂಗಿ — ಮಳೆಯಾರ ಬಂತೀತು ಹೊಳೆಯಾರ ತುಂಬೀತು
ಹೆಂಗ ಬರಲಣ್ಣ ಮದುವೆಗೆ?

ಅಣ್ಣ — ಚಿನ್ನಾದ ಹರಿಗೋಲ್ಲೆ ರನ್ನಾದ ಹುಟ್ಟಾಕಿ
ಜೋಕೇಲಿ ನಿನ್ನ ಕರೆದೊಯ್ವೆ
ಬರಬೇಕು ತಂಗಿ ಮದುವೆಗೆ' ॥[೭]

ಅಣ್ಣನ ಮದುವೆ ಮುಗಿಸಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಮರಳ ಹೋದ ತಂಗಿ ಸುಃಖವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾರದೆ ತಾನು ತಾಯಿಯಾಗುತ್ತಿರುವೆಯೆಂಬ ಸಿಹಿ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ತಕ್ಷಣ ತವರಿನವರಿಗೆ ಹೇಳುವಳು. ನಮ್ಮ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚೊಚ್ಚಿಲ ಗರ್ಭಿಣಿ ಗರತಿಯರಿಗೆ ತವರು ಮನೆಯವರೆ ಸೀಮಂತ (ಕುಪ್ಪಸ) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಐದನೇಯ ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತನೇಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತವರಿನವರು, ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ವಿಧ–ವಿಧವಾದ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು–ಗರ್ಭಿಣಿ ಗರತಿಯ ಬಯಕೆ ತಿರಿಸಿ ಮಾರನೇ ದಿನ ಸೀಮಂತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅದ್ದುರಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ಅಂಥಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿ ಮಗುವಿನ ಜನನ ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಹಾಸ್ಯಭರಿತ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಹಾಡೊಂದು ಇಲ್ಲದೆ –

'ಪಸರಿಕಾಯಿ ಒಂದು ಬಸಿರನಾದೀತು
ಬಾದಾಮಿ ಕಾಯೊಂದು ಬಯಕೆ ಕಾಡೀತು
ಎಳ್ಳುಕಾಯಿ ತಾನು ಹೇಳಕಳಸೀತು
ಕಸುಮೆಕಾಯಿ ಬಂದು ಉಪ್ಪಾಸ ಮಾಡೀತು । ಸೋ.

ಕುಂಬಳ ಕಾಯಿ ಬಂದು ಕಂಬಳ ಹಾಸೀತು
ಬೆಂಡಿಕಾಯಿ ಬಂದು ದಂಡೆ ಕಟ್ಟೀತು
ಸೀಗೆ ಕಾಯಿ ಬಂದು ಸೀರೆ ಉಡಿಸಿತು
ಸೌತೆಕಾಯಿ ಬಂದು ಜೋಗಳ ಹಾಡೀತು । ಸೋ.

ಬ್ಯಾಲದಕಾಯಿ ಬಂದು ಬ್ಯಾನೇಯ ತಿಂತು
ತೊಂಡೆಕಾಯಿ ಬಂದು ಗಂಡು ಹಡೆದಿತ್ತು
ಉಬುಚಕಾಯಿ ಬಂದು ಮುಂದೆ ಕುಂತಿತ್ತು
ಹುರಳಕಾಯಿ ಬಂದು ಹುರಿಯ ಕೊಯ್ದಿತ್ತು.। ಸೋ.

ಪಡುವಲಕಾಯಿ ಬಂದು ಪದವ ಹಾಡಿತ್ತು
ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಬಂದು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿತ್ತು
ನಿಂಬೆಕಾಯಿ ತಾನು ನೀರ ಬೆರೆಸಿತ್ತು
ಕವಳಕಾಯಿ ಬಂದು ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿತ್ತು. ಸೋ..

ಬೇವಿನಕಾಯಿ ಹೋಗಿ ಬೆಲ್ಲವ ತಂತು
ತುಂಬೆಕಾಯಿ ಹೋಗಿ ಕೊಬ್ರಿಯ ತಂತು
ಈರೆಕಾಯಿ ಬಂದು ಹೆರಸಿ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು.
ತಿಪ್ರೆಕಾಯಿ ಬಂದು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಸೋ_

ಆ ಕಾಯಿ ಈ ಕಾಯಿ ಹಂದ್ರದ ಕಾಯಿ
ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ
ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ
ಆತ್ಮಾದೊಳಗೆ ಇರುವ ಅಭಿಮಾನದ ಕಾಯಿಗ'[೮]. ಸೋ.

ಗರ್ಭಿಣಿ ಗರತಿಯರ ಚೊಚ್ಚಿಲ, ಮರ್ಚ್ಚಿಲ ಬಾಣಂತನಗಳು ತವರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವನ್ನು ಹೆಸರಿಡಲು ಶುಭ ದಿನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಂದು ಮಗಳ ಗಂಡನ ಮನೆಯವರನ್ನು ತನ್ನೂರು ಜನರನೆಲ್ಲ ಕರೆಸಿ ಮಗುವಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಐದು ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಂದ ಮಾಡಿಸುವ ರೂಢಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಂತಹ ನಾಮಕರಣದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತವಾದ ಹಾಡೊಂದು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

'ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಕ್ಕೆ ಮೂಡಲ್ ಕೆಲಪಾದಾಗ
ಸ್ವಾಮಿ ಮೂಡಿ ಬರುವಾಗ ।
ಆಡ್ಯಾಡಿ ಅಳುತಾನೆ ಜೋ....... ಜೋ......

ಕಂಚಿನ ಬಟಲಾಗ ಮಿಂಚಣಿ ತೊಗೊಂಡು
ತೀಡಿ ತೀಡಿ ಹಚ್ಚುವಾಗ ।
ಆಡ್ಯಾಡಿ ಅಳುತಾನೆ ಜೋ....... ಜೋ......

ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಯಸ ಬಟ್ಟಲಾಗಿಟುಕೊಂಡು
ತುತ್ತು ಮಾಡಿ ಕೊಡುವಾಗ
ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಅಳುತಾನೆ ಜೋ....... ಜೋ......'[೯]

ಬಾಣಂತನವೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮಗಳು (ಗರತಿ), ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಷ್ಟಗಳು ಎದುರಾಗಿ ವರ್ಷ ಗತಿಸಿದವು, ಗರತಿಗೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತವರೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತವರಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಗರತಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು, ತಾ ಹುಟ್ಟಿ ಆಡಿ ಬೆಳೆದ ತವರು ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ತವರಿಗೆ ಬಂದ ಗರತಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿ –

'ತಾಯಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ತವರಿಗೆ ಎಂದು ಹೋಗಬಾರದವ್ವ
ನಾಯಿಗಿಂತ ಕಡೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು ನನ್ನ ಬಾಳ ಕೇಳವ್ವ ॥

ಬಹಳ ಮಕ್ಕಳ ಬಡತನ ಸಂಸಾರ ನನ ನಸುಕಿದಾಗ
ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು ಏನ ಮಾಡಲಿ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲ ಶಿವಗ
ಸಿರಿಯ ತವರಿನ ತುತ್ತು ಕುಳಗೆ ನಾ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ
ಕರುಳ ತಡೆಯದೆ ಅಣ್ಣನ ನೋಡಲು ಹೊರಟು ಬಂದೆನವ್ವ ॥

ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿತು ಮಕ್ಕಳು ತಡಪಡಿಸಿ
ನೀರಿಗಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತ ಅತ್ತರು ಕುಸುಕುಸುಕಿ
ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನನ ತವರಲಿ ಇಂದು ನೀರಿಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲ
ಬಾ ನನ್ನ ತಂಗಿ ಯಾವಾಗ ಬಂದೆಯೆಂದು ಕರೆಯುವ ಕರುಳಿಲ್ಲ ॥

ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಆಗ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾ
ಬಾಗ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ತಂಗಿಯ ಕಂಡು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೆರೆದಾ
ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನಿನ ತವರಲಿ ಇಂದು ನೀರಿಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲ
ಬಾ ನನ್ನ ಮಗಳೆ ಯಾವಗ ಬಂದೆಂದು ಕರೆಯುವ ತಾಯಿಲ್ಲ' ॥[೧೦]

ಜನಪದ ಗರತಿಯರಿಗೆ ಕಷ್ಟಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳೆನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೊತ್ತಿ 'ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ' ನೀಡುವಂತ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಕಷ್ಟ ಮರೆಯುವ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಅವರಲ್ಲಿದೆ.

ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳು:

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಾಂತ ನವಮಿಯಿಂದ ನಿರಂತರ ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಭೇದ-ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರದ ಗೋಡೆಗೆ 'ಆಕಳ ಹೆಂಡಿಯಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ದಿವಸ ದಿನಕೊಂದು ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕೆ, ಕಾರಳ, ಹೂಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ, ಆಗರಬತ್ತಿ ಊರಿಸಿ, ಉಂಡೆ, ಪುಟಾಣಿ-ಬೆಲ್ಲ ಮುಂತಾದವು ನೈವೆದ್ಯ ತೋರಿಸಿ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು. ಇಂತಹ ಸೀಗಿ ಹಾಡಿನಲ್ಲ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ 'ಕುಕ್ಕೆ - ಕಾರಳ' ಹೂವಿನ ಕುರಿತ ಹಾಡು –

'ಕುಕ್ಕೆನ್ ಹೂವಕ್ಕ ಬಾಳಬಾಳ ಪರಿಮಾಡಿ ।
ಯಾಕೋ ರಂಗಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಕಾಕ ಬದಿಗೋಳೊ ।
ಸಾಕಸಾಕ ನಡಿ ನಡೀ ಸರಿಯಸವತಿ ಮನಿಕಡಿ ।
ಹರಿಯ ಹಾಯಲ್ಲೋ ರಂಗ ದೊಡ್ಡ ಮಡುಗ ಡುಮಕಲೋ ।
ಕಾರಳ ಹೂವಕ್ಕ ಬಾಳಬಾಳ ಪರಿಮಾಡಿ ।
ಯಾಕೋ ರಂಗಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಕಾಕ ಬದಿಗೋಳೊ ।
ಸಾಕ ಸಾಕ ನಡಿನಡೀ ಸರಿಯಸವತಿ ಮನಿಕಡಿ ।
ಹರಿಯ ಹಾಯಲ್ಲೋ ರಂಗ ದೊಡ್ಡ ಮಡುಗ ಡುಮಕಲೋ' ।

ಮನೆಯ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದವರೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬರ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬರು ಬಂದು ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ ಆತ್ಮೀಯತೆ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವ ಇತ್ತೆಂದು ತಿಳಯುತ್ತದೆ. ಚಡಾವಡಿಗೆ ಬಿದ್ದಂತೆ ಸೀಗಿ ಹಾಡಿನ

ಸುರಿಮಳೆಯೆ ಸುರಿಸುವರು. ಇಂತವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ವೇಗವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಹಾಡುಗಳು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

'ಜೋಳದ ಹೇರು ಬಂದಾವಕ್ಕ
ಬಂದ್ಹಂದು ಬಾಗಿಲಿ ಬಿದ್ದಾವಕ,
ಹಾರುರ ಪೋರೊಂದು ದಂಡಿಗಿ ಬಂತು,
ದಂಡೋಂದು ಚಂಡೊಂದ ಆಡುತ್ತ ಬಂತು
ಊದಿನ ಕಡ್ಡಿ ಊರುತ್ತ ಬಂತು,
ಗುಗ್ಗಳ ದೀಪ ಹಚ್ಚುತ್ತ ಬಂತು,
ಹಾಲಂತ ಬೆಳದಿಂಗ್ಳೆ ಹರೆದಾಳೆ ಗವರವ್ವ,
ನೀರಂತ ಬೆಳದಿಂಗ್ಳೆ ನಿಂತಾಳೆ ಗವರವ್ವ'.

ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಿವನ ಮಡದಿ ಗೌರಮ್ಮನ ಕುರಿತು ಇರುತ್ತವೆ. ಗೌರಮ್ಮನ ಬಾಣಂತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆರಷಿಣ ತಂದು ಕುಟ್ಟಿ ಕೇರಿ ಬಿಸಿ ಹಚ್ಚುವ ಹಾಡೊಂದು – ಕೋಲು ಕೋಲೆನ್ನಿರೆ ಎನ್ನುವ ಪಲ್ಲವಿಯ ಹಾಡಿದು –

'ಹಳ್ಳದ ತಡಿಯಲಿ ಬಿತ್ತ್ಯಾರ ಈ ಅರಷಿಣ
ರನ್ನದ ಗುದಳಲಿ ಅಗಳ್ಯಾರೆ ರನ್ನಾದೇ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೆ, ನಿರಂಜನ
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೇ ॥

ರನ್ನಾದ ಗುದಳಲಿ ಅಗಳ್ಯಾರೆ ಈ ಅರಷಿಣ
ಬಿದರಿನ ಬುಟ್ಯಾಗ ತುಂಬ್ಯಾರೆ ರನ್ನಾದೇ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೆ, ನೀರಂಜನ
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೇ ॥

ಬಿದರಿನ ಬುಟ್ಯಾಗ ತುಂಬ್ಯಾರೆ ಈ ಅರಷಿಣ ।
ಚಂದನ ಒಣಕೀಲಿ ಥಳಸ್ಯಾರೆ ರನ್ನಾದೇ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೆ, ನೀರಂಜನ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೇ ॥
ಚಂದನ ಒಣಕೀಲಿ ಥಳಸ್ಯಾರೆ ಈ ಅರಷಿಣ ।
ಗಿಲಿಗಿಲಿ ಮರದೀಲಿ ಕೇರ್ಯಾರೆ ರನ್ನಾದೇ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೆ, ನೀರಂಜನ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೇ ॥

ಗಿಲಿಗಿಲಿ ಮರದೀಲಿ ಕೆರ್ಯಾರ ಈ ಅರಷಿಣ
ಕುರನ ಕಲ್ಲಿಗಿ ಬಿಸ್ಯಾರ ರನ್ನಾದೇ
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೆ, ನೀರಂಜನ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೇ ॥

ಕೂರನ ಕಲ್ಲಿಗಿ ಬಿಸ್ಯಾರೆ ಈ ಅರಷಿಣ ।
ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಟಲಾಗ ತುಂಬ್ಯಾರೆ ರನ್ನಾದೇ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೆ, ನೀರಂಜನ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೇ ॥

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಟಲಾಗ ತುಂಬ್ಯಾರೆ ಈ ಅರಷಿಣ
ಬಾಣತಿ ಗೌರಮ್ಮಗ ಹಚ್ಚ್ಯಾರೆ ರನ್ನಾದೇ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೆ, ನೀರಂಜನ ।
ಕೋಲು ಕೋಲೆಣ್ಣ ಬನ್ನಿರೇ' ॥

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಸೀಗಿ' ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯು ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು, ಮಳೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಹಾಡುಗಳು ಕಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ –

'ಬಸವಣ್ಣನ ದಯಲಿಂದೆ, ಹೊಸ ಹೊಲ ಮಾಡಿದ ।
ಖೋಡ್ದಾರ ಕಡಿಸಿದ ಹೊಡ್ಡಿಗಿ ಎಳಸಿದ ।
ಮೂಡಲ ಮಾರಿಗಿ ಕೊರಗಿ ನಿಲ್ಲಸಿದ ।
ಮುಂದ ಮುಂದ ಬಿತ್ತುತ್ತಾ ।
ಹಿಂದ ಹಿಂದ ಹೊರಳುತ್ತಾ ।
ರನ್ನಾದ ಮಳಕಿ ಬೆನ್ನಿಂದೆ, ಅವು ಬಲು ಚಂದೇ' । [೧೧]

ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತು ಸೀಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಗರತಿಯರು ಸೀಗಿ ಹಬ್ಬದ ನಂತರ ಬಿತ್ತುವ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಕಡಲೆ, ಜೋಳ, ಕುಸಬಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ಕೈಸೇರಲೆಂದು ಮೊದಲೆ ಸೀಗಿ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದ ಬೆಳೆಗೆ ಶುಭ ನುಡಿಯುವರು –

'ನಮ್ಮಣ್ಣ ಕಡ್ಡಿ ಬಿತ್ತಿ ಬಂದನೇ ಗೌರವ್ವ ।
ಮಳ್ಯಾಗ ತೋಯ್ದು ಬಂದೊನೇ

ಗೌರವ್ವ ಮಳ್ಯಾಗ ತೋಯ್ದು ಬಂದೊನೆ ।
ಕಡ್ಡಿಯ ಮೊಳಕಿ ತಿರುಮಲ ಗಡ್ಡಿ
ತೇರಕ ಬೆಳಗಾಯ್ತಿ ।
ಗೌರವ್ವ ತೇರಕ ಬೆಳಗಯ್ತಿ' । [೧೨]

ದಿನವಿಡಿ ಕೃಷಿಪರ ಕೆಲಸದಿಂದ ಆಯಾಸಗೊಂಡರೂ ಜನಪದರು 'ಸೀಗಿ ಹಬ್ಬದಂದು' ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯವರೆಗಲ್ಲದೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಸುಕಿನವರೆಗೂ ಒಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೂತು ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಮೋಘವಾದದ್ದು.

ಉದಾ:- ಗೌರಮ್ಮನ ಕಟ್ಟಿಮ್ಯಾಲ ಒಂದ ಕಾಳ ಅಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಾವ________

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಂದು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಿ ಹಬ್ಬದ ಮನರಂಜನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೋಳಿ ಹುಣ್ಣಿ, ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬಗಳಂದು ವಿಶೇಷ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಿ ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ ಊರಾಗಿನ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಅರಳ ಹೊಂಗೆ ತೊಪು ಮರದ ನರಳಗೆ 'ಕೋಲು' ಆಡುತ್ತಾ ಹಾಡುವುದೊಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಕೋಲಾಟದ ಹಾಡೊಂದು ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ –

'ಕೋಲು ಕೋಲೆನ್ನ ಕೋಲೆ ಕೋಲು ಕೋಲೆ
ಕೋಲು ಕೋಲೆನ್ನ ಕೋಲೆ ॥
ಕೋಲನ್ಹುಯ್ಯಲು ಬನ್ನಿ
ಊರಾ ದ್ಯಾವಾರು ಮುಂದೆ
ಆರಳಿಯ ಮರದ ನೆರಳಾಗೆ
ಆರಳಿಯ ಮರದ ನೆರಳಾಗೆ ಕೂಡಿ
ಕೋಲಾಡಿ ಕೋಲ ಹುಯ್ಯಾನ ॥ ಕೋಲು ॥

ಮುತ್ತಿನ ಕೋಲಾಟ
ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹುಯ್ತಾರ
ಮತ್ತೆ ತೋಪಿನ ನೆರಳಾಗ
ಹೊನ್ನಿನ ಕೋಲಾಟ
ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹುಯ್ತಾರೆ
ಇನ್ನೂ ಹೊಂಗೇಯ ನೆರಳಾಗೆ ॥ ಕೋಲು' ॥[೧೩]

ಕೋಲಾಟ ಆಡುವುದನ್ನು ನೋಡಲು ಬಾಲೆಯರು ಸಹ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಲೆಯರನ್ನು ಕಂಡು ಹಾಡಿದ ಕೋಲಾಟ ಇಲ್ಲಿದೆ –

‘ಕೋಲೆ ಸುವನಾರಿ ಕೋಲೆ
ನಮ್ಮ ಕೋಲು ಪದವ ಕೇಳು ಬಾಲೆ
ಕೇಳುವರಿಬ್ಬರ ಮ್ಯಾಲೆ ಮಾದೇವನ
ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ ಮಾದೇವನ ಲೀಲೆ ॥ ಕೋಲೆ ॥

ರವಿವಾರ ಮೈಲಾರ ಸಂತೆ
ಅಲ್ಲಿ ಮಾರೋದು ಮೂಲಂಗಿ ಕಂತೆ
ಅಯ್ಯಾ ನಿಂಗೂ ನಂಗ್ಯಾಕವಳ ಚಿಂತೆ
ತೆಗೆದೆಸ್ಯೋ ಹಣ ಜೋಬಂತೆ’ ॥ ಕೋಲೆ ॥[೧೪]

ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಹ ಕೋಲಾಟದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ್ದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ –

‘ಕೋಲು ಕೋಲೆ ಕೋಲು ಕೋಲೆ
ಬಿದಿರ ಕೋಲೆ ಸುರ ಹೊನ್ನ ಕೋಲೆ ।
ಹಳ್ಳಿಕಾರರ ಹುಡುಗ ಇರುಳೆದ್ದು ಬರುವಾಗ
ಬೆಳ್ಳಿಯುಂಗುರದ ಬೆಳಕಿಗೆ । ಕೋಲು

ಬೆಳ್ಳಿಯುಂಗುರದ ಬೆಳಕೀಗೆ ಬರುವಾಗ
ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿ ಹಿಂಡು ಬೆದರ್ಯಾವೋ’ ॥ ಕೋಲು ॥[೧೫]

ಕೇವಲ ಗಂಡಿರಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸಿವೆ.

ಹಂತಿ ಪದಗಳು:

‘ಹಂತಿ ಪದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಹಂತಿ > ಪಂತಿ > ಪಂಜ್ತೆ > ಪಂಕ್ತಿ ಎಂದಾಗಿಬೇಕು. ಸಾಲು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಕ್ತಿಯೆ–ಪಂತಿ–ಹನ್ನಿಯಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಂತಿ ಅಥವಾ ಹನ್ತಿಗೆ ಸಾಲುದಾರಿ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಕಿಟೆಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿದೆ’[೧೬]. ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಣದ ಮೇಟಿಯ ಸುತ್ತಲು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕಣದ ಕೇಂದ್ರದ ಮೇಟಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಅಥವಾ ಮಿಣಿಯಿಂದ ಎತ್ತುಗಳ ಹೊರಳಗೆ ಥಳುಕು ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಹಂತಿ ಪಂಕ್ತಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಟಿಯ ಸುತ್ತ ಸಾಲಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದಾಗ ಎತ್ತುಗಳ ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ತೆನೆ, ಹುಲ್ಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಸರಿ ಕಾಳು

ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ನುರಿತ ತೆನೆಯನ್ನು ಕಾಲಾಡಿಸುತ್ತ ಎತ್ತುಗಳ ಸಾಲಿನ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗುವವನೇ ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುವವ. ಆಗ ಅವನು ಹಾಡುವ ಹಾಡೆ ಹಂತಿ ಹಾಡು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳತ್ತದೆ.

ಡಾ. ಇಮ್ರಾಪೂರರವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ 'ಹಂತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳೆಂದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ರೈತನು ಕೊಟ್ಟ ಅಪೂರ್ವ ಕಾಣಿಕೆ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ರೈತನು ಹಂತಿ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಹೇಳುವ ಹಾಡುಗಳೇ ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳು'.[೧೭]

ಹಂತಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಇಳ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಮುಗಿಸುವುದು ಬೆಳಗ್ಗೆ, ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಗಟ್ಟಲೆ ಈ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತದೆ. ಎತ್ತುಗಳಗಾಗಲಿ ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುವವನಿಗಾಗಲಿ, ಕಂಕಿ ತೆಗೆಯುವವನಿಗಾಗಲಿ ನಿದ್ದೆ ಬಾರದಂತೆ ಹಂತಿ ಪದಗಳು ತುಂಬ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಅವು ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರದ ಸೂಚನೆಗಳು ಆಗಿವೆ. ತಂಪು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಪಾಗಿ ಏರು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಹತ್ತು ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಫಸಲು ಬರಲೆಂದು, ಉತ್ತಮವಾದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಲೆಂದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಳೆ ಬೀಳಲೆಂದು ದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹರಕೆ ಹೋರುತ್ತಾರೆ. ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಾರರು ನಿರಕ್ಷರಿಗಳು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಕಂಡುಂಡ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆಯೇ ಬದುಕಿನ ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಬಲ್ಲರು. ಹಲವು ದೇವರ ಸ್ತುತಿ, ಪಾಂಡವರ ಕೌರವರ ಕಥೆ, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕ ಸಾಹಸ ಕಥೆಗಳು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಜನರ ಸಾಹಸ ಚರಿತ್ರೆಗಳು, ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳು ಇವು ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಹಂತಿ ಪದಗಳು ರೈತರ ಜೀವನಾನುಭವದ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯ ಗೀತೆಗಳಾದಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯ ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ತ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಸವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕಣ (ಖಳ) ಮಾಡಿದ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೊಲದಿಂದ ತೆನೆ ಕಣಕಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಹಂತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಹಂತಿ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಮಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಯುವದು, ಗೂಡು ಕಟ್ಟುವುದು, ಕಣ ಮಾಡುವುದು, ತೆನೆ ಮುರಿಯುವುದು, ಹಂತಿ ಕಟ್ಟಿದ ನಂತರ ರಾಶಿ ತೂರುವುದು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಹಂತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವರು.

ಕಣ ಮತ್ತು ಬಡಮಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ –

"ಖಳಾ ಮಾಡ್ಬೇಕೋ ಖಳಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡ್ಬೇಕೋ ।
ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾಮನ್ಹಾಂಗ ಖಳಾ ಮಾಡ್ಬೇಕೊ ।

ಸೂಡ ಕಟಬೇಕೊ ಸೂಡಹ್ಯಾಂಗ ಕಟ್ಟಬೇಕೊ ।
ಗರತ್ಯಾರ ತುರಬಿನ್ಹಾಂಗ ಸೂಡ ಕಟಬೇಕೊ ।
ಭಣಮಿ ಒಟ್ಟಬೇಕೊ ಭಣಮಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಒಟ್ಟಬೇಕೊ ।
ಗಾಡಿ ಚೌಕಿನ್ಹಾಂಗ ಭಣಮಿ ಒಟ್ಟಬೇಕೊ" ।[೧೮]

ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಮೊದಲು ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಸಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಂತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೇ ಗಣಪತಿ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ

'ಪಹಿಲೆ ಪರಥಮದಾಗ ಯಾವಣ್ಣಾಗ ನೆನೆಯಬೇಕೋ
ಗವರಿ ಮುಂದಿರುವ ಗಣಪಾಗೋ
ಗವರಿಮುಂದಿರುವ ಗಣಪಣ್ಣಾಗ ನೆನೆದಾರ
ಬರವಲ್ಲದ ಹಾಡು ಬರುತಾವ

ಓಲಿಗ್ಯೋ..... ಒಲಿಗ್ಯೋ .....
ಬೆಳ್ಳಗ ಬೆಳಗಾಯ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಲವಾಯ್ತು
ಒಳ್ಳೋಳ್ಳೆ ಮೀನು ಗೆರೆತೆಗೆದು
ಒಳ್ಳೋಳ್ಳೆ ಮೀನು ಗೆರೆತೆಗೆದು ಆಡುವಾಗ
ಗರತಿ ಗಂಗಮ್ಮಾನ ಉಡಿದಾಗೋ ।
ಓಲಿಗ್ಯೋ..... ಒಲಿಗ್ಯೋ .....'

ಹಂತಿ ಪದ ಹಾಡುವಾಗ ಹುಲ್ಲುಲಿಗೊ, ಹರಗೋಲಿಗೋ, ಒಲಿಗ್ಯೋ, ಹುಲಿ ಹುಲಿ ಮುಂತಾದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಕೃಷಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಎತ್ತುಗಳು ಬೇಕು. ಎತ್ತುಗಳೆಂದರೆ ಹಂತಿ, ಹಂತಿಯೆಂದರೆ ಎತ್ತುಗಳು ಎನ್ನವಷ್ಟು ಸಂಬಂಧ ಬಿಗಿಯಾಗಿದೆ. ಹಂತಿಯಲ್ಲಿ ೮-೧೦ ಎತ್ತುಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಟಿಯಾ ಸುತ್ತಾ ಸುತ್ತುವವು. ಕೃಷಿಯ ಉಪಕರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಕೌರವ-ಪಾಂಡವರ ಕುರಿತು ಜನಪದರ ಹಾಡು –

"ಬೆಳ್ಳನೆ ಬಿಳಿಎತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೇಯಿತಾವ
ಬ್ಯಾರ್ಯಾಗ್ಯಾರೋ ಕೌರವರು ಪಾಂಡವರು
ಜೋಡಾಕುರಾಗಿ ಬ್ಯಾರೆ ಬ್ಯಾರೆ
ಬ್ಯಾರಡಿ ಹಂತಕಿ ಮಗಳೆ ಬೇಗ ಅಡಗಿ ಮಾಡೆ ।

ಕೂರಗಿ ನಿಂತಾವ ಹೊಲದಾಗ ।
ಕೊರಗಿ ನಿಂತಾವ ಹೊಲದಾಗ ಎಲೆ ಮಗಳೇ ।
ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೇ ಕೂರಗೀಗೆ ।
ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆ ಕೂರಗಿಗೆ ಎಲೆ ಮಗಳೆ ।
ಸೂರ್ಯ ಹೊಂಟಾರ ಎದುರಿಗೆ
ಸೂರ್ಯ ಹೊಂಟಾರ ಎದುರಿಗೆ ಎಲೆ ಮಗಳೇ
ಹೊನ್ನ ಬಿತ್ತ ಬೇಕೆ ಹೊಲದೊಳಗೆ ।
ಓಲಿಗ್ಯೋ..... ಒಲಿಗ್ಯೋ ....." [೨೦]

ಹಂತಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಮಸ್ತ ವಿವರ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ರೈತನ ಒಕ್ಕಲುತನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಯುಗಾದಿ ಮಳೆ ಬೀಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಹೊಸ ಹೋರಿಯ 'ಗಳೆ' ಹೂಡಿ ಮೂಹೂರ್ತ ಮಾಡುವನು. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಂದು ಅದ್ದರಿ ಪೂಜೆ ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬವೇ ರೈತರಿಗೆಲ್ಲ ಸಡಗರದ ಹಬ್ಬ. ಅಂದು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸುತ್ತುಗಳನ್ನಾದರು ಕೂರಗಿಯಿಂದ ಬಿತ್ತಿ ಬರುವರು –
ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ :–

"ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬಕ ಹೊಸ ಹೊರಿ ಗಳೆ ಹೂಡಿ ।
ರೈತ ನಿನರಾಬ ಸುರುವಾಯ್ತು ಬಸವಣ್ಣ ।
ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಕೈಯ ಮುಗದೇನೊ ।
ಹುಗ್ಗಿಯ ಉಂಡಾನ ಮಗ್ಗೆಂಗಿ ತೊಟ್ಟಾನ
ಬಗ್ಗಿ ಕೊರಗಿ ಬಿಗದಾನ ಒಕ್ಕಲಿಗನ
ಬುದ್ಧಿಗೆ ಭೂಮ್ತಾಯಿ ಒಲಿದಾಳೊ ।" [೨೧]

ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮಳೆ ಅತ್ಯಾವಶಕ. ಜನಪದರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನೆ ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಹನಿ ಮಳೆ ಬಿಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಕಂಡ ರೈತರ ಸಂತೋಷ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ –

"ಗುಡು ಗುಡು ಗುಟ್ಟೀತು । ನಡ ಮುಗಿಲ ಮಿಂಚೀತು
ಆಡ ಬರಿಸಿ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದೀತ । ಮಳರಾಜ
ಸಡ ಗರಿಸಿ ದುಡುಕಿ ಸುರಿದಾನ ॥

ಆಕಾಶದಡಿವ್ಯಾಗ ಧೂಪದ ಹೊಗಿಯೆದ್ದು
ಆಯ್ತು ಮಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಶಿವಪೂಜೆ । ನಡಿವಾಗ
ಆಕಾಶದ ಘಂಟೆ ನುಡಿದಾವೊ ॥" [೨೨]

ಜನಪದರ ಪ್ರಕಾರ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವರು ದೇವರೆ. ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಕರುಣಿಸಿ ಮಳೆ ಬಿಳಸುವನು. ಇದರಿಂದ ಗುಡಿಯು ತೋಯ್ದು ನಮ್ಮ ಹೊಲವು ತೋಯ್ಯುವುದೆಂಬ ಭಾವ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು –

ಹೇsss ‘ಪಂಡರಪುರವ ನೋಡೋ ಪಗಡಿ ಬಜಾರ ನೋಡೊ ।
ತಂದೆ ವಿಠಲನ ಗುಡಿ ನೋಡೋ ।
ತಂದೆ ವಿಠಲನ ಮುಂದಿರುವ ।
ತಾಳ ಮದ್ದಾಳೆ ನಡದಾವೋ ।
ಸಹದೇವ ಇಳದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿ ಮಳೆ ಬಿದ್ದು ।
ಸಹದೇವ ತೋಯ್ದು ಗುಡಿ ತೋಯ್ದು ।
ಸಹದೇವ ತೋಯ್ದು ಗುಡಿ ತೋಯ್ದು ಎಲೋ ಜಾಣಾ ।
ಸಾವಿರ ಎತ್ತಿನ ಮಿಳ ತೋಯ್ದು
ಓಲಿಗ್ಯೋ... ಓಲಿಗ್ಯೋ...’

ಹೇsss ‘ಹುಮನಾಬಾದಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹೂವಿನ ಬಜಾರ ಕಟ್ಟಿ
ವೀರಣ್ಣಾ ಹುಟ್ಟಿ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟೋ
ವೀರಣ್ಣಾ ಹುಟ್ಟಿ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟೋ ಉಪಾರಣ್ಣ
ಕಳಸ ಎರಟಗೇ ಕೈಯ ಬಿಟ್ಯೋ ।
ಕಳಸ ಎರಟಗೆ ಕೈಯ ಬಿಟ್ಟೋ ಉಪಾರಣ್ಣಾ
ಕಾಗದ ಬರೋಟಾರಾಗೆ ಜೀವ ಬಿಟ್ಯೋ ।
ಓಲಿಗ್ಯೋ... ಓಲಿಗ್ಯೋ...’[೨೩]

ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ತೊಡೆಮಟ್ಟ ಬಂದಾಗ ರೈತರು ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೀರಿಕ್ಷಿಸುವರು. ಬೆಳೆಗಳು ಕಾಳು ಹಿಡಿದಾಗ ಮುಂದೆ ಬಂದ ಎಳ್ಳ ಅಮವಾಸೆಯೆಂದು –

“ಹುಗ್ಗಿ ಹೊರಣಗಡಬ ಸೆಜ್ಜಕದ್ಹೋಳಗಿ ।
ಒಗ್ಗರಣ ಗುಳ್ಳಗಿ ಹದಿನಾರು । ಹಾಕೊಂಡು
ತಗ್ಗಿನ ಹೊಲವ ಸರಗವ ।”[೨೪]

ಬೆಳಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣ ಮಾಡುವುದೇ ಸರಗ ಚೆಲ್ಲುವುದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ‘ಭಜ್ಜಿ ಜೋಳದ ಬಾನಾ, ಅಂಬಲಿ’ ಸರಗ ಎರಚುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಹಂತಿ ಪದಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕೃಷಿ ಪದಗಳು ಧಾರಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಕೃಷಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲದ ಹಂತಿ ಪದಗಳಲ್ಲವೆಂದೇ

ಹೇಳಬಹುದು. ಹಂತಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಆಡು ನುಡಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಗೂ 'ಗೇಯತೆ' ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಆಡುವ ಮಾತು ಸಹಜವಾಗಿ ಛಂದಸ್ಸಾಯಿತು ಅಥವಾ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಒಗ್ಗಿತು ಅದೇ ಹಾಡಾಯಿತು –

'ಬಾರೋ ಬಾರೋ ಮಳರಾಯ,
ಅವರಿ ಹೊಲ್ಕಕ್ ನೀರಿಲ್ಲ'.

ಡಾ. ಹಕಾರಿಯವರು ಹೇಳರುವಂತೆ "ಹಂತಿ ಹಾಡಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅದರ ಸುದೀರ್ಘ ಲಯ, ಸುಧೀರ್ಘ ಶೃತಿ, ಹಾಡಿನ ಲಯ, ತಾಳಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಸಂಯೋಜಿಸಿದಾಗ ಶೃತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಹಾಡಿನ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಎಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ".[೨೫]

ಉಪ ವಿಭಾಗ :– ರೈತರ ಬಾಳನಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳ ಪಾತ್ರ :

ಎತ್ತುಗಳು ರೈತರ ಸಂಪತ್ತು. 'ಎತ್ತಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಎದೆಯಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ರೈತರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳು ಕೇವಲ ಪಶುವಲ್ಲ, ಬಸವಣ್ಣ. ರೈತ ಬಸವಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಅಭಿಮಾನ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದರೆ 'ಬಸವಣ್ಣನ ನೆನೆದರ ನಾಡಂಗ ರಾಶಿ ನಡುಮನೆಗೊ' ಅಂತ, ಹಾಗೆ 'ಬಸವಣ್ಣನ ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ನವರತ್ನವಾಗಿ, ಜೊಲ್ಲಿನಿಂದ ಹವಳದ ಧಾನ್ಯದ ಸುರಿಮಳೆಗೈದು ಭೂಮಿಗೆ ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಹರ್ಷಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಪೂಜ್ಯನೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರ (ಹಿಂಡಿ, ಖಲ್ಲಿ) ಕೊಟ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಸಿದ್ದಾರೆ. ದಿನ ನಿತ್ಯ ದುಡಿಯುವ ಎತ್ತುಗಳು ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆಂದು ತಿಂಗಳಗೆರಡು ಸಾರಿ (ಹುಣ್ಣಿಮೆ–ಅಮವಾಸ್ಯ) ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಳಪಡಿಸುವರು. ತಿಂಗಳನ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ತಾಯಿ ಮಗನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ –

'ಬಸವಣ್ಣ ಬರ್‍ವಾಗ ಅವರವ್ವ ಹೇಳ್ಯಾಳ
ಬಸವಗ ಹೂಡಿ ಹೊಡಿಬ್ಯಾಡೋ ।
ಹಸು ಮಗ ಆಗಿ ತಿರಗಲೋ' ।

ಬಸವಣ್ಣನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ ಕೈಗಳ ವರ್ಣನೆ ರೈತ ಎಷ್ಟು ಜಂಬದಿಂದ ಹೇಳದ್ದಾನೆಂದರೆ –

"ಕಸವ ಬಳದ ಕೈ ಕಸ್ತೂರಿ ನಾತವ ।
ಬಸವ ನಿನ್ನ ಸೆಗಣಿ ಬಳದಾರ । ಕೈಗಳು
ಯಾಲಕ್ಕಿ ನಾತ ನಾರ್‍ಯವೊ" ।[೨೬]

ರೈತನ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಆನೆಗಳು ಸಮನಿಲ್ಲ. ಹಲವು ಆನೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಹಂತಿ ಕಟ್ಟಿದರೂ ತನ್ನ ರಾಶಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣ ಒಂದೆಜ್ಜೆ ಕಚುದಲ್ಲಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ರಾಶಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಕೆಳಗಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳದ್ದಾನೆ –

‘ಜೋಳದ ಹಂತಿ ಕಟ್ಟಿ ನಾಳಗಿ ತಿಂಗಳಾತೊ,
ಆನಿ ತುಳದರ ಸಂವದಿಲ್ಲೊ । ನಮ ಬಸವ
ಪಾದ ಇಟ್ಟಿದರ ನುರತಾವೊ’ ।

ರೈತ ಎತ್ತುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳು ಅತಿವೃಷ್ಟಿ – ಅನಾವೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಫಸಲು ಕೈಗೂಡದಿದ್ದಾಗ ರೈತನೊಂದಿಗೆ ಎತ್ತುಗಳು ಕೂಡಾ ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಕಟ ಪಡುವವು. ರೈತ ಎತ್ತುಗಳ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ –

‘ಚಿಂತಿ ಮಾಡಲಿಬ್ಯಾಡ ಹುಚ್ಚ ನನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ
ಚಿಂತ್ಯಾಗ ಕಾಯ ಇಳದಾದೊ । ಪಾಂಡೋರು
ಅಂತವರಿಗುಂಟೊ ವನವಾಸೊ’ ।

ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೇಯ್ಯಲು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯ್ಯುತ್ತಾ (ತಿನ್ನುತ್ತಾ), ಮೇಯ್ಯುತ್ತಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದಾಗ ರೈತ ತನ್ನೆತ್ತುಗಳು ಕಣ್ಣೆದುರಿಂದ ಯಾವ ಕಡೆ ಹೋದವೆಂದು ಸಿಕ್ಕವರನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ, ತನ್ನೆತ್ತಿನ ಗುರುತುಗಳನ್ನ ಕಂಡು ಹಿಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ –

“ಎತ್ತು ಕಾಯುವ ಅಣ್ಣಾ ನಮ್ಮೆತ್ತು ಕಂಡ್ಯೇನೋ
ಮುತ್ತಿನ ಚಿತ್ತರಗಿ ನೆಳ್ಳಗಿ । ಬಸವಣ್ಣ
ಮುಖ್ಯಸ್ತ ಆಗ್ಯಾನೋ ಭೂಮ್ಯಾಗೋ

ಕೊಡ ಕೋಡಿನ ಬಸವ ಹೂಡಿದರ ಬಲು ಛಾಯ
ನಾಡಾ ಮೇಲಾಡಿ ಬರತಾನ । ನಮ್ಮ ಬಸವ
ಕೋಡಿನ ಗುರುತ ಹಿಡಿದೇನೋ ।

ಬಾದ್ದೂರ ನನ್ನೆತ್ತು ಬಾರಿನಕಿಂತಾತಿಳ ತಿಳವೊ ।
ದಾರಿ ನಡಿಯಲ್ಲ ದಣಿವಿಲ್ಲ । ನನ್ನೆತ್ತು
ಸಾರಿಗಿ ಹೋಗುವುದು ಶನಿವಾರೊ
ಏರಬಾರದ ಗುಡ್ಡ ಏರ್ಯಾನ ನಂ ಬಸವ
ಏರಿ ಮೆಯ್ದಾನ ಎಳ ಹುಲ್ಲ । ಬಸವಣ್ಣ
ಬೋರಂಗಿ ಪಕ್ಕ ಸರಜಂಗೊ

ಹೊಳೆಸಾಲ ಎತ್ತಿಗಿ ಕಳಸ್ಯಾರ ಪತ್ರವ
ಎಳಸೇನಂತೀ ಎದಿಗಲ್ಲ । ನಮ್ಮ ಬಸವ
ಈ ಸೇನಂತಾನ ಹೊಳಯಗೊ

ಕಂಡಿರೆ ನಂ ಬಸವನ ಪುಂಡ ದನಗೋಳಲ್ಲಿ
ಹೆಂಡಿಯ ಒಡೆದು ಬರತಾನ । ಬಸವಣ್ಣ
ಕೊಂಬಿನ ಮ್ಯಾಲ ಕಯಲಾಸೋ

ಬೆಳ್ಗಾನೆ ಬಸವಣ್ಣ ಎಲ್ಲಿಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿ ।
ಎಲ್ಲಾರ ನೆದರ ನಿನಮ್ಯಾಲ । ಬಸವಣ್ಣ
ನಲ್ಲಕ್ಕಿ ದೃಷ್ಟಿ ತೆಗದೇವೋ

ಬಂಗಾರ ಹಣಿಕಟ್ಟು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಿಡಿಹಗ್ಗ
ಹಳ್ಳದ ಹೊಲ್ದಾಗ ಮೇಯಾವ । ನಂ ಬಸವ
ಒಳ್ಯಾವನೆಂದು ಶರಣೆಂಬೆ" ।[೨೨]

ರೈತ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೊಲತುಂಬಾ ಬೆಳೆ ಬಂದಿರುವುದು ಕೇವಲ ಬಸವನ ದಯದಿಂದ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವನ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಕ್ಕೆ ಶರಣೆನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ –

"ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹರಹರ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಶಿವ
ಇಲ್ಲಿಗೊಂದು ಸಂದ ಪದಮುಂದ । ನಂ ಬಸವ
ನಾಕ ಪಾದಕ ನಮ್ಮ ಶರಣು ।

ಕರಕೀಯ ಕಣಗಿಲ ತಗಸಿ ಹಸನಾಯ್ತು ಭೂಮ್ತಾಯಿ
ಬ್ಯಾಸಿಗಿ ಬಿಸಿಲ ಬಿರುಸಾಯ್ತೊ । ಬಸವಣ್ಣ
ಬ್ಯಾಸೊತ್ತ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಸಿದಾನೊ ।

ರೋಹಿಣಿಯ ಮಳಯಾಗಿ ಓಣೆಲ್ಲ ಕೆಸರಾಗಿ
ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿಯೊ ಜತನವ । ಬಸವಣ್ಣ
ತುರಾಯಿ ಬಿದ್ದಾವ ತುಳದೀರೋ

ಬಸವಣ್ಣನ ದಯದಿಂದ ಹೊಸಹೊಲ ಹೊಡದೇವೊ
ಹೊಲದಾನ ಕಣಕಿ ಕಡದೇವೋ । ಬಸವಣ್ಣ
ರಸಗಾಯಿ ಕಬ್ಬ ಮೆಲದೇವೋ ।

ಬೆಳೆಯ ಬಂದೈತಿ ಬಸವ ನಿನ ದಯದಿಂದ
ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಜಾತ್ರಿಗಿ ಹೋಗ್ತೀನಿ । ನಿನಗ
ಹುರಗಜ್ಜ ಗಂಟಿ ತರತೀನೋ"[೨೮]।

ದನಗಳೊಂದಿಗೆ (ಎತ್ತುಗಳು) ರೈತರು ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಿಳ ಹೇಳುವ ಭಾವ –

"ಒಕ್ಕಲಗೆಲ್ಲರು ಲೆಕ್ಕದಲ ನಡಿಬೇಕು
ಸೊಕ್ಕಿನ ಮತ್ಸ । ಬಿಡಬೇಕೋ
ತಕ್ಕ ರೀತಿಲ ನಡೆಬೇಕೋ ।

ನಸುಕಿನೊಳಗ ಎದ್ದು ಕಸಹೆಂಡಿ ತಾ ಬಳದು
ಮುಸರಿ ಹತ್ತಿಕಾಳಡಬೇಕೋ । ಬಸವಗ
ಹಿಂಡಿ ಕೊಡಬೇಕೊ ।

ಹಸನಾಗಿ ಹೊಡಿ ತಮ್ಮ ನೇಗಿಲ ಕುಂಟಿ
ಹಸ್ತ, ಭರಣ ರೋಹಿಣಿಯ । ಹೊಸ ನೀರ
ಕುಡದಾಳ ಭೂಮ್ತಾಯಿ ।

ಕರಿಯತ್ತ ಕಾಳಂಗ ಬಿಳಯೆತ್ತ ಮಾನಿಂಗ ।
ಮಾನಿಂಗನ ಕಟ್ಟೆ ಮದಲಗಿ । ಮನೆಯಾನ
ಹಿರಿಮಗನ ಬಿಡೊ ಬಿತ್ತೋದಕೊ ।

ಬೆಳ್ಳನ ಎರಡೆತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಾರಕೋಲ
ಬಂಗಾರ ಎಳೆಸೆಡ್ಡಿ ಬಲಗೈಯ್ಗೆ । ಹಿಡಿಕೊಂಡು
ಹೊನ್ನ ಬಿತ್ತ್ಯಾರ ಹೊಳಸಾಲೊ ।

ಬಿತ್ತು ಕೂರಗಿ ಮುಂದ ಹತ್ಯಾನೊ ಮಳೆದೇವ
ಜತ್ತಿಗಿ ತೊಯ್ದು ಮಿಣಿತೊಯ್ದು । ಬಸವಣ್ಣನ
ಬಾಸಿಂಗ ತೊಯ್ದು ಬರತಾವ" ।[೨೯]

ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ರೈತನಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಹೆಜ್ಜೆ – ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ನೆನಪಿಸಿ ಬದುಕಿನ ಸಂಗಾತಿಯಂತಿದ್ದ ಎತ್ತುಗಳ ಚಿರಂತನ ನೆನಪುಗಳು ರೈತರ ಕರಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿಸಿವೆ. ತನ್ನಿಂದ ಅಗಲಿದ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ರೈತನು ದುಃಖಿಸುವ ಪರಿ –

‘ಇದ್ದರೂ ದುಡಿದಲ್ಲೊ ಸತ್ತರೂ ದುಡಿದಲ್ಲೊ ।
ಡೋರರ ಹೊಟ್ಯಾಗ ನಡೆದೆಲ್ಲೊ । ಬಸವಣ್ಣ
ನೇಗಿಲ ಮಿಣಿಯಾಗಿ ನಡೆದಲ್ಲೊ’ ।

ರೈತನಿಗೆ ಎತ್ತುಗಳು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನಗಳಂತೆ. ಸಾಧನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಸವನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ದುಃಖಿತನಾದ ರೈತನಿಗೆ ನಿರುತ್ಸಾಹರು ಆವರಿಸಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಮರೆಯಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ –

‘ಎರಿಯ ಹೊಲ್ದಾನ ಬಿಳ ಎಳೆಯ ಸವತಿಕಾಯಿ
ಹರಿಯಂದರ ಹ್ಯಾಂಗ ಹರಿಯಲಿ । ಬಸವಣ್ಣ
ಮರಿಯಂದರ ಹ್ಯಾಂಗ ಮರಿಯಲೊ’ ।

ಎಂದು ರೈತನಿಗೆ ದುಃಖ ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ಬರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಎತ್ತುಗಳ ಮರಣದಿಂದಾಗಿ ರೈತರು ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಎಷ್ಟೊ ರೈತರಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು:

ಮೋಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಹಿಂದೂ – ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿವೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಿಂದುಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪರಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಗೆ ಮೊಹರಂ ನಮ್ಮ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

‘ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅರಸರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಆಡಳಿತ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ವಿರೋಧಿ ನಡತೆ, ರಜಾಕಾರರ ಹಾವಳಿ ಮುಂತಾದ ದುರಂತ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಯೂ ಜನ ಅಚಲರಾಗದೆ, ತಮ್ಮತನವವನ್ನು ಮರೆಯದೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ದೂಷಿಸದೆ ಬಂಧುಗಳೆಂದೇ ಒಪ್ಪಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಅಂತರ ದೂರವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾವೈಕ್ಯ ಬೆಳೆಯುವುದು ಇದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು’.[೩೦]

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು "ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೋಟಿ ಐವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಜನರಿರುವರು. ಇದು ಈಗ ಅರಬಸ್ತಾನ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಸಿರಿಯಾ, ಈಜಿಪ್ತ, ತುರ್ಕಿಸ್ತಾನ, ಇರಾನ, ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ, ಕಾರ್ತರಿ, ಚೀನಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೭ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರರಿಂದ ಈ ಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ 'ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಧರ್ಮ'ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗರು 'ತುರುಕ'ರೆಂದು ಸಂಭೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ತುರುಕಿಸ್ತಾನ'ದಿಂದ ಬಂದವರಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು"[೩೧]. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವರು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವರ ಅನೇಕ, ಆಚಾರ – ವಿಚಾರ, ಹಬ್ಬ – ಹರಿದಿನಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹರಂ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ "ಸಫರ, ರಬೀ ಉಲವ್ವರಿ, ರಬೀಉಸ್ಸಾನಿ, ಜುಮಾದಿ ಉಲ್ಲ ಅವ್ವಲ್ ಜುಮಾದಿ, ಉಸ್ಸಾನಿ, ರಜಬ್, ಶಾಬಾನ್, ರಮಜಾನ, ಶವ್ವಾಲ್, ಬೀಕಾದ, ಜಲಹಜ್ಜಿ"[೩೨], ಹೀಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹನ್ನೆರಡು ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ 'ಮೋಹರಂ' ವರ್ಷದ ಪ್ರಥಮ ತಿಂಗಳು. ಇಂಗ್ಲೀಷರಲ್ಲಿ ಜನವರಿ, ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರ ಮಾಸದಂತೆ ಇದು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಶುಭ ವರ್ಷದ ಅದಿಮಾಸ.

"ಹಿಜರಿ ಶಕೆ ೧೬ ಮೋಹರಂ ತಿಂಗಳ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಧರ್ಮದುರಂತ ಕರ್ಬಲಾ ಕಾಳಗ ಕೊನೆಗೊಂಡಿದ್ದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ಮೋಹರಂ ಎಲ್ಲಡೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಂಥ ಧರ್ಮದುರಂತದ ಕಥೆ, ಹುತಾತ್ಮ ಇಮಾಮ ಹುಸೇನರ ಆತ್ಮ ಬಲಿದಾನದ ಆದರ್ಶ – ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಹಸಿರಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವೇ 'ಮೋಹರಂ' ಆಚರಣೆ. ತನ್ನ ದುರಂತದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು 'ಹಬ್ಬ'ವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ"[೩೩].

ಕರ್ಬಲಾ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಹುಸೇನರ ಸೈನ್ಯ ಬಂದಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕರ್ಬಲಾ ರಣರಂಗ ಹಾಡು –

'ಕರಬಲ ಅಂಬುದು ನೋಡ್ರಿ ಘೋರಕಾರನ
ಪಕ್ಷಿಗಳು ಶೂನ್ಯ ಉಸುಕು ರೇತಿಮಣ್ಣ
ಕಲ್ಲುಗಳು ಅಲ್ಲ ಇರುವವು ಘನ
ನೆರಳಿಗಿ ಹೋಗಿ ಕುಂತೇನೆಂದ್ರ ಇಲ್ಲ ಗಿಡಗಳ ಖೂನ'

ಜನಪದ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಹೊರದೇಶದ ಜ್ಞಾನ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಡುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಕರ್ಬಲಾ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಯಜೀದನು ಬಲವಾದ ಕಾವಲಿಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಸಿಗದಂತೆ 'ಪರಹುತ' ಎಂಬ ನದಿಗೆ ಪೈರು ಇಡಿಸ್ಯಾನ. ಜನ ಬಾಯಾರಿ, ಕಂಗಾಲಾಗಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಪರದಾಡುವ ದೃಶ್ಯ ಕರುಣಾಜನಕವಾದುದು –

"ನೀರಲ್ಲದೆ ಆಯಿತೊ ಏಳುದಿನಾ
ನೀರಡಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾದೊ ಪ್ರಾಣ ।
ಹಾ ಹಾ ಉಳಸಿಕೋರೊ ॥ ನನ್ನ ॥
ನೀರ ನೀರಂತ ಹಲಬುತ ನಿಂತೀನಿ ।
ಕೇಳ ಆಗಿರಿ ಸುಮ್ಮನ ।
ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿರಿ ಯಾಕೋ ಮನ ।
ಏನು ಮಾಡಿನಿ ನಿಮಗ ಅಂಥಾದು ನಾನ ।
ಹಾ ಹಾ ಬೀಳುವೆನು ಚರಣ" ।[೩೪]

ಇಮಾಮ ಹುಸೇನರು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಇವರ ಮಲತಾಯಿ ಮಗ 'ಹನೀಪ'ನು ಕರ್ಬಲಾ ಪತ್ರ ಓದಿ ತಿಳಿದು 'ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೀರು ತಂದು ದುಃಖ ಮಾಡ್ಯಾನ । ಲಗುಲಿಂದೆ ಹಾಕ್ಯಾನೊ ಕುದರಿಗೆ ಜೀನಾ/ತಲವಾರ ತಕ್ಕೊಂಡು ತಯ್ಯಾರಾಗ್ಯಾನ । ಇವನಾದರು ಮಹಾವೀರ, ಶೂರ, ಪರಾಕ್ರಮಿ ಯೋಧನಾಗಿದ್ದ. ತನ್ನ ಸಹೋದರರನ್ನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೊಂದ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳ ಕೈವಾಡವನ್ನಡಗಿಸಲು ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಕರ್ಬಲಾ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾನೆ –

"ಎನ್ನ ಕುದರಿ ನೆತ್ತರದಲ್ಲಿ ಈ ಸುತಾನ ।
ಎಂದಿಗಿ ಬಿಡಾದಿಲ್ಲ ಯಜೀದನ
ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ತೆಲೆ ಏನು ಕಾರಣ ।
ಹನಿ ನೀರ ಇಲ್ಲದ್ಹಾಂಗ ಏಳು ದಿನ
ಮನಿ ಮಾರ ಬಿಡಿಸಿ ನಡು ಅರ್ರ್ಯಾಣ
ಮಹ್ಮದ ಹನಿಪ ಹುಲಿ ಸಮಾನ ।
ಹೋದನೊ ದಂಡಿಗೆ ಪೈಲವಾನ
ಕೂಗು ಹೊಡಿದು ಕಡದ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ।
ದಿನ ದಿನ ಬಾಯಿಲಿಂದ ನುಡಿದ ವಚನ ।
ಆವಾಗ ಸಿಡಿಲ ಮಿಂಚ ಗದ್ದರಿಸೋಣ ।
ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದಾವರಿ ಆ ಕ್ಷಣ ।
ಈ ಸತಾದ ಕುದರಿ ಹನೀಪ ಶಾಹನ ।
ಇಳದಾದೊ ಸಿಟ್ಟ ಸಮಜಾಯಿತೊ ಮನ ।

ಇಡಲಿಲ್ಲೊ ಯಜೀದನ ಮುಂದಿನ
ಸಂಹಾರ ಮಾಡ್ಯಾನ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡವರನ ।
ಸೀಳಿ ಒಗದಾನೊ ಹಸ ಪಿಂಡಾಗ" ।[೨೧]

ಯಜೀದನ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಸೇಡಿನ ತೀವ್ರತೆ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದರೆ ವೈರಿಗಳ ಹುಗಿದ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಕೆದರಿ, ಬರ್ಜಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ, ತಿರುಗಿಸಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಸುಟ್ಟು ಆನಂದಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರ್ಬಲಾದ ಕಾಳ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಜನಪದರು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬ ಇಂದಿಗೂ ಸಡಗರ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ, ಹಿತ್ತಾಳೆ, ತಗಡಿನಿಂದ ಪಂಜಾಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವರು. ಉದ್ದನೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಪಂಜಾಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಧಟ್ಟಿ ಹಾಕುವರು. ಎದೆಗೆ 'ಉಡಿಯಕ್ಕಿ' ಕಟ್ಟುವರು. ವಿವಿಧ ಅಲಂಕಾರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅದರ ಸೊಬಗನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸುವರು. ಛತ್ರಿ, ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಗೌರವ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುವರು. ಹಸನ-ಹುಸೇನರು ಅನ್ನ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದ್ದರ ಆಚರಣೆ ಇದು. ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಮನರಂಜನೆ ಮಾಡುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯದತ್ತ ತಿರುಗಿ ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತ, ದುಃಖದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೆ ಮರೆತಂತಿವೆ. ದುಃಖದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ ಕೆಲ ಚುಟುಕುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

"ಚ್ವಾಂಗ್ಯಾ ಮಾಡ್ಯಾಳ ಕದಾಹಾಕಿ ।
ಗಂಡನ ಬಡದಾಳ ಕದಹಾಕಿ ।
ಚ್ವಾಂಗ್ಯಾ ತಿಂದಾಳ ಬಂಬತ್ತ
ಗಂಡನ ಇಟ್ಟಾಳ ಒಂದತುತ್ತ ।

ಚ್ವಾಂಗ್ಯಾ ಮಾಡ್ಯಾಳ ಮುರಗಿ ಮುರಗಿ
ಮುಲ್ಲಾ ಬರ್ತಾನ ತಿರಗಿ ತಿರಗಿ
ಚ್ವಾಂಗ್ಯನಿಲ್ಲ ಚಪಾತಿನಿಲ್ಲ
ಹೋಗೋ ಮುಲ್ಲಾ ಮಸೂಲೆಗಿ ।

ಹಾಯ್ ಹಾಯ್ ಹಾಯಲ್ಲೊ ।
ಮದರಿ ಮುಲ್ಲಾ ಸಾಯಲ್ಲೊ" ।[೨೨]

ಮೊಹರಂ ಕುಣಿತಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡು ಹೇರಳವಾಗಿ ಹಾಡುವರು.

ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳು:

ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾದ ಹಾಡುಗಳೆಂದರೆ ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳು. ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳು ಕೂಡ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳೇ ಕುಟ್ಟುವ, ಬೀಸುವ, ಹಂತಿ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳಂತೆ ಭಜನೆಯ ಪದಗಳೂ ಕೂಡ ಜನಪದರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. "ಭಜನೆ ಪದಗಳನ್ನು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸುಸಂಗತವಾಗಿದೆ".[೩೭] ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕಿನ ಗಣಿಯಿಂದ ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಜನಪದ ಕವಿಗಳ ಸುಂದರ ನುಡಿ ಹಾರಗಳನ್ನು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಇನ್ನಾವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು.[೩೮] ಹೀಗೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಶಿಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದೀತು. ಈ ಭಜನೆ ನಾಗರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಜನಪದರಲ್ಲೆ ಜನಪದರಿಂದಲೇ ಜನಪದರಿಗಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ಭಜನೆಯ ಧಾಟಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಡುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಭಜನೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ನಿಧಿಗಳಾಗಿವೆ. ಜನಪದ ಅನುಭಾವದ ಐಸಿರಿ, ಪರಮಾನುಭವ ಬೋಧೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆದದ್ದು ಈ ಭಕ್ತಿಯ ಹಾಡುಗಳ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದಲೇ ಇವು ಭಕ್ತಿಯ ಹೊನಲಾಗಿವೆ. ಅನುಭವದ ಕೆನೆಯಾಗಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇವುಗಳಿಗೆ "ಭಕ್ತಿಗೀತೆ, ತತ್ವಪದ, ಅನುಭವ ಪದ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯುವರು".[೩೯] ಅಲ್ಲದೇ 'ಸ್ವರ ವಚನ'ವೆಂತಲು ಕರೆಯುವರು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಭಜನೆಯ ಹಾಡುಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ "ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ದೈವ ಭಕ್ತಿ, ಶೀಲ, ತತ್ವ, ತಾಯಿ ವಿಡಂಬನೆ, ಮಂಗಳ, ದೇವಾಲಯ, ಅಭಂಗ, ಭಾವಗೀತೆ ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಳಭಾಗಗಳೆಲ್ಲ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ"[೪೦]. ಭಜನೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನುಭಾವ (ಜೀವನ) ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದೇ ಇವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದು ಜನಪದ ಸಮಾಜದಿಂದ ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ತಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜವನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತ ಸರಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಣಗಾಡುತಿವೆ-

"ಗುರುವಿನ ಮಂತ್ರ ನಿನಗೊಂದು ಹೇಳತಿನಿ ।
ಸಾಧುರ ಮಠಕ ಹೋಗಬಾರದು ।
ಹೋದ್ರ್ಯಾಕ ಹೋಗುವಲ್ಲ ಮತ್ತೊಂದು ಹೇಳತೀನಿ
ಗಾಂಜಾ ತಂಬಾಕ ಸೇದಬಾರದು ।
ನಿಶೆ ಆಗಬಾರದು । ॥ಪ॥

ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಪತಿವರ್ತಿ ಆದರೇನು ।
ಆರುತಿಂಗಳ ತವರಲಿ ಬಿಡಬಾರದು ।
ಬಿಟ್ಟರ‍್ಯಾಕ ಬಿಡುವಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತೊಂದು ಹೇಳತ್ತೀನಿ ।
ತಿಂಗಳಗೊಮ್ಮೆ ಹೋಗದಂತೆ ಇರಬಾರದು ।
ಮಂಗ್ಯಾ ಆಗಬಾರದು" ।[೪೧]

ಭಜನಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಗುಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಲಿಂಗಾಯತ (ವೀರಶೈವ) ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಷಟಸ್ಥಲ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಪಂಚಾಚಾರ, ಜೀವಾತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮ, ಅಂಗಲಿಂಗ, ಶರಣಸತಿ-ಲಿಂಗಪತಿ, ತ್ರಿಮಲ ಮುಂತಾದ ವೀರಶೈವ ತತ್ವಾಂಶಗಳ ಪರಿಚಯ ಭಜನೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ದೇವರು ನೀಡಿದ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು ಶರೀರ, ಅದನ್ನು ಕುರಿತು –

"ಎಂಥಾ ಆಕಳ ಕೊಟ್ಟ ಗುರು ಕಾಮಧೇನು ।
ಹಗಲು ಇರಳು ಹಾಲಗರಿವುದೊಂದೇ ಸವನೆ ।
ಉಂಡು ನೋಡಿದವನೆ ಬಲ್ಲ ಇದರ ಹೈನ ।
ಬೆಲೆ ಮಾಡುವರಿಲ್ಲಪ್ಪ ಅದರ ಸವನ ॥ ಪ ॥

ಆಕಳರುವ ಸ್ಥಳ ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿ ।
ಬಲ್ಲವರಿಗಿ ತಿಳಿದಿತಪ್ಪ ಅದರ ನೆಲಿ
ಆಕಳಗಿ ಇದ್ದವಪ್ಪ ಸಾವಿರ ಮೊಲಿ ।
ನಮ್ಮ 'ಮನೆ ದೇವ್ರ' ಹೆಸರಿನ ಮ್ಯಾಲ ಬಿಟ್ಟೆನ ಕಪಲಿ" ।[೪೨]

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರು 'ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ' ಎನ್ನುವ ವೀರಶೈವರ ಬೀಜ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಭಾವ ಪಠಣದ ಕುರಿತ ಹಾಡು ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ –

"ತಂಗಿ ಕೇಳ ಇಂದು ರಂಗಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ
ಸಂಗಮಕ ಹೋಗನು ಬಾ ।
ಶರಣರ ಸಂಗದೊಳಾಡನು ಬಾ ॥ ಪ ॥
ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಮಂಗನ ಆಡಿಸನು ಬಾ ।

'ಆಣವಮಲ' 'ಮಾಯಮಲ' 'ಕಾರ್ಮಿಕಮಲ' ಬಿಟ್ಟು ।
ಕಾಮಾರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ಸುಟ್ಟು ।
ಕಾಯಾ ವಾಚಾ ಮನಸಾ ಮೂರು ತ್ರಿಕರಣದಿ ।
ನ್ಯಾಯ ಮೂರುತಿ ಸದ್ಗುರುವಿನ ದಯದಿಂದ" ॥[೪೩]

ಜನಪದರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಂತೆ 'ಅನ್ನ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದೇವರಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ 'ಕಾಂಚಾಣಂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ' ಎನ್ನುವ ಉಕ್ತಿಗಳು ಅನ್ನ ಮತ್ತು ದುಡ್ಡಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅನ್ನವೂ ತೀರಿಹೋದರೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ತಪ್ಪಿ ಮನೆಯವರು, ಸಂಬಂಧಿಕರು ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ –

"ಅನ್ನವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುತನಕೆಲ್ಲರು ।
ನನ್ನವರು – ತನ್ನವರು ಎನ್ನುವರು ।
ಅನ್ನವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತೀರಿದ ಮರುದಿನ ।
ನಿನ್ನವರೆನ್ನುವರು ಯಾರಿಹರು ?

ಮಡದಿ ಮಾಡುವಳು ಕಡು ಪ್ರೇಮವನು ।
ಉಡುವುಣುವುದನು ನೀ ಕೊಡುತನಕ ।
ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು ಗಡಬಡ ಮಾಡುತ
ಬಡಿದಾಡಿ ಬರುವಳು ಬಾಗಿಲಕ" ।[೪೪]

ಹಣ ಇದ್ದಾಗ ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರನೆಂದು ಹೊಗಳುವ ಜನ, ಹಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕನಾದಾಗ ಅವರೇ ದಡ್ಡಮುಂಡೆ ಮಗನೆಂದು ಜರಿಯುವರೆಂದು ಮೇಲಿನ ಹಾಡು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೊಂದು, ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಢಂಭಚಾರಿ ಭಕ್ತಿ ಆಚರಿಸುವ ಜನರ ನಡೆತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ತಿರಿಸುವ, 'ಸೋಳಾ ಸೋಮವಾರ' ಮಾಡಿದ ಜನಪದ ಗರತಿಯೊಬ್ಬಳ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲಿದೆ –

"ಸೋಮವಾರ ಮಾಡ್ಯಾಳ ಸುದರಾಸಿ ।
ವಾರದಯ್ಯನ ಮ್ಯಾಲ ಘುರಕಾಸಿ ।
ಮಠದಯ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ ಆ ಮನಿ ಮುಗಿಸಿ । ॥ ಪ ॥
ಇವಳೆಜಮಾನ ಕುಂತಾನ ನೀರಡಿಸಿ ।
ಆಳಗಿ ನೀಡ್ಯಾಳ ಹಳಸಿದ ಕಡಬ ।
ಅಯ್ಯಗ ನೀಡ್ಯಾಳ ಜೋಳದ ಕಡಬ ।
ಗಂಡನ ನೀಡ್ಯಾಳ ಗೋಧಿಯ ಕಡಬ ।
ತಾಮುಚ್ಚಿ ಹೊಡಾಳ ಹೂರಣ ಗಡಬ ।
ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಬಂದರೆ ಝುಟಪಟ ।
ಚಪಾತಿ ಮಾಡ್ಯಾಳ ಲಟಪಟ ।
ಉಂಡಯ್ಯ ಬಂದರೆ ಬಲು ಖುಷಿ ।
ಹಸಿದಯ್ಯ ಬಂದರೆ ಕಸಿವಿಸಿ" ।[೪೫]

ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ, ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಇಂಥಹ ಡಾಂಭಿಕ ಭಕ್ತಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಮವೆಂದರೆ 'ಕಲ್ಲು ನೀರೊಳಗೆ ಇರಿಸಿದ ಹಾಗೆ'. ಕಲ್ಲು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ನೀರಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಟ್ಟರೆ ಮೃದುವಾಗಬಲ್ಲದೆ ? ಇಲ್ಲತಾನೆ ಮನ ಶುದ್ಧವಿಲದ ಭಕ್ತಿ ಫಲಿಸದೆಂದು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದಾರೆ.

ಭಜನೆಯ ಹಾಡುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಮಂಗಳಾರತಿ', 'ಕರ್ಪುರದಾರುತಿ', ಕಡ್ಡಿಬತ್ತಿ ಬೆಳಗುವ ಹಾಡುಗಳು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಕೊನೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ ಇದ್ದಂತೆ. ಜನಪದರ ಬಾಳಿನ ಶುದ್ಧತೆಗೆ, ಮಂಗಲತೆಗೆ ಇವು ಸಂಕೇತಗಳೆನಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿ, ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಯೇ ಭಜನೆ ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಂಗಲಮಯ ಬೆಳಕು ಬೆಳಗಿವೆ –

"ಬೆಳಗುವೆ ಆರುತಿಯ, ಸದ್ಗುರುವಿಗೆ
ಬೆಳಗುವೆ ಆರುತಿಯ ॥ ಪ ॥
ದೇವರ ದಿಗಂಬರ ದೇವ ಜೀತೇಂದ್ರನಿಗೆ
ಜೀವಗುಣವಳಿದ ಭಾವ ನಿರ್ಭಾವಗೆ ॥ ೧ ॥
ಬೆಳಗುವೆ ಆರುತಿಯ, ಸದ್ಗುರುವಿಗೆ
ಬೆಳಗುವೆ ಆರುತಿಯ ॥ ಪ ॥
ಇಳೆಯೊಳ ಮೆರೆಯುವ ಸ್ವಾಮಿನಾಥಗೆ
ಕಳೆನಾದ ಬಿಂದುವ ಮೀರಿದ ಭೂಪಗೆ" ।[೬೭]

ಪಂಚಕಲಶ ತುಂಬಿದ ಪ್ರಕಾಶಮಯ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆರುತಿ ಬೆಳಗುತ್ತ ಹಾಡುವರು. ಜೀವನ ಸುಖಾಂತರವಾಗಿ ಕೊನೆಯಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಮಾನವನ ಮಹದಾಸಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಹಾಡುಗಳ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಕರ್ಪೂರ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ದೇವರಿಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತ ಹಾಡುವ ಹಾಡು 'ಕರ್ಪೂರದಾರುತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು –

"ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣಂ ಜಗಂಜ್ಯೋತಿ
ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮನವೆ ಕರ್ಪುರದಾರುತಿ ।
ಅನುದಿನ ಗುರುವಿನ ಅನುರಾಗ ಭಕ್ತೀಲಿ ।
ಜನನ ಮರಣರಹಿತ ಜಂಗಮಗೆ ಬೆಳಗುವೆ ।

ನಾನಾ ಜನ್ಮದ ಕತ್ತಲೆ ಕಳೆದುಳಿದು ಬೇಗ
ಮಾನವ ಜಲ್ಮದ ಬೆಳಕೀಲಿ ।
ಹೀನವಾಸನ ಗುಣ ಹಿಂದುಳಿದು ಗುರುವಿನ
ಜ್ಞಾನವೆ ಗತಿಯೆಂದು ಮನವೊಪ್ಪಿ ಬೆಳಗುವೆ ।

....

....

ಅಷ್ಟಾವರಣ ಸುಲಭ ಮಾನವ ಜನ್ಮ ।
ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವದು ದುರ್ಲಭ ।
ಕೊಟ್ಟಾನೊ ಶಿವಎನಗೆ ಬೆಡಿದ ಫಲವನ್ನು
ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೆಸರು ಶಿವನೆಂದು ಕರೆಯುವೆ" ।[೮೭]

ಕರ್ಪೂರದಾರತಿಯ ಜೊತೆಗೆ 'ಕಡ್ಡಿಬತ್ತಿ' ಬೆಳಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವೆಡೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಲ್ಕಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಉತ್ತರಾಣಿ ಕಡ್ಡಿ'ಗೆ ಅರಳೆ (ಹತ್ತಿ) ಸುತ್ತಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ, ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಹಾಡುವ ಹಾಡು –

"ಕಡ್ಡಿ ಬತ್ತಿ ಬೆಳಗಿರೆ ನೀರೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಗೆ ।
ಕಡ್ಡಿ ಬತ್ತಿ ಬೆಳಗಿರೆ ನೀರೆ ।
ಗುಡ್ಡದೊಡೆಯನ ಪಾದದಡಿಯಲಿ ।
ದಡ್ಡ ಗುಣಗಳ ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ॥ ಪ ॥
ದೊಡ್ಡ ಗುರುವಿನ ಕರುಣದಿಂದ ।

ಧನದ ತೈಲೋಳೋತ್ತಿ । ಮುಳಗ್ಯಾಡಿ ಹಸ್ತಲೋಳ್ಹಡಿ ।
ಕಳೆದು ಕತ್ತಲೆ ಅಳದುಹೋಗುವ ।
ಬೆಳಗು ಜ್ಞಾನದ ಜ್ಯೋತಿ ತಲುಪಿಸಿ ।
ಬಳಲುದ್ಯಾತಕೆ ತಿಳಕೊ ಗುರುವಿನ
ಬಳಿಯು ನಿನಗಿದು ಹೊಳಪು ಕಾಣದು" ।[೮೮]

ಕರ್ಪೂರ, ಕಡ್ಡಿಬತ್ತಿ ಬೆಳಗುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯ ಅಡಗಿದೆ. ಕರ್ಪುರವನ್ನು ಸುಡುವದರಿಂದಾಗಿ ಅದರ ಹೊಗೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂದಿ-ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ರೀಮಿ-ಕೀಟಗಳು ಕರ್ಪುರದ ಹೊಗೆಯಿಂದ ನಾಶವಾಗುವವು. ಇದರಿಂದ ವಾತಾವರಣ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಹೇಳುವ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ದೇವರ ಮುಂದೆ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ, ಧೂಪಕ ಹಾಕುವಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಮರ್ಮ ಅಡಗಿದೆ.

ಇನ್ನು "ಉತ್ತರಾಣಿ ಕಡ್ಡಿ ಇದರಲ್ಲಿ ರೋಗನಿವಾರಕ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೆಂದು ಜನಪದರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಣ್ಣಿನೊಳಗೆ 'ಆಲಿ ಚುಕ್ಕೆ' ನಿವಾರಿಸಲು ಇದರ ಬೇರನ್ನು ಕರಿದಾರದಿಂದ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಅದು ಮಾಯವಾಗುವುದಂತೆ. ಇದರ ಕಡ್ಡಿ ಸುಡುವುದರಿಂದ ಹೊಗೆ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಕಣ್ಣಿನ ದೋಷ ನಿವಾರಿಸುವುಲ್ಲದೆ ತೇಜ ತರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶ ಇದರಲ್ಲಡಗಿದೆ".[೧೦] ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳು ಜನಪದರ ಮಂಗಳಮಯ ಬದುಕಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದ್ಯೋತಕಗಳಾಗಿ ಅರಳ ನಿಂತಿವೆ.

ಗೀಗಿ – ಲಾವಣಿ:

ಗೀಗಿ – ಲಾವಣಿ ಪದಗಳು ಸಹ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಣಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿಸಿ, ತಣ್ಣಿಸಿ ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸುಂದರ ಜಾನಪದ ಸಂಗೀತ ಕಲೆಯೂ, ಕಥನ ಗೀತವೂ ಇವಾಗಿವೆ. ಜನತೆಗೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರದ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಬದುಕಿನ ನಿತ್ಯ – ಸತ್ಯ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಲಾವಣಿಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ. ಜನಪದ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ದರ್ಶನ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೆನಿಸಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರುವ ಗೀಗಿ–ಲಾವಣಿ ಹಾಡುಗಳು ಈಗಲೂ ಊರದೇವರ ಜಾತ್ರೆ, ಹಬ್ಬ, ಹರಿದಿನ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಗೀಗಿ–ಲಾವಣಿ ಹಾಡು ಕೇಳುವವರು ತಮ್ಮ ಆನಂದವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವುದು, ಸಿಟಿ ಹೊಡೆಯುವುದು ಜೊತೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಾಡುಗಾರರ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವರು. ಈ ಕಲೆ "ವಿರಸ, ಶೃಂಗಾರ, ಹಾಸ್ಯ, ಕರುಣ ರಸಗಳು ಸೇರಿ ಲಾವಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಂತಾಗಿದೆ".[೮೯]

ಮರಾಠಿ ಲಾವಣಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಕನ್ನಡ ಲಾವಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. "ಲಾವಣಿ ಪದ ಮರಾಠಿಯದೆಂದು ಹೇಳಲು ಆಧಾರಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕನ್ನಡವೆಂದು ಹೇಳಲು ಆಗದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಮರಾಠಿಯಿಂದಲೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆನ್ನಲು ಹಲವಾರು ಊಹಾತ್ಮಕ ಆದಾರಗಳಿವೆ".[೯೦] ಕನ್ನಡದ ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು. "ಒಂದು ಬಯಲು ಲಾವಣಿ, ಎರಡನೆಯದು ಮೇಳ ಲಾವಣಿ ಮತ್ತು

ಮೂರನೆಯದು ಹರದೇಶಿ – ನಾಗೇಶಿ ಲಾವಣಿ'[೫೧]. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಈ ಲಾವಣಿಗಳು ಮುಂದೆ ಮೇಳ ಲಾವಣಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಹರದೇಶಿ–ನಾಗೇಶಿ, ಕಲ್ಗಿ–ತುರಾಯಿ, ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣು. ಈ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ವಾದ್ಯವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ದಪ್ಪು ತುಂತುಣಿ, ತಾಳಗಳು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿನುಡಿಯ ಕೊನೆಗೆ 'ಜೀ' 'ಗೀ' ಎನ್ನುವ ಸ್ವರ ತೆಗೆಯುವರು. ಇದರಿಂದ ಈ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಜೀಜೀ, ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಲಾವಣಿ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿ–ನಿಯಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿವೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ –

"ಎತ್ತಿ ಪೂಜಿಸಿದ ಮನೆದೇವರ ಪಾದ
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರಿಬಾರದು ಜೀ... ಜಿ...
ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದ ಗುರುವಿನ ಪಾದ
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರಿಬಾರದು ಜೀ... ಜಿ...

ಕಳ್ಳನ ಮಾತು ಸತ್ಯವೆಂದು
ಬುದ್ಧಿವಂತ ನಂಬಬಾರದು ಜೀ... ಜಿ...
ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಮಾತು ಮಿರಿ
ಅಡ್ಡಹಾದಿ ತುಳಬಾರದು ಜೀ... ಜಿ... ॥

ಹೋರಿಯೆತ್ತಿಗೆ ಬೆಡಗಿನ ಕೋಲ
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹಿಡಿಬಾರದು ಜೀ... ಜಿ...
ಬಡವಾರ ಮನೆ ಹೆಣ್ಣು ಕಂಡು
ಮೀಸೆಗೆ ಕೈಹಿಡಿಬಾರದು ಜೀ... ಜಿ..." ॥[೫೨]

ಗೀಗಿ – ಲಾವಣಿ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ, ಶಿವನ ವರ್ಣನೆ ಸಹ ಕಾಣಬಹುದು, ಶಿವನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ ಹಾಡಿದ್ದು ಹೀಗೆ –

"ಕಂದುಗೋರಳ ಪುತ್ರರ । ನಿನಗೆ ವಂದಿಸುವೆ ಬಾರೋ ।
ಲಂಬೋದರ ಲವಲವಕಿಲೆ । ಮುದ್ದು ಮುಖವ ತೋರೋ ।
ಚಂದ ಒಪ್ಯಾವ ಚಂದನಹಾರ । ಕಂಠದಲ್ಲ ಕಂಟಿಯ ಸರ ।
ಗಂಧ ಕಸ್ತೂರಿ ಕರಕಿ ಪತ್ರಿ । ಕಡದಿ ಏರಿಸುವೆ ಬಾರೊ ।
ಛೆತ್ತೀಸಕೋಟಿ ದೇವತರ । ಹಿಡಿದರು ಛತ್ರಚಾಮರ ।
ಚುತರುಭುಜ ಚೌಸಟಿ ವಿದ್ಯೆಕ । ಅಧಿಕ ನೀನೆ ಬಾರೊ" ।[೫೩]

ಇಂಥಹ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳು ರಚಿಸಿ, ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಹಾಕಿದ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಜವಾಬ (ಉತ್ತರ) ರಚಿಸಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಸವಾಲ-ಜವಾಬ್ ಹಾಡುಗಳು ಕೊನೆಗೆ ಸಮಾನತೆಯ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು 'ಬೀಜ ಮೊದಲೋ - ಭೂಮಿ ಮೊದಲೋ' ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೀಜ-ಭೂಮಿ ಇದ್ದರೇನೆ, ಬೆಳೆಯನ್ನುತ 'ಖ್ಯಾಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

'ಖ್ಯಾಲಿ' ಹಾಡುಗಳು ಚುಟುಕುಗಳಂತೆ ಇಡೀ ಹಾಡಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೀಪ್ತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಕಥೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಾಗ ವಿವಿಧ ಭಾವ-ಭಾವೇಶಗಳು ಮುಗಿದು ಶಾಂತಭಾವ ಮೈದಾಳುವುದು. ಆಗ ಉಪಸಂವಾದ ರೂಪದ ಹಾಡು 'ಖ್ಯಾಲಿ' ಇವು ನೀತಿ, ಹಾಸ್ಯ, ಶೃಂಗಾರ, ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತವೆ –

ಉದಾ:- "ಗಡಗಿ ತೊಳೆದು ಅಡಿಗಿ ಮಾಡವ್ವ ।
ಒಡಿಯಾಗ ನೀಡವ್ವ ।
ತೊಗಲ ಗಡಗಿಗಿ ಒಂಬತ್ತು ಹುಲಗವ್ವ
ತೊಗಲದೆಗಿದು ತಗಲ್ಯಾದವ್ವ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಡಿಗಿ ಮಿಗಿಲಾದವ್ವ ।

ಕಾರಣ ಗಡಿಗಿ ಕುರುವುದವ್ವಾ ।
ಇಡು ತ್ರಿಗುಣೆಂಬ ಒಲಮ್ಯಾಲವ್ವ ।
ನಿರ್ಗುಣ ಎಂಬ ನೀರು ಹಾಕವ್ವ ।
ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಧಾನ್ಯದ ಗಂಜಿಯ ಕಾಸಿ ।
ಪರಮ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಉಣಿಸೇ ಮಲ್ಲವ್ವ ।

ಅಂತರಂಗದಲ್ಲ ಆತ್ಮರಾಮನ ಜಾತರಿ ಮಾಡನು ಬಾ ।
ಆನಂದದಿಂದಲೀ ಕೂಡನು ಬಾ ।
ಅನುಭಾವ ಲಾವಣಿ ಹಾಡನು ಬಾ ।
ಮೀರಿ ನಿಂತ ಪರ್ವತ ಮ್ಯಾಲೇರಿ ನೋಡನು ಬಾ ।
ಯಾವತ್ತು ನುಡಿತಾದ ನಗಾರಿ ನೌಬತ್ತ ।
ನೋಡ್ಲಾಕ ಹೋಗನು ಬಾ" ।[೫೪]

ಶರೀರದ ಗಡಗಿ ತೊಳೆದು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಪರಮ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮರಾಮನ ಜಾತರಿ ಮಾಡುತ್ತ ಲಾವಣಿಗಳು ಸಾರ್ಥಕ ನೆಲೆಕಂಡಿವೆ.

ಕೆಲವೊಂದು ಹಾಡುಗಳು ಒಗಟಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯ ಪರಸ್ಪರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತವಾದ ಹಾಡು –

"ಮಾತಾಡು ಮಾತಾಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಸಂಪಿಗೆ ಶಾವಂತಿಗೆ ಗುಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೇದಿಗೆ ॥
ಒಬ್ಬನ್ನ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ ಒಬ್ಬನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ
ಒಬ್ಬನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಒಳಗ್ಹೋದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಯಾವೋನ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ ಯಾವೋನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ
ಯಾವೋನ ಕರಕೊಂಡು ಒಳಗ್ಹೋದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಹಸುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ ಕರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ
ಹಾಲನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಒಳಗ್ಹೋದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಒಬ್ಬನ ಕೂಸಿದ್ದೆ ಒಬ್ಬನ್ನ ನಿಲ್ಸಿದ್ದೆ
ಒಬ್ಬನ ಹಿಡಿಕೊಂಡು ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಯಾವನ್ನ ಕೂರ್ಸಿದ್ದೆ ಯಾವನ್ನ ನಿಲ್ಸಿದ್ದೆ
ಯಾವನ ಹಿಡಿಕೊಂಡು ಜಗ್ಗುತಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಗಡಗಿಯ ಕೂರ್ಸಿದ್ದೆ ಕಡಗೋಲು ನಿಲ್ಸಿದ್ದೆ
ಹಗ್ಗಾವ ಹಿಡಿಕ್ಕೊಂಡ ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಒಬ್ಬನ ಹಾಸಿದ್ದೆ ಒಬ್ಬಾನ ಹೊದ್ದಿದ್ದೆ
ಒಬ್ಬನ ಎಳಕೊಂಡ ಮಲಗಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಯಾವೋನ ಹಾಸಿದ್ದೆ ಯಾವೋನ ಹೊದ್ದಿದ್ದೆ
ಯಾವೋನ ಎಳಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿದ್ದೆ ಕಂಬ್ಳೀಯ ಹೊದ್ದಿದ್ದೆ
ತಲೆದಿಂಬು ಎಳಕೊಂಡ ಮಲಗಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ".[೫೫]

ಜನಪದರು ರಸಿಕರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಒಡಪುಗಳು ಸಾಕ್ಷಯಾಗಿರದೆ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಸಿಕತನವನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡಿಗೆ ನೋಡಿ ಹೆಣ್ಣು, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ನೋಡಿ ಗಂಡು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೀನ ರಸಿಕತನ ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಚಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹುಡುಗ ಹುಡಗಿಯ ಮೈಮಾಟಾ ಕಂಡು ತನ್ನಲುಂಟಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತವಾದ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ –

"ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಂಗೆ ತುಂಬಿದಾ ಮೈಯೋಳೆ
ಧ್ಯಾನ ಬಿತ್ತಲ್ಲೆ ನಿನಮ್ಯಾಲ ಮನಸ್ಸು ಬಿತ್ತಲ್ಲೆ ನಿನಮ್ಯಾಲೆ
ಮನಸ್ಸು ಬಿತ್ತಲ್ಲೆ ನಿನಮ್ಯಾಲ ಕನಸು ಬಿತ್ತಲೆ ನಿನಮ್ಯಾಲೆ ॥

ಆಚೇಯ ಕೇರ್ಯಾಗೆ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬಳು
ಮಾತಾಡನೆಂದರೆ ಮನೆದೂರ । ಸಂಗಾತಿ
ರಾತ್ರಿಗೆ ಬಾರೆ ಕನಸೀಗೆ ॥

ಅಂಗಾದಂಗಡಿಗಿಂತ ಗಂಧಾದಂಗಡಿ ಚೆಂದ
ಬಂಗಾರದಂತ ಬಳೆ ಚಂದ । ಆದರು
ಸಂಗಾತಿ ಕರೆವ ದನಿ ಚಂದ ।

ಸಂಗಾತಿ ಬಾರೇ ಸಾದು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣ
ಉಂಗೂರ ಬಾರೆ ಬೆರಳಿಗೆ । ತೋಟದ
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರೆ ತುರುಬೀಗೆ

ಸಂಗಾತಿ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಜೆಂಬುನೆರಳೇ ಹಣ್ಣು
ಮುಂಗೈಯ ಹಿಡಿದು ನಡೆಸುವಳು । ಮುಖಭಾವ
ಮುಂಗಾರು ಮಿಂಚು ಹೊಳೆದಂಗೆ ॥

ಬಾಳೆಯ ಸುಳಿಯಂಗೆ, ಬಿಳಕೋಳೆ ಎನ ಚಲುವೆ
ಧ್ಯಾನ ಬಿತ್ತಲ್ಲೆ ನಿನಮ್ಯಾಲೆ, ಮನಸು ಬಿತ್ತಲ್ಲೆ ನಿನಮ್ಯಾಲೆ
ಕನಸು ಬಿತ್ತೆಲ್ಲೆ ನಿನಮ್ಯಾಲೆ" ॥[೫೭]

ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಗೀತಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬಲುದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ಅದರ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಅಪಾರವಾದುದು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಮನರಂಜನೆಯೇ ಹಾಡುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇಂಥಹ ಜನಪರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನತೆಯ ಉಸಿರು ಹಾಡನ್ನು ಪಕ್ಕವಾದ್ಯದ ಶ್ರುತಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಹಾಡುವರು. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ರೀತಿ, ನೀತಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಒಂದೊಂದು ಹಾಡಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಧಾಟಿ. ಯಾವ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಅದು ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ರಾಗದ ರೀತಿ, ಧ್ವನಿಯ ಮಾಟ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ತಾಳ ತಪ್ಪುವಂತಿಲ್ಲ. ತಾಳವೇ ಜನಪದ ಹಾಡಿನ ಮೂಲ ಗುಟ್ಟು. ಹಾಡು ಒಂದೇ ಆದರೂ ಹಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆ. ರಾಗ ಏರಿಳಿತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸಾಗುವ ಹಾಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಧಾಟಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೇಳಿಸುವುದೂ ಉಂಟು.

ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗು – ಕುಗ್ಗು ಹೊಸ ಧಾಟಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ "ಕೋಲಾಟದ ಹಾಡು ಹೆಜ್ಜೆಯ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತ್ರಿಪದಿ ಹದಿನೆಂಟು ಧಾಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳ ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಮೂಲ. ಇದೇ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಧರ್ಮ".[೫೭]

ಬಯಲಾಟ :-

ಕಲಾವಿದ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಒಂದು ಅವಕಾಶವೇ ಗ್ರಾಮೀಣರ ರಂಗಭೂಮಿ. ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಾಡುವ ಆಟವೇ ಬಯಲಾಟ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಹಳಷ್ಟು ಅಭಿರುಚಿ ತೋರಿಸುವಂಥದ್ದು. ಆಟವನ್ನು ನೋಡಿ ವಾರ ಕಳೆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಹಾಸ್ಯವನ್ನೊ, ಹಾಡನ್ನೊ, ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತಸ ಪಡುವರು. ರಂಜನೆ, ದೈವಾರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸವತನ ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದ ನಿರ್ದಿಷ್ಠ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನತೆಯನ್ನು ರಂಜಿಸಿದೆ. ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಜೀವನ ವಿಧಾನ, ರೀತಿ - ನೀತಿ, ಚಾತುರ್ಯ, ಚಮತ್ಕಾರ, ಆದರ್ಶ-ಮೌಲ್ಯ ಇವೆಲ್ಲ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾನಪದ ನಾಟಕ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನ ಅಂತಃಸ್ಥತ್ವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಹಳ್ಳಿಗಳ ದೇಶವಾದುದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹಬ್ಬ - ಹರಿದಿನಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗಳು ನಡೆದೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ ಬೆಳೆಯಿತು. "ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಗುಡಿಯೆ (ದೇವಾಲಯ) ಮೊದಲು ರಂಗಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು, ಬರುಬರುತ್ತಾ ಅದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಿರಿದೆನಿಸಿದಾಗ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಯಲಾಟವಾಯಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಭಕ್ತಿಯ ಬೀಡು"[೫೮]. ಭೂಮಿಯ ಕುರಿತ ಅಪಾರ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜನಪದರು ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಾತಿಪ್ರತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಕುರಿತ ಬಯಲಾಟಗಳ ಕಥಾವಸ್ತು ಸಂಕ್ಷೀಪ್ತವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ನನ್ನ ಭೂಮಿ' ಎನ್ನುವ ಬಯಲಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಇಬ್ಬರು ಬಡ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ತೋಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅದೇ ಊರಿನ ಮಾರವಾಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸಾಲ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೊಲ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ಹಣ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊಟ್ಟು ನುಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ -

"ಕೇಳೂ ಸಿದ್ದಣ್ಣ ದಡ್ಡ ರೈತ ಬಾಳ
ನಿಂಬಿಸಂತ್ರ ಬಾಳಗಿಡ ತುಂಬಹಚ್ಚೊ ಸಾಲಗಿಡ ।
ಆಲುಗಡ್ಡಿ ತಂಬಾಕ ಮೆಣಸಿನ ಗಿಡ
ಭಾಗಾಯತ ಮಾಡೋ ರೀಕ

ನಿನಗ ಚಟಕ ದೊರಿವದೋ ಸುಃಖ
ಕೈಲಾಸದ ಗುರುವಿನ ಪಾದಕ
ನಂಬಿದೇನೊ ಮೋಕ್ಷಕ"[೩೯].

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಸುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಊರಿನ ಗೌಡ ಜಗದೇವ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟವನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸಿದ್ಧಣ್ಣನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮಾರವಾಡಿ ಸಿದ್ದಣನ ಹೊಲದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವರಿಗೆ ಮಾಯಾದೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವನಾಗಿ ಸಿದ್ದಣ್ಣ 'ನನ್ನ ಭೂಮಿ' ನನ್ನ ಭೂಮಿ ಎಂದು ಕೂಗಾಡುತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಚಂಡಿ ಚಿವುಟ
ಕೋಲ್ ಮಿಂಚ್ ಹೊಡದಾಂಗಾತ, ಎಕಾ ಏಕಿ.

ಮುಂತಾದ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳಂತೆ ಹಲವಾರು ಅನುಭವೋಕ್ತಿಗಳು, ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆ. ಒಬ್ಬ ಅತಿಮೋಹವುಳ್ಳ ಗಂಡಸು ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮೋಹ ತೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ಆಗ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಹೇಳುವ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತು –

"ದಶಮುಖದ ರಾವಣ । ಒಯ್ದಾನೋ ಸೀತಾನ
ಆತೇನೊ ಏಕ್ವಾಣಾ ಅವನ ಗತಿ
ಈ ಕಪ್ಪತ ಗುಡ್ಡ । ಕಣ್ಣಿಗಿ ಛಾಯಾ
ಹೋದೇನಂತೀಯಾ ನೀನಾ
ಇದು ಹುಲ್ಲ ಜೀವಾ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತ ಹುಟ್ಟಾಕ ಕೇಳಕ್ವಾಣಾ ।
ತುಡಗ ಪಟಿಂಗ ಹಾದರತನ ಅಡಕದೊ ಮೂರ ದಿನಾ"[೪೦]।

ಬಯಲಾಟಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣರ ಪರಿಸರದ ಜನರ ರೀತಿ–ನೀತಿಗಳನ್ನು, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಅನುಭವೋಕ್ತಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಉಕ್ತಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡುಂಡ ಜನಪದರ ಮನಸ್ಸಿನ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ವ, ಸೊಗಡು, ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಜನಪದರು 'ಸಂಗ್ಯಾ-ಬಾಳ್ಯ' ನಾಟಕ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಅಲಂಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗಾ ಎಂಬು ಹುಡಗಿಯ ಚೆಲುವಿಕೆಗೆ ಮಾರುಹೋದ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಪೂಜಾರಿ ಆಕೆಯ ರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ –

"ಹಿಂದಿನ ಹುಡಗಿ ಮೈಬಣ್ಣಾ
ಥೇಟ ಲಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಾ
ನೋಡಿ ಮುಚ್ಯಾsವ ಕಣ್ಣಾ
ಏ ಯಮ್ಮಾ। ಯಾರದಿ ಹೇಳ ನೀನಾ।
ನಡ ಸಣ್ಣ ಕಾಡಿಗಿಗಣ್ಣಾ
ನಾಗರ ಬಣ್ಣ। ನೋಡಲಾರೋ ಈಕಿ ವರ್ಣಾ"[೭೧]।

ಸಂಗ್ಯಾ - ಬಾಳ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಗಳಂತೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು (ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳು) ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ನಾಟಕದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ದೇಸಿಯ ಮೂಲದ್ದಾಗಿವೆ. ಪಾರಮ್ಮ ಮತ್ತು ಬಾಳ್ಯಾರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಗಂಗಿ, ಸಂಗ್ಯಾನೊಂದಿಗೆ ಹಾದರಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಗ್ಯಾನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಸುಖ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಗ್ಯಾ ಗಂಗಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಬರುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು :-

"ಹಾಲೀಗೆ ಹಾಕಿ ಧಾಂಗ ಹೆಪ್ಪಾ।
ಕಣ್ಣೀಗಿ ಹತ್ತಿಧಾಂಗ ಜಂಪಾ।
ಹವಳು ಮುತ್ತ ಜೋಡಿಲೆ ಕೂಡಿಸಿಧಾಂಗ"।

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಶೃಂಗಾರ, ಪ್ರಣಯದ ತೀವ್ರತೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದರ ಬುದ್ದಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸತ್ತವೆ. ಪ್ರಣಯ ತೀರಿದ ಕೊನೆಗೆ ಹುಡುಗ ಹುಡಗಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ಅವಮಾನಿತಳಾದ ಹುಡಗಿ ಪಶ್ಚ್ಯಾತಾಪದಲ್ಲಿ ಬೆಂದು –

"ಕೇಳಕ್ಕಗಳಿರಾ ಕಾಳ ಜೀವಕ ಹಾದರ ಹೆಣ್ಣಿನ
ಮುಳ್ಳಾದೆ ನಾನು ಮಾಯ ಜಾಲದಲಿ ಸಿಲ್ಕಿ
ಜಗದೊಳಗೆ ಹಾದರ ಅಂಬುದು ಹೀನ
ಹೊಲಿಮಾದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಉಗಳುವರು ಊರಾಗ
ಕೀಳ ಬುದ್ಧಿ ಹಾದರ ತಾಳಲಾರದೆ ಬಡೆದಿತವ್ವ"[೭೨].

ಎಂದು ಹುಡಗಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ಬರದಿರಲು ನೀತಿ ಸಾರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಪ ಸುಃಖಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾದರ ಬುದ್ಧಿಯ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಡಿರೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಬಯಲಾಟದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಾಟ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಾಟಗಳೆಂದು ಇರುವುವು. ರಾವಣನ ಜೀವನಾದರ್ಶನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ 'ಭೂ ಕೈಲಾಸ' ಒಂದು ಸಣ್ಣಾಟವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿ ಧುಮ್ಮನಸೂರಿನ ಸಿದ್ದಪ್ರಭು. ಲಂಕಾದೇಶದ ಅಧಿಪತಿ ರಾವಣನು ಶಿವನ ಕುರಿತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಶಿವ ಅವನು ಬೇಡಿದ ವರ ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣ ಅ ಹಮ್ಮಿಕೆಯಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನ ವಾಹನ ನಂದಿಯನ್ನೇರಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೇ ಮೋಹಿಸಿ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಬಯಸಿ –

"ಜಾಣೆ ಬಾ ಮೋಹದ ಗಿಣಿ
ಹೇಳ ಬ್ಯಾಡ ಹಿಂದಿನ ಗರಣಿ ರಮಣಿ
ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಕಿತ್ಯಾ ಬರೆದಿಟ್ಟಾನ ಮುತ್ಯಾ
ಸತಿ ಅಜಬ್ರಹ್ಮರ ಸತಿ । ಯಾಕ ಬಿಟ್ಟು
ಹೋದಳು ತನ್ನ ಪತಿ । ಋಷಿ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿ
ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿ ಗಂಗಿಗೌರಿ । ಯಾಕ ಉಳದರು ಶಿವನ ಸೇರಿ
ಹಿರಿದು ನಿನ್ನ ತುರುಬ । ಲಂಕಾತನ
ಒಯ್ಯುವೆ ನೋಡು. ಎಳದು ಬಡಿ ಬಡಿದು"[೬೩].

ಕಾಮಾಂಧನಾದ ರಾವಣ ಪರಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕಿಳಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಿಷ್ಣು ನಾರದರ ಯುಕ್ತಿಯ ಫಲದಿಂದ ಅವಳು ಮಂಡೋದರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ತಾಯಿಯ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ರಾವಣ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ದನ ಕಾಯುವ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಬಯಲಾಟವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಹೊಲದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳು ಮುಗಿಸಿ ಬೇಸಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಬಯಲಾಟಗಳನ್ನಾಡುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಬಯಲಾಟದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಾಟ, ಸಣ್ಣಾಟ ಮತ್ತು ಡೊಪ್ಪಿನಾಟಗಳೆಂಬ ಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದು, ಇಂತಹ ಬಯಲಾಟಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ ಮತ್ತು ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಉದಾ:

ಸತ್ಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ, ಬಸವೇಶ್ವರರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು, ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ ಮುತಾಂದವುಗಳು. ಇಂಥ ಬಯಲಾಟಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದು, ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಐನಾಪೂರ' ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಬಯಲಾಟದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾದ ದೊಡ್ಡಾಟ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇದು ದೊಡ್ಡ ವೇದಿಕೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾತ್ರಗಳು, ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಹೊಂದಿದ್ದು, ದೊಡ್ಡಾಟದ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಗುರು ಬಂದು ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಬಯಲಾಟವಾಡಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ 'ಕೋಸಂ' ಗ್ರಾಮದ ಹಣಮಂತಪ್ಪ ಬಿರಾದಾರ ದೊಡ್ಡಾಟವಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು.

ಬಯಲಾಟದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾದ ಸಣ್ಣಾಟ, ಇದು ಸಣ್ಣ ವೇದಿಕೆ ಹೊಂದಿ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಾರರು ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಇದ್ದು, ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಾಟ ಆಡಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಬಯಲಾಟ ಇತ್ತಿಚೀಗೆ ವಾಹಿನಿಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲ ಗ್ರಾಮಗಳಾದ ಹಜನಾಳ, ಕೋಸಂ, ಜೀರಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟವಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಇನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕಥೆಗಳು

ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣ ಸಿಗುವ ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳು, ದನ-ಕರುಗಳು, ಹಾಲು ಹಯನ, ರೈತ, ಒಕ್ಕಲುತನ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಪಕರಣಗಳು, ಕಡ್ಡಿ-ಕಾಳು-ಕಸ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದುದ್ದಾಗಿದೆ. ಜನಪದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದಕ್ಕೆ, ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಬಲ ಮಾಧ್ಯಮವೆನಿಸಿವೆ. ಅಜ್ಜಿ-ಅಜ್ಜಂದಿರು, ತಂದೆ-ತಾಯಿಯ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇವು ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಅಳುವ ಮಗುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಳಲುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಥೆಗಳು ಮನರಂಜಿಸಿವೆ. ಇವು ಮನುಷ್ಯರ ಜನ್ಮದೊಂದಿಗೆಯೇ ಜನ್ಮ ತಾಳಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಗತಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದು, ಜನಪದರ ಜೀವನದ ನೋವು-ನಲಿವು, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಮದುವೆ-ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜನಪದರು ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ, ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಗುಣಮೌಲ್ಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

"ಮಾನವನ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾನವನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾಸದ ಅನೇಕ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಇವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ".[೭೪] ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅನಂತ ಭಾವಧ್ವನಿ, ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಂತೆ ಅರಳಿ ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆಯ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. "ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಕೀರ್ಣ ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜನಪದ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾರದಾದರೂ ಅದರ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು".[೭೫]

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋದ ಘಟನೆಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತ ಕಥೆಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡಿವೆ. ಇವು ಕಟ್ಟು ಕಥೆಗಳಾಗಿರದೆ ಒಂದು ನಿಟ್ಟಿನ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಘಟನೆಗಳಾಗಿ ಮರಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ[೭೬]. ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆವುದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳೇ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. "ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವನದ ದಾಖಲೆ ಇತಿಹಾಸವಾದರೆ, ಜಾನಪದ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಜೀವನದ ಪರಂಪರಾಗತ ಸಂಗತಿಯೆನಿಸಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ತಪ್ಪೆನಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ"[೭೭]. ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಾಗಿ ಇವುಗಳ ಆಶ್ರಯ

ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. "ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬಲ್ಲ ಇವು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರದೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಆಗಿವೆ[೭೮].

ಇಂತಹ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ತೀರಾ ಕಷ್ಟಕರವಾದುದು. ಆದಿಮಾನವನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಇವುಗಳು ನಿರೂಪಣೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅಲೇಮಾರಿಯಾಗಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆಂದು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಆದಿಮಾನವ ತನಗಾದ ಸಿಹಿ – ಕಹಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದು ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ–ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನೆ ಗುಹೆ, ಬೇಟೆಯ ಆಯುಧ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಕಥೆಗಳು ಆದಿಮಾನವನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದರ್ಶನ ನೀಡಬಲ್ಲ ದೂರದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ[೭೯]. ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಶಯದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲೆ ನೀತಿ ಕಥೆಗಳು, ಪ್ರಾಣಿ ಕಥೆಗಳು, ವಿನೋದ ಕಥೆಗಳು, ಮಳೆಯ ಕಥೆಗಳು, ದೈವ (ಶೆಟಗಿ) ಕಥೆಗಳು, ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ, ರೈತನ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ :–

ನೀತಿಕಥೆ :

ಒಂದೂರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿದ್ದರು, ಒಂದು ದಿನ ಅವರಿಬ್ಬರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಊರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅವರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಪಾದ ತೊಳೆದು ಶಾವಂತಿಗೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಚಂಡೂ ಹೂಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಪತಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಳು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನು ಊರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಮೂರು ಹೊತ್ತಿನ ಭತ್ತ ತರುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು, ಆದರೆ ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಗಂಡನನ್ನು ಕಾಲಲ್ಲೊದ್ದಿ, ಎಬ್ಬಿಸುವಳು, ಏಕೆಂದರೆ ಇವನು ನೂರಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿದರೂ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನ ಭತ್ತವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

ಇದೊಂದು ನೀತಿ ಕಥೆ, ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪತಿ ಪೂಜೆಯ ಕಾರ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವ ಈ ಕಥೆಗೆ ಶಿಷ್ಟದ ಸ್ಪರ್ಶವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಣಿ ಕಥೆಗಳು

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಜನಪದರ ಬದುಕು ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಜೀವನ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೆಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಾಷೆ-ಸಂಕೇತಗಳವೆ ಎಂದು ಹಳ್ಳಿಗರು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನವ ಜನಾಂಗವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಯಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾ:- ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಹುಲಿಯ ಸೆರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ಕರುಣಾಮಯಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೆ ಹುಲಿ ತಿನ್ನಲು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದಾಗ ನರಿ ಬಂದು ಚಾಣಾಕ್ಷತನದಿಂದ ಹುಲಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಅದೇ ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿದ ಕಥೆ, ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಮಗುವನ್ನು ಕಚ್ಚಲು ಬಂದ ಸರ್ಪವನ್ನು ಸಾಕಿದ ಮುಂಗಸಿ ಸರ್ಪವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ, ಮಗುವಿನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿದಂತ ಕಥೆಗಳವೆ. ಇಂದು ಮನುಷ್ಯರು ಮಹಾದಾಸೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ವಾದಕಥೆಯೊಂದು ಈ. ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ :-

'ಒಂದ್ ದಿನಾ ಊರಾಗ್ನಿ ಮೂರ ಆಕಳ ಕರಗೋಳ ಆಡವ್ಯಾಗ ಮೇದು ವಾಪಸ ಮನಿಗ ಬರ್ತಿದ್ದು, ಬರುವಾಗ ಒಂದು ಸಂದ್ಯಾಗ ಬಚ್ಚಲ ನೀರ ಹರ್ದು ದಾಟ್ಲಿಕ್ಕಿ ಬರ್ಲಾರ್ದಂಗಾಗಿತ್ತು. ಹ್ಯಾಂಗರೆ ದಾಟಬೇಕಪ್ಪಾ ಅಂತ ಅನದ್ರಾಗ ಒಕ್ಕಲಿಗ್ಯಾನ ಕರು 'ಟಣ್ಣನೇ' ಆಕಡೆ ಹಾರಿ ದಂಡಿ ಸೇರಿತು. ಆದ್ರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕರುವಿಗೆ ಅದರಂಗ ಹಾರಿ ಹೋಗ್ಲಿಕ್ಕಿ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲಿಗೆ ಕೆಸರ ಹಚಗೊಂಡು ಆ ದಂಡಿ ಸೇರ್ತು. ಇನ್ನು ಗೌಳಗೇರ ಕರು ಜಿಗಿಬೇಕಂತ ವಿಚಾರ ಮಾಡ್ಲಾರ್ದೆ 'ಪಚಲ ಪಚಲ' ಅಂತ ಕೆಸರ ತುಳಕೋತ ಹೋಗಿ ಆ ಕಡಿ ದಂಡಿ ಸೇರ್ತು. ಮುಂದ ಮೂರು ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡಕೋಂತ ನಡ್ದು 'ಕೆಸರ ಹಚ್ಚಗೋಲಾರ್ದೆ ನೀ ಆ ಕಡೆ ಹ್ಯಾಂಗ್ ಹೋದಿ ಅಂತ ಒಕ್ಕಲಿಗ್ಯಾನ ಕರಿಗೆ ಉಳದವು ಕೇಳಿದ್ದವು, ಆವಾಗ ಅದು 'ನಮ್ಮವ್ವನ ನಾಲ್ಕು ಮೊಲಿ ಹಾಲ ಎರಡ್ಹೊತ್ತ ದಿನಾ ಕುಡಿತ್ತೀನಿ. ಅದಕ್ಕ ಇಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ನನಗೆ ಅದಾ ಅಂತ ಹೇಳ್ತು. ಆವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರು ಗಾಭರಿಯಾಗಿ ಏನೂ ! ಅವ್ವನ ಮೊಲ್ಯಾಗ ಹಾಲಿರ್ತಾವ ಅಂತ ಕೇಳತಂತೆ, ಇವೆರಡೂ ಮಾತಾಡಾದು ಕೇಳಿದ ಗೌಳಿಗರ ಕರು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯಿಂದ 'ಏನು! ಅವ್ವಗ ಮೊಲಿ ಇರ್ತಾವ ಅಂತ ಕೇಳತಂತೆ, ಅಂದ್ರೆ ಗೌಳಗೇರ ಜನಾಂಗದವರು ಹಾಲು ಮಾರುವ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಪಶುಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿಗನಷ್ಟು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕರುಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಹಾಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೇಲಿನ ಕಥೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಣಿ ಕಥೆಗಳ ಕಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಸೇರುವ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ 'ಮೋಟು ಬಾಲದ ಕೋತಿ' ಕಥೆಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ –

'ಒಂದು ಊರಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸೀಗೆ ಮುಳ್ಳು ಇದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಕೋತಿ ಬಂತು. ಅದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ನೆಗೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸೀಗೆ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡ್ತು. ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷೌರಿಕನು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. 'ಕ್ಷೌರಿಕೆ ಕ್ಷೌರಿಕೆ ನನ್ನ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬಹಳ ಭಾದೆ ಕೊಡ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕು ಬಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಬಾಲವು ಮುರಿದು ಹೋದರೆ' ಎಂದು ಕ್ಷೌರಿಕ ಕೇಳಿದ, 'ಮುರಿದು ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ', ಈ ಮುಳ್ಳು ತೆಗೆದು ಹಾಕು ಎಂದಿತು ಕೋತಿ. ಆ ಕ್ಷೌರಿಕನು ಮುಳ್ಳು ಕಿತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೋತಿಯ ಬಾಲವು ಮುರಿದು ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಕೋತಿ ಕ್ಷೌರಿಕನನ್ನು 'ನಿನ್ನ ಕತ್ತಿ ಕೊಡ್ತಿಯೊ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬಾಲ ಸರಿ ಮಾಡ್ತೀಯೊ, ಎಂದಿತು. ಕ್ಷೌರಿಕನು ಕತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದನಂತೆ.'

ಈ ಕಥೆ ಕೋತಿ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದರೂ ಕ್ಷೌರಿಕ ಮುದುಕಿ ಮುಂತಾದವರು ಹಾಗೂ ಡೋಲಿನಂತಹ ಮನುಷ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೋತಿ ತನ್ನ ಬಾಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸರಣಿ ಘಟನೆಗಳು ಬರುವುದು ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಕತೆಯ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ –

"ಬಾಲ ಹೋಯ್ತು ಕತ್ತಿ ಬಂತು ಡುಂ ಡುಂ
ಕತ್ತಿ ಹೋಯ್ತು ಹುಲ್ಲು ಬಂತು ಡುಂ ಡುಂ
ಹುಲ್ಲು ಹೋಯ್ತು ಬೆಲ್ಲ ಬಂತು ಡುಂ ಡುಂ
ಬೆಲ್ಲ ಹೋಯ್ತು ಕಜ್ಜಾಯ ಬಂತು ಡುಂ ಡುಂ
ಕಜ್ಜಾಯ ಹೋಯ್ತು ಹಸು ಬಂತು ಡುಂ ಡುಂ
ಹಸು ಹೋಯ್ತು ಹೆಂಡತಿ ಬಂದ್ಲು ಡುಂ ಡುಂ
ಹೆಂಡತಿ ಹೋದ್ಲು ಡೋಲ್ ಬಂತು ಡುಂ ಡುಂ
ಡುಂಡುಂ ಡುಂಡುಂ ಡುಂಡುಂ".[೭೦]

ಇದರಿಂದ ಕತೆಗೆ ಹೊಸ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೊಂದು ಬಂದಿದೆ. ಕಥೆಯಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಾಸ್ಯವೇ ಆಗಿವೆ.

ಪ್ರಾಣಿ ಕಥೆಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಲು ಇಷ್ಟ. ಕಾರಣ ಅವುಗಳ ಸಾಹಸದಿಂದ ಕಥೆಯ ಕೊನೆ ಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ಯಾರು ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ನಮಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದು. 'ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೊರಳಿಗೆ ಯಾರು ಗಂಟೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು?' ಆ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಲಿ ಮರಿಯೊಂದನ್ನು ಜಾಣತನದಿಂದ ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೊರಳಿಗೆ ಗಂಟೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಕಥೆಯೊಂದು ಇಲ್ಲಿದೆ–

'ಒಬ್ಬ ರೈತ ಕಳ್ಳರ ಕಾಟ ನಿವಾರಿಸಲು ಬೇಟೆನಾಯಿ ಸಾಕಿದ್ದ. ಅದೇ ರೀತಿ ಧವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಂದು ನಾಶ ಮಾಡುವ ಇಲಿಗಳ ಕಾಟ ನಿವಾರಿಸಲು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ

ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಸಾಕಿದನು. ರೈತ ರಾಶಿ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಬೆಳೆದ ಜೋಳ, ಗೋಧಿ, ಗೋವಿನ ಜೋಳದ ಚೀಲಗಳ ನಿಟ್ಟಿಲು ಒಟ್ಟಿದನು. ಇಲಿಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬದೂಟಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ದೊರಕುವ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಇಲಿಗಳ ಹಿಂಡು ಕೊಬ್ಬಿ ಉಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ, ಹೊಲದ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ಮನೆ ಮಂದಿಯೆಲ್ಲ ಹೋದಾಗ ಇಲಿಗಳದೇ ಕಾರುಬಾರು. ಬೇಸತ್ತ ರೈತ ಇನ್ನೊಂದು ಬೆಕ್ಕು ಸಾಕಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನ, ಮೊಸರು ಮತ್ತು ಹಾಲು ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟು ದಪ್ಪ ಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳಸಿದನು. ಆದರೆ ಅದು ಇಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯದೇ ಗಡ್ಡದಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಮತ್ತೆ ಬೇರೊಂದು ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಸಾಕಿದ ಅದಕ್ಕೆ ತಿನ್ನಲು ಕುಡಿಯಲು ಏನು ಇಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಇಲಿಗಳನ್ನ ತಿನ್ನುವುದೇ ಅದರ ನಿತ್ಯ ಕಾಯಕವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರೈತ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟನು.

ಮೊದಲು ಸಾಕಿದ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಿದ ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಇಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಮರ ಸಾರಿದವು. ಇಲಿಗಳು ಹಸಿವೆ ತಡೆಯದೆ ಕಾಳಗಾಗಿ ಚೀಲಗಳ ಸಂದಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದೇ ತಡ, ಅವರೆಡೂ ಬೆಕ್ಕು ಇಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂತೂ 'ಬೆಕ್ಕಗಳಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಾಟ' ಇಲಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಅವು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದವು. ಬೆಕ್ಕುಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಗಂಟೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು, ಆದರೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೊರಳಿಗೆ ಗಂಟೆ ಕಟ್ಟುವವರಾರು? ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯ ಜಟಿಲವಾಯಿತು.

ಒಂದು ಜಾಣ ಇಲಿ ಮರಿ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿತು. ದಿನಾಲು ರೈತ ರೋಗಗ್ರಸ್ಥ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಸಿಂಪಡಿಸಲು ದ್ರಾವಣ ತಯಾರಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿತು. ದಿನಾಲು ಇಲಿ ಹಿಡಿಯುವ ಬೆಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿತು. ರೈತ ದ್ರಾವಣ ತಯಾರಿಸಿ ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮನೆ ಒಳಗೆ ಹೋದನು, ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಾಣ ಇಲಿಮರಿ ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಕುಡಿಯುವ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಸುರಿಯಿತು. ಆ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಮಿಶ್ರಣ ಕುಡಿದ ಬೆಕ್ಕುಗಳು ನಿಶೆಯಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದವು. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ದನಗಳ ಕೊರಳುಗಳಿಂದ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದ ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಜಾಣ ಇಲಿ ಮರಿ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತಂದು ದೊಡ್ಡ ಇಲಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಅವು ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಮೂರ್ಛೆಹೋದ ಬೆಕ್ಕುಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಘಂಟೆ ಕಟ್ಟಿದವು. ಮರುದಿನ ಗಂಟೆಗಳ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಬೆಕ್ಕು ಬಂದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಇಲಿಗಳು ಸುಃಖದಿಂದ ಬಾಳಿದವು[೮೧].

ಮಳೆ ಕಥೆಗಳು :

ಭಾರತ ದೇಶ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುವಂತೆ, ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನೆ ಪ್ರಾಧಾನ ಕಸುಬುನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಜನರು ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ನೀರೂಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮಳೆಯನ್ನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. 'ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಯಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವರು. 'ಮಳೆಯಿಂದಲ್ಲೇ ನಾಡೆಲ್ಲ ಹಸಿರು ಅದೇ ಉಸಿರು' ಎಂದವರು. ಇಂತಹ ಮಳೆಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ ಕೆಲ ಕಥೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ –

'ಹೀಂಗ್ ಒಂದೂರಾಗ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು, ಒಂದ್ ವರ್ಷ ಮಳೆ ಬೀಳದೆ ಬರಗಾಲ ಬಂದಿತು. ಕೃಷಿ ಬರುಡಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಹಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಣಗಿ ದನಗಳಿಗೆ ನೀರಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಜನರೆಲ್ಲ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿದಷ್ಟು ನೀರಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಿತ್ತಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿದರು, ಆದರೆ ಬಿತ್ತಿದ ತಕ್ಷಣ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಅಗದು ನೋಡಿದರೆ ಬೀಜಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯಾವಾಗ ತೊಡಗಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಭೀಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋದರು. ರಾಜನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ವಿಷಯವನ್ನರಿತ ರಾಜ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾಗಿ ರೈತರು ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜವೆಲ್ಲಿ ಎಕೆ ಮಾಯಾವಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ತನ್ನ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ 'ಭೂಮಿತಾಯಿ'ಯನ್ನು ನೆನದನಂತೆ ಆಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ ಭೂಮಿತಾಯಿ ನುಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ – 'ರೈತರೆಲ್ಲ ಬಿತ್ತಿದ ಜೀಜವೆಲ್ಲ ಮಾಯಾವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ನಾನೇ ತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ' ಕಾರಣ ರೈತರೆಲ್ಲರು ನನಗೆ ಊಣ ಬಡಿಸುವ ವಿಷ ಪೂರಿತವಾದ ಬೀಜಗಳಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುತ್ತಿಲ್ಲ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಎಂದಳಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕ್ಷಮಿಸು ಭೂದೇವಿ ನಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಸಲು ಬರಲೆಂಬ ದುರಾಸೆಯಿಂದ ವಿಷ ಪೂರಿತ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ, ಅನೀಲ ಔಷದಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೆ ಕೂಡಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಅವು ಬೀಜವಾಗಿ ಬಿತ್ತುತ್ತೇವೆಂದು ಕೈ ಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಭೂತಾಯಿ ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ಮಾಯಾವಾದಳಂತೆ, ಅಂದು ಮಳೆ ಬಿದ್ದು ಕೆರೆ ಬಾವಿಗಳೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಬರುಡೆಲ್ಲ ಹಯನವಾಗಿ, ಬೀಜಗಳೆಲ್ಲ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಮೇಲೆ ಬಂದಾವಂತೆ".

ರೈತರು ಭೂದೇವಿಯ ಶಾಂತಿಗೆಂದು, ಮಳೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬರಲೆಂದು ಕೆಲವು ಪೂಜೆ–ಆಚರಣೆಗಳು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉದಾ:– ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ 'ಬುಟ್ಟಿ ಜಾತ್ರಿ, ಸಪ್ತಾಹ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಬ್ಬ ಮುಂತಾದವು. ಆದರೆ ಇಂತಹುಗಳಲ್ಲ ಕಣ್ಮರೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬರಗಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬೀದರನಲ್ಲಿ ೨೦೦೮ರ ಜೂನ ತಿಂಗಳನಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ಕೈಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ಜನರು ಅನುಭವಿಸಿದ ತೊಂದರೆಗಳು ಹತ್ತು-ಹಲವು. ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ತತ್ತರಿಸಿದ ಕಥೆಯೊಂದು ಇಲ್ಲದೆ –

ಹೀಂಗ್ ಒಂದೂರಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಬೆಳೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಜನರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಗಿಲ ಕಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಕೂತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಕೂತಿದ್ದವರಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಊರಾಚೆಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಮಳೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನಂತೆ. ಆಗ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಹುಡುಗಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸನ ಹತ್ತಿರ ಮಳೆಯ ಬೀಜಗಳಿವೆ ಇತನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರೆ ಮಳೆ ಬೀಜ ಕೊಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹುಡುಗಿ ಸರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇನು ಕೇಳು ಎಂದಾಗ, ರಾಕ್ಷಸನ ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆ – ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಯಾರು? ಎಂದಾಗ ಅವಳು ಥಟ್ಟಂತ ಬಸವಣ್ಣ (ಎತ್ತುಗಳು) ಎಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ಎರಡನೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳು ಎಂದಾಗ – 'ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ವದಾದ ಎಲೆಯಾವುದು? ಎಂದಾಗ, ಹುಡಗಿ 'ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ಕರಕಿ ಮೊದಲಗೊಂಡ ಎಲ್ಲವೂ ಮಹತ್ವದ್ದೇ ಆಗಿವೆ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸ ಮಳೆ ಬೀಜ ಕೊಟ್ಟನಂತೆ. ಆ ಮಳೆ ಬೀಜಗಳು ತಂದು ಊರಿದಕ್ಕೆ ಮಳೆ ಬಿದ್ದತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಥಯಿದು.

ರೈತನ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಗಳು :

ರೈತನ ಸಿರಿ ಸಂಪತ್ತು ಸಂಗಾತಿ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಾಧನವೆಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಎತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯವಸಾಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನಪದರು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಹೊಸ ಹೊಸ ಕೃಷಿ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಅವಿಷ್ಕಾರವಾದರೂ ಎತ್ತುಗಳೇ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳಿಗಿಂತ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದು ಪೂಜ್ಯನೀಯವೆನಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆ –

'ಒಂದೂರಲ್ಲಿ ಚೋಟ್ಟಪ್ಪನೆಂಬುವನು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಚೋಟ್ಟುದ್ದವಾಗಿಯೆ ಇದ್ದನು. ಅವನು ದಿನಾಲು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಗಳ್ಯಾ (ಆರು) ಹೊಡೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಸಂಜೆ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವನು. ಒಂದು ದಿನ ಚೋಟಪ್ಪನು ಗಳ್ಯಾ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೋಡ ಮುಸುಕಿ ಮಳೆ ಬರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದವು. ಚೋಟಪ್ಪನು ಅವಸರವಾಗಿ ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಳು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಳೆ ಆರಂಭವಾಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಗಾಳಿಯೂ ಭರದಿಂದ ತೀಡತೊಡಗಿತು. ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಚೋಟಪ್ಪನು ನೀರಿನ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಬೋರಲು ಹಾಕಿ ನೀರು ಚಲ್ಲಿದನು. ಅದು

ಬರಿದಾಗಲು ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮಳೆಯ ಇರಿಸಲು ಸಹ ತಗುಲಬಾರದೆಂದು ಬಿಂದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಗಿ ಸರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮಳೆಯು ರಪರಪನೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿ, ಸಂಜೆಗೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ, ನಡುರಾತ್ರಿಗೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾಗತನಕ ಹೊಡೆಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮಳೆಯ ನೀರು ನಿಂತು ತುಳಕಾಡಿತು. ಮಳೆಯ ಲಕ್ಷಣವು ಕಡಿಮೆಯಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಚೋಟಪ್ಪನು ಮಗಿ ಉರುಳಿಸಿ ಬಿಂದಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಎತ್ತುಗಳು ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ, ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು, ಕೊನೆಗೆ ಎತ್ತಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯೊಂದಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದವು. ತನ್ನ ಎತ್ತುಗಳು ಕಳ್ಳರೇ ಕದ್ದೊಯ್ದಿದ್ದಾರೆಂದು ಚೋಟಪ್ಪನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದನು. ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದನು.

ಈ ಕಥೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಚೋಟಪ್ಪ, ಚೇಳು, ಗುಂಡುಕಲ್ಲು, ಮೂವರ ಸಾಹಸದಿಂದ ಎತ್ತುಗಳು ಹಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಕಥೆಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದರೆ ಎತ್ತು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು-ಹಲವಾರು ತೊಂದರೆಗಳನುಭವಿಸಿದರು. ಅದೆಲ್ಲ ಎತ್ತುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಚೋಟಪ್ಪ ಮರೆತನು"[೭೨].

ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ :

ಮನುಷ್ಯ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ ಇರಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಥೆಯಂತಾಗುತ್ತದೆ.

"ಹೀಂಗ್ ಒಂದೂರಲ್ಲಿ ಇಬ್ರು ಗಂಡಾ ಹೆಂಡ್ತಿ ಇದ್ರು, ಹೇಂಡ್ತಿ ಒಂದ್ ಥರಾ ಸ್ವಭಾವದವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಪ್ರಪಂಚ ಜ್ಞಾನವೇ ಅವಳಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದಿನ ಗಂಡ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದವ ಊಟಕ್ಕ ಮನಿಗಿ ಎಷ್ಟೊತ್ತಾದರು ಬರ್ಲೆ ಇಲ್ಲ ಆವಾಗ ಹೆಂಡ್ತಿ ಇದ್ದಾಕಿ ತಾನೆ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಕೊಂಡ ಹೊಲಕ್ಕ ಬರ್ತಾಳೆ. ಗಂಡಗ ಊಟಾ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕಿ ಹೇಳ್ತಾಳ, ಆಗ ಗಂಡ ಗಳ್ಯಾ ಬಿಟ್ಟು, ನೀ ಎತಗೋಳಗಿ ಮೇಯ್ಸು, ನಾ ಊಟಾ ಮಾಡಿ ಬರ್ತೀನಿ ಅಂತ್ಹೇಳ ಒಂದು ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಊಟಕ್ಕ ಕೂಡ್ತಾನ. ಹೆಂಡ್ತಿ ಎತಗೋಳ ಮೆಯ್ಸಗೋತ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಾಗ ಒಂದ ಎತ್ತ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಲಿಕ್ಕ ಸುರು ಮಾಡ್ತಾದ, ಆವಾಗ ಇಕಿ ಏನ್ ತಿಳಕೊಂಡ್ಲೊ ಏನೋ ಎತ್ತಿನ ಹೊಟ್ಟಿಹರದಂಗ ಕಾಣಿಸ್ತಾದ ಒಳಗಿನದೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗ ಬಿಳ್ಯಾಕ ಸುರು ಆಗ್ಯಾದ ಇನ್ನ ಹಿಂಗೇ ಬಿಟ್ರ ಎತ್ತ ಸಾಯ್ತಾದ ಅಂತ್ಹೇಳ ಒಂದ್ ದೊಡ್ಡ ಅಟೆಗ್ಗೆ ತಗೊಂಡು ಎತ್ತಿನ ಹೊಟ್ಟಿಗಿ ಮಲಕ ಹಾಗಿ ಬಿಗಿತಾಳ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತ ಬಿಟ್ಟ ಮ್ಯಾಲ ಗಂಡ ಊಟಾ ಮಾಡಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎತ್ತ ಉಸುರಗಟ್ಟಿ ಸತ್ತ ಬಿದ್ದಿರ್ತಾದ, ಸುದ್ದಿ ಕೇಳ ಹೆಂಡ್ತಿಗಿ ಎರಡೇಟ ಬಿಗ್ದು ಮನಿಗಿ ಕಳಸ್ತಾನ ಎತ್ತ ತನ್ನಿಂದ ದೂರವಾದುದಕ್ಕ ಹಳ್ಯಾಳ ಮಾಡ್ಕೊತ್ತಾನ"[೭೩].

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನುಷ್ಯರು ತನ್ನನ್ನು ತಾ ಅರಿಯದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಲು ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. "ತನ್ನ ಗಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೋಣ ಬಂದು ಮಲಗಿದರೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಗಂಗಳದಲ್ಲಿನ ನೊಣ ಝಾಡಿಸಿಕೊ, ಎಂದನಂತೆ". ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾತಾಡಬೇಕು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿದೆ–

"ಹೀಂಗ್ ಒಂದೂರಾಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಕಟಗಿ ಕಡಿಲಾಕ ಹೊಲಕ್ಕ ಹೋಗಿದ್ದನಂತೆ. ಮರದ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಟೊಂಗ್ಯಾ ಕಡಿಬೇಕೆಂದು ಅದೇ ಟ್ಯೊಂಗಾದ ಮೇಲೆ ಕುಂತು ಟೊಂಗ್ಯಾ ಕಡ್ಲಿಕ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಕಡೆಯಿಂದೊಬ್ಬ ವಯಸ್ಸಾದವನು ಹೋಗ್ತಿರಬೇಕಾದ್ರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಯುವನನ್ನು ಕಂಡು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿ, ಎನಪ್ಪಾ ಅದೇ ಟೊಂಗ್ಯಾದ ಮ್ಯಾಲ ಕುಂತ ಅದೇ ಟೊಂಗ್ಯಾ ಕಡಿದ್ರ ಕೆಳಗಿ ಬಿದ್ದ ಸಾಯಿತಿ ನೋಡ ಅಂತ್ಹೇಳ್ದ. ಅವನ ಮಾತು ಕೆಳಸಿಕೊಂಡು ಟೊಂಗ್ಯಾ ಕಡೆಯುವವ 'ಏ ಮುದುಕಾ ನನಗೇನ್ ಬುದ್ದಿ ಹೇಳ್ತಿ ನಾ ಟೊಂಗ್ಯಾ ಕಡಿದ್ರ ಮೊದಲು ನಾನು ಮತ್ತು ಟೊಂಗ್ಯಾ ಬಿಳೋದು ನಿನ ಮ್ಯಾಲ ಎಂದು ಮರುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನಂತೆ ಇದನ್ನು ಕೇಳದ ಮುದುಕ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನಂತೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳಗೆಲ್ಲ ಜಗಳವಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದ್ದರು ಗಡುಸ್ಸಾದ ಒರಟಾದ ಮಾತಾಡುವುದರಿಂದ ಜಗಳಗಳಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿಯವರಂತೂ ಮಾತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಸಾಯುವ ಮಾತೆ ಆಡುವರು. ಇಂಥವರುಗಳು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ, ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಹೆದರಿಸುವಂತೆ ನಟಿಸುವರು. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ನೋಡೋಣ –

'ಒಂದೂರಾಗ ಅಪ್ಪಾ–ಮಗ ಇದ್ರು, ಇಬ್ರು ಗಳ್ಯಾ ಹೊಡ್ಯಾಕ ಹೊಲಕ್ಕ ಹೋದ್ರಂತೆ ದಿನವಿಡಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಮನಿಗಿ ಬರಾ ಮುಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಕ ಜಗಳವಾಯ್ತಂತ ಇವರಿಬ್ಬರರ ಜಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು, ಮಗಾ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಜಗಳವಾದಾಗೊಂದ ಸಾರಿ ಸಾಯ್ತನಿ ಸಾಯ್ತನಿ ಅಂತ ಹೆದರಿಸ್ತಿದ್ದನಂತೆ ಇದರಿಂದ ಬೆಸೆತ್ತ ಅಪ್ಪ ಒಂದು ದಿನ ಜಗಳವಾದಾಗ ಸಾಯಿಹೋಗು ಎಂದ್ನಂತ, ಅದೇ ವಿಚಾರ ಮನಸ್ಸಾಗ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಗಾ ರಾತ್ರಿ ಖಂದಿಲು (ದೀಪ) ಹಿಡಿಕೊಂಡು ಹೊಲದಾಗಿನ ಭಾವ್ಯಾಗ ಬಿಳಾಕ ನಡೆದಿರುವಾಗ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರೈತ ಹೊಲ ಕಾಯ್ದು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಾಯಲು ಹೊರಡಿರುವನನ್ನು ಕಂಡು ಏನಪ್ಪಾ ಯಾವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಹೊಲ ಕಾಯಲು ಬರದವನು ಇಂದೇನು ನಡೆದಿದೆ ಎಂದಾಗ, ಅವನು ನಾನು ನಮ್ಮ ಹೊಲದೊಳಗಿನ ಭಾವ್ಯಾಗ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಕ ನಡದಿನಿ ಅಂದನಂತೆ, ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದ

ಎದುರಿನ ರೈತ ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಣ್ಣಾಗುವಂತೆ ನಕ್ಕನಂತೆ. ನಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವನು 'ನಾನು ಸಾಯಿಲಾಕ ನಡೆದಿದ್ದ ನಿನಗೂ ಹಿಗ್ಗ್ ಆಯಿತೇನ್' ಎಂದನಂತೆ. ಆವಾಗ ರೈತ ಸಾಯಲು ಹೊರಟಿರುವ ನಿನಗೆ ಖಂದಿಲು ಯಾಕಬೇಕು ಎಂದಾಗ, ಅವನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಾಗ ಮುಳ್ಳು ಕಲ್ಲು ಕಾಲಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿದರೆ ಹೇಗೆ ಅಂದ್ನಂತೆ. ಇಂತಹ ಹುಚ್ಚನನ್ನು ಬೈದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡ್ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಂತೆ.

ಭಾರತ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಶವಾದಂತೆ, ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಹ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೈವಭಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ದೈವಭಕ್ತರಾದವರೆಲ್ಲರೂ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗುವರು. ನಂಬಿಕೆಗಳು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಜೀವಾಳವಾಗಿವೆ. ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಾಣ್ಯಗಳಂತೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಚಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಜನಪದರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ದೈವಕ್ಕೆ' ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹಣೆ ಬರಹ ಬರೆಯುವವಳು 'ಶೆಟಗಿ ದೇವಿ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಏರು ಪೇರುಗಳಾದರೂ 'ಶೆಟಗಿ ನನ್ನ ಹಣೆಬಾರ ಹಾಂಗೇ ಬರೆದದ ಹಾಂಗೆ ಆಯ್ತು' ಎಂದು ಶೆಟಗಿ ದೇವಿಗೆ ಬಯ್ಯುವರು. ನಂಬಿಕೆಗಳು ಜನಪದ ಜೀವನದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭ.

"ಹೀಂಗ್ ಒಂದೂರಾಗ ಒಬ್ಬ ಬಡ ಮನುಷ್ಯ ಇದ್ದ ಅವ್ನಿಗಿ ಒಬ್ಬಾಕಿ ಹೆಂಡ್ತಿ ಮತ್ತು ನಾಕುಮಂದಿ ಮಕ್ಳು ಇದ್ದು. ದಿನಾ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಡವ ಕಟ್ಟಿಗಿ ಕಡ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಾಳು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನಾ ಅಡವ್ಯಾಗ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಟಗಿ ಸಿಗ್ಲಿಲ್ಲ. ಬ್ಯಾಸತ್ತ ಬಡವ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಊರ ಹೊರಗಿನ ಹಣಮಂದೇವರ ಗುಡ್ಯಾಗ ಹೋಗ್ತಾನ. ಕೈಯ್ಯಾಗಿನ ಕೊಡ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ದೇವ್ರಿಗೆ ಕಡಿಬೇಕನದ್ದಾಗ ದೇವ್ರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಗ್ತಾನ. ಆ ಬಡವನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಬೂದಿ ಕೊಟ್ಟು ಇದಕ್ಕ ಬೇಡಕೊಂಡ್ರ ಏನಬೇಕಾದ್ರು ಸಿಗ್ತಾದ ಅಂತ್ಹೇಳಿ ದೇವ್ರು ಕಳಿಸ್ತಾನ. ಹಾಗೆ ಆಗ್ಲೆಂದು ಮನಿಗ ಬಂದ 'ಹನುಮಾನ ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ಬೂದಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊಲ, ಮನಿ, ಮನಿತುಂಬ ಬಂಗಾರ ಕೇಳಿದಾಗ ಅದೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆತ ದೊಡ್ಡ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗುವನು.

ಇದು ನೋಡಿ ನೆರೆಮನಿಯವ ಒಬ್ಬ, ತಾನು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹುಕಾರನಾಗಬೇಕಂತ್ಹೇಳಿ ಮನಸ್ಸ ಮಾಡ್ದ, ಜೊತೆಗೆ ಬಡವ ಶ್ರೀಮಂತ ಆಗಿದ್ದು ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚ ಪಡ್ಲಿಕ್ಕಿ ಹತ್ತಿದ. ಬಡವ ಹ್ಯಾಂಗ ಶ್ರೀಮಂತನಾದನೆಂದು ಉಪಾಯದಿಂದ ಕೇಳ್ಕೊಂಡು ತಾನು ಕೊಡ್ಲಿ ತಗೊಂಡ ಹಣಮಂದೇವ್ರಿಗೆ ಕಡ್ಲಿಕ ಹೋದ ಆವಾಗ ಅವ್ನಿಗೂ ಹಣಮಂದೇವ್ರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬೂದಿ ಕೊಟ್ಟ, ಇವನು ಮನಿಗೆ ಬಂದ್ ಹ್ಯಾಂಗಾಂಗ ಆಶಾಮಾಡಿ ಬೇಡಿದ್ನೊ ಅವೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ ಆವಾಗ ಅವ್ನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ

ಬಡವನ ನೇತ ಛಲೋ ಇತ್ತು. ಅವನ ದೈವ ಶೆಟಗಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಬರಿದಿದ್ದು ಹಾಂಗ್ ಆಯ್ತು. ಅವ್ನಿಗಿ ನೋಡಿ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕಿ ಹೋದ್ರ ನನಗ ಹಿಂಗಾಯ್ತು ಅಂತ ಬುದ್ಧಿಕಲ್ತನಂತೆ".

"ದೇವರ ಲೀಲೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು" ಎಂಬ ಜನಪದರ ಮಾತು ಅಪ್ಪಟ ಸತ್ಯ. ಕೆಲವೊಬ್ಬರಿಗೆ ದೇವ್ರು ಸುತ್ತಲೂ ಸುಃಖದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನೆ ಹೆಣೆದಿರುವನು. ಅತಿ ಸುಃಖದಲ್ಲಿರುವವರು ದುಃಖವೆಂದರೆ ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಪಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಂತೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿದೆ –

'ಒಂದೂರಾಗ ಅಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸುಃಖ ಸೌಕರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಇದ್ದಿದವು. ಬಂಗಾರದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿದರು ಕಡಿಮೆನೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಂತನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸುಃಖ ಅನುಭವಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಸಾಕಾಗಿ ಒಂದಿನಾ ದುಃಖ ಅಂದ್ರೆ ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂದು ಕೊಳ್ಳುವಳು. ಮಾರನೆ ದಿನಾ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದ್ರು, ಆಳುಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಲಗಳಗೆ ಹೋದ್ರು, ಗಂಡ ಬೇರೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಮತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಆಳುಗಳಗೆ ಅಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೇಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವಳು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಗುವಿನ ಮೂರ್ತಿ ತೈಯಾರಿಸಿ ಅದು ಸತ್ತಿದೆ ಎಂದ್ಕೊಂಡು ಅಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳಂತೆ, ಸತತವಾಗಿ ಅಳುತ ಅಳುತ ದುಃಖವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಮಣ್ಣಿನ ಆ ಮುದ್ದೆ ಜೀವವಾಗಿ ಅಮ್ಮಾ ಯಾಕ ಅಳ್ತದಿ ಅಂತ ಕೇಳ್ತಂತೆ, ಈ ವಿಷಯ ಗುರುತಾಗಿದು, ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಬಯ್ದು ಹೋದರಂತೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಮಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ಜೀವಂತವೇ ಇದಕ್ಕೊಂಡು, ಮುದ್ದೆಗೆ ನೋಡಿದಾಗೊಂದು ಕ್ಷಣ ದುಃಖಿಸ್ತಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ಕಥೆ ಸಾರುತ್ತದೆ".

ನಮಗೆ ಸುಃಖವಿರಲಿ ದುಃಖವಿರಲಿ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಪಂಚಾಂಬ್ರತವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಸುಃಖವಿದ್ದಾಗ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನೆನೆಸಿದರೆ ಮೇಲಿನ ಕಥೆಯಂತಾಗುವುದು ನಮ್ಮ ಬಾಳು.

ಕೆಲವೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಅತಿ ನಿಪುಣರೆಂದು, ತನಗಿಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಯ್ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವರು. ಓದು ಬರಹ ಕಲೆತವರೆಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲ, ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲ ಧಡ್ಡರಂತಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಗರೆ ನಿಸ್ಸೀಮರು. ಹಳ್ಳಿಗರ ಲೆಕ್ಕ ಒಮ್ಮನ, ಇಮ್ಮನ, ಖಂಡಗ ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಲೆಕ್ಕ ಕೇಳ ಎಂಥಾ ಕಲಿತವರನ್ನು ಹಳ್ಳಗರು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಶಾಲೆ–ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಇಂತ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಕಥೆಯೊಂದು ಇಲ್ಲಿದೆ.

“ಹೀಂಗೆ ಒಂದಸ್ಸಾರಿ ಒಬ್ಬ ಪಂಡಿತ ಒಂಟಿಮ್ಯಾಲ ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕವೆಲ್ಲ ಹೇರ್‍ಕೊಂಡು ತಾನೂ ಅದರ ಮ್ಯಾಲ ಕುಂತು ಊರಿಗೆ ಹೊಂಟಿದ್ದ. ಅರ್ಧ ಹಾದಿ ಬಂದ ಮ್ಯಾಲ ಅವ್ನಿಗೆ ನೀರಡಕಿ ಆಯ್ತು. ಅದಕ ಪಂಡಿತ ಒಂಟಿಗಿ ಹಳ್ಳದಕಡಿ ತಗೊಂಡು ಬಂದ. ಒಂಟಿಮ್ಯಾಲಿಂದ ಇಳ್ದು ನೀರ ಕುಡ್ದು ಮತ್ತ ಒಂಟಿಮ್ಯಾಲ ಕುಂತಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಾಗೇ ಒಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿ ನಿರಕ್ಷರಿ ಮನುಷಾ ಇವ್ನನ ಬಳಬಂದ. ನೀವು ಯಾರ್‍ರಿ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀರಿ? ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಗಿ ಹೋಗ್ತೀರಿ? ಒಂಟಿಮ್ಯಾಲ ಇವೆಲ್ಲಾಏನು ಹೇರಿರಿ? ಅಂತ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಕೇಳ್ತಾನ. ಆವಾಗ ಪಂಡಿತ ನೋಡಪ್ಪಾ ನಾ ಕಾಶಿಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಗ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ, ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ತು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತ ಆಗಿ, ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳನೆಲ್ಲ ಒಂಟಿಮ್ಯಾಲ ಹೇರ್‍ಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ನಮ್ಮೂರಿಗಿ ನಡ್ದೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾನ. ಹಾಂಗಾದ್ರ ನಿಮಗ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತದ ಅಂದ ರೈತ. ಇಷ್ಟೂ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳ್ಕೊಂಡು ನಾ ಪಂಡೀತ ಆನಾ ಬಿರುದು ತಗೊಂಡು ಬಂದೀನಿ ಅಂತಾನ. ಆವಾಗ ಆ ಹಳ್ಳಿಯವ ತನ್ನ ಎರಡು ಕೈಯಿಂದ ಉಸುಕ ಎತ್ತಿ ಹಿಡ್ದ ಇದಕ್ಕ ಎಷ್ಟು ಉಸಕ ಅಂತಾರ್‍ರೀ ಅಂತ ಕೇಳ್ತಾನ. ಆವಾಗ ಪಂಡೀತೆಗೆ ದಿಗಲ ಬೀಳ್ತಾದ. ಒಂಟೆ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪುಸ್ತಕದ ಪಾನ ತಿರುವಿ ತಿರುವಿ ನೋಡ್ತಾನ. ಎಲ್ಲೂ ಏನಂತಾರಿ ಅನ್ನೋದೇ ಬರೆದಿರಾಲ್ಲ, ಅಳಮಾರಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ನಿಂತಿರ್‍ತಾನ. ಆವಾಗ ಹಳ್ಳಿಯಂವಾ ಇದಕ್ಕ ‘ಒಂದು ಬೊಗಸೆ’ ಅಂತಾರ್‍ರೀ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾನ ‘ಓದಿ ಕೆಟ್ಟ ಒಡಕಂ ಭಟ್ಟ’ ಅಂತ್ಹೇಳ ಮುಂದಕ್ಕ ಹೋಗ್ತಾನ.[೭೪]

ಕೆಲ ಸಾರಿ ಜನರು ಸುಮ್ಮನೆ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಸಿಕೊಳ್ಳತ್ತಾರೆ. ಎದುರಿನವರು ಹೇಳುವ ವಿಷಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳದೇ ಅರ್ಧ ಮರ್ಧಾ ಕೇಳ ಎಂಥೆಂದಾ ಅನಾಹುತಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆಂದು ಕೆಳಗಿನ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ –

‘ಒಂದೂರಾಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ರು, ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದಿನಾ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳತಾಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ನನ್ಗೆ ಅದರಾಗಿಂದ ಒಂದು ಎಮ್ಮಿ ತಂದಕೊಡುತಿನಂತ ಹೇಳದನಂತೆ, ‘ಯವ್ವ ನನ ಗಂಡ ಎಮ್ಮಿ ತರ್‍ತಾನೆ’ ಅಂತ ಹಿಗ್ಗಿ ಹಿರೆಕಾಯಿ ಆಗಿ ಹೆಂಡತಿ ಕುಂಬಾರನ ಮನಿಗಿ ಹೋದಳು. ಒಂದು ಮಜ್ಜಿಗೆ ಗಡಿಗಿ, ಒಂದು ಮಸರ ಕುಳ್ಳ ತಗೊಂಡು ಬಂದಳು. ಗಂಡ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದ, ಗಂಡನ ಮುಂದ ಅವೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದಳು. ಎಲ್ಲ ತೋರಿಸಿ ಇದು ನಮ್ಮ ತೌರ್‍ಗೆ ಕೊಡೋದು ಮೊಸರಕುಳ್ಳ ಅಂತ ಹೇಳದಳು. ಅವಾಗ ಗಂಡ ಸಿಟ್ಟಿಗಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಸಂಸಾರಕ್ಕಿಂತ ತೌರಿನ ಸಂಸಾರದ ಚಿಂತೆ ಬಗೆಯುವಳೆಂದು ಕಟ್ಟಿಗಿ ತಗೊಂಡು ಮೈಯ್ಯಗ ಬಾವ ಬರಾಂಗ ಹೊಡ್ದ.

ತೌರಮನಿಗಿ ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಆಕಿನ ಅಣ್ಣದೇರು ಇಬ್ರು ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಿಗಿ ಇವ್ರ ಮನಿಗೆ ಬಂದು 'ಓ ಭಾವ ಭಾವ' ಅಂತ ಒಳ್ಳತ್ರು. ಆಕಿನ ಗಂಡ ಎದ್ದು ಅಂಗಳಕ್ಕ ಬರಾಣ ನಿನ್ನ ಎಮ್ಮಿ ಬಂದು ನಮ್ಮೋಳ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂದ್ಹೋಗ್ಯದ' ಅಂತ್ಹೇಳ ಅತ್ತ ಬಂದ ಹೊಡೆದ್ರು ಇತ ಬಂದ ಹೊಡೆದ್ರು. ಹೊಡಿಯಾಣ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳತ್ತಿದ್ದ. ಆವಾಗ ಅವ್ರು ಎಮ್ಮಿನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಮ್ಯಾಲ, ನಮ್ಮ ತಂಗಿ ತೌರ್‍ಗೆ ಮಸರ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನಮನಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಹಾಳ್ಮಾಡುದ್ದೊ ಅಂತ ಕೇಳದರಂತೆ"[೭೫].

ಒಗಟುಗಳು

ಜನಪದರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಒಗಟುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕಸರತ್ತು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೃಷಿಯ ಕಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಗಟುಗಳ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಜನಪದರಿಗೆ ಕೆಲಸದ ಆಯಾಸದ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ಒಗಟುಗಳು ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಒಗಟುಗಳು ಇತಿತ್ತಲಾಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಜನಪದರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಮರೆತರೆ ನಾವು ಕೃಷಿಯನ್ನೆ ಮರೆತಂತೆ.

ಜಾನಪದ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ 'ಒಗಟು' ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಇದರ ಮೂಲ ರೂಪ ಒಗಂಟು, ಇಂಗ್ಲೀಷನಲ್ಲಿ Riddle ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಹೇಲಿಕಾ, ಮರಾಠಿಯ ಉಖಾಣಾ ಇವು ಇದರ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಹೇಳಿಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮಂಡಳಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ 'ಒಗಟು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಆಗಿದೆ. "ಋಗ್ವೇದದ ಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾ ರೀತಿಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ರೀತಿಯ ಒಗಟುಗಳವೆ. ಪಾಣಿನಿಯ 'ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಒಗಟಿದೆ. ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಗಟಿನ ರಚನೆಯಿದೆ. 'ದ್ವಾ ಸುಪರ್ಣಾ ಸಮುಜಾ ಸಖಾಯ' ಎಂಬ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಗಳ ರೂಪಕ ಪದ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಗಟು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಒಗಟು ಸಮಸ್ಯಾ, ಅದಮಾ ಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದೂಂಟು. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಗಟಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಒಗಟಿಗೆ ಒಡಪು, ಒಂಟು, ಒಡಗತೆ, ವಡಚುಕಥೆ ಎಂಬ ಪದಗಳವೆ"[೭೬]. ಒಗಟಿನ ಗ್ರಾಮ್ಯರೂಪ 'ಒಂಟು' ವಗೆ ಅಥವಾ ಎಸೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಗಟು; ಒಡೆ ಒಡೆಸು (ಬಿಸಿಸು) ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಗಟು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಒಗಟುಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. "೧) ಪದದಲ್ಲಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ ಇರುವ ಒಗಟುಗಳು, ಇವು ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥ, ಭ್ರಾಂತಿಮೂಲ ಅಂಶಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವಂತವು ೨) ಗೂಢಾರ್ಥದ್ಯೋತಕ

೩) ಚಿತ್ರಶಬ್ದ ೪) ಪದ ಸಮಸ್ಯೆ ೫) ನಾಡುನುಡಿ ೬) ಗಣಿತ ಪ್ರಧಾನ ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಒಗಟುಗಳಿವೆ (ಕಾಕ, ಅಶ್ಲೀಲ, ಕೂಟ ಇತ್ಯಾದಿ)"[೭೭].

ಉದಾ:-

'ಅವನಿಗೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣು ನನಗೆ ಮೂರು ಕಣ್ಣ' – (ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ)

'ಅಕ್ಕಿಗೆ ಅಗಳಿಲ್ಲ
ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ನಾತಿಲ್ಲ' – ಜೇನು ತುಪ್ಪ

'ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಗೆ ಮೊಲೆಯಿಲ್ಲ' – (ಕೋಳಿ)

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಗಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು, ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಹೇಳುವುದು. ಅದೊಂದು ಗೂಡಾರ್ಥ ದ್ಯೋತಕವಾದ ಸಂಕೇತ, ಪ್ರತಿಮೆ, ಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂಕೇತದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಒಗಟಿನ ಪರಮ ಗುರಿ.

ಒಗಟು ಹೂರಣ ಕಡಬು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧ ಕಂಡರೆ, ಬಿಚ್ಚಿದಾಗ ಮೂಗಿಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧ; ತುತ್ತು ಮಾಡಿ ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟಾಗ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧದ ಸವಿರುಚಿ ಹೂರಣ ಕಡಬಿನ ಲಕ್ಷಣ.

'ಯಾಕೋ ಮಾವಾ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೂದಿ
ಕೈಯೊಳಗೆ ಹಪ್ಪಳ, ತಲಿಮ್ಯಾಗ ಸಂಡಗಿ'

ಇದನ್ನೋದಿ ಯಾವ ಮಾವನಿವನು ಎನ್ನಿಸರದು, ಬೈರಾಗಿಯಂತೆ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೂದಿ ಬಡಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಪ್ಪಳ ಹಿಡಿದು, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಡಿಗೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದೆಂಥ ಬೈರಾಗಿ? ಬೈರಾಗಿ ಅವನೇಕಾದನು? 'ಔಡಲಗಿಡ', ಮಾವನೂ ಅಲ್ಲ, ಬೈರಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅ ವಿಚಿತ್ರ ವೇಷ ಕಂಡು, ಯಾಕೋ ಮಾವ ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ?

'ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎದಿಯಾಗ ಮೊಲೆಯಿಲ್ಲ
ಮಕ್ಕಳ ಹಡೆದಾಳ ಮನಿತುಂಬ । ಆ ತಾಯಿ
ತಿಪ್ಪಿ ಕೆದರೂತ ಹೋಗ್ಯಾಳ'[೭೮] ॥

ಈ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಹುದಗಿದ ಅರ್ಥವು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುವವರೆಗೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ದಿಗಿಲೇ ಅವರಿಸುವುದುಂಟು. ಬಾಯಾಗ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಮುಪ್ಪಿನ ಅವಸ್ಥೆ, ಎದಿಯಾಗ ಮೊಲೆಯಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ತೀರ ಇಳಿತರ ವಯಸ್ಸಿನ ಲಕ್ಷಣ. ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದಳೆಂದರೆ ಅದೆಂಥ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ? ಹಡೆದರೂ ಹಡೆಯಲಿ,

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸೃಮದ್ಧ ಸೌಕರ್ಯವಾದರೂ ಇದೆ ಎನ್ನಬೇಕೆ? ಅದೂ ಇಲ್ಲ ತಿಪ್ಪೆ ಕೆದರಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಅದರ ನಿರ್ವಾಹದ ದಾರಿ. ಆ ತಾಯಿಯ ಬದುಕಿಗೆ ಅದೇನು ಕಾರಣ ಹಾಗಾದರೆ? ಆ ತಾಯಿ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ತಾಯಿಯಾಗಿರದೆ 'ಕೋಳೆವ್ವ' ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದಾಗ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಉಳಿಯದೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಹಜ ವ್ಯಾಪರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದು.

ಗಾದೆ ಹಾಗೂ ಒಗಟುಗಳು ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು. ಜೀವನಾನುಭವ ಹಾದೆಗಳ ಜೀವಾಳವಾದರೆ, ಬುದ್ಧಿ ಚತುರತೆ – ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣತೆ ಒಗಟುಗಳ ವೈಖರಿಯಾಗಿವೆ. ಒಗಟುಗಳು ಗಾದೆಗಳಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಲುಕದ ಅಪೂರ್ವ ಸಂಪತ್ತು. ಒಗಟುಗಳು ನಮ್ಮ ಜನ ಜೀವನದ ಬಾಳಿನ ಅನುಭವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದಂಥವು. ಆದರೆ ಇವು ಗಾದೆಗಳಂತೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯೋಪಯೋಗಿಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಒಗಟಿನಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡುವ ಮತ್ತು ಒಡೆಯುವ ಎರಡು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ, ಸವಾಲು–ಜವಾಬಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಬದುಕಿನ ನೋವು–ನಲಿವು, ಆಸರ–ಬೇಸರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಒರೆಗಲ್ಲಾಗಿ, ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ, ವಿರಾಮದ ವೇಳೆಯ ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಒಗಟುಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಒಗಟು ಹೇಳುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಂದರ್ಭಗಳೆಂದರೆ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ರಾತ್ರಿ, ರಾಶಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಜಿಟಿ ಮಳೆ ಹತ್ತಿ ಮನ ಬೇಸರಿಸಿದಾಗ, ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು ಕೂಡಿದಾಗ ಮತ್ತು ಊರಿನ ಚಾವಡಿ ಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುವು. ಒಗಟು ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದವನಿಗೆ ಬಾಳಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಬರುವದೆಂಬ ಹಿರಿಯರ ಅನುಭವ ಮಾತೊಂದಿದೆ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾದ ಜನಪದ ಒಗಟುಗಳು ಎಲ್ಲಾ ದೇಶ, ಜಾತಿ, ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಪಡೆಯಲಾರದ ಜೀವನದ ಲೋಕಾನುಭವ ಒಗಟಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಒಗಟುಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನವೇ ಆಗಿದೆ. ಪುರಾತನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಗಟುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಹಾಗೂ ಒಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದಾಗಿದೆ[೪]. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ, ಹಿತದಿಂದ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಬೆರೆಯುವುದರಿಂದ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ವಿಚಾರಗಳ ಚಿಂತನ ಮಂಥನವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ಒಡೆಯುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವೃತ್ತಿ ಜನ್ಯ ಒಗಟುಗಳು ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ತಕ್ಕ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಇವು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ

ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿ ಅವರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಕುದುರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಗಟುಗಳು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹರಿತುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಹಾಕಿದ ಒಗಟನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡದವರು ಬಿಡಿಸುವುದು, ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡದವರು ಹಾಕಿದ ಒಗಟನ್ನು ಎದುರಿನ ಪಂಗಡದವರು ಬಿಡಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಒಗಟು ಒಡ್ಡಿದವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ: ಉತ್ತರಿಸುವವನಿಗೆ ಒಗಟು ಬಿಡಿಸುವ ಕುತೂಹಲ, ಉತ್ಸಾಹ.

ಕೆಲ ಒಗಟುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎನಿಸಿದರೂ ಉತ್ತರ ಒಂದೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:-

“ಚಿಪ್ಪುಂಟು ಆಮೆಯಲ್ಲ
ಜುಟ್ಟುಂಟು ಪೂಜಾರಿಯಲ್ಲ
ಮೂರುಕಣ್ಣುಗಳುಂಟು ಮುಕ್ಕಣ್ಣಲ್ಲ”[೭೯]

“ಊರಿಗೊಳ್ಳೆ ಪತಿವ್ರತೆ
ಅವ್ಳು ಊರ ಮುಂದೆ
ನೀರೊತ್ಕೊಂಡು ನಿಂತವ್ಳೆ”

“ಹೆತ್ತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು
ತಾನು ಬರಿ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗತ್ತೈತೆ”

“ಜುಟ್ಟುಂಟು ಪೂಜಾರಿಯಲ್ಲ
ಬಾಲವುಂಟು ಆಂಜನೇಯನಲ್ಲ
ನೀರುಂಟು ಬಾವಿಯಲ್ಲ”.

– (ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ)

“ಹಿಡಿದರೆ ಹಿಡಿತುಂಬ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನಿತುಂಬ,
ಅಂಗೈ ಅಗಲದ ಗದ್ದೆ
ಗದ್ದೆಗೆ ನೀರು, ನೀರಿಗೆ ಬೇರು,
ಬೇರಿಗೆ ಬೆಂಕಿ” – (ದೀಪ)

ಈ ಒಂದೊಂದು ಒಗಟುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾಮಯತೆ, ನಿಗೂಢತೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಇವು ಕೇವಲ ರಹಸ್ಯಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿರದೆ ರಸಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳು ಆಗಿವೆ. ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದ ಒಗಟುಗಳು –

"ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹಿಸುಕು
ಮುಂದಿನಿಂದ ನೆಕ್ಕು" – (ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು)
"ಗಿಡ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿವೆ" – (ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು)
"ಕುಬಸಾ ಕಳ ಚೊಲ್ಯಾಗ ನಡಿ" – (ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು)

ಮತ್ತು ಕೆಲ ಒಗಟುಗಳು ಕೃಷಿಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

"ಮೂರು ಹಾದಿಗಿ ಮೂರು ಕಾಲಿಟ್ಟು
ತುಂಬಿದ ಕೊಡದ ಮ್ಯಾಲ ಕೈಯಿಟ್ಟು,
ಹಾದಿಗಿ ಹೋಗಾಕಿ ಮ್ಯಾಲ ನೆದರಿಟ್ಟ"
– (ಕೂರಗಿ ತಾಳ, ಮಂಡಿ, ಎತ್ತು)

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಸೂಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಹಗಲು ಬೇಕು, ಇರಳು ಬೇಕು ಬೆಳಕನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಹ ಒಗಟುಗಳು –

"ಅಂಗಳ್ದಾಗ ಒಂದು ಗಿಡಾ ಅದಾ
ತಿಂಗಳಗೊಂದ ಸಾರಿ ಹಣ್ಣ ಬಿಡ್ತಾದ"
– (ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರ)
"ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಬಾವಿ ನೋಡ, ಬಾವಿಯೊಳಗಿನ ನೀರ ನೋಡ
ನೀರೋಳಗಿನ ಬಳ್ಳಿ ನೋಡ, ಬಳ್ಳಿಗೊಂದ ಹೂ ನೋಡ"[೮೦]
– (ಚಿಮಣಿ (ದೀಪ))

ಒಗಟುಗಳು ಗೂಢೋಕ್ತಿ, ದ್ವಂದ್ವತೆ, ರೂಪಕತೆ, ಹಾಸ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಬಗೆಯ ಭಾಷಿಯ ಆಟಗಳು ಉದಾ :-

"ಕೆರ್ಯಾಗ ಏಳೆಮ್ಮೆ, ಏರ್ಯಾಗ ಹತ್ತೆಮ್ಮೆ,
ಮನ್ಯಾಗ ಹಿಂಡೆಮ್ಮೆ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟೆಮ್ಮೆ"

ಈ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಏಳೆಮ್ಮೆ, ಹತ್ತೆಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂಡಿಮ್ಮೆಗಳು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳಾಗಿಯೂ ಕ್ರಿಯಾಸೂಚಕಗಳಾಗಿಯೂ ಕೇಳುಗರಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಯುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಎಮ್ಮೆ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು, ಏರಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಡುತ್ತದೆ, ಎನ್ನುವ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಒಗಟುಗಳ ಭಾಷೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದದ್ದು, ಅದು ಗದ್ಯ – ಪದ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಉಂಟು.

ಇಲ್ಲಿ ಗದ್ಯವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗದ್ಯವಲ್ಲ; ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಗದ್ಯ, ಅದಕ್ಕೆ ಅದರದ್ದೇ ಆದ ಲಯ, ವೈವಿಧ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

೩ ೪ ೩ ೪
ಉದಾ:- "ಗಿಡ್ಡ । ಹುಡಗಾ । ಅಡ್ಡ । ಬಿದ್ದಾನ". (ಹೊಸ್ತಿಲು)
೪ ೩
ತೂಕದ । ಗುಂಡು
೪ ೩
ತುಬಾಕಿ । ಗುಂಡು
೪ ೪
ನೀರಿಗೆ । ಹಾರಿದರ
೪ ೩
ಮುಳುಗದ । ಗುಂಡು"[೮೧] – (ಬೆಣ್ಣೆ)

ಒಗಟುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಹುಟ್ಟು (ಜನನ) ಸಹ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಉದಾ:- ಮರದೊಳಗೆ ಮರ ಹುಟ್ಟಿ
ಮರಚಕ್ರ ಕಾಯಾಗಿ
ತಿನ್ನಬಾರದ ಹಣ್ಣು ಬಲು ರುಚಿ
– (ಮನುಷ್ಯನ ಹಟ್ಟು, ಮರು)

ಕೆಲವೊಂದು ಒಗಟುಗಳ ಉತ್ತರ ಸಿಗುವವರೆಗೆ ನಾವು ಪಡುವ ಚಡಪಡಿಕೆ ಬಲು. ಉತ್ತರ ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ನಮ್ಮನ್ನೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಒಗಟಿನ ಉತ್ತರ ಇದೆನಾ? ಎಂದು.

ಹಣ್ಣು – ಹಂಪಲಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತಹ ಒಗಟುಗಳು –

ಉದಾ : 'ಮೇಲೆ ಹಸಿರು, ಒಳಗೆ ಬಿಳಿ ಕೋಟೆ
ಅದರೊಳಗ ಬಿಳಿ ಮಿಸೆಯ
ಕಪ್ಪು ಜನರ ವಾಸ' – (ಪರಂಗಿ ಹಣ್ಣು)

'ಗಿಡ ಗಿಡಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬುಡಬುಡಕೆಯರು' – (ನೆಲಗಡಲೆ)

'ಅಪ್ಪ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಅವ್ವ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ
ಮಗ ವ್ಯಾಪರಕ್ಕೆ ಮಗಳು ಮದುವೆಗೆ' – (ಅಡಿಕೆ ಮರ)

'ಚಿನ್ನದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಲಿಂಗ'
ಅಥವಾ

'ಅಪ್ಪ ಮುಳ್ಳ ಮಗಳು ತಂತ್ರಿ
ಮಗಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಒಳಗೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ' – (ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು)

ಈ ಹಣ್ಣಿನ ಮೇಲ್ಪದರು ತುಂಬಾ ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದು ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮಗಳು ತಂತ್ರಿ ಎಂದರೆ ಈ ಹಣ್ಣು ಸೀಳಿದಾಗ ಒಳಗಡೆ ಅತ್ಯಂತ ಜಿಗುಟು ಇರುವುದರಿಂದ, ಜಿಗುಟುತನದೊಳಗೆ ಇರುವುದೇ ರುಚಿಕರವಾದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು.

ಕೆಲವೊಂದು ಒಗಟುಗಳು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಒಗಟಿನ ರೂಪದ ಹಾಡು ಕೇಳಬೇಕನ್ನುವ ತವಕ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತವಾದ ಒಗಟು ಇಂತಿದೆ –

'ಮಾತಾಡು ಮಾತಾಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಸಂಪಿಗೆ ಶಾವಂತಿಗೆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೇದಿಗೆ
ಒಬ್ಬನ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ ಒಬ್ಬನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ
ಒಬ್ಬನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಒಳಗ್ಹೋದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಯಾವೋನ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ ಯಾವೋನ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ
ಯಾವೋನ ಕರಕೊಂಡು ಒಳಗ್ಹೋದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಹಸುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ ಕರುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ
ಹಾಲನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಒಳಗ್ಹೋದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಒಬ್ಬನ್ನ ಕೂರ್ಸಿದ್ದೆ ಒಬ್ಬನ್ನ ನಿಲ್ಸಿದ್ದೆ
ಒಬ್ಬನ್ನ ಹಿಡಕೊಂಡು ಜಗ್ಗುತಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಯಾವನ್ನ ಕೂರ್ಸಿದ್ದೆ ಯಾವನ್ನ ನಿಲ್ಸಿದ್ದೆ
ಯಾವನ್ನ ಹಿಡಿಕೊಂಡು ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಗಡಗೀಯ ಕೂರ್ಸಿದ್ದೆ ಕಡಗೋಲು ನಿಲ್ಸಿದ್ದೆ
ಹಗ್ಗಾವ ಹಿಡಕ್ಕೊಂಡು ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಒಬ್ಬಾನ ಹಾಸಿದ್ದೆ ಒಬ್ಬಾನ ಹೊದ್ದಿದ್ದೆ
ಒಬ್ಬಾನ ಎಳಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಯಾವೋನ ಹಾಸಿದ್ದೆ ಯಾವೋನ ಹೊದ್ದಿದ್ದೆ
ಯಾವೋನ ಎಳಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿದ್ದೆ ಕಂಬ್ಳೀಯ ಹೊದ್ದಿದ್ದೆ
ತಲೆದಿಂಬು ಎಳಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಒಬ್ಬನ್ಗೆ ಕಾಲ್ ಕೊಟ್ಟೆ ಒಬ್ಬನ್ಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟೆ
ಒಬ್ಬನ್ಗೆ ಸೀರೆಯ ಬಿಚೆಕೊಟ್ಟೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
　　ಯಾವೋನ್ಗೆ ಕಾಲ್ ಕೊಟ್ಟೆ ಯಾವೋನ್ಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟೆ
　　ಯಾವೋನ್ಗೆ ಸೀರೆಯ ಬಿಚುಕೊಟ್ಟೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಕಂಚಗಾರಗೆ ಕಾಲ್ ಕೊಟ್ಟೆ ಬಳೆಗಾರನಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟೆ
ಮಡಿವಾಳ್ಗೆ ಸೀರೆಯನ್ನೆ ಬಿಚುಕೊಟ್ಟೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ'[೮೨]

ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ-ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಒಗಟುಗಳು ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಉಂಟು. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ರೈತನಿಗೆ ಇವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಪ್ರಾಣಿ - ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಹಜ ಗುಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಗಟುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ಇಂತಿವೆ -

'ಎಲಿ ಇಲ್ದೆ ತುಟಿ ಕೆಂಪಗ
ಮಳ ಇಲ್ದೆ ಹೊಲಾ ಹಚ್ಚಗ' - (ಗಿಳಿ)

'ಯಾರು ಹತ್ತಲಾರದ ಮರಕ್ಕೆ
ಕರಿಯಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿ ಹತ್ತುತ್ತಾನೆ' - (ಇರುವೆ)

'ನೀರಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಗಿಲಿಗಿಲಿ
ನೀರ ಹೊರಗಿದ್ದರ ವಿಲಿವಿಲಿ' - (ಮೀನು)

'ಒಂದು ಬಿದಿರು ಒಡೆದು
ಒಂಬೈನೂರು ಮನೆ
ಕಟ್ಟಿ ಕೊಮ್ಮರ ಶಿಟ್ಟಿ ಕೊನೆ
ಮೇಲೆ ಕೂತವನೆ' - (ಜೇನು ಹುಳ)

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂದವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಸುವಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಹೂಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆಯೆಂದರು ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಹೂಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಗಟುಗಳು ಇಲ್ಲವೆ-

'ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಬೆಳೀತು
ಶೆಟ್ಟಿ ಕಾಣ್ತು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಯ್ತು' - (ತಾವರೆ ಹೂ)

'ಮುಂಗಾರು ಗುಡುಗಿನ ಹೂ
ಅಂಗಡಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದೆ?' - (ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ)

'ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಅರಳುವ ಹಕ್ಕಿ
ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಮಲಗುವ ಹಕ್ಕಿ' – (ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹೂ)

'ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಗಿಡ ನೋಡು,
ಗಿಡ ತುಂಬ ಜಡೆ ನೋಡು
ಜೆಡೆ ಬಿಚ್ಚಿ ವಾಸನೆ ನೋಡು
ಹಾಗಾದರೆ ನಾನ್ಯಾರು?' – (ಕೇದಿಗೆ ಹೂ)

'ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಯೂ
ಹೆಸರಾದೆ ಜಗದಿ' – (ಕಮಲದ ಹೂ)

ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ಕಸ ಮುಸರಿ ಸ್ವಚ್ಚಗೊಳಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಜನಪದ ಗರತಿಗೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜನಪದರ ಅಡುಗೆಯ ರುಚಿ ಸವಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗುರುತು. ಅದರ ಸವಿ ಅಡಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದ ಒಗಟುಗಳು –

'ಮೂರು ಜನ ಮುಂಡೇರು ಮುಸುಕಿನ
ಜಾಣೇರು, ಬಿಸಿಲು ಬರದ ಹೊರತು
ಮುಸುಕು ತೆರೆಯೋದಿಲ್ಲ' – (ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ)

'ಕೊಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುತ್ತದೆ
ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತದೆ' – (ಭತ್ತ)

'ಗಿಡ್ಡಗೆ ಗುದ್ದಿದರೆ
ಮನೆಯಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು' – (ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ)

'ಒಂದು ಕಂಬ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಕಿವಿಗಳು' – (ಲವಂಗ)

'ಊರ ಸುತ್ತ ಕೊಯ್ದರೂ
ಒಂದು ಪಡಿ ಹೂವಾಗಲಾರವು' – (ರಾಗಿ)

'ಅಕ್ಕಾ ಅಕ್ಕಾ ಏರಿ ನೋಡು
ಏರಿ ತುಂಬ ಗಾರೆ ನೋಡು
ಗಾರೆ ತುಂಬ ಗಿಡ ನೋಡು
ಗಿಡದ ತುಂಬ ಕಾಯಿ ನೋಡು' – (ಏಲಕ್ಕಿ)

'ಕರಿ ಎತ್ತು ಬಿಳಿ ಎತ್ತು ನೀರ್ಗೆ ಹೋಯ್ತು
ಕರಿ ಎತ್ತು ಅಲ್ಲೇ ಹೋಯ್ತು
ಬಿಳಿ ಎತ್ತು ಮನೆಗೆ ಬಂತು' – (ಉದ್ದಿನ ಬೆಳೆ)

'ಒಂದೂರಿಗ್ಹೋಯ್ತು ಆ ಊರಿನವರು
ಊಟಕ್ಕೆ ಕರಿತಾರೆ ಅವರೆ ಎಲೆ ಎತ್ತಾಕ್ಬಿಟ್ಟಿ
ಊಟ ಮಾಡು ಅಂತಾರೆ' – (ಕರಿಬೇವು)

'ಅಡ್ಡ ಕೊಯ್ದರೆ ಚಕ್ರವಲ್ಲ
ಉದ್ದ ಕೊಯ್ದರೆ ಶಂಕವಲ್ಲ
ಮೂಸಿದರೆ ವಾಸನೆ ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು'[೮೩] – (ಈರುಳ್ಳಿ)

ಕಾಯಿ–ಪಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತವಾದ ಒಗಟುಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ –

'ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು
ಮಣ್ಣಾಗ ಕುಂತಾಳ' – (ಗಜರಿ, ಗೆಣಸು)

'ಹಗ್ಗ ಹಾಸಿದೆ ಕೋಣ ಮಲಗಿದೆ' – (ಬಳ್ಳಿ ಕುಂಬಳಕಾಯಿ)

'ಬಾಲವುಂಟು ಆಂಜನೇಯನಲ್ಲ
ಕಿರಿಟವುಂಟು ಅರ್ಜುನನಲ್ಲ
ಹಾಗಾದ್ರೆ ನಾನ್ಯಾರು ಹೇಳು?' – (ಹೀರೆಕಾಯಿ)

'ಕಚ್ಚಿದರೆ ಕಚ್ಚುವುದು
ಕಚ್ಚಲ್ಲ, ಹಾವು ಅಲ್ಲ ಚೇಳು ಅಲ್ಲ' – (ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ)

'ಬಿಳಿ ಎತ್ತಿಗೆ ಹಸಿರು ಬಾಲ' – (ಮೂಲಂಗಿ)

'ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಮಂಡಲದ ಹಾವು ಮಲಗೈತಿ' –(ಪಡವಲ ಕಾಯಿ)

'ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ಭಾರಿ ಗೋಲಿಗಳು' – (ಬೆಂಡಿಕಾಯಿ)

'ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೂ ಮೂಡಿಯುತ್ತಾಳೆ,
ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟಿ ಕುಣಿತಾಳೆ' –(ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಗಿಡ)

ಇನ್ನಿತರ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಒಗಟುಗಳು ಇಂತಿವೆ –

'ಆಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ
ಹರಿದಿಹುದು ಒಂದೇ ಸಾರಿಗೆ
ಅದುವೇ ಜಲಗಂಭದ ರೀತಿ' – (ಮಳೆ)

'ಬಿಟ್ಟರೆ ಹರಿಯುತ್ತೆ
ರುಚಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ
ಹಿಡಿದಿಟ್ಟರೆ ಬಲು ಭಾರ
ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಆಧಾರ' – (ನೀರು)

'ಬಾಳಣ್ಣನಿಗೆ ನೂರೊಂದು ಮಕ್ಕಳು' – (ಬಾಳೆ ಗಿಡ)

'ಹಸಿರು ಕೋಟೆ ಒಳಗೆ ಕೆಂಪಾನೆ ಹೆಣ್ಣು
ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಕಪ್ಪು ಮಕ್ಕಳು' – (ಕಲ್ಲಂಗಡಿ)

'ಸಾಯೋವರೆಗೂ ಹೂವಿಲ್ಲ
ಹಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಬಿಡ್ತದ' – (ಅತ್ತಿ ಹಣ್ಣ)

'ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆಯುಂಟು ತಪಸ್ವಿಯಲ್ಲ
ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲುಂಟು ಹಸುವಲ್ಲ
ಎಲೆಯ ಅಡಿಕೆಯುಂಟು ವೀಳಯವಲ್ಲ' – (ಆಲದ ಮರ)

'ಕಪ್ಪೆ ಮಟ್ಟದ ಕೈಲಾಸದ ನೀರು' – (ಎಳೆ ನೀರು)

'ಒಳ್ಳೆ ಕೋಳ ಮುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಕ್ಕಿದೆ' – (ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು)

'ಹರಯದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು
ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು
ಮುಪ್ಪಾದ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪು' – (ನೆರಳೆ ಹಣ್ಣು)
'ಒಂದು ಮರ ಹನ್ನೆರಡು ಕಾಯಿ
ಮುನ್ನೂರ ಮೇಲೆ ಅರವತ್ತು ಎಲೆಗಳು' – (ವರ್ಷ, ತಿಂಗಳು, ದಿನಗಳು)

'ನೀರಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ,
ನೀರಲ್ಲೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ
ನೀರಲ್ಲೇ ಸಾಯುತ್ತದೆ' – (ನೀರು ಗುಳ್ಳೆ)

'ಮುಡಿಸಿದರೆ ಮೊಗ್ಗು
ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಹೂವು
ಪರಿಮಳವಿಲ್ಲ ವಾಸನೆ ಇಲ್ಲ'[೮೪] – (ಕೊಡೆ (ಛತ್ರಿ)

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಗಟುಗಳು ಜನಪದರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಓದು – ಬರಹವಿಲ್ಲದ ಇವರು ಎಂಥಾ ಒಗಟುಗಳಾದರೂ ಬಿಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರು.

ಒಡುಪುಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗರತಿಯರು ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಪು ಹಾಕಿ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆಳವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನಪದರು ಒಡಪು ಹಾಕಿ ಹೆಸರು ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ರಸಿಕತನವನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಣದ ಒಳಗೆ ರಾಶಿ ಮಾಡಲು ಮೊದಲಿಗೆ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಹೋಗುವಾಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು, ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಒಡಪು ಹಾಕಿ ಹೇಳಿಯೇ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ತಾವೆಷ್ಟು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿದರೂ ಅದರರಿವು ತಮಗಾಗಬಾರದೆಂದು ಇಂತಹ ಮನರಂಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಡಪುಗಳು ಶುಭ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಕೇತವಾಗಿಯೂ, ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೇತುವೆಯಾಗಿರುವುದರೊಂದಿಗೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ ಜನಪದರ ನೆಚ್ಚಿನ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಮನವನ್ನು ಸಾಮಿಪ್ಯಕ್ಕೆ ತರುವ ಸಾಧನ ಎನಿಸಿದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಒಡಪುಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. "ದಾಂಪತ್ಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಜೀವನ ಸುಂದರವಾಗಿ ಅರಳಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಒಡಪುಗಳು ನಿದರ್ಶನವೆನಿಸಿವೆ.[೮೫] ಇಂತಹ ಒಡಪುಗಳು ಗರತಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿವೆ. ಎಷ್ಟು ಸಲ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೂ ಇವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಪತಿದೇವರ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೆರೆದ ಮುತ್ತೈದೆಯರೆದುರಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿ ನುಡಿದರು ಮನದ ದಾಹ ತೀರುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಡಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರ್ಗ, ಸುಗುಣ ಸುವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಲೆಯಿದೆ. ರೂಪಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಪತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಡುಬಡತನವಿದ್ದರೂ ಆಕೆ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಬಡವರ ಮನೆಯೆಂದು ಅಳುತ್ತಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯದೇ ಕುಳಿತವಳಲ್ಲ

ಇರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುಖ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

'ರಾಯರು ಕುಡಿಯ್ಯೋದು ಬರಗಾಲದ ಗಂಜಿ
ನಾ ಹೆಸರ ಹೇಳಾದು ಮೂರ ಸಂಜಿ ...'

ಎನ್ನುವ ಒಡಪು ಪತಿಯ ಮನೆಯ ಚಿತ್ರಣನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಯರ ಪಾಲಿಗಿರುವುದು ಬರಗಾಲದ ಗಂಜಿಯಾದರೆ ಮುಂದೆ ತನಗಿರುವುದ ಕೇವಲ ನೀರು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅವಳಿಗಿದೆ.

'ಬಳ್ಳಿಗಿ ಕಾಯಿ ಭಾರಲ್ಲ
ಹೆತ್ತವರಿಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಭಾರಲ್ಲ
ನಮ್ಮವ್ರಿಗಿ ನಾ ಭಾರಲ್ಲ'

ಎಂದು ಗರತಿ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮದ ಹೊಳೆಯೇ ಹರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮೇಲಿನ ಒಡಪಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಪಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಡನೆದುರಿಗೆ ಇವಳಿಗೆ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲಿನ ದೇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ –

'ವಂದಿಸಿದರ ವರಾ ಕೊಡವ್ರು
ನಮ್ಮವರಿಂದ ನಾ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕಂಡೆ'.[೮೭]

ಪತಿಯೇ 'ದೈವ' ಎನ್ನುವ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಕೇತ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧ, ಪಾವಿತ್ರ್ಯ, ಶೀಲ ಜೀವನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದವಳನ್ನೇ 'ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

'ನಮ್ಮವ್ರ ತೇಜ ಇರ್ತಾದ ಕುಂಕುಮದಾಗ
ಕುಂಕುಮ ಇರ್ತಾದ ನನ್ನ ಹಣ್ಯಾಗ ......'

ಗಂಡನ ತೇಜ ಹೊಳಹು, ಸೌಂದರ್ಯವೆಲ್ಲ ಕುಂಕುಮದಲ್ಲಿ ರೂಪ ತಾಳಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿ ನಿಂತಿದೆ. ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪತಿಯ ಸಂಕೇತವಾದ ಇದನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಇರಲೆಂದು ದಿನಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಳು. ಕುಂಕುಮ ಮತ್ತು ಹಣೆಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದಷ್ಟೇ ಸತಿ–ಪತಿಯರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಎನ್ನುವ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಪತಿಯ ಮೇಲಿನ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಒಲುಮೆಯನ್ನು ಅವಳು ಕುಂಕುಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮೇಲಿನ ಒಡಪನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಎಂತಹದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು

ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವೈಚಾರಿಕತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕುಂಕುಮ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಬಂದ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಸಾವಿನ ನಂತರವೂ ಕುಂಕುಮವನ್ನಿಡುವ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ಒಡಪನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಎಂಥದು ಎಂಬುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರ ಗಂಡನ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನ ಬತ್ತದ ಹೊಳೆಯಂತೆ, ಈ ಅಭಿಮಾನ ಧನ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹದವರಿತು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ತನ್ನ ಸರಿ ಜೋಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗರತಿ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮಾನ ಪಟ್ಟಿರುವುದೊಂದು ಒಡಪು ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ –

‘ಅಕ್ಕಿ ಅಗಳನ್ಹಾಂಗ ಯಾಲಕ್ಕಿ ಗೊನಿಹಾಂಗ
ಅತ್ತಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಳ ಹೊಟ್ಟಿಲಿ
ಹುಟ್ಯಾರ ಮುತ್ತಿನಂಥವರು......’[೮೭]

ಎಂದು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ನೆರೆದ ಜನರೆದುರಿಗೆ ಗಂಡನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಅತ್ತಿಯ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವಳು. ‘ಹೂವಿನೊಂದಿಗೆ ದಾರ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಏರಿದ ಹಾಗೆ’, ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆ ಜಗಳ, ಮನಸ್ಥಾಪಗಳಿದ್ದರೂ ಗಂಡನ ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಗಂಡನಿಗೆ ವಿಧ-ವಿಧ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಉಣಿಸಿದರೂ ‘ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಗೊಳ್ಳ’ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಗರತಿ ತಿಂಡಿ ಮೇಲೆಯೂ ಒಡಪು ಕಟ್ಟಿ ಹೆಸರು ಹೇಳದನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ –

‘ಕುರಿ ಹಸಿ ಹಾಲ, ಜ್ವಾಳದ ಬಾನ
ಹೊಲದಾಗಿಂದು ಬಂದು ಕೂಸರ‍್ಯಾಡಿ
ಉಣತಾರ ನಮ ರಾಯರು ....’.

ಗಂಡ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಲು ತಡ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವಳಿಗೆ ಬಲು ತಡಪಡಿಕೆ, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವಳು. ಪತಿಯ ಊಟದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವಳು. ವಿಧ-ವಿಧ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾನು ಊಟ ಮಾಡದೇ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಕೂತರು ಗಂಡ ಬೇರೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅವಸರವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಒಡಪಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳದ್ದಾಳೆ –

‘ಗೋಧಿ ಬಕ್ಕರಿ ಬೆಳ್ಳಗ ಸಕ್ರಿ
ಊಟಕ್ಕೆ ಬರ‍್ರಿ ಅಂದ್ರ ತ್ವಾಟಕ್ಕೆ
ಹೋಗಬರ‍್ತಿನಂತಾರ ನನ ರಾಯ .....’[೮೮]

ಪತಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳತು ಹಟಮಾಡಿ ಏನನ್ನು ಬೇಡಿದರೂ ಗರತಿಗೆ ಹಿಗ್ಗೊ ಹಿಗ್ಗು. ತಾನು ವಿಧ-ವಿಧವಾದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿದರು ಬೇರೆ ಕೇಳ್ತಾರಂತ ಅವಳಗೆ ಕೋಪವಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ರಸಿಕತೆಯಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ –

"ಸಜ್ಜಿ ರೊಟ್ಟಿ ಹಾಕೀನಿ, ಬದನೆಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ ನೀಡಿನಿ
ಸಜ್ಜಾಗಿ ಉಣ್ರಿ ಅಂದ್ರ
ಮಜ್ಜಿಗೆ ಸಾರು ಬೇಕಂತ
ಹಟ ಮಾಡ್ತಾರ ನಮ್ಮವರು ....'
ತೆಳ್ಳಗಿನ ಚಜ್ಜಿರೊಟ್ಟಿ ಬೆಳ್ಳಾಗಿನ ಕೆನಿ ಮೊಸರು
ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ಕಾರ ಕೂಡಿಸಿಉಂಡು
ಹೊಳ್ಳಿ ಹೊಳ್ಳಿ ನೀರು ಕುಡಿತಾರ ನಮ್ಮವರು ...."[೮೯]

ಹೂವಿನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧವಿರುವಂತೆ ಗಂಡನಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಾಳನಲ್ಲಿ ಸುಃಖ ಸಂತೋಷ ನೆಮ್ಮದಿಯಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮುತ್ತೈದಿತನ ತನಗಿರುವುದರಿಂದ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಕರೆಯುವರು, ಗಂಡನನ್ನು ಕವಚವೆಂದು ತಿಳದುಕೊಂಡು ಗರತಿ ತಾನು ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೇ ದುಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣಗಳಂದ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

'ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಲದಾಗ ಸುಗಂಧ
ನಮ್ಮ ರಾಯ ....ಗೆ
ಹಚ್ಚುವೆನು ಶ್ರೀಗಂಧ'.

'ಹಾದ್ಯಾಗಿರೋದು ಹಾಲಕ್ಕಿ
ಬೀದರನಲ್ಲಿರೋದು ಬಿಳಿಯಕ್ಕಿ
ನಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೆ ....ಗೆ
ಮಾಡಿನಿ ಅವಲಕ್ಕಿ'

'ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳು ತೋಟಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ
ನಮ್ಮ ರಾಯರ ....ಗೆ ಹೆಚ್ಚುವ ಅರಿಷಿಣ'[೯೦]

ಒಕ್ಕಲುತನ ಪ್ರಧಾನವಾದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಒಡಪುಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಒಡಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆ, ಬೆಳೆ, ಹಸಿರು ಇವುಗಳದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ರೈತನಿಗೆ ಉಸಿರು.

ಮಳೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಭೂಮಿಗಿರುವಂತೆ, ಗಂಡನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಂಡತಿಗಿದೆ. ಮಳೆಯಿಂದ ಭೂಮಿ ಹಸುರಾಗುವಂತೆ, ಗಂಡನಿಂದ ಹೆಂಡತಿ ತಾಯ್ತನ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಳೆಯಿಂದ ಕೆಸರಾಗಿ, ಕೆಸರಿನಿಂದ ಹಸರಾಗಿ, ಹಸರಿಂದ ಬೆಳೆಯಾದ ಸರ್ವಸುಃಖ ಕೆನಿ ಮೊಸರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮೊಸರ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವಷ್ಟು ಪತಿಪ್ರೇಮ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ ಒಡಪಿನಲ್ಲಿ ಋತುಮಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾಳೆ –

'ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕೆ ಬಾಳ ಕೆಸರು
ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಲ ಆಗತೈತಿ ಹಸರು
ತಿಂದಂಗಾಗತೈತಿ ರೊಟ್ಟಿ ಕೆನಿ ಮೊಸರು
ಹೇಳಿದ್ರ ನಮ್ಮ ರಾಯರ ಹೆಸರು ......'.

ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮಾತೆಂದರೆ ಗರತಿಗೆ ವೇದವಾಕ್ಯ. ಗಂಡ ಏನೇ ಹೇಳದರೂ ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿಯೆಂದು ತಲೆದೂಗುವ ಗರತಿಯರು ಹೇಳುವ ಒಡಪಿದು –

"ನೀರಾವರಿಯಾಗಿನ ಮಾತಲ್ಲ
ಒಣಹುಲ್ಲಿನ ಬೆಂಕಿ ಅಲ್ಲ
ನಮ್ಮ ರಾಯ ......ರ ಮಾತಿನಾಗ ಕೊಂಚ ಕೊಂಕಿಲ್ಲ'.

ಒಬ್ಬೊಬ್ರು ಗರತಿಯರು ಗಂಡನ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಕೈ. 'ನಮ್ಮವ್ರು ನನಗಿಂತ ಬಾಳ ಕೆಂಪ' 'ನಮ್ಮವರು ಭಾಳ ಖರ್ಚಮಾಡ್ತಾರ' ಎಂದು –

'ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡ್ತಾರ
ಹಕ್ಕಿ ಹಿಂಡು ಹೊಡಿತಾರ
ರೊಕ್ಕ ಸಿಕ್ರ ಸಾಕು ಒಕ್ಕಣಕ್ಹಾಕ್ತಾರೆ
ಬಜಾರ ತಿರುಗ್ತಾರ ನನರಾಯ ....'

ಗರತಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆಗಳೆಂದರೆ ಬಲು ಹಿಗ್ಗು. ಕೆಲಸಾರಿ ಗರತಿ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ರಸಿಕತೆಯಿಂದ ಜಗಳವಾಡುವುದು ಒಡವೆಗಳಗಾಗಿ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡ ರಸಿಕತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸವನು 'ನಾನೆ ನಿನಗೆ ಬಂಗಾರ, ನಾನಿರಬೇಕಾದ್ರೆ, ನಿನಗ್ಯಾಕೆ ಬಂಗಾರ ಬೇಕಿದ್ರೆ ನಿನ ಹೆಸರ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕರೆಯುವೆನು 'ಬಂಗಾರಮ್ಮ, ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ಚಿನ್ನಮ್ಮ'ನೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗರತಿ ಪತಿಗೆ ನೀವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವ್ಯಾಪರ ಮಾಡಿದ್ರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಂಗಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿನೋದದಿಂದಲೇ ಕೇಳುವಳು, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ –

'ಹತ್ತಿ ವ್ಯಾಪರ ಮಾಡತಾರ
ಒತ್ತಿ ಸಾಲ ಕೊಡತಾರ
ಮುತ್ತಿನಂಥ ಹೆಂಡತಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲ
ಕಿಂಚಿತು ಬಂಗಾರ ಹಾಕವಲ್ಲ ನನರಾಯ .....'[೯೧]

ಗರತಿ ಒಡಪು ಹೇಳುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತ ಕೆರಿ, ಬಾವಿ, ಗಿಡ–ಮರ, ದವಸ–ಧ್ಯಾನ, ಕಾಯಿ–ಕಸರುಗಳೆನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಒಡಪು ರಚಿಸಿ ಗಂಡನಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ –

'ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ಕೊರತಿ
ರೇಶನದಂಗಡಿ ಸರತಿ
ಹಳ್ಳದ ನೀರಿನ ವರತಿ
ಸಿನಿಮಾ ಹಾಲೆಲ್ಲ ಭರತಿ
ಹೊಸ ಭಾವಿ ನೀರು, ರಸಗಾಯಿ ಪಲ್ಲೆ
ಮಾವಿನ ಕಾಯಿ ಚಟ್ನಿ ನೀಡೊಕ್ಕಿಂತ ಮೊದ್ಲು
ನೀರ ಕುಡಿತಾರ ನಮ ರಾಯ ....'[೯೨]

ಗರತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗಂಡನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆಯಂತಲ್ಲ ಗಂಡನಿಗೂ (ಗರತಿಯ) ತನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಸಹಾಯ, ಸಹಕಾರವೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ, ಅದಕ್ಕೆಂದು ಗರತಿ ಒಡಪಿನಲ್ಲಿ ನುಡಿದದ್ದು ಹೀಗೆ –

'ಎತ್ತು ಬಂಡಿಗೆ ಬೇಕು
ಎಮ್ಮಿ ಹಯನಕ್ಕೆಬೇಕು
ಹುತ್ತು ಹಾವಿಗೆಬೇಕು
ಬಿತ್ತು ಭೂಮಿಗೆಬೇಕು
ನಾಬೇಕು ನನರಾಯರಿಗೆ ......'.

ಜನಪದ ಮಹಿಳೆ ಮೋಹದಿಂದ ಹೇಳುವ ಒಡಪುಗಳು ಗಂಡನ ಸೋಮಾರಿತನವನ್ನು ನಯ ವಿನಯದಿಂದ ಈ ಒಡಪಿನಲ್ಲಿ ನುಡಿದದ್ದು –

'ಜೋಳ ತಗೊಂಡ ಬಾ ಅಂದ್ರೆ
ಜೋಳ ರಾಶ್ಯಾಗ ಅದಾವು ಅಂತಾನ
ಎಣ್ಣೆ ತಗೊಂಡು ಬಾ ಅಂದ್ರ
ಅಣ್ಣೆಗೇರ್ಯಾಗ ಆದಾ ಅಂತಾನ
ಬಾ ಕುಡಿ ಬಾ ಅಂದ್ರ ಓಡಿ ಬರ್ತಾರ ನನ್ನವರು'

ಒಡಪುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಚಟಗಳನ್ನು ಗರತಿ ಸರೆ ಹಿಡಿದುದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಸ್ಪಾಟ ಆಟ, ಬೀಡಿ ಸೇದುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳು, ಗಂಡ ಇಸ್ಪಿಟಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ್ರು ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಡಪು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆಂದರೆ ಅವಳ ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು –

"ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡ್ಲಾಕ ಹೋಗ್ತೇನಿ ಅಂತ
ಬಕ್ಕಣದಾಗ ರೊಕ್ಕ ತುಂಬಿಕೊಂಡು
ಎಕ್ಕರಾಣಿ ಇಸ್ಪೆಟಾಡಿ ಬರ್ತಾರ
ನಮ ರಾಯರು ......'

ಗಂಡ ಇಸ್ಪಿಟ ಆಟದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕುರಿತು –

'ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡತಾರು
ಹಕ್ಕಿ ಹೊಡಿಯಾಕ ಅಳತಾರು
ಇಸ್ಪಿಟಾಟದಲ್ಲ ಸೋತ ಬಂದು
ಬಿಕ್ಕಿ ಬೇಡಾಕ ಹತ್ಯಾರ ನನ ರಾಯ ....'

ಗರತಿ ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಗಂಡನಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಆದರೆ ಗಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು, ಮದುವೆಯಾಗವುದು ಸಹಿಸಲಾರಳು ತಿನ್ನುವ ತುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹಂಚಬಹುದು, ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಸವತಿಯ ಅಥವಾ ಬೇರೊಬ್ಬಳ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ಕೆದರಿ ಕೆಂಡವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಗರತಿ ರಸಿಕತನದಿಂದ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಆತ ಬೇರೆಯವಳೆನ್ನೇ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವುದನ್ನು ಗರತಿ ಕೆಳಗಿನ ಒಡಪಿನಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ –

'ಅಕ್ಕಿ ಬಾಳ ಸಣ್ಣ
ಅನ್ನಾ ಭಾಳ ಉದರ
ಊಟ ಮಾಡ ಬಾ ಅನಾನಾ
ಊಟ ನಿನ ಸಂವತಿ ಗೂಡ ಅಂತ
ಪಗಡಿ ಆಡ್ತಾನ ....'

ಬೇರೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಪ್ಪೆಂದು ಗರತಿ ಒಡಪಿನ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ –

'ಹಾಲಿಗಿ ಹಾಕಾದು ಹೆಪ್ಪ
ಕಣ್ಣಿಗಿ ಹಚ್ಚೋದು ಕಪ್ಪ
ಮತ್ತೊಬ್ಬಾಕಿ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಾದು ಭಾಳ ತಪ್ಪ .....'

ತನಗಿರುವ ಸೊತ್ತು ತನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರದಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಕೊರಗು ಈಕೆಯದು. ಗಂಡ ತನಗಿಂತ ತಾನೂ ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ-ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಗರತಿಯ ಮನ ನುಡಿದದ್ದು ಈ ಒಡಪಿನ ಮೂಲಕ –

"ಆರು ಸೇರು ಮಸೂರಿ ಅಕ್ಕಿ
ಮೂರು ಸೇರು ಕಜೂರಿ ಪದರಾಗ ಕಟ್ಕೊಂಡು
ಪಾತರಗಿತ್ತಿ ಮನಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾರ ನನ್ನವರು.....'

ಹೇಗಾದ್ರು ಮಾಡಿ ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನದಾಗಬೇಕೆಂದು ಗರತಿ ಗಂಡ ಬರುವುಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತರತರಹದ ಅಡಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರೂ –

'ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ ಕೊರೆತ
ಬದ್ನಿಕಾಯಿ ಭರತ
ಹಳ್ಯಾಕೆಂತ ನನ್ನ ಮರೆತ
ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಕಿ ಹತ್ರ ಹೋಗಿ ಬೆರೆತ್ರು ನಮ್ಮವರು .....'

ಒಡಪುಗಳು ಕೇವಲ ಗರತಿಯರಿಗಷ್ಟೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ, ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐರಾಣಿ ಕೊಡ ಹೊರುವುದು ಜೋಡಿ(ದಂಪತಿ)ಗಳಿಂದ ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಹೇಳುವ ಹಾಸ್ಯಭರಿತ ಕೃಷಿಯಾಧಾತರಿವಾದ ಒಡಪು ಇಲ್ಲದೆ –

'ಬೇಯಿನ ಗಿಡ್ಡಾಗ ಕುಂತ ಬೇತಲ ತಕ್ಕೋತಾಳ
ಅಡ್ಡಣಿಗಿ ಮ್ಯಾಗ ಕುಂತ
ಗೊಡ್ಡೆಮ್ಮಿ ಹಿಂಡತಾಳ ......'

ಗಂಡ ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ರಸಿಕತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಗರತಿ ಕೆಳಗಿನ ಒಡಪಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ –

'ಮಸೂರಿ ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ
ಮಾಡಿದ್ರ ಚಿತ್ರಾನ್ನ,
ಹಿಗ್ಗಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಉಂಡು
ಬಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡ್ತಾರ ನಮ್ಮವರು....'

ಇಷ್ಟೊಂದು ಸೊಗಸಾಗಿ ಒಡಪುಗಳು ಜನಪದರನ್ನು ರಂಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಒಡಪುಗಳೆಂದರೆ ರಸಿಕತನವೆನ್ನುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಡಪುಗಳು ಸುವಾಸನೆ ಬೀರಿವೆ. ಕೃಷಿಕರ ದಾಂಪತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ವಿವರಗಳಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿಕರದು ಸರಸ-ವಿರಸಗಳೆರಡರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಬದುಕು ಎಂಬುದು ಅವರಿಂದಲೇ ರಚನೆಗೊಂಡ ಒಡಪುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

‘ಕಟಕ ರೊಟ್ಟಿ ಕಾರದ ಚಟ್ನಿ ಕಟಗೊಂಡ
ಹೋಗಂದರ ಸೆಟಗೊಂಡ ಹೋಗತಾರ....’
‘ಅವರಿಕಾಳ ಗುಗ್ಗರಿ
ಅರದ ಕಾರ
ಕಟ್ಟಿಕೊಡತೇನಂದ್ರ
ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡತಾರ....’
‘ಹೆಗಲಮ್ಯಾಲ ಹುಳ್ಳ ಬಳ್ಳ
ನನ್ನ ಹೇಣ್ತಿ ಮೆತ್ತನ್ನ ಮಳ್ಳ....’
‘ಹಚ್ಚನ್ನ ಹೊಲದಾಗ ಇಡೂದ ಬೆಚ್ಚ
ನನ್ನ ಹೇಣ್ತಿಗೆ ನಂದ ಹುಚ್ಚ....’
‘ಮ್ಯಾಟ ಹತ್ತೇನಿ ತೂರಾಕ
ನನ್ನ ಹೆಣ್ತಿ ಬಂದಾಳ ಕರ್ಯಾಕ’
‘ತೆಲೆಮ್ಯಾಲ ಹುಲ್ಲಹೊರಿ
ನಮ್ಮಾಕಿ ಕೂಡ ಬಾಳೆ ಬಾಳ ಚಿರಿ....’
‘ಎತ್ತಿನ ಕೊಳ್ಳಾಗ ಗಳ್ಗಾ ಗಂಟೆ
ನನ್ನ ಹೆಣ್ತಿ ಬಾಳ ಗುಲ್ಲಾಗಂಟೆ’
‘ಹೋರಿ ಕೊಳ್ಳಾಗ ಹುರಿಗೆಜ್ಜೆ
ನಮ್ಮ ಪೋರಿ ಕಾಲಾಗ ಸರಗೆಜ್ಜೆ....’

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಡಸಿನ ಹುಸಿ ಮುನಿಸನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ, ಸಂಗತಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ, ಅವರ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳುವ, ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಗೆ ರೇಗಿಸುವ, ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನಿಗೆ ರೇಗಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಒಡುಪಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಒಡುಪಿನಲ್ಲಿ ಒಡ ಮೂಡಿದ ರೈತಾಪಿ ದಂಪತಿಗಳ ದಾಂಪತ್ಯ ಸರಸ-ವಿರಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಒಡುಪುಗಳು ಬಳಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಹಾಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನೈಜ ಬದುಕಿನ ಅಂಶಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಗಾದೆಗಳು

ದುಡಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಜನಪದರು ಗಾದೆಗಳಿಂದ ಮಾತಿನ ಮಹತ್ವ, ಅರ್ಥ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲ್ಲೆ 'ಮಾತು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ, ಊಟ ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

'ಒಗಟು ಕವಿತೆಯ ಬೀಜವಾಗಿದ್ದರೆ, ಗಾದೆ ಕಥೆಯ ಅಗಿಯಾಗಿದೆ', ಒಂದೊಂದು ಒಗಟಿನಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಕವಿತೆ ರಚಿಸಬಹುದಾದಂತೆ ಒಂದೊಂದು ಗಾದೆಯಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೆಣೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಗಿಡವಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ, ಗಾದೆ ಹೇಳದ ವಿಷಯ ವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲ'. ವೇದಗಳಂತೆ ಗಾದೆಗಳು ಸಹ ಧೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳುವಂಥವೂಗಳಾಗಿವೆ. ಪಂಪಾದಿ ಕವಿಗಳು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಉದಾ: 'ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಗೆಲುವಿನಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು, ಆ ಉಬ್ಬಿನ ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನ ಆ ಇರವನ್ನು ಎತ್ತಿದ ಕೋಲನ್ನು ಕಾಣದೆ ಹಾಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಹೇಳದ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಇಲ್ಲದೆ –

'ಜೂದಿನ ಗೆಲ್ಲದೊಳಾದಿ
ಮೇದಿನಿಯಂ ಕಂಡು ಕಜ್ಜಮಂ ಕಾಣದ ದು
ಜ್ಯೋದನನ ದೇನದೇಂ ಮರು
ಳಾವನೊ, ಬಹಿಗಂಡನಿಲ್ಲ ಪಾಲನೆ ಕಂಡಂ'[೬೩]

ಇಡಿಯ ಪದ್ಯ ದೇಸಿಯ ಬೆಡಗನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ ದೇಸಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು, ಭಾವದ ದೇಸಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಾಸ್ಯವಾಡಿದಾಗಲೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆ ದೇಸಿಯ ಕಳೆಯಿಂದ ನಳನಳಸುತ್ತದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶರಣರ ವಚನಗಳು, ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಜೀವಂತ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥಹ ದೇಸಿಯತೆಯನ್ನೇ ಜನಪದರು 'ಆಡುನುಡಿ' ಎಂದರು. ಗಾದೆಯನ್ನುವುದು ಜಾಣ್ಣುಡಿ, ನಾಣ್ಣುಡಿ ಆಗಿರುವಂತೆ ಜಾಣ ನುಡಿಯೂ, ನಾಡ ನುಡಿಯೂ ಆಗಿದೆ. "ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಿಯು ಹಳೆಯದಾದಂತೆ ಅದರ ಗುಣಮಟ್ಟವೂ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿರುವಂತೆ, ಗಾದೆ ಹಳೆಯದಾದಂತೆ ಅದರ ಗುಣಮಟ್ಟವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. 'ಹುಣಸೆ ಮರ ಮುಪ್ಪಾದಾರೇನು ಹುಣಸೆ ಹಣ್ಣಿನ ಹುಳ ಕಡಮೆನೇ'.

ಗಾದೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಗಾದೆಯಂತೆ ಮೆತ್ತಗೆನಿಸಿದರೂ ಅದು ಗುಣದಲ್ಲಿ, ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಠೋರವಾಗಿದೆ. ನೆಕ್ಕಿ ನೋಡದೆ ಅದು ಯಾವುದನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ, ಮೂಸಿ ನೋಡದೆ ಯಾರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ದೇವರು ದಿಂಡರು, ಗುರು–ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಶ್ರೇಷ್ಠರು–

ಗರಿಷ್ಠರು ಯಾರಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕೊಂಕು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಿಂಜರಿದಿಲ್ಲ.

ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ :-

"ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವರು ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಿಸುವನೇ?"

"ಬಾಯಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಕೈ ಕ್ಯಾರೆಮುಳ್ಳೂ"

ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳೆಂದರೆ ಅಧಿಕೃತ ನಾಣ್ಯಗಳೆ, ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದಂತೆ ವಿಚಾರ, ವಿನಿಮಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಹತ್ತು ಮಾತನ್ನಾಡಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುತ್ತಿನಂತ ಒಂದು ಗಾದೆ ಮಾತು ಹೇಳ ವಾದ-ವಿವಾದವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಜಾಣನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ, ರಾಗಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ'

ಗಾದೆ ಜೀವನದ ಪರಮಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಐಹಿಕ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹವೇ ಗಾದೆಯ ಪರಮ ಅರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

"ಅತ್ತೆಗೆ ಅಳಿಯ ಚಂದ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಚಟ್ನಿಗೆ ಚಂದ'

ಗಾದೆಗಳು ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿಯೋ ಸಾಯುವವರಿಗಾಗಿಯೋ ನಿಷ್ಕಂಟಕ ದಾರಿ ಹೇಳದೆ, ಬದುಕಿದ್ದವರಿಗೆ ಬದುಕಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದೆ ಅದರ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ದುಡಿದು ತಿನ್ನಲು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ 'ದುಡಿತವು ದುಡ್ಡಿನ ತಾಯಿ'ಯೆಂಬ ಕಿವಿಮಾತು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ:-

"ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು"

"ರಟ್ಟೆ ಮುರಿಬೇಕು, ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನಬೇಕು"

"ಉತ್ತು ಬಾಳುವವನ ಬದುಕು ಎತ್ತಲೂ ಲೇಸು"

ಗಾದೆಗಳು ಜನಪದರ ಬದುಕಿನ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಅಣಿಮುತ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಸುವ ಗಾದೆಗಳು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ, ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಜ ಜನಪದ ಸಮಾಜ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಹ ಜೀವನ, ಸಹ ಭೋಜನ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ರಕ್ತ ಬಾಂದವ್ಯಗಳ ಮಧುರ ಸಂಗಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇವರು ವಾಸಿಸುವುದು ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ಒಲೆ ಹೂಡಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಹಾಗೆ ಮನೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಹಿತೋಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತ

ಒಂದೆ ವಿಚಾರ-ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವರು. ಯಜಮಾನ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಸತ್ಫಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಗಾದೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ –

"ಹಾಲಿಂದು ಹಾಲಿಗೆ, ನೀರಿಂದು ನೀರಿಗೆ"

ಅಂದ್ರೆ ಹಾಲಿಗೆ ನೀರು ಬೆರೆಸಿ ಮಾರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ, ಇದರಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಸಬುಗಳು ಆದ್ದರಿಂದ ಗಳಸಿದ ಲಾಭಾಂಶದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಪಾಲು ಮಾತ್ರ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು, ಲಾಭದಾಸೆಗಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕಿಳಿಯಬಾರದು, ಅನ್ಯಾಯದ ಫಲ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರ್ಥ. ಅವಿಭಕ್ತಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಜನರು ಬಹಳ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಚ್ಚು ಕಾಲ ಕೂಡಿ ಬಾಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ನಾವೆಲ್ಲರು ಕೂಡಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಸುಃಖ ಸಂಸಾರದಲ್ಲ (ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ) ಹುಳ ಹಿಂಡಲಾರರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ಗಾದೆ –

"ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಲವಿದೆ"

ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಮನೆ-ಹೊಲದ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ತಾವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಣದ ಉಳವು ಆಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ದೈಹಿಕ, ಆರೋಗ್ಯ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೂಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಆ ಹಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೆ ಉಳಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ –

"ಹನಿ ಹನಿ ಕೂಡಿದರೆ ಹಳ್ಳ
ತೆನೆ ತೆನೆ ಕೂಡಿದರೆ ರಾಶಿ"

ಯಾವುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಲಾರದು, ಒಂದೊಂದೆ ಜೋಳದ ತೆನೆಗಳು ಕೂಡಿದಾಗ ಅದು ರಾಶಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದೇ ತೆರನಾಗಿ ಆಗಸದಿಂದ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯ ಹನಿಯು ಒಂದೊಂದೆ, ಅವುಗಳು ಕೂಡಿದರೆ ಹೊಳೆ ಹಳ್ಳಗಳಂತಹ ದೊಡ್ಡ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಗ್ಗಟೆ ಬಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ತಂದೆಯಾದರೆ, ಕುಟುಂಬದ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಿಡಿದವಳು ತಾಯಿ. ಜನಪದ ಪ್ರಕಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನೆ, ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಮನ ನಿರ್ಮಲವಾಗುವುದು ಎಂಬಂತೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಿಗೆ ತವರೆಂದರೆ ತಾಯಿ, ತಾಯಿಯೆಂದರೆ ತವರು ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾಯಿ ಸ್ಥಾನ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು –

"ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ತವರಲ್ಲ
ನೀರಿಲ್ಲದ ಕೆರಿ ಅಲ್ಲ"

ಜನಪದರ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಗುಣವೆಂದರೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಕಡಿಮೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಗುದ್ದಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಕುಣಿದಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿದ್ದಾಗಲೆ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವ ಜನಪದರರದು, ಅದಕ್ಕೆಂದೆ –

"ಹಾಲಿದ್ದಾಗ ಹಬ್ಬ, ನೀರಿದ್ದಾಗ ನೇಮ"

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಗಾದೆ ಯಾರನ್ನು, ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಗದ ಗಂಡಸರ ಸ್ವಭಾವ ಗಾದೆಗಳು ಹೇಳಿರುವುದು ಹೀಗೆ –

"ಗುಮ್ಯಾನ ಜ್ವಾಳಾ ಗುಮ್ಯಾಗಿರ್ಲಿ
ಮನ್ಯಾಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ನುಣ್ಣಗಿರ್ಲಿ
ಹೆಂಡ್ತಿ ಅಂದ್ರ ನಗತಾನ
ಜ್ವಾಳಾ ಅಂದ್ರ ಅಳತಾನ"

ಗಂಡ ಎಂಥವನೆ ಇರಲಿ, ದುಡಿಲಿ, ದುಡಿಯದೆ ಇರಲಿ ಆದರೆ ಗರತಿಗೆ ಮನೆ ತುಂಬಾ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕುನ್ನುವಳು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗರತಿ ಗಂಡನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೂ ಮಕ್ಕಳು ತನಗೆ ಭಾರವಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಳಗಿನ ಗಾದೆಯ ಮುಖಾಂತರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಳು –

"ಬಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಯಿ ಭಾರವೇ?"

ವಿವಿಧ ಗಾದೆಗಳು ಜಾತಿ, ಜನಾಂಗ, ವೃತ್ತಿಗಳು, ಗ್ರಾಮೀಣರ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತಿವೆ –

"ಒಕ್ಕಲಿಗ್ಯಾ ಮಾಡಾದು ಕಟ್ಟಿಗಿ
ಹಾರುವ ಮಾಡಾದು ಹೊಟ್ಟಿಗಿ
ಮುಸಲ ಮಾಡಾದು ಬಟ್ಟಿಗಿ"

ಒಕ್ಕಲುತನ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವಾದ ಭಾರತದ ರೈತನ ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನದಾತನಾದ ರೈತ ತನ್ನ ಹೊಲವನ್ನು ಬಿತ್ತುವ ಮುಂಚೆ ಹೇಳುವ ಗಾದೆ ಇದು –

"ಹತ್ತೋಕೆ ಮುಂಚೆ ಕುದರೆ ನೋಡು
ಬಿತ್ತೋಕೆ ಮುಂಚೆ ಹೊಲ ನೋಡು"

ಕೃಷಿಕರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವ ಮೊದಲು ಹೊಲ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅ ಹೊಲ ಉಳುಮೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಕುದರೆ ಸವಾರನು ಸಹ ಕುದರೆ ಹತ್ತುವ ಮುನ್ನ ಅದೆಂಥಹದೆಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದು.

ರೈತ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಿತ್ತಿ, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದಾಗಲೇ ತಾನು ತನ್ನುಳಿದ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸುಃಖವಾಗಿಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ಗಾದೆ –

"ಉತ್ತು ಬಾಳುವವನ ಬದುಕು ಎತ್ತಲು ಲೇಸು"

ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತಿ ಬಾಳುವವನು ಎಂದರೆ ರೈತ. ರೈತ ಯಾರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಉತ್ತಿ-ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು ಅವನ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಅತ್ತ್ಯುತ್ತಮವೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ –

'ಕೋಟಿ ವಿದ್ಯೆಗಳಗಿಂತ,
ಮೇಟಿ ವಿದ್ಯೆ ಮೇಲು',
'ನಾಟಿ ಹಾಕಿದ ಹೊಲ ಚಂದ,
ಮೇಟಿ ಹಾಕಿದ ಕಣ ಚಂದ',
'ಅಂಗೈನಂಗೆ ಹೊಲ ಮಾಡಿದ್ರ,
ಮುಂಗೈ ತುಂಬಾ ತುಪ್ಪಾ'.

ಗಾದೆಗಳು ಜನಪದರ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ. ಜೀವನಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿಟ್ಟ ಸಂಪತ್ತು. ನಮ್ಮ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೃಷಿಕರ ಅನುಭವ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿನಿಂತಿದೆ. ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೃಷಿಕ ತನ್ನ ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಧಾರೆಯೆರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗಾಥಾಸಮುಚ್ಚಯ ನಾಡಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಪರಿಶ್ರಮ ಕೃಷಿಕನದು. ಕೃಷಿಕನ ಅನುಭವದ ಕಿವಿಮಾತು ಕೆಳಗಿನ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿವೆ.

'ಅಂಗಲಾಗಿ ಬಿತ್ತಿದರೆ, ಅಗಲವಾಗಿ ಏರುವುದು'
'ಆಳವಾಗಿ ಅಗೆದರೆ, ನೀಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು'
'ಊಳುವಾಗ ಊಳದರೆ, ಕ್ಯೊಯುವಾಗ ಹಗುರು'
'ಅಂಗೈ ಮಣ್ಣಾದರೆ, ಅಂಗಳಗೆ ಗಂಜಿ'
'ಅನ್ನ ಹಾಕಿದ ಮನೆ ಕೆಡಲ್ಲ, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದ ಹೊಲ ಕೆಡಲ್ಲ'
'ತಗ್ಗಿನ ಗದ್ದೆಗೆ ಎರಡು ಬೆಳೆಗಳು'

ಕೃಷಿಕರು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಉದಾ:– 'ಹಾದಿಯ ಮನೆ ಹೊಲ್ಲ; ಬೀದಿಯ ಸಸಿ ಹೊಲ್ಲ'

ಈ ಗಾದೆ ನಷ್ಟವೆಂಬುದನ್ನು ಕೃಷಿಕನಿಗೆ ಕಿವಿಮಾತು ಹೇಳದೆ. ರೈತರು ಬೀಜವೆಲ್ಲ ಬಿತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ಮುಗಿಲಿನತ್ತ ಹೊರಳಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. 'ಮೃಗ ಹೊಡಿತು, ಮಿರಗ ಮಿಂಚಿತ್ತು', ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದೋ ಬಂದಿತೋ ಆರಿದ್ರ, ಆರಿದ್ರ ಬಂದರೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ; ಆರಿದ್ರ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಆರು ಮಳೆ ಬರುವವು.

ಗಾದೆಗಳು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೊಡನೆ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವವು. ಒಂದೊಂದು ಮಳೆಯ ಗುಣಧರ್ಮ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ –

'ಭರಣಿ ಸುರಿದು ಧರಣಿ ಬದುಕಿಸಿತು'

'ಅಶ್ವಿನಿ ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಅರಷಿಣಕ್ಕೆ ಮೇಲು, ಅಡಿಕೆಗೆ ಕೇಡು'

'ಭರಣಿ ಮಳೆ ಹೊಯ್ದರೆ ಓಣಿಯೆಲ್ಲ ಕೆಸರು'

'ಉತ್ತರಿ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಬರಗಾಲವಿಲ್ಲ'

'ಸ್ವಾತಿ ಮಳೆ ಬಂದ್ರೆ ಮುತ್ತಿನಂಥಾ ಜೋಳ'

'ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಕೇಡಲ್ಲ, ಮಗ ಉಂಡರೆ ಕೆಡಲ್ಲ'[೯೪]

ಜನಪದರು ಕೃಷಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಮನೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೂ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ–

'ಮಾಡದೆ ಹೊಲ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು,
ನೋಡದೆ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು'

ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ ಇರಬೇಕು. ಕೆಲಸಾರಿ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ಥ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ,'ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಬರದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ' ಅದಕ್ಕೆಂದೆ–

'ಹತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿ ಬತ್ತಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ,
ಜೋಳ ಬಿತ್ತಿ ನುಚ್ಚು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ'

ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆದ ಧಾನ್ಯಗಳು 'ಹೊಲೆಯನ ಸುಗ್ಗಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮುಗಿಯಬಾರದು' ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕಾಗುವಷ್ಟು ಕಾಳುಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಬೇಕು. ಬಂದ ಧಾನ್ಯಗಳು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಬಂಗಾರಕೊಳ್ಳುವುದು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ.

'ಹಿಡಿ ಹೊನ್ನಿಗಿಂತ ಪಡಿ ಕಾಳು ಲೇಸು'

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಗಾದೆ –

'ಆಳು ಮಾಡಿದ್ದು ಹಾಳು
ಮಗ ಮಾಡಿದ್ದು ಮನೆತನಕ
ತಾ ಮಾಡಿದ್ದು ಕೊನೆತನಕ'

ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಗೆ ತಾ ಬೆಳೆದ ಫಸಲೆ ಧನ, ದ್ರವ್ಯ ಅದರಂತೆ ದನಗಳೆ ಅವನಿಗೆ ಧನ ಸಂಪತ್ತು. 'ಆಕಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೇರು ಬಂಗಾರ' ಎನ್ನುವುದನ್ನು ರೈತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದಾನೆ.

ದನಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಗೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದು 'ಇಕ್ಕಿದರೆ ಹೆಂಡಿ, ಹಚ್ಚಿದರೆ ಕುಳ್ಳು, ಸತ್ತಾರ ಮಿಣಿಯಾಗಿ ಕರವಾಗುವುದು'. ದನಕರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿಯಬೇಕು. ದುಡಿಯದಿದ್ದಾಗ ಕೆಲಸ ಆಗುವುದು ಹೀಗೆ –

'ಎತ್ತು ಏರಿಗೆಳೆದರೆ ಕೋಣ ನೀರಿಗೆಳೆಯಿತು' ಅಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವಾಗಲಿ ಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಮಾಡಿದರೆ ಫಲ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗಾದೆಗಳು ಜನಪದರ ನಿಜ ನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿವೆ.

೧. ಅಪ್ಪನಂಥ ನೆಂಟ ಇಲ್ಲ, ಸೊಪ್ಪಿನಂಥ ಊಟವಿಲ್ಲ.
೨. ಹೀರೆಕಾಯಿ ಹಾಕಿದ್ರೆ ಸೋರೆಕಾಯಿ ಬರ್ತದೆಯೆ?
೩. ನೆಂಟ ಬಂದಾಗ ಬದ್ನೆ ಗಿಡ ಹಾಕಿದ್ಹಂಗೆ.
೪. ಬದನೆ ತೋಟದಾಗೆ ಮಾತ್ರ ಭಾವ ಅನ್ನಬೇಡ.
೫. ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದೋನು ಉದ್ದಿನ ಮೂಟೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಹೋದ.
೬. ನುಗ್ಗೆ ಮುರಿದು ಸಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಸಾಕಬೇಕು.
೭. ಮೊಟ್ಟೆ ತಿಂದೋರಿಗೆ ಮರಿ ಇಲ್ಲ, ಗೆಡ್ಡೆ ತಿಂದೋರಿಗೆ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ.
೮. ಮಾತ ಮಾತಾಡ್ತಲೆ ಗೌಡ ಅವರೆಕಾಯಿ ಕಿತ್ತಾ.
೯. ಸ್ಯಾವೆ ಅಕ್ಕಿ ಕೂಳಲ್ಲ, ಸೋರೆಕಾಯಿ ನೀರಲ್ಲ.
೧೦. ಸೇರು ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಾದ್ರು, ಸಾರಿನಾಗೆ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ.
೧೧. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣೆ ಸೊಪ್ಪು ಕೊಡದೋನು, ಮನೇಲಿ ರಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಾನ !
೧೨. ಓಣಿ ಪಕ್ಕದ ಹೊಲ ಮಾಡಬೇಡ, ಓಡುಗಾಲ ಸೊಸೆ ತರಬೇಡ.
೧೩. ಬಿತ್ತಿದ್ದು ಕುಯ್ಕೊ, ಮಾಡಿದ್ದು ಉಂಡ್ಕೊ.
೧೪. ನಾಟಿ ಹಾಕಿದ ಹೊಲ ಚಂದ, ಮೇಟಿ ಹಾಕಿದ ಕಣ ಚಂದ.
೧೫. ನೆಂಟರು ದೂರವಿರಬೇಕು, ನೀರು ಹತ್ತಿರ ಇರಬೇಕು.
೧೬. ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದ್ರೆ ಗಟ್ಟಿ ಮೂಳೆ, ಅನ್ನ ತಿಂದ್ರೆ ಹಕ್ಕಿ ಮೂಳೆ.
೧೭. ಅನ್ನ ಹಾಕಿದ ಮನೆ ಕೆಡಲ್ಲ, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದ ಹೊಲ ಕೆಡಲ್ಲ.
೧೮. ಅನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅಹಂಕಾರ ಹೆಚ್ಚು, ನೀರು ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ನೇಮ ಹೆಚ್ಚು.
೧೯. ಇಂಗು-ತೆಂಗು ಹಾಕಿದ್ರೆ, ಮಂಗನು ಅಡುಗೆ ಮಾಡ್ತಾನೆ.
೨೦. ತೆಂಗು ಬೆಳ ಬಡತನದ ಹಂಗು ತೊಳ.
೨೧. ಕಾಚಿಲ್ಲದ ವೀಳ್ಯ, ಕುಚವಿಲ್ಲದ ನಾರಿ.[೫]
೨೨. ಹರಿಯೋ ಹೊಳೆಯಾಗ ಹುಣಸೆ ಹಣ್ಣು ಕಿವುಚಿದಂಗೆ.
೨೩. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯು, ಕೊಳೆತ ತೆಂಗಿನ ತುರಿಯು.
೨೪. ಮಕ್ಕಳು ಹೂವಂತೆ, ಮಾಲಿ ನಾವಂತೆ, ಮನೆ ತ್ವಾಟವಂತೆ.
೨೫. ನಾರಿಯ ಸಿಂಗಾರ ಗಂಡನ ಮುಂದೆ, ತೋಟದ ಸಿಂಗಾರ ನೀರಿನ ಮುಂದೆ.
೨೬. ಅಳಿಯ ಮಗನಲ್ಲ, ಈಚಲು ಮರ ನೆರಳಲ್ಲ.
೨೭. ಹಸಿ ಕಾಯಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ, ಹಸು ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟು ದಿನ.

೨೮. ಅಡಿಕೆಗೆ ಹೋದ ಮಾನ ಆನೆ ಕೊಟ್ಟರು ಬರೋಲ್ಲ.

೨೯. ಪುಷ್ಪ ಡೊಂಕಾದರೇನು, ಪರಿಮಳ ಡೊಂಕೆ.

೩೦. ಬೆಲ್ಲದ ನೀರೆರೆದರೇನು, ಬೇವು ಸಿಹಿ ಅಪ್ಪುದೆ.

೩೧. ಹೂವಿನಿಂದ ಧಾರ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೇರಿತು.

೩೨. ಹಂದಿ ಇದ್ದರೆ ಬೀದಿ ಶುದ್ಧ, ತುಳಸಿ ಎಲೆ ಇದ್ದರೆ ನೀರು ಶುದ್ಧ.

೩೩. ಹಿತ್ತಲ ಗಿಡ ಮದ್ದಲ್ಲ.

೩೪. ಹುಣಸೆ ಮರ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಕ್ಕಲಿಲ್ಲ, ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ ಸೊರಗಲಿಲ್ಲ

೩೫. ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ಸವಿಯಂದು ಬೇರು ಸಹಿತ ತಿಂದ್ನಂತೆ.

೩೬. ಬೋಳು ಹುಣಸೆ ಮರ ಗಾಳಗೆ ಅಂಜೀತೆ?

೩೭. ಬೇವು ಮರದ ಬೇರೇನು? ಚಿಗುರೇನು?

೩೮. ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಬೇವಾದರೂ ಬೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸಿಹಿ.

೩೯. ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಕಳ್ಳ ಅಂದ್ರೆ ಹೆಗಲು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡ್ನಂತೆ.

೪೦. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ.

೪೧. ಚಳ್ಳೆ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನಿಸ್ದ.

೪೨. ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳೋದೇ ಬದನೆಕಾಯಿ ತಿನ್ನೋದೇ.

೪೩. ಗಿಡವಾದ್ದು ಬಗ್ಗದ್ದು, ಮರವಾಗಿ ಬಗ್ಗೀತೆ.

೪೪. ಬೆಳ್ಳಗಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಹಾಲಲ್ಲ.

೪೫. ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾವಿನ ಕಾಯಿ ಉದುರುವುದಿಲ್ಲ.

೪೬. ಅಪ್ಪ ನೆಟ್ಟಿದ ಆಲದ ಗಿಡ ಅಂತ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೆ?

೪೭. ಬ್ಯಾಸಿಗೇಲಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪು ಪೀರೇವು.

೪೮. ಹಸಿರು ನೋಡಿ ಕರು ಕಟ್ಟುವಂತೆ.

೪೯. ಹಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕಡಲೆ ಇಲ್ಲ, ಕಡಲೆ ಇದ್ದಾಗ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲ.

೫೦. ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಹುಲ್ಲೆ ಮದ್ದು.

೫೧. ಮಗಿ ಮಳೆ ಬಂದರೆ, ಮಾನ್ಯರೆಲ್ಲ ಮರ ಹತ್ತಿ ಕೇಳಸಿಕೊಳ್ತಾರೆ.

೫೨. ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವರು ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೫೩. ಹೇನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾ ಹೂವಿನ ವಾಸನೆ.

೫೪. ಬೇಲಿ ಎದ್ದು ಹೊಲ ಮೇಯ್ದಂಗೆ.

೫೫. ಬೆಳೆಯುವ ಗುಣ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡು.

೫೬. ಜನವಾಣಿ ಬೇರು, ಕವಿವಾಣಿ ಹೂವು.

೫೭. ಅಕ್ಕಿಮೆಲಾಸೆ ಅಕ್ಕನ ಮೇಲ್ ಪ್ರಾಣ.

೫೮. ಮುದ್ದೆ ತಿಂದವನ ಗುದಿ ನೋಡು.

೫೯. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಇಂಗು ಕಡಿದ ಹಾಗೆ.

೬೦. ಓತಿಕ್ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಲಿ ಸಾಕ್ಷಿ.

೬೧. ಎಳ್ಳು ನೀರು ಬಿಟ್ಟಂಗೆ.

೬೨. ಗಾಳ ಬಿಟ್ಟಾಗ ತೂರಿಕೋ.

೬೩. ತಾಯಿ ಒಡಲು, ಹೊಂಗೆ ನೆರಳು.

೬೪. ಬಿತ್ತಿದಂತೆ ಬೆಳೆ, ನೂಲಿನಂತೆ ಸೀರೆ.

೬೫. ಮಳೆ ಬಂದ್ರೆ ಕೆಡಲ್ಲ, ಮಗ ಉಂಡ್ರೆ ಕೇಡಲ್ಲ.

೬೬. ಅನ್ನದಾನಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ದಾನ ವಿಲ್ಲ.

೬೭. ಹೂವಿಗೆ ಕಂಪು ಬೇಕು, ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಬೇಕು.

೬೮. ಹಾಲಿಗಿಂತ ಕೆನೆ ರುಚಿ.

೬೯. ಕುಟ್ಟೋದು ಬೀಸೋದು ನಿನಗಿರಲಿ, ಕುಸರಕ್ಕಿ ನನಗಿರಲಿ.

೭೦. ಹಸಿದವನಿಗೆ ಅಂಬಲಿಯೆ ಅಮೃತ.

೭೧. ನಿಲುಕದ ದ್ರಾಕ್ಷಿಯೆಲ್ಲಾ ಹುಳ.

೭೨. ಮರಹತ್ತಿ ಬುಡ ಕಡಿದ ಹಾಗೆ.

೭೩. ಎತ್ತಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಕೋಣನೆ ಸಂಜೀವ.

೭೪. ಕಟುಕನ ಮುಂದೆ ಬಸವನ ಪುರಾಣವಾ !

೭೫. ಆಕಳು ಕಪ್ಪಾದರೇನು, ಹಾಲು ಕಪ್ಪೆ.

೭೬. ಎಮ್ಮೆಗೊಂದು ಚಿಂತೆ, ಸಮಗಾರನಿಗೊಂದು ಚಿಂತೆ.

೭೭. ತೆನೆ ತಿಂದ ಎತ್ತು ತೆವರಿ ಏರಿತು.

೭೮. ಎಳೆಗರು ಎತ್ತಲ್ಲ, ದಳವಾಯಿ ದೊರೆಯಲ್ಲ.

೭೯. ಹಾಲಿಗೆ ಹುಳ ಹಿಂಡಿದ್ದಾಂಗ.

೮೦. ಎಳೆಗರು ಎತ್ತಾಗದೇ? ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದನಾಗನೇ?

೮೧. ಎತ್ತಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದರೆ, ಎಮ್ಮೆಗೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದಂತೆ.

೮೨. ಎತ್ತ ಕದ್ದಾವ ಹಗ್ಗ ಮರೆತಾನೆ?

೮೩. ಭರವಸೆ ಎಮ್ಮೆ ಕೋಣ ಹಾಕಿತಂತೆ.

೮೪. ಕತ್ತೆ ಮೇದಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಮೇವಿಲ್ಲ.

೮೫. ಕುರಿ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಂತೆ.

೮೬. ಕೋಳಿ ಸಾಕಿ ಕೇರಿ ಹಾಳಾಯ್ತು.

೮೭. ಮಾರಿ ಕಣ್ಣು ಹೋರಿಯ ಮೇಲೆ.

೮೮. ಹಣ್ಣು ಹಂಚಿ ತಿನ್ನು, ಹೂ ಕೊಟ್ಟು ಮುಡಿ.

೮೯. ರಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಸಿವೆ ಹುಡುಕಿದ ಹಾಗೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಹಾ.ಹೇ. ಗಣಪತರಾವ ಮೇತ್ರೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)
೨. ಹಾ.ಹೇ. ಸಿದ್ದಮ್ಮ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ, ಬೀದರ
೩. ಹಾ.ಹೇ. ಸಿದ್ದಮ್ಮ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ, ಬೀದರ
೪. ಹಾ.ಹೇ. ಸಿದ್ದಮ್ಮ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ, ಬೀದರ
೫. ಹಾ.ಹೇ. ಮಹಾದೇವಿ ಕೋಟೆ, ಹಜನಾಳ
೬. ಹಾ.ಹೇ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಸ್. ಉಪ್ಪೆ, ಜೌರಾದ
೭. ಸಂಪಾದಕರು : ಮಂಜುಳಾ ಮಾನಸ
ಗ್ರಂಥ : ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸುಶ್ರಾವ್ಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು
ಪುಟ – ೧೭
೮. ಹಾ.ಹೇ. ಮಹಾದೇವಿ ಕೆ. ಪಾಟೀಲ, ಹೆಡಗಾಪೂರ (ಔರಾದ)
೯. ಹಾ.ಹೇ. ಮಹಾದೇವಿ ಕೆ. ಪಾಟೀಲ, ಹೆಡಗಾಪೂರ (ಔರಾದ)
೧೦. ಹಾ.ಹೇ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಸ್. ಉಪ್ಪೆ, ಜೌರಾದ
೧೧. ಹಾ.ಹೇ. ಮಹಾದೇವಿ ಎಸ್. ಕೋಟೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)
೧೨. ಹಾ.ಹೇ. ಮಹಾದೇವಿ ಎಸ್. ಕೋಟೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)
೧೩. ಹಾ.ಹೇ. ಖಾಜಾ ಸಾಹೇಬ ಜಮಾದಾರ, ಮಳಚಾಪೂರ (ಭಾಲ್ಕಿ)
೧೪ ಹಾ.ಹೇ. ವೈಜಿನಾಥ ಲಕ್ಕಶೆಟ್ಟಿ, ಮಳಚಾಪೂರ (ಭಾಲ್ಕಿ)
೧೫. ಸಂಪಾದಕರು : ಮಂಜುಳಾ ಮಾನಸ
ಗ್ರಂಥ : ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸುಶ್ರಾವ್ಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು
ಪುಟ – ೨೦
೧೬. ಲೇಖಕರು : ಎಸ್.ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ
ಪುಟ – ೨೩೧
೧೭. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೨೩೨
೧೮. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೧೬೧
೧೯. ಹಾ.ಹೇ. ಮಹಾದೇವಿ ಎಸ್. ಕೋಟೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)
೨೦. ಹಾ.ಹೇ. ಗಣಪತರಾವ ಮೇತ್ರೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)
೨೧. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೧೫೫–೧೫೬
೨೨. ಲೇಖಕರು : ಎಸ್.ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ
ಪುಟ – ೨೩೨
೨೩. ಹಾ.ಹೇ. ಗಣಪತರಾವ ಮೇತ್ರೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)
೨೪. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೧೫೭

೨೫. ಲೇಖಕರು : ದೇವೇಂದ್ರಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜಾನಪದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖಾಂತರ ನಿರೂಪಣೆ
ಪುಟ – ೧೧೩

೨೬. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೧೫೩

೨೭. ಹಾ.ಹೇ. ಗಣಪತರಾವ ಮೇತ್ರೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)

೨೮. ಲೇಖಕರು : ಎಚ್. ಕಾಮಶೆಟ್ಟಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ
ಪುಟ – ೧೨

೨೯. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೨೦

೩೦. ಲೇಖಕರು : ಕೆ. ಆನಂದ
ಗ್ರಂಥ : ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಘಟನೆ (೧೯೮೨)
ಪುಟ ೭೩೩

೩೧. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೩೧೨

೩೨. ಹಾ.ಹೇ. ಖಾಜಾ ಸಾಹೇಬ ಜಮಾದಾರ, ಮಳಚಾಪೂರ (ಭಾಲ್ಕಿ)

೩೩. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೩೧೩

೩೪. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೩೧೩

೩೫. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೩೧೯

೩೬. ಹಾ.ಹೇ. ಖಾಜಾ ಸಾಹೇಬ ಜಮಾದಾರ, ಮಳಚಾಪೂರ (ಭಾಲ್ಕಿ)

೩೭. ಲೇಖಕರು : ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಕಿತ್ತೂರ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ
ಪುಟ – ೯೧, ೯೨

೩೮ ಲೇಖಕರು : ಪಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ
ಪುಟ – ೮೬

೩೯ ಲೇಖಕರು : ಎಂ.ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ
ಗ್ರಂಥ : ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕವಿ ಚರಿತೆ (೧೯೭೯)
ಪುಟ –೧೨

೪೦. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೨೪೭

೪೧. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೨೪೭

೪೨. ಹಾ.ಹೇ. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆರ್. ಪರಶಾನೆ, ದಾಡಗಿ (ಭಾಲ್ಕಿ)

೪೩. ಹಾ.ಹೇ. ಮಹಾದೇವಿ ಎಮ್., ಗೋರಟಾ

೪೪. ಲೇಖಕರು : ಎಮ್.ಜಿ. ಬಿರಾದಾರ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ (೧೯೭೪)
ಪುಟ – ೮೩

೪೫. ಹಾ.ಹೇ. ಆರತಿ, ಎ. ನಾಸಿ, ಚಿಟಗುಪ್ಪಾ (ಹುಮನಾಬಾದ)

೪೬. ಹಾ.ಹೇ. ಶರಣಮ್ಮ ವಿ. ಕೋಟೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)

೪೭. ಹಾ.ಹೇ. ಮಹಾದೇವಿ ಎಮ್., ಗೋರಟಾ

೪೮. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೨೬೬

೪೯. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೧೧೮

೫೦. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೧೧೯

೫೧. ಹಾ.ಹೇ. ಚಿಟಗುಪ್ಪಾ ನಾಗಪ್ಪ ಕಬ್ಬಲಿಗ
(ಪರದೇಶಿ) (ಹುಮನಾಬಾದ)

೫೨. ಹಾ.ಹೇ. ಗಣಪತರಾವ ಮೇತ್ರೆ, ಹಜನಾಳ (ಭಾಲ್ಕಿ)

೫೩. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೧೨೨

೫೪ ಹಾ.ಹೇ. ಶಂಕರಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ, ಕಪ್ಪಾಪೂರ (ಬೀದರ)

೫೫. ಹಾ.ಹೇ. ಭಾಗ್ಯವತಿ ವಿ. ತುಪ್ಪಾದ, ಹಜನಾಳ

೫೬. ಹಾ.ಹೇ. ಭಾಗ್ಯವತಿ ವಿ. ತುಪ್ಪಾದ, ಹಜನಾಳ

೫೭. ಲೇಖಕರು : ಎಸ್.ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ
ಪುಟ – ೧೯೪

೫೮. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೨೦೬–೨೦೭

೫೯. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೩೯೮

೬೦. ಲೇಖಕರು : ಎಸ್.ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ
ಪುಟ – ೨೧೩

೬೧. –ಅದೇ–
ಪುಟ – ೨೧೫

೬೨. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೪೦೨

೭೩. -ಅದೇ-

ಪುಟ – ೩೮೮

೭೪ ಸಂಪಾದಕರು : ಆರ್ಬಿಯಸ್ ಸುಂದರಂ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು
ಪುಟ : ೩೫

೭೫ ಲೇಖಕರು : ಎಸ್.ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ
ಪುಟ – ೨೮೭

೭೬ -ಅದೇ-
ಪುಟ – ೨೮೫

೭೭ ಲೇಖಕರು : ಬಿ.ಎಸ್. ಗದಗಿಮಠ
ಗ್ರಂಥ : ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು
ಪುಟ : ೪

೭೮ ಲೇಖಕರು : ರಾಗೌ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು (೧೯೭೮)
ಪುಟ : ೩೨

೭೯ ಸಂಪಾದಕರು : ದೊ.ನಾ. ರಾಮೇಗೌಡ
ಗ್ರಂಥ : ನಮ್ಮೂರಿನ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು (೧೯೭೫)
ಪುಟ : ೯

೮೦ ಸುಧಾ ಮ್ಯಾಗ್ಜಿನ್ ೪೮ರ ಸಂಚಿಕೆ, ೩೦ ಜುಲೈ ೨೦೦೯

೮೧ ಲೇಖಕರು : ವಿರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ
ಗ್ರಂಥ : ಸಮಗ್ರ ಜನಪದ ಸಂಪುಟ
ಪುಟ : ೧೯೮

೮೨ ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ : ೫೦

೮೩ ಕ.ಹೇ. : ಶರಣಮ್ಮಾ ವಿ. ಕೋಟೆ

೮೪ ಕ.ಹೇ. : ಮಹಾದೇವಿ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ

೮೫ ಕ.ಹೇ. : ಸರೋಜಾ ಭಾಲ್ಕೆ, ಬೀದರ

೭೬. ಲೇಖಕರು : ಎಸ್. ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ
ಪುಟ – ೨೭೭

೭೭. ಸಂಪಾದಕರು : ಚಿ.ಸಿ. ನಿಂಗಣ್ಣ
ಗ್ರಂಥ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ
ಪುಟ – ೪೧೬

೭೮. ಲೇಖಕರು : ವಿರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ
ಗ್ರಂಥ : ಸಂಗ್ರಮ ಜನಪದ ಸಂಪುಟ
ಪುಟ – ೨೬೫

೭೯. ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು : ಜಂಬುನಾಥ ಕಂಚ್ಯಾಣಿ
ಗ್ರಂಥ : ಹಸರ ಗಿಡದ ಮ್ಯಾಲ ಮೊಸರ ಚೆಲ್ಲೇದ
ಪುಟ – ೫೫ (೧೯೮೧)

೮೦. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ – ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೮೬

೮೧. ಲೇಖಕರು : ಎಸ್. ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ
ಗ್ರಂಥ : ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ
ಪುಟ – ೨೭೯

೮೨. ಸಂಪಾದಕರು : ಮಂಜುಳಾ ಮಾನಸ
ಗ್ರಂಥ : ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶುಶ್ರಾವ್ಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು
ಪುಟ – ೧೪

೮೩. ಒಗಟುಗಳು ಹೇಳಿದವರು: ಜಗದೇವಿ ಮಠ, ಬೀದರ

೮೪. ಒಗಟುಗಳು ಹೇಳಿದವರು: ಸುನಿತಾ ಗೊಂಡಾ, ಕಾಡವಾದ

೮೫. ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು: ಜ್ಯೋತಿ ಹೊಸೂರ
ಗ್ರಂಥ : ಹೆಸರ ಹೇಳ್ತನಿ ಒಡಪ ಕಟ್ಟಿ
ಪುಟ – ೧೮

೮೬. ಲೇಖಕರು : ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪುಟ – ೧೦೬

೮೭.	-ಅದೇ-
	ಪುಟ – ೧೦೩

೮೮.	ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು: ಶ್ರೀಮತಿ ವಾಣಿಶ್ರೀ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ
	ಗ್ರಂಥ : ಒಗಟಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು
	ಪುಟ – ೪೩

೮೯.	-ಅದೇ-
	ಪುಟ – ೬೧

೯೦.	ಒ.ಹೇ : ವಿದ್ಯಾವತಿ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ
	ಮಳಚಾಪೂರ (ಭಾಲ್ಕಿ)

೯೧.	ಒ.ಹೇ : ವಿದ್ಯಾವತಿ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ
	ಮಳಚಾಪೂರ (ಭಾಲ್ಕಿ)

೯೨.	ಒ.ಹೇ : ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಸಿ
	ಚಿಟಗುಪ್ಪ (ಹುಮನಾಬಾದ)

೯೩.	ಲೇಖಕರು : ಪ್ರೇಮಾ ಸಿರ್ಸೆ
	ಗ್ರಂಥ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿಂಚನ
	ಪುಟ : ೫೫

೯೪.	ಗಾದೆಗಳು ಹೇಳಿದವರು: ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ ಸಕ್ರೇಪ್ಪಾ
	ಗ್ರಾಮ : ಹಜನಾಳ

೯೫.	ಗಾದೆಗಳು ಹೇಳಿದವರು: ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಸ್. ಉಪ್ಪೆ
	ಗ್ರಾಮ : ಔರಾದ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮

ಇಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೮

ಇಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ

ಕೃಷಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆನ್ನಮೂಳೆಯಂತಿದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೂಲ ಕಸುಬಾಗಿದ್ದು, ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. ೭೫ರಷ್ಟು ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶೇ. ೬೭ರಷ್ಟು ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬಂಡವಾಳದಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಬಯಸುವ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಕೃಷಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಉದ್ದಿಮೆ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿಯನ್ನು ಬೇಸಾಯವೆಂದು ಒಕ್ಕಲುತನವೆಂದೂ ಕರೆಯುವುದು ರೂಢಿ. ಇದೊಂದು ಮೂಲಭೂತ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹವಾಮಾನ ನೀರಾವರಿಯ ಸೌಲತ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ ಒಣ ಬೇಸಾಯ ಎಂದು ಎರಡು ಪದ್ಧತಿಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಕೆರೆ, ಬಾವಿ ಮತ್ತು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರುಣಿಸಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿಧಾನ. ಈ ವಿಧಾನ ಬಳಸುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಣ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ, ಮಳೆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. 'ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಬೆಳೆ, ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಬರ' ಎಂಬಂತಿದೆ.

ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಜಗದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಜೀವಿಸಲು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವವನೇ ಒಕ್ಕಲಿಗ. 'ಒಕ್ಕಲಿಗ ಒಕ್ಕದಿದ್ದರೆ, ಬಿಕ್ಕುವುದು ಜಗವೆಲ್ಲ'ವೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. 'ಕೋಟಿ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಟಿ ವಿದ್ಯೆ ಮೇಲೆಂದು' ಅನುಭವಿಕರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಂಘಜೀವಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಮಗ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಹಿರಿಮೆಯಿದ್ದರೂ ಬಡತನ ಆತನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದೆ. ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸುರಿದರೆ ಬೆಳೆಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಮಳೆಗಳಂತೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ. ಅತಿವೃಷ್ಟಿ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಬದುಕು ಅತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಂದು ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಣಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟಕ್ಕೂ ಬಗ್ಗದ,

ಸುಃಖುಕ್ಕೂ ಹಿಗ್ಗದ ಬದುಕು ಆತನದಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆತ ಹತಾಶನಾಗಿಲ್ಲ. ದೇವರು-ದಿಂಡರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಮಳೆರಾಯನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಉತ್ತುವುದು ಬಿತ್ತುವುದು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಉತ್ತುವುದೆಂದರೆ 'ನೇಗಿಲು'. ಇದರಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಹರಗುವುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸ. ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವುದೇ ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಉತ್ತುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಿತ್ತುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಲು ಬಳಸುವ ಸಾಧನವೇ 'ಕುಂಟಿ'. ಭೂಮಿ ಹದವಾದಾಗ 'ಕೂರಗಿಗೆ ಉಡಿಚಡ್ಡಿ' ಎಂಬ ಮೂರು ಪೊಳ್ಳಾದ ಕೊಲುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಬಿತ್ತುವುದೆನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಸಸಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದಾಗ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿನ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲು 'ದುಂಡ್ಯಾ' ಹೊಡೆಯುವರು. ಅಲ್ಲದೆ 'ಶದಿ' ಕಳೆಯುವರು, ಬೆಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಗಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಹಸಿ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಸುಟ್ಟಿದರೆ 'ಓವ್ವಳ್ಳಿ' (ಹುರಿಗಡಲೆ) ಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹಸಿ ಗೋಧಿ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟರೆ 'ಉಮ್ಮಿ' ಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹಸಿ ಜೋಳದ ತೆನೆಗಳನ್ನು 'ಥಾಳ'ಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಒರೆಸಿದರೆ 'ಸಿತ್ನಿ' ಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸಿತ್ನಿಯು ಕೊಬ್ಬರಿ-ಖಾರಾದೊಂದಿಗೆ, ಫಾಣಾ ಉಂಡೆಯೊಡನೆ ತಿನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಜೋಳದ ಬೆಳೆಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ 'ಪುಟೇದ ಕಾಯಿ ಹಾಗೂ ಗೊಡ್ಮೆನ ಕಾಯಿ'ಗಳನ್ನು ಬೆಳಸುವರು. ಪುಟೇದ ಕಾಯಿ ಟೆಂಗಿನ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇದು ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬಂದರೆ ನೆಲ ಕೆದರಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಹೊರತೆಗೆದರೆ ಸುವಾಸಯೊಡನೆ ಬಲು ರುಚಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಗುಡ್ಮೆನಕಾಯಿ ಕೋಳಿಯ ತತ್ತಿಯಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ತಿನ್ನಲು ಬಲು ರುಚಿ. ಇನ್ನೂ ಅವರೆಕಾಯಿ, ಒಟಣಕಾಯಿ, ತೊಗರಿಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಡಿಕೆಯ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿ ಮಡಿಕೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಕಾಯಿಯ ತಪ್ಪಲು (ಎಲೆ)ಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ, ಆ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಸುಡುವರು ಅದಕ್ಕೆ 'ಬೋಳಗಡಿಗಿ' ಹಾಕುವುದು ಎನ್ನುವರು. ಕೇವಲ ಶಾಖದಿಂದಲೆ ಗಡಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಕಾಯಿಗಳು ಮೆತ್ತಗಾಗುತ್ತವೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜೋಳದ ಕಾಳು ಹಾಲು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನಿಂತಾಗ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಿಂಡು ಕಾಳುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊಲದ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿಂಡನ್ನು ಹಾರಿಸಲು 'ಮಂಚಿಗೆ' ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಕವಣಿಯೊಳಗೆ ಕಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬೀಸುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಲು ಸೂಯ್ಯೆಂದು ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕಿ ಹಿಂಡು ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ದಂಡು ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕವಣಿ ಮತ್ತೆ ಬೀಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಹಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯುವುದು' ಎನ್ನುವರು.

ಹೊಲದ ಬೆಳೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕೈಕಾಲು ಮಾಡಿ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕುವರು. ಇದರಿಂದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದಾನೆಂದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಜೋಳ ಬಿತ್ತನೆಗೆ 'ಅಕ್ಕಡಿ'ಗಳ ಅಳತೆಯಿರುತ್ತದೆ. 'ಅಕ್ಕಡಿ' ಎಂದರೆ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಡಿಕಾಳನ್ನು ಜೋಳದೊಂದಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕಡಲೆ ಅಗಸೆಗಳನ್ನು ಜೋಳದಲ್ಲೂ ಕುಸಂಬೆಯನ್ನು ಗೋಧಿಯಲ್ಲೂ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕಟಾವಿಗೆ ಬಂದರೆ ಕುಸುಬೆ ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಕಡಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಅದರ ಕಟಾವು ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳಿಗಿಂತ ತಡವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಜೋಳ ಒಣಗಿಕೊಂಡು ಕೀಳಲು ಸಜ್ಜಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಡೆ ಜೋಳ ಕೀಳುವ ತಯಾರಿ ನಡೆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ 'ಕಣ' ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗಕಾರ ಹೇಳಿದ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ ನಾಡಿರುವುದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ. ಈ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ 'ಬೆಳ್ವೊಲ' ಅಥವಾ 'ಬೆಳುವಳು ನಾಡು' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ಬೆಳುವಲದ ಸುಗ್ಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಲು ಹಿಗ್ಗಿನದು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಂತ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗ ತಾನು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳ ರಾಶಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೆಲವನ್ನು ಹರಗಿಕೊಂಡು ಕಸ-ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವನು. ಹರಗಿದ ಮೇಲು ಮಣ್ಣನ್ನು 'ಗ್ವಾರಿ'ಯಿಂದ ಎಳೆದು ದಂಡೆಗೆ ತಂದು ಹಾಕುವನು. ಆಗ ಗಟ್ಟಿ ನೆಲ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೈಹಗ್ಗದ ಮೂಲಕ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಚೌಕಾಕಾರದ ಗಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಿನ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ನಿಂತು ದುಂಡಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣದ ಜಾಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ನೆಲವನ್ನು ನೆನೆಸುವನು. ಬೆಳಗಾಗಿ ಬಿಸಿಲೇರುತ್ತಲೆ 'ಕರಿಗಣ' ಕಟ್ಟುವನು. ಐದಾರು ದನಗಳ ಹಂತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಾಡಿಸುವನು. ನೆಲ ಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಚೌಕಾಕಾರದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ 'ಧುಮ್ಮಸ್ಸು' ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ನೆಲವನ್ನು ಸಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆನಂತರ ಮತ್ತೆ 'ಸಗಣಿ'ಯನ್ನು ಕಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ 'ರಾಡಿ' ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದುಂಡಾಕೃತಿಯ ಜಾಗವನ್ನು ಸಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳವರು. ಸಾರಿಸುವುದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಹಳೆಯ 'ಹೊಟ್ಟ'ನ್ನು ಇಡೀ ಕಣಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ರಾಶಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ದಗೊಳಿಸುವರು. ದುಂಡಾಕೃತಿಯ ಕಣದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ, ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕವಲಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ 'ಮೇಟಿ'ಯನ್ನು ನೆಡುವರು. ಈ ಮೇಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬನ್ನಿಗಿಡವನ್ನು ಬಳಸುವರು. ಮೇಟಿಯನ್ನು ನೆಡುವಾಗ ತೆಗೆದ ತಗ್ಗಿನ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಕಣದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಐದು ಅಥವಾ ಏಳು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ 'ಕುಂಪಿ' ಹಾಕುವರು. ಆ ಮೂಲಕ ದಾರಿಗೆ ಹೋಗುವವರ ಗಮನ

ಸೆಳೆಯಲಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬಡವರು ಕಣಕ್ಕೆ ಬರುವರು. ಕಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಜೋಳದ 'ಕಳಕಿ'ಯಿಂದ 'ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಹಾಕಿ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುವರು.

ಶುಭದಿನವನ್ನು ಕೇಳ ಜೋಳದ ಗೂಡನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ತೆನೆ ಮುರಿಯುವ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು. ಗೂಡಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗುಡಾರ ಹಾಕುವರು. ಗುಡಾರದ ಅಂಚಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಹೆಂಗಸರು ಸಣ್ಣ 'ಕುಡುಗೋಲು' ಹಿಡಿದು ಕುಳತುಕೊಳ್ಳುವರು. ಗಂಡಸರು ಒಂದೊಂದೇ 'ಪೆಂಡಿ'ಯನ್ನು ಗೂಡಿನಿಂದ ತಂದು ಕೊಯ್ಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಹಾಕುವರು. ತೆನೆ ಮುರಿಯುವ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ತೆನೆ ಮುರಿದ ಪೆಂಡಿಗೆ ಸೂಫ್ರಿ (ಕಳಕಿ) ಎನ್ನುವರು. ಈ ಕಳಕಿಯ 'ಸುಡು'ಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಎತ್ತಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಚಾಪು (ಭಣಮಿ) ಹಾಕುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ, ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು-ಕೇಳುವುದು, ಒಗಟು ಹಾಕುವುದು-ಬಿಡಿಸುವುದು, ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ರಸಮಯ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ತೆನೆ ಮುರಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದಿಷ್ಟು ತೆನೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದೊಡನೆ ಗುಡಾರ ಕಟ್ಟಿದ 'ಚಕ್ಕಡಿ'ಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಕಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ತೆನೆ ಮುರಿದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದು ಕಳಕಿ ತಂದು ಆ ಕಳಕಿಯನ್ನು ತೆನೆ ಹಾಕಿದ ಕಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಪೆಂಡಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದಕ್ಕೊಂದನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕಟ್ಟುವರು. ಒಂದಡಿಯಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಹಾಗೂ ದುಂಡಗೆ ದಪ್ಪಗೆ ಇರುವ ಅದು ಕಣದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕೋಟೆಯಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಇಂಡಿ' ಕಟ್ಟುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ತೆನೆಯಾಗಲಿ, ಕಾಳಾಗಲಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರು ಆ ಇಂಡಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ತೆನೆಗಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಕಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ 'ಜುಂತುಗುಂಟೆ'ಯಿಂದ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಮಾಡುವರು. ಆವಾಗ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಒಂದೆಡೆ ಇಡುವುದನ್ನು 'ಅಂಕಿಮನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆರಿಸಿಟ್ಟ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ರಾಶಿ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವಾಗ ಬಳಸುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತರು ಗೂಡು ಮುರಿಯಲಾರದ ಏಳೆಂಟು ತೆನೆಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಮನೆ ಛಾವಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವರು. ಕಾರಣ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದ ಹಕ್ಕಿ-ಪಕ್ಕಿಗಳು ಜೋಳ ತಿನ್ನಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಗೂಡು ಮುಗಿಯುವ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೇ-

'ಹಂತಿ ಕಟ್ಟುವುದು':-

ಜೋಳದ ಹಂತಿ ಕಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಸುಗ್ಗಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಆಹಾರ ಜೋಳದ ರೊಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ಜೋಳವನ್ನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರದೇ ರಾಶಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು-ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ.

ಹಂತಿ ಕಟ್ಟುವ ತಯಾರಿ ಬಲು ಹುರುಪಿನಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬರುವ ದಿನದಂದು ಹಂತಿ ಕಟ್ಟಲು ಬೇಕಾಗುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎತ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ, ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಅವರ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಣಕ್ಕೆ ತರುವಂತೆ ಮೊದಲೇ ಕೇಳಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಸಮಗೊಳಸಿ ತೆಳ್ಳಗೆ (ಸ್ವಲ್ಪ) ನೀರನ್ನು ತೆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಬುಟ್ಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಖಾರದ ಚೂರು-ಮುರಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲು-ಚಾಪುಡಿ-ಸಕ್ಕರೆ-ನೀರು-ಕಪ್ಪುಗಳು ಕಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ತಲುಬುದಾರರಿಗೆ ಚುಟ್ಟಾ, ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ತಂಬಾಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಗನೆ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈಗಾಗಲೆ ಕೇಳಕೊಂಡಂತೆ ಇತರೂ ಸಹ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ತಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಎತ್ತುಗಳು ಕಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅನುಭವಿಕರು ಮೇಟಿಗೆ ಯಾವ ಎತ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು? ಕಡೆಯೆತ್ತು ಯಾವುದಿರಬೇಕು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುದಿ ಎತ್ತನ್ನು ಕಡೆಸಾಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ 'ಹಂತಿಗಣ್ಣಿ' ತೋಡಿಸುವರು. ಮೇಟಿಗೂ ಹಂತಿಗಣ್ಣಿಗೂ ತಳುಕು ಹಾಕುವ ಸುತ್ತಿನ ಹಗ್ಗ ಆಗಲೆ ಮೇಟಿಯ 'ಕವಲಿ'ನಲ್ಲಿ ಇಳಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಎತ್ತುಗಳು ಕಣಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುವಾಗ ಒಂದೆರಡು ಸಲ 'ಹೋ ಹೋರ ಮಲ್ಲಯ್ಯ' ಎಂದು ಕೂಗುವರು. ಎರಡು ಮೂರು ಎತ್ತುಗಳ ಸಾಲನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಂತಿ ಕಟ್ಟುವರು. ಪ್ರತಿ ಸಾಲು ಕಣಕ್ಕೆ ಸಾಗುವಾಗ 'ಹೋ ಹೋರ ಮಲ್ಲಯ್ಯ' ಎಂದು ಕೂಗುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿಗೂ ಒಬ್ಬನೂ ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುವವನು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಹೆಗಲು ಮೇಲೆ 'ಬಾರಕೋಲ'ನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಗಣಿ ಬುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಗದರಿಸುತ್ತಾ ಯಾವ ಎತ್ತು ಸಗಣಿ ಹಾಕುವುದೆಂದು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತ ಸಗಣಿ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಅದು ಬುಟ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆತನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಿದ್ದ ಸಗಣಿಯನ್ನು 'ಇಂಡಿ'ಯಾಚೆಗೆ ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಹಂತಿ ತಿರುಗಿಸುವನು. ಪ್ರತಿ ಸಾಲುಗಳು ಒಂದು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವಂತೆ ಹಂತಿ ತಿರುಗಿಸುವವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಂತಿ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು-ಹತ್ತರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ತೆನೆ ನುರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ತನಕ ಹಂತಿ ಪದಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ನಡುನಡುವೆ 'ಕಂಕಿ' ತಿರುವಿ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಂತಿ ತಿರುಗುತ್ತ ಎತ್ತುಗಳು ಧಾನ್ಯ-ಕಸ-ಕಡ್ಡಿ ತಿನ್ನಬಾರದೆಂದು

ಅವುಗಳ ಬಾಯಿಗೆ 'ಮುಸ್ಕಿ' ಹಾಕುವರು. ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುವವರ ಪಾಳಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಹಂತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ನಿದ್ದೆಗೆಟ್ಟು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹಂತಿಯ ಶುಭ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಲದ ರೈತನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಗೆಳೆಯರು, ನೆಂಟರಿಸ್ಟರಿಗೆಲ್ಲ 'ಕಣ' ಹಾಕಿದ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವನು, ಅದಕ್ಕೆ 'ಢವಾರಿ' ಎನ್ನುವರು. ಊಟದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಂಬಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಂದವರು ಒಂದೆರಡಾದರೂ ಹಂತಿ ಪದ ಕೇಳಿ ಹೋಗುವರು.

'ಹಂತಿ ಹಾಡು':–

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ತನ್ನ ವಿವಿಧ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬೀಸುವಾಗ ಕುಟ್ಟುವಾಗ, ಕೇರುವಾಗ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅವು ಗರತಿಯ ಹಾಡುಗಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಯದವರು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಈ ಹಾಡುಗಳು ಯಾವ ಶಿಷ್ಟ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗಕಾರನು 'ನಿಜದಿಂ ಚದುರರ್ ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣಿತ ಮತಿಗಳ್' ಎಂದು ಜನಪದ ಕವಿಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಗದ್ದಗಿಮಠರವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ – "ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಹಗಲಿರುಳು ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನ ಜೀವನವು ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಅವನು ಭಾವನಾಪರವಶನಾಗಲು ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಒಂದೊಂದು ಕುಸುರುಗಳು ರೂಪ ಹೊಂದಿ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗ ಹತ್ತುವವು. ಅವನ ಹೃದಯ ಸದಾ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೈತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ. ಎದೆಗಣ್ಣು ದೂರ ದೂರ ದೃಷ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹರಿದಾಟಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಹೊಲದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸ್ಥಾನ ಕವಿಗಳಂತೆ ಅವನದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ. ಕಂಡದ್ದನ್ನರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಃಖವಿದ್ದರೆ ಹಾಡುತ್ತಾ ನಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ, ದುಃಖವಿದ್ದರೆ ಹಾಡುತ್ತಾ ಅತ್ತಿದ್ದಾನೆ"[೧].

ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳ ದೊಡ್ಡ ಕಣಜವೇ ಇದೆ. ಆ ಹಾಡುಗಳು ಗಣಪ, ಬಸವ, ಭೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರ ಸ್ತುತಿಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:– "ಹಂತಿಯ ಕಟ್ಟುತಲೇ ಎಂಥವನನೆನಿಬೇಕು ।
ಕಂತು ಹರಸುತ ಗಣಪಣ್ಣ । ನೆನೆದರ

ಬರಲಾರದ ಹಾಡು ಬರತಾವು ।
ಹಂತಿಯ ಹೂಡುವಾಗ ಎಂಥವನನೆನಿಬೇಕು ।
ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಬಸವನಾ ನೆನೆದರ ।
ಖಂಡಗ ರಾಶಿ ನಡುಮನಿಗೋ ।
ಹೊಲದಾಗ ಲಕ್ಕಸಮಿ ಹೊರಗ ಹೊಗಲಿಬ್ಯಾಡ ।
ಸೀರಿ ತಂದೀನಿ ಉಡಬಾರ । ಭೂದೇವಿ
ದಂಡಿ ತಂದೀನಿ ಮುಡಿಬಾರ"[೨]

ಹಂತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರಣ್ಣ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎರಡು ಗಡಿಗೆ, ಮಗಿ, ಮುಚ್ಚಳ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ರಾಶಿ ಒಯ್ಯುವನು. ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೊಡದ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಮಡಿಕೆ(ಗಡಿಗೆ)ಯೊಳಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿಡುವರು. ಕಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು, ಕಣಕ್ಕೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ನೀರು ಕುಡಿಯುವರೆಂದು ಗಡಿಗೆ ಸದಾ ತುಂಬಿಡುವರು. ಗಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ಕಸ ಕಡ್ಡಿ ಬೀಳದಂತೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚುವುದೇ ಮುಚ್ಚಳ. ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಲು ಬಳಸುವುದೇ 'ಮಗಿ' ಇದು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿಯು-ಚೊಕ್ಕದಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಹಂತಿ ಮುಗಿಸುವ ಮುನ್ನ 'ಬೂದನ ರಾಶಿ' ಮಾಡುವರು

"ಹಂತಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂತೋ । ಕಂಕಿ ಕಡಿಯುವುದಾತೊ
ಕಡಿಯೆತ್ತಿನ ಹೆಂಡಿ ಹಿಡಿಬೇಕು । ಬೂದನ್ನ ರಾಶಿ ಮಾಡಬೇಕೊ
ಬೂದಗನ ಮಾಡಬೇಕೊ । ಕೂದಲ ಕಾಯಬೇಕೊ
ಬೂದಗನ ಪದವೊಂದು ಅನಬೇಕು ।
ಹಂತಿ ಬಿಡಬೇಕು[೩]"

ಹಂತಿ ನಡೆಯುವಾಗ ಕಡೆಯೆತ್ತಿನ ಹೆಂಡಿ ಹಿಡಿದು, ನಾಲ್ಕಾರು ಎತ್ತುಗಳ ಬಾಲದ 'ಜವಿ'ಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು 'ಬೂದನನ್ನು' ಮಾಡುವರು. ಹಿಡಿದ ಆ 'ಹೆಂಡಿ' (ಸಗಣಿ)ಯನ್ನು ಲಿಂಗಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿನ ಜವೆಯನ್ನು 'ಚಂಡಿಕೆ'ಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಗಿಸುವರು. ಬೂದನನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಒಂದು 'ದ್ವಿಪದಿ' ಹಾಡುವರು.

"ಬೂದಾ ನಿಮ್ಮವ್ವ ಬುತ್ತಿಯ ತಂದಾಳ
ಯಾಲಕ್ಕಿ ಸೂಂಟಿ ಮರೆತ ಬಂದಾಳ"[೪]

ಈ ಬೂದುಗನ ರಾಶಿಯ ಪೂಜೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕಣದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ರಾಶಿಗೆ 'ಮದ್ನಾ' ಎನ್ನುವರು. ನಂತರ ಕಾಳುಗಳು ಒಂದೆಡೆ, 'ಹೊಟ್ಟು' (ಸಪ್ಪೆ, ಕಸ, ಕಡ್ಡಿ) ಒಂದಡೆ ಮಾಡುವರು. ಮದ್ನಾವನ್ನು ತೂರಾಬುಟ್ಟಿಯಿಂದ 'ಮೇಟನ್ಯಾಲಗಿ'ಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿದಾಗ ಕಾಳುಗಳು ಒಂದೆಡೆ, ಹೊಟ್ಟು ಒಂದಡೆಯಾಗುವುದು. ಕಾಳುಗಳನ್ನು 'ಅಡ್ಡೆ' ಎಂಬ ಮಾಪನದಿಂದ ಅಳೆದು ಚೀಲಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ, ಧಾನ್ಯಗಳು ಚೀಲದಿಂದ ಹೊರಬೀಳದಂತೆ ದಬ್ಬಣಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಳ (ಧಾರಾ) ಪೋಣಿಸಿ ಚೀಲದ ಬಾಯಿ ಹೊಲೆಯುವರು.

ತುಂಬಿದ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಹೊಲದಿಂದ ಮನೆಯವರೆಗೆ ತಲುಪಿಸಲು "ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ" ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ಹೆಸರೆ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ರೈತನ ಸಂಪತ್ತಾದ ಎತ್ತುಗಳು, ಬಿತ್ತುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ರಾಶಿ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ತನಕ ಎತ್ತುಗಳ ಪಾತ್ರ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದು. 'ಗಾಡಿ'ಗೆ ಎರಡು ಕಟಿಗೆಯ ವೃತ್ತಾಕಾರದ 'ಘಾಲಿ'ಗಳಿರುವವು. ಬಂಡಿಸಾಟಾದಿಂದ ಘಾಲಿ ಬಿಚ್ಚಬಾರದೆಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೀಲಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಎತ್ತಿನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ "ನೊಗಾ" ಇಟ್ಟು ಇದರಿಂದ ಎತ್ತಿನ ಕೊರಳಿಗೆ 'ಜತಗಿ' ಕಟ್ಟಿ, ನೊಗದ ಮಧ್ಯೆ 'ಖಿಳ'ಯೆಂಬ ಕೋಲು ಹಾಕುವರು. ಕಾರಣ ಎತ್ತಿನ ಕೊರಳಿಂದ ನೊಗಾ ಬಿಚ್ಚಬಾರದೆಂದು, ಬಂಡಿಸಾಟಾದ ಎದುರಿನ ಉದ್ದನೆಯ ದಂಡಿಗೆಯನ್ನು ನೊಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಎರಡು ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ 'ಮಿಳಿ' ಎಂಬ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಬಂಡಿ ಚಾಲಕ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಧ್ವನಿಮಾಡಲು 'ಚಬಕಾ' ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಹಿಡಿಕೆ ಹಾಕಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗಂಟೆಗಳು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನೂ ಹಗ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳು – ಘುಂಡಿಯನ್ನು ನೀರೊಳಗೆ ನೆನೆಯಿಸಿ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದು ದಪ್ಪ ಮತ್ತು ಉದ್ದನೆಯ 'ಸೂಲಗ್ಗ' ಮಾಡುವರಲ್ಲದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರೆಲ್ಲರೂ ಅಷ್ಟು ದಪ್ಪನೂ ಅಲ್ಲ, ಉದ್ದನು ಅಲ್ಲದ ಹಗ್ಗಾವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವರು. ಇನ್ನೊಂದು 'ಕನ್ನಿ' ಎಂದರೆ ತೆಳ್ಳನೆಯದು ಚಿಕ್ಕದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು, ಹೊಲದಿಂದ ಹುಲ್ಲಿನ ಹೊರೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತರಲು ಬಳಸುವರು.

ಹೊಲದಿಂದ ದನಕರುಗಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕಟ್ಟಲು 'ಕೊಠಿಗೆ' ಎಂಬ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಸಾಲಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ದನಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು 'ಗೂಟ'ಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವರು. ಕಟ್ಟಿದ ದನಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ತಿನ್ನಲು ಅವುಗಳ ಎದುರು ಹುಲ್ಲು, ಕಳಕಿ, ಚುನ್ನಿ ಹಾಕುವರು. ಹಾಕುವ ಆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ಥಳವೇ 'ದವಣಿ'. ದನಗಳು ಮುಂಜಾನೆ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮುಸರಿ ಕುಡಿಸುವರು. ಮುಸುರಿ ಹಾಕುವ ಪಾತ್ರೆಗೆ 'ಮಂತಣಿ' ಎನ್ನುವರು.

ದನಗಳು ಕೊಠಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹದಮಾಡಿ ರೊಟ್ಟಿ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ "ಕುಳ್ಳು" ಎಂದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುವರು. ಹಲವರು ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಗೋಡೆಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ "ಚಾಟಿ ಕುಳ್ಳೆಂದು" ಬಡಿಯುವರಲ್ಲದೆ, ದನಗಳು ಹಾದಿ, ಬೀದಿ, ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಸಗಣಿ ಹಾಗೆ ಒಣಗಿದರೆ ಅದನ್ನು 'ಕಾರುಕುಳ್ಳು' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಜನಪದರು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಒಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಕುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಉರುವಲಾಗಿ ಬಳಸುವರು. ಇಂದು ಇವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲಿವೆ. ಈ ಕಾರು ಕುಳ್ಳಿನ ಬುದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪ್ಪು ಬೆರೆಸಿ ಜನಪದರು ದಿನಾಲು ಹಲ್ಲು ಉಜ್ಜುವರು. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ಈ ಬೂದಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಹಲ್ಲು ದವಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ರೋಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ನಮ್ಮ ಜನಪದರ ಹಲ್ಲುಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಎತ್ತು, ಹೋರಿ, ಕಂಟ್ಲ್ಯಾ ಇವುಗಳ ಮೂಗಿಗೆ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಹಾಕಿ ಧಾರಾದಿಂದ 'ಮುಗರಾಣಿ' ಹಾಕುವರು. ದನಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಶೋಭೆಗಾಗಿ 'ಘಂಟೆ' ಕಟ್ಟುವರು. ಎಮ್ಮೆ ಕರು ಹಾಕಿದಾಗ ಎಮ್ಮೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ 'ಎಡ ಕಾಲಿನ ಚಪ್ಪಲಿ' ಕಟ್ಟುವರು ಕಾರಣ ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಲೆಗಳು ಹಾಲು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಹ ಯಾರ ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು. ಎತ್ತು, ಹೋರಿ, ಆಕಳ ಬಾಲದ ಕೂದಲಿಗೆ 'ಜವಿ' ಎನ್ನುವರು. ಜನಪದರ ಪ್ರಕಾರ 'ಜವಿ' ಹತ್ತಿರವಿದ್ದರೆ ದೆವ್ವ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯಲಾರವೆಂಬ ವಿಚಾರವಿದೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಶೇಷ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಕಬ್ಬು. ಒಂದು ಉದ್ದವಾದ ಕಬ್ಬಿಗೆ 'ಗಳು' ಎಂದು, ಕಬ್ಬಿನ ಒಂದೊಂದು ಹಂತಕ್ಕೆ ಗಣಿ (ಗುಡ್ಡ) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ರಾಶಿಯೆಂದರೆ 'ಘಾಣಾ'. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಒಲೆ ಕೆದರಿಸಿ–ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಗಲವಾದ ಕಡಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು ಕುದಿಸುವರು. ಹಾಲಿನೊಳಗೆ ಸದಾ ಹುಟ್ಟನ್ನು ತಿರುವುತ್ತಾ ಹಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಕಸವನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆಯಲು ಒಬ್ಬನು ಸದಾ ಅಲ್ಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಒಲೆಯೊಳಗೆ ಒಣಗಿದ ಕಬ್ಬಿನ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಉರುವಲಾಗಿ ಹಾಕುತ್ತಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಡಾಯಿಯಲ್ಲಿನ ಹಾಲು ಬೆಲ್ಲವಾಗುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ (ಪಾಕ) ಅದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿದ 'ಹೌದಿ'ನಲ್ಲಿ ಹಾಕುವರು. ಹಾಕಿದ ತಕ್ಷಣ ಕಬ್ಬಿನ ತುಂಡಿಗೆ ಆ ಪಾಕನ್ನು ಸುತ್ತಿದರೆ ಅದು 'ಚೀಕಿ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಣಗಿದ ಪಾಕದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಪೊರೆಯನ್ನು 'ಅಚ್ಚೆಂದು' ಚೌಕಾಕಾರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಸಕಸಿ, ಕೊಬ್ಬರಿ, ಜಾಜಿಕಾಯಿ, ಪುಟಾಣಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ 'ಘಾಣಾದ ಉಂಡೆ' ತಯಾರಿಸುವರು, ಇದನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಲು ರುಚಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಾಗಲಿ, ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣಗಳಾಗಲಿ ನಾಗರಿಕತೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧ ಲೇಖಕರು : ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಹೊರಕೇರಿ
ಗ್ರಂಥ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸುಗ್ಗಿ ಸಂಪ್ರಾಯಗಳು
ಪುಟ ೧೪

೨ ಹಾಡು ಹೇಳಿದವರು : ಶಾಮರಾವ ಬಿ. ಪಾಟೀಲ
ಗ್ರಾಮ : ಮಳಚಾಪೂರ

೩ ಹಾಡು ಹೇಳಿದವರು : ಸಂಬಾ ಮೇತ್ರೆ
ಗ್ರಾಮ : ಹಜನಾಳ

೪ ಹಾಡು ಹೇಳಿದವರು : ಸಂಬಾ ಮೇತ್ರೆ
ಗ್ರಾಮ : ಹಜನಾಳ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ -೯

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ನಂಬಿಕೆಗಳು

ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಲೋಕವನ್ನು ಇಹಲೋಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುವ ಸಚರಾಚರ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು.

ನಮಗೆ ಹಿರಿಯರಾಗಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳದ್ದಾರೆ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರಿದ್ದಾರೆ, ಸ್ವಾಮಿ-ಜಂಗಮರಿದ್ದಾರೆ, ನಿಸರ್ಗವೂ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಗುಡುಗು-ಸಿಡಿಲು, ಗಾಳಿ-ಮಳೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಗೆ ಭಯಭೀತರಾಗಿ ಆ ದೇವರು ಈ ದೇವರು ಎಂದಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಂಚಲಚಿತ್ತರಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾ ಹಲವಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳಗೆ ದಾಸರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಜೀವಕ್ಕೆ ಉಸಿರಾಟ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕತೆಯೊ ಅಷ್ಟೆ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಜನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೋಭಾವ ಎಂತೋ ಅಂತೆ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ.

ಏನೆಲ್ಲ ದೊರೆತರೂ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಾಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಹವಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಗೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯ, ಮಾಯೆಯೆಂದೂ, ಬ್ರಹ್ಮವೊಂದೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ವೈರಾಗ್ಯಭಾವ ತಾಳಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ. 'ತನ್ನ ತಾ ತಿಳದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೇನಿನ್ನೇನು' ಎಂದು ಅಹಮ್ಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಆಯುಷ್ಯ ತೀರಿದಾಗ, ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಹಾರಿಹೋದಾಗ ಲಿಂಗೈಕ್ಯೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೊಂದು ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಇಹಲೋಕ-ಪರಲೋಕಗಳ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿದೆ.

ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಆತ್ಮ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಧರ್ಮದಂತೆ ನಡೆಯುವವನು ಶರಣ-ಸಂತ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇತನಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದದ್ದು ಗಟ್ಟಿ ನಂಬಿಕೆ. "ನಂಬಿ ಕರೆದರೆ ಓ ಎನ್ನನ್ನೆ ಶಿವನು?... ನಂಬರು.... ನಚ್ಚರು ಬರಿದೇ ಕರೆವರು.... ಎಂದು ಭಕ್ತಿ ಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಡಂಭಾಚಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಂಬಿ ಕೆಟ್ಟವರಿಲ್ಲವೋ ರಂಗಯ್ಯನ .... ಎಂದು ದಾಸರು ನಂಬಿಕೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಬೇಕು ಅದು ಸುಳ್ಳು, ಅಸತ್ಯ, ಅಜ್ಞಾನ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬಾರದು. ತನುವ ತೋಂಟವಮಾಡಿ, ಮನವ ಗುದ್ದಲಿಮಾಡಿ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಬೇರನ್ನು ಅಗಿದು ಕಳೆಯಲು ಪ್ರಭುದೇವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಜಕ್ಕೂ ಈ ನಂಬಿಕೆ ಇಹಲೋಕ – ಪರಲೋಕಗಳೆರಡಲ್ಲೂ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿಗೆ ಊರುಗೋಲು ಇದ್ದಂತೆ"[7]. ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಮೂಲ ಬೇರು ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯ ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತವರೂ ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾದವರಲ್ಲ. ಬಾಯಿಂದ–ಬಾಯಿಗೆ, ಕಿವಿಯಿಂದ–ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿದ ಇಂಥ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನೈಜತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂಲನೈಜತೆ ಮರೆಮಾಚಿ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ರಾರಾಜಿಸುವಂತಾಗಿ ಹಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಢ (ಅಂಧ) ನಂಬಿಕೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು.

ಉದಾ:– ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಗೂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕಥೆ–

"ಒಂದು ಊರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ಸಾಕಿದ, ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗನ ಮದುವೆ ಸಂಭ್ರಮ ಭರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮದುವೆ ಮನೆಯೆಂದಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಹಿಟ್ಟು, ಸಕ್ಕರೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮದುವೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ತಿರುಗಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ, ಕಾರಣ ಬೆಕ್ಕು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲಸು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅದನ್ನು ನಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲಿನ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಮಗನ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಸಿದನು. ಕೆಲ ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ತೀರಿಹೋದನು.

ಮುಂದೆ ಆ ಯಜಮಾನನ ಮಗ, ಅವನ ಮಗನ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಸಂಧರ್ಭ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಮದುವೆಗೆ ಅವನ ತಂದೆ ಯಾವ ಯಾವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನೆಂದು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತಟ್ಟಂತೆ ಅವನ ಬುಧ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದು ಇದು – 'ತನ್ನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಪ್ಪ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಕಲ್ಲಿನ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು' ಅದೊಂದು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿನ ನಿಯಮ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾನು ಸಹ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಕ್ಕು ಕಟ್ಟಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಕಥೆಯ ಒಳ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಅವರ ಅಪ್ಪ ಅವನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಏಕೆ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಅದೊಂದು ರೂಢಿಯಿರಬಹುದೆಂದು ಮುಂದೆ

ಅವನ ಮಗನ ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಆಚರಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಪ್ಪ ಬೆಕ್ಕು ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನೈಜವು-ಸುವಿಚಾರವಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಮಗ ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬರು-ಬರುತ್ತಾ ಮೂಲ ನೈಜತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮೂಢವಾದವು".

ನಿಸರ್ಗ, ಧರ್ಮ, ದೇವರು, ದೆವ್ವಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ದಿನ ನಿತ್ಯವೂ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುವ ಹಲವಾರು ವೃತ್ತಿಯ ಜನರು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಜೀವ-ಜಂತು, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಾಣಿಸಿದಾಗ ಕಾಕತಾಳೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಹಲವಾರು ಶಕುನಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಹೊಸ ಹೊಸ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ, ಕಾಣುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ನಡೆದಾಗ ಇದ್ದಕಿದ್ದಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರುತ್ತ ಬರುವ ಘಟನೆಗಳು ಆಚರಣೆಗಳು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ಹ್ಯೂಮ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು "ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದುದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಹೊಸ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಾಗ ಆತನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆ. ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳಿದಾಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತ್ತವೆ. ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆ"[೩] ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಯೆಂದರು.

ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಅತಿ ಭಯ-ಭ್ರಮೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರ ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುವ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ನಂಬಿಕೆಯ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ಬಗೆಹಾಟ್ ವಿದ್ವಾಂಸರು "ಭಾವನೆಗಳ ಸಂಕೇತ"[೨] ಎಂದರು. ಇಂಥ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕೆಲ ನಂಬಿಕೆಗಳಂತೂ ಮನುಷ್ಯನ ಹೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:- ಸೇತುವೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಥವಾ ಗರ್ಭಿಣಿಯರನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವುದು, ಬಾವಿಗೆ ನೀರು ಹತ್ತದಿದ್ರೆ ಪ್ರಥಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡುವಂತಹ ಹರಕೆ ಹೊರುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮನುಷ್ಯರನ್ನೆ ಬಲಿತೆಗೆದು ಕೊಂಡಂತಿವೆ. ದೇವರ ನಿಜವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಮನಸಿನ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ, ಮನದ ಆಶೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಿಡಿಯಾಡುವುದು, ಬೆತ್ತಲೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು, ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಚುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ನೀರು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಮರ-ಮುಳ್ಳುಗಳೇ ದೇವರೆಂದು ಹತ್ತು ಹದಿನೆಂಟು ದೇವರುಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಹುಸಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಸುತ್ತಾ ತನು-ಮನ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸದೆ ಹೊರುವ ಹರಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜೊಳ್ಳು ಸೇರಿದೆ ಎಂದು ಅಣ್ಣ ಬಸವಣ್ಣನವರು

ಹೇಳಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ, 'ಕಲ್ಲ ನಾಗರ ಕಂಡರೆ ಹಾಲನೆರೆಯುವ, ದಿಟದ ನಾಗರ ಕಂಡರೆ ಕೊಲ್ಲುವ' ಈ ಹಿಂಸಾಚಾರಿಗಳ ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅರಿತು ಮರೆತ, ಇಲ್ಲವೆ ಅರಿವೇ ಆಗದ ಅದೆಷ್ಟೋ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಕ್ರಿಯೆಗಿಳಿದು ಒಬ್ಬರಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತವೆ. ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈಡೇರದ ಬಯಕೆಗಳು ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹಲವಾರು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನೂರಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಸೆಯುತ್ತೇವೆ. ಭೂತ-ಪಿಶಾಚಿ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ, ಮಾಟ-ಮಂತ್ರ, ಶಕುನ ಮೊದಲಾದ ಬಗೆಯ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಉದಾ:- 'ರಾತ್ರಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥ ಬಂದರೆ ತನಗೆ ಸಾವು ಸಮೀಪಿಸುವುದೆಂದು ನಂಬುವರು. ಆದರೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕನಸಾಗುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ, ನಿದ್ರೆ ಬರಲಾರದು, ನಿದ್ರೆ ಬರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡದ ಕಾರಣ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಪದೆ ಪದೆ ಸುಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಊಟದ ವಿಚಾರವೆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲೂ ಬಂದಾಗ ಮೇಲಿನಂತೆ ನಂಬಿ ಭಯಭೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ'.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥಹ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರಾದಾಯದ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಕಥೆ, ಹಾಡು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಮನುಷ್ಯ ಸತ್ತರೂ ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮರಣವಿಲ್ಲ, ಅವು ಚಿರಂಜೀವಿಗಳು. ಅರಿವು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಅವುಗಳ ಸುಳಿವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು. ಜನಪದರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡದುದರಿಂದ ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಒಂದು ಕಡೆ-ಅದೂ ಅರಿವಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅವುಗಳ ಚೆಲ್ಲಾಟ ನಡೆದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಆಚರಣೆಗಳೇನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಂಕುರೋಗದಂತೆ ಹಬ್ಬುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಳನುದ್ದಕ್ಕೂ ನೆರಳಿನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂಥ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಇತಿ-ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದರೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ಸುಃಖ; ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ದುಃಖ, ಅಂಥ ಶ್ರದ್ಧೆಗಂಟಿಕೊಂಡು ಬಂದುವುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುವ-ಸಮೀಪಿಸುವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಂಬಿ ಬಾಳನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕುರಿತಂತೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು- 'ಬಾಲ್ಡವಿನ್'ರವರು 'ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ತೀರ್ಪು' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ಭಾವಜೀವಿಯ ವರದ ಹಸ್ತ'

ಎಂದು 'ಗಾರ್ಡಿನರ್' ನುಡಿದರೆ, 'ಆಲ್ಡರ್ಸ ಹಕ್ಸಲೆ'ಯವರು ರೂಪ ಬದಲಾದರೂ ಸ್ವರೂಪ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂದರು. ಬೇನರವರು 'ಕೇವಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಸ್ಥಾನ'[೪] ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಬಹುಪಾಲು ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯ ಅಡಗಿದೆ. ವಿಭೂತಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ ತಿಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರ, ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿಯೂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುರಿಂದ ರೋಗರುಜ್ಜಿನುಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ 'ಆರ್.ಎಸ್' ಬಾಗ್ಸ'ರವರು 'ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸದ್ದಾರೆ'[೫].

ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದ ಜನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಂಗಡನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಹೀಗೆ –

೧. ಡಾ. ಜಿ.ವಿ. ದಾಸೇಗೌಡ – 'ಅತಿ ಮಾನುಷ, ಮಾನುಷ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಾಗೂ ಸಂಕೀರ್ಣ' ಹೀಗೆ ಆರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.
೨. ಡಿ.ಕೆ. ರಾಜೇಂದ್ರರವರು :– 'ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ' ಎಂದು ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆಂದು ಸಹ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
೩. ರಾಗೌ ಮತ್ತು ವಸಂತಕುಮಾರರವರು:– 'ಪ್ರಾಕೃತಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ, ರೋಗ ನಿವಾರಕ, ಅತಿಮಾನುಷ' ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
೪. ಆರ್.ಎಸ್.ಬಾಗ್ಸರವರು:– ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು – 'ಗೃಹ ಜೀವನ, ದೇವರು, ಮದುವೆ–ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯ, ಗರ್ಭಿಣಿ, ಕೂಸು, ವಾರ–ತಿಥಿ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಕನಸು, ವೃತ್ತಿ, ರೋಗ, ಶವ, ದೆವ್ವ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಪ್ರಾಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ"[೬].

ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ, ಪಂಡಿತ, ಮೇಧಾವಿ, ಶೂರ, ಕಲಿ, ರಾಜರಾಣಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ವಿಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದರೂ, ಅವನನ್ನು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬಿಡಲಾರವು. ಮಾನವನ ಮೂಲ ಸ್ವಭಾವ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳು ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಿವೆ.

ಜನಪದರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಪ್ರಧಾನ ಕಸುಬಾದ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ –

೧. ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು

೨. ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು

೩. ಮಳೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು

೪. ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು

೫. ದನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು

೬. ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು

೭. ರಾಶಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು

೧. ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು:

ಕೃಷಿಯೇ ದೇವರೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ 'ಪಾಂಡವರ ಪೂಜೆ' ಎಂದು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಐದು ಕಲ್ಲುಗಳನಿಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣ-ಜಾಜ ಬಳಿದು ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಐದು ಹೋಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಪಾಂಡವರ ನೈವೆದ್ಯವೆಂದು ಮಾಡುವರು. ಕಾರಣ ಮಹಾಭಾರತದ ಪಂಚ ಪಾಂಡುವರು ಕೌರವರೊಂದಿಗೆ ಕಾದಾಡಿ 'ವಿಜಯಗಳಿಸಿ' ಹೊಲದ ಬನ್ನಿಗಿಡದಲ್ಲಿಟ್ಟ ಆಯುಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿದ್ದರ ನಿಮಿತ್ತ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ-ಅನಾವೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗದೆ ಪಾರಾಗಲಿ (ವಿಜಯಿಸಲಿ) ಎಂದು 'ಪಾಂಡವರ ಪೂಜೆ' ಮಾಡುವರು.

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳ ಅಮವಾಸ್ಯ ಆಚರಣೆ: ಹೈದ್ರಾಬಾದ-ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಎಳ್ಳ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಹಬ್ಬ' ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವರು. ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ 'ಎಳ್ಳ' ಅಮವಾಸ್ಯಯೆಂದೆ ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ – ಈ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಮುಂದಿನ ಒಂದು ವಾರದೊಳಗೆ ಬರುವ ಹಬ್ಬ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದಾಕ್ಷಣ ನೆನಪಾಗುವುದು ಎಳ್ಳು-ಬೆಲ್ಲ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಬರುವ ಎಳ್ಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಡಿದು 'ಎಳ್ಳ ಅಮವಾಸ್ಯೆ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದರೆಂಬ ಮಾತು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಜನಪದರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜವೆಲ್ಲ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ತೊಡೆಮಟ ಬೆಳೆದಾಗ, ಕೃಷಿಕರು ಕಸ ತೆಗೆದು ಎಡೆ ಹೊಡೆಯುವರು, ಆಗ ಕೃಷಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕಳೆ, ಅಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ 'ಹುಗ್ಗಿ-ಹೂರಣಗಡಬು, ಸೆಜ್ಜಕದ್ಹೋಳಿಗಿ, ಭಜ್ಜಿ, ಭರತ್ತಾ, ಕಡಬು, ಸಪ್ಪನ ಬೇಳೆ, ಅಂಬಲಿ, ರೊಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ

ಹೋಗಿ 'ಜೋಳದ ಬೆಳೆಯ ಹೊಲದೊಳಗೆ 'ಗುಡಿಸಲು' ಹಾಕಿ ಅದರೊಳಗೆ ಐದು ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ' ಎಂದು ಪೂಜಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸುವರು. ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಡುಗೆ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶಯುಕ್ತ ಆಹಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮಾಡಿದ ತಿಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಭಜ್ಜಿ, ಜೋಳದ ಬಾನಾ, ಅಂಬಲಿ'ಯನ್ನು ಒಂದು ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾ ಓಲಗ್ಯಾ-ಓಲಗ್ಯಾ ಎಂದ್ರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅವನು ಹಿಂದೆ ಹೊಸಕುಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾ 'ಚಾಲಂ-ಪೋಲಗ್ಯಾ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಇಬ್ಬರು ಗುಡಿಸಲು ಸುತ್ತಾ ಎರಡು ಸುತ್ತು ಸುತ್ತುವರು. ಈ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ – ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿನ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಾಗಲೆಂದು.

'ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ದೇವರ ಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿಸುವುದೊಂದು':- ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೇವಿನ ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ವೀರಭದ್ರ ದೇವರ ಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಫಸಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರಲು ದೇವರ ಕೃಪೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ವೀರಭದ್ರ ದೇವರ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನೆ ಕಟ್ಟಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ – ಈ ದೇವರು ಬಲು ಸಿಟ್ಟಿನವನು. ಇವನ ಸಿಟ್ಟಿನೆದರು ಯಾವ ಅತಿವೃಷ್ಠಿ-ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಕೃಷಿಗೆ ತಾಗಲಾರವೆಂದು. ಬೇವಿನ ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ದೇವರ ಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಲು ಕಾರಣವೆಂದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜನಪದರು 'ದೇವರು' ಎಂದಾಕ್ಷಣ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ನೆರಳಿದೆ ಎಂದು ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವರು. ಬೇವಿನ ಗಿಡದ ಗಾಳಿ-ನೆರಳು ತಂಪೆಂದುಕೊಂಡು ಗಿಡವನ್ನು ನೆಟ್ಟಿರಬಹುದು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಠಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಬೇವಿನ ಗಿಡದ ಗಾಳಿ-ನೆರಳಿನಿಂದ ರೋಗಗಳು ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬೇಕು (ತಿಳಿಯಬೇಕು).

'ಪ್ರತಿ ಅಮವಾಸ್ಯದಂದು ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ಸ್ಥಗಿತ': ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಿಂತ ಅಮವಾಸ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ದುಗುಡಗಳಿವೆ. ಅಮವಾಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಕತ್ತಲು, ಕತ್ತಲೆಂದರೆ ಭಯ, ಭಯದ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವವು ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳು. ಅಮವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕೃಷಿಗಾಗಲಿ, ಎತ್ತುಗಳಿಗಾಗಲಿ, ರೈತನಿಗಾಗಲಿ ಸಂಕಷ್ಟ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಅಮವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ದೆವ್ವ-ಪಿಶಾಚಿ [ಸುಂಟರ ಗಾಳಿ] ತಗುಲಬಾರದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. ಆದರೆ ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಸಕಾರಣವೂ ಇದೆ. 'ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಸತತವಾಗಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಎತ್ತುಗಳಿಗೂ ರೈತರಿಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸೀಗಲೆಂಬುವುದು' ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ.

೨. ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು:

ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದರು 'ಭೂಮಿ'ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವರು. ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ, ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅನ್ನ ನೀಡಿ ಸಲಹುವವಳು 'ಭೂಮಿ ತಾಯಿ'ಯೆಂದು ಕೊಂಡವರು.

ಭೂಮಿ ಪೂಜೆ:

ಪೂಜೆ ಎಂದಾಕ್ಷಣ ಶುಭವೆನಿಸುವುದು, ಸಂಭ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಹೊಸತನವಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡಾಗ ಮೊದಲು ಪೂಜಿಸಿ ನಂತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವುದು – ಬೆಳೆಯುವುದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಹೊಸ ಮನೆ' ಕಟ್ಟುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ (ಮೊದಲು) ಭೂಮಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು. ಮನೆಯೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಬದುಕಲು ನೆರಳು ನೀಡುವ ಗೋಡೆ–ಛಾವಣಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಮನೆ ದೇವಾಲಯದಂತೆ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರಲಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಕಲಹಗಳಾಗದಂತೆ ಸಂಮೃದ್ಧಿ ಕಾಣಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸುವರು. ಭಾವಿ ತೋಡಿಸುವಾಗಲೂ ಭೂಮಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು. ಕಾರಣ ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ನೀರು ಬೇಗನೆ ಕಾಣಿಸಲೆಂದು ಮೇಲಿನ ನಂಬಿಕೆ ಆಚರಿಸುವುರು.

ಮನುಷ್ಯರು ಬದುಕಬೇಕಾದರೆ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕುವರೇ ಹೊರತು ಬಂಗಾರ ಬೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಹಾರ ದೊರೆಯುವುದು ಭೂಮಿಯಿಂದಲೇ ಎಂದುಕೊಂಡು 'ಭೂಮಿ' ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು.

ಗೌರಿ ಕುಳ್ಳಿ ಪೂಜೆಯೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿ ಪೂಜೆ:

ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ನಂತರದ ಎಂಟ್ಹತ್ತು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ 'ಗೌರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ' ಪ್ರಯುಕ್ತ ಆಚರಿಸುವರು. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೆಂದರೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಬೆಳಕೆಂದರೆ ಉಲ್ಲಾಸ, ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಕು, ರಾತ್ರಿಯೂ ಬೆಳಕು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ವಿವಿಧ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಗೌರಿಕುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಗೌರಿಕುಳ್ಳಿಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಕೇತ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಹ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದರ ಸಂಕೇತವೆನ್ನಬಹುದು. ಅಂದು ಹೊಲದಿಂದ ಮಕ್ಕಳು, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ತಡವಾದರೂ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಾರದು. ಕಾರಣ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ. ಗೌರಿ ಕುಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯದು, ಕಂಚಿನದು,

ಮುತ್ತಿನದು ಹೀಗೆ ವಿಧವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗೌರಿ ಕುಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿನಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಹೊಲದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಮರಳುವಾಗ ಹಾಡುವ ಹಾಡು –

೧. "ಗೌರಿ ಗೌರಿ ಮುದ್ದಿನ ಗೌರಿ
ವರಸಿಗೊಮ್ಮೆ ಕರಸಿದ್ದೆ ಕರಸಿದ್ದೆ
ಅರಷಿನ ಪತ್ತಲ ಉಡಸಿದ್ದೆ ಉಡಸಿದ್ದೆ
ನಮಗೀಟ ಕುಡು ನಮಗೀಟ ಕುಡು
ಹಳ್ಳ ಕೀಟ ಹೋಗಿ ಬಾ.

೨. ಕೋಲ ಗೌರಿ ಕೋಲ । ಕಂಚಿನ ಗೌರಿ ಕೋಲ ।
ಒಂದು ಹೂವ ನನಗ । ನಂದಿಕೋಲ ನಿನಗ ।
ಎರಡ ಹೂವ ನನಗ । ಎರಡಕ್ಕಿ ಬಾನ ನಿನಗ ।
ಮೂರ ಹೂವ ನನಗ । ಮೂಗತಿ ನಿನಗ ।
ನಾಕ ಹೂವ ನನಗ । ನಾಕೇನ ಬಾನ ನಿನಗ ।
ಐದು ಹೂವ ನನಗ । ಕೊಯ್ದ ಮಲ್ಲಿಗಿ ನಿನಗ ।
ಆರ ಹೂವ ನನಗ । ಆರಕ್ಕಿ ಬಾನ ನಿನಗ ।
ಏಳ ಹೂವ ನನಗ । ಏಳಕ್ಕಿ ಬಾನ ನಿನಗ ।
ಎಂಟ ಹೂವ ನನಗ । ಎಂಟಕ್ಕಿ ಬಾನ ನಿನಗ ।
ಒಂಬತ್ತ ಹೂವ ನನಗ । ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ನಿನಗ ।[೬]".

ಜನಪದರನ್ನು ಮನರಂಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ.

ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿಸುವುದು:

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆಸೆ ಇರಬೇಕು ಆದರೆ ದುರಾಸೆ ಇರಬಾರದು. ದುಡಿದುಣ್ಣದ ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸಿಗೆ ಅಂಟಿದ ನಂಬಿಕೆ ಮೇಲಿನದಾಗಿದೆ. ವೇಷಧರಿಸಿದ ಮಂತ್ರವಾದಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ತನಗೆ ಸಂಬಧಪಟ್ಟ ಭೂಮಿಯ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ನಿಧಿ' ಇದೆಯೆಂದೂ, ಭಾವಿ–ಕೊಳವೆ ಭಾವಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿದರೆ ನೀರು ಬೇಗ ಬರುವವೆಂದು, ಮೂಢತೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಆಚರಣೆ ಆಚರಿಸುವರು.

ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ನಿಧಿಸಿಗುವುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಇಂಥಹದ್ದೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಜನರು ಬಂಗಾರ–ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳು, ಒಡವೆಗಳು ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ತಾವು ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಡಲು ಕಪಾಟನಂತಹ ಭದ್ರ ಸ್ಥಳದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ನೆಲ ಅಗೆದು ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಏನೋ

ಕೆಲವು ಅನಿಶ್ಚಿತ ಘಟನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಗಂಟು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿ ಮುಂದೆ ಭಾವಿ ತೋಡಿಸುವಾಗ, ಮನೆ ತಳಪಾಯ ಅಗೆಯುವಾಗ ಸಿಗಬಹುದು.

ದೇವರ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿ ದಾನವಾಗಿ ಮಠಗಳಿಗೆ, ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವನು ದೇವರೆಂದುಕೊಂಡು ಹತ್ತು-ಹಲವಾರು ಹರಕೆ ಹೊರುವರು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಆ ಕೆಲಸ (ಹರಕೆ) ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಾಗ ದೇವರು ಹರಕೆ ಇಡೇರಿಸಿದನೆಂದು ಮೇಲಿನ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವರು.

೩. ಮಳೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು:

ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಆಹಾರ ಪೂರೈಸಲು ರೈತನಿಗೆ ಮಳೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಮಳೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೆಳೆಯಿಲ್ಲ, ಬೆಳೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾನವರು ಬದುಕುವಂತಿಲ್ಲ. ದೇಶದ ರೈತ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ದೇಶದ ಜನತೆಯ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುವನು.

ರೈತ ತಾನು ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಹೊರಬರುತ್ತವೆಯೊ ಇಲ್ಲವೋ, ಬಂದರೂ ಕಾಯಿ ಹಾಲುಣ್ಣುತ್ತವೆಯೊ ಇಲ್ಲವೊ ಎಂಬಂಥ ದುಗುಡ-ದುಮ್ಮಾನಗಳ ಮಧ್ಯ ಮಳೆಯ ಬರುವಿಗಾಗಿ ಹತ್ತಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಆಚರಿಸುವನು.

'ಬುಟ್ಟಿ ಜಾತ್ರೆ' ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಾಂತ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ದಿನವನ್ನು ಗುರುತುಮಾಡಿ, ಊರಿಗೆ ಡಂಗೂರ ಸಾರಿ, ಆ ದಿನದಂದು ವಿವಿಧ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಮಲೋದಿ, ಧಾಪಾಟಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬುಟ್ಟಿ ಜಾತ್ರೆ ಇದರ ಹೆಸರೆ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಮಾಡಿದ ಅಡುಗೆಯೆಲ್ಲ ಜನಪದರು 'ಬುಟ್ಟಿ'ಯಲ್ಲಿಯೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಊರಾಚೆಗಿನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೊ – ಹಳ್ಳ (ಕೆರೆ)ಗೊ ಹೋಗಿ ಊರೆಲ್ಲ ಸೇರುವದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರುವುದನ್ನೆ 'ಜಾತ್ರೆ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಬುಟ್ಟಿ ಜಾತ್ರೆ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಈ 'ಬುಟ್ಟಿ ಜಾತ್ರೆ'ಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೂ-ಹೆಂಗಸರೂ ವೃದ್ಧರು, ತರುಣರು, ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಜೊತೆಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿ, ಆಟವಾಡಿ, ನಕ್ಕಿ-ನಲಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುವರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಯಂಕಾಲ ಕೆಸರಿನಿಂದ 'ಕುಂಯ್ಯಾ' ಎಂಬ ಮೂರ್ತಿ ಮಾಡಿ ಅದು ಸತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನಟಿಸುತ್ತಾ, ಅಳುತ್ತಾ ಇರುವರು. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕೆಸರಿನಿಂದ ಕರಜಿಕಾಯಿ, ಹಪ್ಪಳ, ಸೆಂಡಿಗೆ, ಕೋಡಬೆಳೆ ಮುಂತಾದ

ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು 'ಕುಂಯ್ಯಾ'ನಿಗಾಗಿ ತಂದಾಗ ಕುಂಯ್ಯಾ ಸತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಅಳುತ್ತಾ ಹಾಡುವುದು ಹೀಗೆ –

ಒಬ್ಬಳು:-	'ಕುಂಯ್ಯಾ ಕುಂಯ್ಯಾ ನೀ । ಹ್ಯಾಂಗ ಸತ್ತಿ ಕುಂಯ್ಯಾ ?
ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು:-	ಕುಂಯ್ಯಾನ ಹೆಣ್ತಿ ಕುಣಕಿ । ಕುಂಯ್ಯಾನ ಬಾಯ್ಯಾಗ ಒಣಕಿ.
ಒ:-	ಕುಂಯ್ಯಾ ಕುಂಯ್ಯಾ ನೀ । ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಿ ಕುಂಯ್ಯಾ?
ಇ:-	ನೀ ಹೋದೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಇರಲಿ ಕುಂಯ್ಯಾ
ಒ:-	ಹೋಳ್ಗಿ ಉಂಡೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನೀ ಹೊಳ್ಯಾಡಕತ್ತೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ?
ಇ:-	ಹಪ್ಪಳ ಬೇಡ್ಡಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನೀ ಸಪ್ಪಳಿಲ್ದೆ ಹೋದೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ ।
ಒ:-	ನಾ ಹಪ್ಪಳ ಮಾಡ್ಡಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನೀ ಛಪ್ರ ಎರ್ದೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ ।
ಇ:-	ನಾ ದ್ವಾಸ್ಯಾ ಮಾಡ್ಡಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನೀ ದೇಶಕ್ಕ ಆಡ್ದೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ ।
ಒ:-	ನಾ ಸೆಂಡಗಿ ಮಾಡ್ಡಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನೀ ಹೆಂಡ್ಯಾಗ ಹೋದೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ।
ಇ:-	ನಾ ಹೋಳ್ಗಿ ಮಾಡ್ಡಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನೀ ಜೋಳ್ಗಾಗ ನಡ್ದಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ ।
ಒ:-	ಹುಮ್ನಾಬಾದ್ಕ ಹೋಗಿ। ಹೂವಿನ ಹಚ್ಚಡ ತಂದ ನೀ ಹಾಸ್ಗೋಲಿಲ್ಲ। ಕುಂಯ್ಯಾ । ನೀ ಹೊಚ್ಗೋಲಿಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ ।
ಇ:-	ಸೊಲ್ಲಾಪುರದವ್ರು ಬಂದಾರ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನಿನಗ ಶಾಲ-ಜಮಖಾನೆ ತಂದಾರ ಕುಂಯ್ಯಾ ।
ಒ:-	ತುಪ್ಪಾ ತಿಂದೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನೀ ಗಪ್ಪಾದೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ ।
ಇ:-	ನೀ ಸತ್ತಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ । ನಾ ರಂಡ್ಯಾದೆಲ್ಲ ಕುಂಯ್ಯಾ'[೮]।

ಮಳೆಯ ಬರುವಿಗಾಗಿ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಿಂದು-ದಿನವೆಲ್ಲ ಮನರಂಜಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ 'ಕುಂಯ್ಯಾ' ಸತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅಳುವುದು ಅಶುಭವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕಾಡುವುದು ಸಹಜ. ಒಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದರೆ 'ಬೀದರ' ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಾಂತ ಸತ್ತವರನ್ನು ಮೋಕ್ಷ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ರೂಢಿಯಿದೆ (ಇಲ್ಲಿ ನೀರು ಅವಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನ). ಬುಟ್ಟಿ ಜಾತ್ರೆಯಂದು ಕುಂಯ್ಯಾನ ಸತ್ತಿದ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಜನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಳೆ ನೀರು ಬೇಕೇಬೇಕೆನ್ನುವ ಒಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆ ದಿನ ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದ ಹಾಗೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮೈತೋಯಿಸುವಷ್ಟಾದರೂ ಮಳೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ.

ಊರ ಹನುಮಾನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಾಹ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು:

ಜನಪದರು ಊರ ಹನುಮಾನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ 'ಏಳು ದಿವಸ' ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾ ವೀಣೆಯನ್ನು ಸರದಿಯಂತೆ ಒಬ್ಬರ ನಂತರ ಒಬ್ಬರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಾಡುವರು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ವೀಣೆ ಕೆಳಗಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ವೀಣೆಯ ನಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸಲಿ, ದೇವತೆಗಳು ಮಳೆ ಸುರಿಸಲೆಂದು ಮೇಲಿನ ಆಚಾರಣೆ ಮಾಡುವರು.

'ಕಲ್ಲಿನಾಟ ನಿಷೇಧ':

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಆಟಗಳಲ್ಲೊಂದಾದುದು ಕಲ್ಲಿನಾಟ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಒಂಬತ್ತು, ಐದು ಅಥವಾ ಮೂರು ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು (ಹಳ್ಳ) ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಿ ಆಡಿದರೆ ಹಳ್ಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೊದಂತೆ ಮಳೆಯೂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಕಲ್ಲಿನಾಟ ಆಡುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವರು.

'ಕಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದು':

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿ ಆಚರಿಸುವ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಮಳೆಯ ಬರುವಿಗಾಗಿ ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅರಷಿಣ-ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ, ಹೂ ಹಾಕಿ ಜೊತೆಕಟ್ಟಿ, ಊರೆಲ್ಲ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಸುತ್ತಿಸುವರು. ಕಪ್ಪೆಗಳು ಮಳೆಯ ಬರುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕಪ್ಪೆ ಗೂಟುರು ಗೂಟುರ ಎಂದ್ರೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತೆ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬರಬಹುದೆಂಬ ಸೂಚನೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಕೀಟಗಳು, ಕೆಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತನ್ನ ಜೊತೆ ಸಂಗಾತಿಯ ಮಿಲನಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲೆ ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣು ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಒಂದೆಡೆ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಿಲನಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತವೆ. ಆ ಕುಗಿನಿಂದಲೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ.

ಇನ್ನೂ ಕತ್ತೆಯನ್ನೆ ಮಳೆಯ ಬರುವಿಗಾಗಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೆಂದಾಗ – ಕತ್ತೆ ಅಗಸನ ಊರ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರುವುದು. ಹೊಳೆಯಿಂದ ಊರಿಗೆ, ಊರಿಂದ ಹೊಳೆಗೆ. ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಹಳ್ಳ-ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿರಬೇಕು. ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಕತ್ತೆ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಮೇಲಿದೆ. ಕತ್ತೆಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿರುಗಾಡಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಕತ್ತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅಗಸ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಗಸ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು ನೀರು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಬೇಕೆಂದು ಮೇಲಿನ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನಂಬಿರುವನು.

ಒಣಕೆ-ರುಬ್ಬುವ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ:

ಮಳೆಯ ಬರುವಿಗಾಗಿ ಜನಪದರು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಣಕೆ-ರುಬ್ಬುವ ಕಲ್ಲು ಮನೆಯ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರದ ಹೊರಗೆ ಇಡುವರು. ಯಾವ ದಿನ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತೊ ಅಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರ, ಶಾವಗಿ ನೈವೆಧ್ಯ ತೊರಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಒಯ್ಯುವರು.

ಇಲ್ಲಿ ರುಬ್ಬುವ ಕಲ್ಲು – ಒಣಕೆಯನ್ನೆ ಏಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದರೆ, ಜನಪದರು ಮಳೆ ರಭಸದಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಒಣಕೆ ಧಾರೆಯಂತಿದೆ, ಕಲ್ಲು ಕುಟ್ಟಿದ ಹಾಗಿದೆನ್ನುವರು. ಮಳೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಈ ಆಚರಣೆ ಮುಂದೆ ಒಣಕೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಕುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಳೆ ಬೀಳಲೆಂದು ನಂಬಿ ಆಚರಿಸುವರು.

ಆ. ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು:

ರೈತನ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಾಧನಗಳೆಂದರೆ ಉಪಕರಣಗಳು. ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದು ರೈತ – ಎತ್ತುಗಳು – ಉಪಕರಣಗಳು ಮುಂತಾದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ರೈತರು ಪೂಜ್ಯನೀಯ ದೃಷ್ಠಿಯಿಂದ ಕಾಣುವರು.

'ಯುಗಾದಿ' ಹಬ್ಬದಂದು ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಜನಪದರಿಗೆ ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬವೆ ದೊಡ್ಡದು. ಅಂದು ರೈತರು ತನ್ನ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಪಕರಣಗಳಾದ ಕುಂಠಿ, ಕೂರಗಿ, ನೇಗಿಲು, ನೋಗಾ, ಮೀಳ, ಪಲಗಾ, ಜತಗಿ, ದುಂಡ್ಯಾ, ಉಡಿಚಡ್ಡಿ, ಚಬಕಾ, ಮುಂತಾದ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅಂದು 'ಬಡಿಗ್ಯಾನ' ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಂಟಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಪಕರಣಗಳೆಲ್ಲ ತೈಯಾರಿಸುವವನು ಬಡಿಗನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಕುಂಟಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾರನೆ ದಿನ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕೃಷಿಕಾರ್ಯಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು.

ಗಂಗಿ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ವಿಶೇಷತೆ:

ರೈತರು ಒಕ್ಕಲುತನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಉಪಕರಣಗಳು ಬೆಕೇಬೇಕು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲು, ಕುಂಟಿ ಹೊಡೆದು ಬಿತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಗಂಗಿ (ಉತ್ತರ) ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವರು. ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕು ದೇವತೆಗಳ ದಿಕ್ಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಉಪಕರಣಗಳೆಲ್ಲ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲೆಂದು ಹಾಗೂ ಶುಭವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಮೇಲಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳವರು.

ಜನಪದರು ಕೃಷಿಯೇ ದೇವರೆಂದು ನಂಬಿ ಬಲರಾಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಬಲರಾಮನ ಆಯುಧ ನೇಗಿಲು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಲರಾಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಕೃಷಿಕಾರ್ಯಗಳು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆದು ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶ ಕೈಸೇರುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ.

೫. ದನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು:

ದನಗಳು ಜನಪದರ ಸಂಪತ್ತು. ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಎತ್ತುಗಳು ಬೇಕಾದ್ರೆ ಹಯನಕ್ಕೆ ಎಮ್ಮೆ-ಆಕಳುಗಳು. ದನಗಳನ್ನೆ ನಂಬಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಪಶುಗಳಲ್ಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಂಶ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಜನಪದರು ಆಕಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಕೋಟಿ ದೇವರಿದ್ದಾರೆಂದು ಬಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇದ್ದಾಳೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಪಶು ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಹತ್ತು-ಹಲವಾರು.

'ಎತ್ತುಗಳ ಕೊಂಬಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು':

ಎತ್ತುಗಳ ಹಣೆಗೆ-ಬಾಲಕ್ಕೆ ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ಪೂಜಿಸುವರು. ಕಾರಣ [ಜನಪದರ ಕಥೆಯಂತೆ] "ಕಾರಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಜನರನ್ನು ತುಂಬಾ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಶಿವನು ಕಾರಾಸುರನನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಲು 'ನಂದಿ'ಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನಂತೆ, ನಂದಿ ಹಾಗೂ ಕಾರಾಸುರನ ನಡುವೆ ಸಮರ ನಡೆಯುವಾಗ ನಂದಿ ತನ್ನ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಕಾರಾಸುರನ ಹೊಟ್ಟೆಯನೆಲ್ಲ ತಿವಿ-ತಿವಿದು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿತಂತೆ. ನಂದಿಯ ಕೊಂಬಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ವಿಜಯದ ರಕ್ತದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕುಂಕುಮದಿಂದ ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ಪೂಜಿಸುವರು".

ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಕಾಲು ತಾಗಿದರೆ ತಕ್ಷಣ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು. ಜನಪದರ ದೃಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳು ಕೇವಲ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಾಧನಗಳಾಗಿರದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಸವಣ್ಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೆ ಕಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತರೆ ಶುಭವೆಂದುಕೊಂಡು ಕಾಯಿ (ತೆಂಗು) ಒಡೆಯುವರು. ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಬಾರದೆಂದು 'ಕುರಿಯ ಧಾರ' ಮೈಗೆ ಕಟ್ಟುವರು. ಕಾರಣ ನೋಡುಗರ ದೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕರಿ ಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಲೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ. ಹುಣ್ಣಿಮೆ -ಅಮವಾಸ್ಯೆಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೈತೊಳೆಸಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಹಾಕುವರು. ಕಾರಣ ಸತತ ದುಡಿಯುವ ಎತ್ತಿನ ಮೈ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಲೆಂದೂ, ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಎತ್ತಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ದೊರೆಯಲೆಂದು ಮೊಟ್ಟೆ ಹಾಕುವರು.

'ಆಕಳ ಹಣೆ ಹಾಗೂ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ':

ಆಕಳ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ದೇವರಿರುವರೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಜನಪದರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಾಲದಲ್ಲಿ 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ' ಇರುವಳೆಂದು ನಂಬಿ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಪೂಜಿಸುವರು. ಜನಪದರು ಹೇಳುವಂತೆ "ಆಕಳ ಮೈಯ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿ ಬಂದು ಆಕಳಿಗೆ ನನಗೂ ನಿನ್ನ ಮೈಯೊಳಗೆ ಸ್ಥಳ ಕೊಡು ಎಂದಾಗ ಆಕಳು ನಾನು ಹೆಂಡೆಯಿಡುವ ಸ್ಥಳವಂದೆ ಖಾಲಿ ಇದೆಯಿಂದಾಗ, ಸರಿಯೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಿ ಆ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳಂತೆ. ಆ ಸ್ಥಾನದ ಬಾಲದ ಮೇಲೆ 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ'ಯೆಂದು ಪೂಜಿಸುವರು. ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ನೆಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕಳ ಸಗಣಿ (ಹೆಂಡೆ)ಯಿಂದಲೇ ಸಾರಿಸುವರು. ಕಾರಣ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆಕಳ ಹೆಂಡೆಯೊಳಗಿದ್ದಾಳೆಂದು, ಅದಕ್ಕೆ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸುವರು. ಗೋಮೂತ್ರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ದೆವ್ವ-ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು ಮತ್ತು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಜನರು ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಲಾರರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಆಕಳ ಹೆಂಡೆ-ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮಿನಿಸಬೇಕು.

'ಗೃಹ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಆಕಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ':

ಹೊಸ ಮನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮುನ್ನ ಆಕಳನ್ನು ಹೊಸ ಮನೆಯೊಳಗೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿಸುವರು. ಕಾರಣ ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ 'ಆಕಳ' ಮೈಯೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮನುಷ್ಯರು ಸಂಸಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮುನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ತಿರುಗಾಡಿದರೆಂಬ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ.

ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಸತತವಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಕಳ ಬಾಲದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿ ತೆಗೆಯುವರು. ಮಗುವಿನ ಮುಖದ ಮುಂದಿನಿಂದ ಮೂರು ಸಾರಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮೂರು ಸಾರಿ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಾಲ ಇಳಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ.

'ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ತುಳಿಯಬಾರದು':

ಒಂದು ಪಕ್ಷ ತುಳಿದರೆ ಹಸು ಹಾಲು ಕೂಡುವುದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದಂತೆ. ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಭಯದ ಮಡಿಲಲ್ಲೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಆಹಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಹಯನದ ಮೇಲೆ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಮೇಲಿನ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ – ಎಮ್ಮೆ ಕರು ಹಾಕಿದಾಗ (ಈದಾಗ) ಎಮ್ಮೆ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಟ್ಟುವರು. ಕಾರಣ ದಿನದಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆ ಹುಲ್ಲು ಮೆಯ್ಯಲು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಲೆಗಳು ಹಾಲು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಯಾರ ದೃಷ್ಟಿಯು ನೇರವಾಗಿ ಮೊಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೋಗದೆ, ಕೊರಳೊಳಗಿದ್ದ ಚಪ್ಪಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಎದ್ದ ತಕ್ಷಣ ಎಮ್ಮೆ ಮುಖ ನೋಡಬಾರದೆಂದು, ಎಮ್ಮೆ ಮೇಲೆ ಜವಳಿಳಸದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಕಿರಿಕಿರಿ (ಅಳು) ಮಾಡುತ್ತವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಎಮ್ಮೆಯ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ-ಆಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರುವರಲ್ಲದೆ, ಎಮ್ಮೆ ಕೂದಲುಗಳು ಕಠಿಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಮೃದು ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಅಳುವುದು ಸರ್ವೆಸಾಮಾನ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು.

'ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಮ್ಮೆ ತಿವಿದರೆ ಸಾವು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಪೂಜನೀಯ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಎಮ್ಮೆಯ ಹೈನಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಅದು ಬೇರೆ ಮಾತು. ಇಲ್ಲಿನ ಒಳ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಎಮ್ಮೆಯ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ತಿವಿಯುವುದು ಮನುಷ್ಯರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ನರಗಳು ಏರುಪೇರಾಗಿ ಅ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಳಲಿ ನಂತರ ಸಾವನಪ್ಪಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ನಂಬಿಕೆ ನಂಬಿರುವರು.

ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶಿಯಿಂದ ಕಡೆಪಂಚಮಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ (ಆಕಳು-ಹೋರಿ-ಎಮ್ಮೆ-ಎತ್ತು-ಕೋಣ) ದನಕಾಯುವವರು ದೀಪ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಹಾಡುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ದನಗಳಿಗೆ ಕುತ್ತು (ರೋಗ) ಬರಲಾರವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ದನಗಳಿಗೆ ದೀಪ ಬೆಳಗುವ ಹಾಡು.

"ಹಳ್ಳಿಯ ದಂಡ್ಯಾಗ ಕಳ್ಳರು ಕುಂತಾರ
ಕಳ್ಳರ ಕೈಯಾಗ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೂಡಗೋಲ
ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕುಡಗೋಲಿಗಿ ಮಾರು ಮಾರು ಹುಲ್ಲು
ಮಾರು ಮಾರು ಹುಲ್ಲಿಗಿ ಭರ್ ಭರ್ ಹಾಲು
ಭರ್ ಭರ್ ಹಾಲಿಗಿ ಕಣಿ ಕಣಿ ಮೊಸರು
ಕಣಿ ಕಣಿ ಮೊಸರಿಗಿ ಚಿಲಿ ಪಿಲಿ ಮಜ್ಜಿಗಿ
ಚಿಲಿ ಪಿಲಿ ಮಜ್ಜಿಗಿಗಿ ಮುದ್ದಿ ಮುದ್ದಿ ಬೆಣ್ಣೆ
ಮುದ್ದಿ ಮುದ್ದಿ ಬೆಣ್ಣೆಗಿ ಖಳ ಖಳ ತುಪ್ಪ

ಖಳ ತುಪ್ಪಿಗಿ ಭಾಳ ಭಾಳ ರೋಕ್ಕ

ಆಣಿ ಪೀಣಿ ಜಾನ್ ದೋ ।"[6]

ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಪೂರ್ತಿಯಾದರೆ ದನಗಳನ್ನು ದೇವರ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಿಡುವ ನಂಬಿಕೆ ಇಂದು ಸಹ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾರ-ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಬ್ಬದಂದು ಎಮ್ಮೆ ಕೋಣವನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಆಕಳು, ಹೋರಿ, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ, ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಮಾಡಿ ಗೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವರು. ಈ ಹಬ್ಬ ಜನಪದರ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಂಕೇತವೆನ್ನಬಹದು.

'ದನಗಳ ಕೊಠಡಿಗೆ ಪೂಜೆ':

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಕೊಠಿಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ'ಯೆಂದು ಆಚರಿಸುವರು. ಅಂದು ದನಗಳನ್ನು ಕೂಡಿ ಹಾಕುವ ಕೊಠಿಡಿಗೆ, ದನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಘೂಟಾಗಳಿಗೆ, ಸುಣ್ಣ-ಜಾಜ ಬಳಿಯುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣ-ಜಾಜ ಬಳಿಯುವುದರಿಂದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆಂಬ ವಿಚಾರ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಅಂದು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರದೊಂದಿಗೆ ಹೋಳಿಗೆ ನೈವೆದ್ಯ ತೋರಿಸುವರು.

೭. **'ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು'**:

ಜನಪದರು ಹತ್ತು-ಹಲವಾರು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಳೆರಾಯನನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ಅದು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಬೆಳೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ.

'ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತೋರಣ ಕಟ್ಟುವರು':

ರೈತರಿಗೆ ಹೊಸ ವರ್ಷವೆಂದರೆ ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬ. ಅಂದು ಜನಪದರು ತಾವು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತುಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಗಸಿ, ಕಸುಬಿ, ಜೋಳ, ಗೋಧಿ ಧಾರಕ್ಕೆ ಪೋಣಿಸಿ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುವರು. ಅಂದು ಮನೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಳೆ (ಸೊಬಗು). ಈ ಆಚರಣೆಗೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿನ ಬೆಳೆಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಕೈಸೇರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಂಬಿ ಆಚರಿಸುವರು.

‘ಜೋಳದ ಬೆಳೆಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜಿಸಬಾರದೆಂಬ’ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಜೋಳದ ಬೆಳೆಯ ಹೊಲ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಎಳ್ಳ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಹಬ್ಬದಂದು ‘ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪೂಜೆ’ ಆ ಜೋಳದ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೆ ಮಾಡುವರು.

ಮೇಲಿನ ನಂಬಿಕೆಯ ಬಗೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ – ‘ಮಲ–ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾಸಿಡ್ ಇರುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನೊಳಗಿನ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶ ಸುಡಬಹುದೆಂಬ ಸಕಾರಣವೂ ಇರಬಹುದು’. ಹೊಲದೊಳಗಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಟಾವು ಮಾಡದೆ ಐದು ಹಿಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯ ಧಂಟ್ಟನ್ನು ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟು ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನೊಯ್ದು ಪಾಂಡವ ದೇವರ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಸ್ವಲ್ಪ ಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯುವರು. ಮುಂದೆ ಬಿತ್ತುವರು. ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಬೀಜಗಳು ಬೆರಿಸಿ ಬಿತ್ತುವರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಸಲು ಬರಲು ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿರಲೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಗಾರರು ಹತ್ತಿ ಬಿಡಿಸುವಾಗ ಮೊದಲು ಬಿಡಿಸಿದ ಗಿಡದ ಹತ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರ ಮುಂದೆ ದೀಪ ಬೆಳಗಿಸುವರು. ಮೊದಲನೆ (ಹಿರಿತನಕ್ಕೆ) ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡುವುದು ರೂಡಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹತ್ತಿ ದೇವರ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಉರಿದರೆ ಮುಂದೆ ಹತ್ತಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಲಾಭ ಸಿಗಬಹುದೆಂಬ ಒಳಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಹತ್ತಿ ಹೊಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ಖಾಲಿ ಮಾಡದೆ ಒಂದು ಹತ್ತಿ ಗಿಡ ಕಟಾವು ಮಾಡದೆ ಇಡುವರು. ಇಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ಗಿಡ ‘ಲಕ್ಷ್ಮಿ’ ಎಂದು ನಂಬಿ ಆ ಗಿಡದ ಹತ್ತಿಯಿಂದಲೆ ವರ್ಷವಿಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವರಲ್ಲದೆ, ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಆ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ‘ಮನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ’ ಎನ್ನುವರು.

೭. ‘ರಾಶಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳು’:

ರೈತ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಜಗದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಜೀವಿಸಲು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವವನೇ ಒಕ್ಕಲಿಗ. ‘ಒಕ್ಕಲಿಗ ಒಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಬಿಕ್ಕುವುದು ಜಗವೆಲ್ಲ’ವೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ‘ಕೋಟಿ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಟಿ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಮೇಲೆಂದು’ ಅನುಭವಿಕರು ಗಾದೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಎರಡು ಸುಗ್ಗಿಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಮುಂಗಾರು ಬೆಳೆಗಳ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಸಜ್ಜೆ, ನವಣೆ, ಶೇಂಗಾ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ‘ಗೋದಿ, ಬಿಳಿ ಜೋಳ, ಕಡಲೆ, ತೊಗರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಹಿಂಗಾರು ಬೆಳಗಳ ಸುಗ್ಗಿ. ಮುಂಗಾರಿನ ರಾಶಿ ಮೋಡದ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ, ಹಿಂಗಾರಿನ ರಾಶಿ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲು–

ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹಿಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಬೆಳೆಗಳ ಫಸಲನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿಗ ಕಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಶಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಳ್ಳ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರೆ, ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬ ಮಂಗಳ ಹಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥಹ ರಾಶಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂಥಹ ಹಲವಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ –

ರಾಶಿ ಮಾಡಲು ತೈಯಾರಿಸಿದ ಕಣ, ಮೇಟಿ, ಮೇಟನ್ಯಾಲಗಿ, ತೂರುವ ಬುಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕಾಯಿ-ಕರ್ಪೂರ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ರಾಶಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುವರು.

ಕಣದ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ 'ಮೇಟಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸಮಾನ'ವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಬನ್ನಿ ಗಿಡದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಮೇಟಿ ತೈಯಾರಿಸುವರು. ಬನ್ನಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ದಸರಾ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರವೆಂದು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಬಂಗಾರವೆಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ತೆನೆ ಮುರಿಯುವಾಗ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಂದಲೆ ಗುಡಿಗೆ ಹಾಲು-ಮೊಸರು-ತುಪ್ಪಾ ಎರೆದು ತೆನೆಗಳು ಕಣದೊಳಗೆ ಹಾಕಿಸುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ಮಾಡುವ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತೈದೆತನಕ್ಕೆ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ಕಣದೊಳಗೆ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ:

ಕಣವೆಂದರೆ ದೇಗುಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆನ್ನುವರು. ಪಾದರಕ್ಷೆ ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಸಕಾರಣವೂ ಇದೆ – 'ಕಣದೊಳಗೆ ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಬಳಸಿದರೆ, ಪಾದರಕ್ಷೆಯ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳೆಲ್ಲ ಧಾನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆಂದು ಅರಿತು ಜನಪದರು ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

'ಕಣದೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡಿದರೆ ಶುಭವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ'. ಇಲ್ಲಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಧಾನ್ಯಗಳು ಹೊಗಬಾರದೆಂದು, ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಹೋಗಿದರೆ, ತಲೆಯ ಹೊಲಸ್ಸು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿ, ಅಂಟಿದ ಧಾನ್ಯಗಳು ಕಣದೊಳಗಿನ ಧಾನ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಬಾರದೆಂಬ ಸುವಿಚಾರವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

‘ಕಣದೊಳಗೆ ಹಣೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳತರೆ ಅಶುಭವೆಂಬ’ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆ ಒಳಹೊಕ್ಕಿ ನೋಡಿದಾಗ ‘ರಾಶಿಯ ದಿನವೆಂದರೆ ಹಬ್ಬ, ತಲೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ ಕುಳತರೆ ಅಲ್ಲಿ ದುಗುಡ, ದುಃಖ, ನಿರಾಶೆಗಳ ಸಂಕೇತ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದರಿಂದ, ಹಬ್ಬದ ವಾತಾವರಣ (ಖುಷಿ, ಉಲ್ಲಾಸ) ವಿರುವ ಕಣದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಬೇಡವೆಂಬ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ.

‘ಕಣಕ್ಕೆ ರಾಶಿ ಕೇಳಲು ಬಂದರವರನ್ನು ಖಾಲಿ ಕಳುಹಿಸಬಾರದೆಂಬ’ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಜನಪದರು ದೇವರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ದೇವರು ಕಣದಲ್ಲಿ ಯಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಬರಬಹುದೆಂದು ಹಾಗೂ ಬೆಳೆದಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಿನ್ನಲೆಂಬ ಒಳ್ಳೆತನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದ್ದಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಂತಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕಣದೊಳಗಿನ ಮದ್ನಾ ಪಾಂಡವ ದೇವರ ಮುಂದೆ, ಊರ ದೇವರ ಮುಂದೆಲ್ಲ ಐದು ಹಿಡಿಕೆ ಇಟ್ಟು ರಾಶಿ ಏರಿಬರಲೆಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು. ರೈತರು ತಮ್ಮ ಶ್ರಮದ ಫಲ ಮೊದಲು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ ಶುಭವೆಂದುಕೊಂಡವರು.

‘ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸಿದ ಗಾಳಗೆ ರಾಶಿ ತೂರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು’. ಮೊದಲೇ ಹೇಳದಂತೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳರುವರು ಎಂದು ನಂಬಿ, ಆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸಿದ ಗಾಳ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ತಿಳದುಕೊಂಡು ಮೊದಲ ರಾಶಿ ಆ ದಿಕ್ಕಿನ ಗಾಳಯಿಂದಲೇ ತೂರುವರು. ಗಂಗಿ ದಿಕ್ಕಿನ ಗಾಳಗಾಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಬೇಕಾದರೂ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಡಿದ ರಾಶಿಯನ್ನು ತುಂಬುವಾಗ (ಅಳೆಯುವಾಗ) ಮಾತನ್ನಾಡಬಾರದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ‘ಎಣಿಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮಾತನ್ನಾಡಿದರೆ, ಸಿಳ್ಳು ಹಾಕಿದರೆ ಲೆಕ್ಕ ತಪ್ಪುವುದೆಂದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಿ ಬಾಳಲು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬೇಕು. ಇಂಥಹ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಜೀವಾಳವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಜನಪದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಕಾರಣವಿದೆ ಹಾಗೂ ನೈಜತೆಯಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧	ಸಂಪಾದಕರು	:	ಎಂ.ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ
	ಗ್ರಂಥ	:	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
	ಪುಟ	:	ಪುಟ – ೪೬೦
೨	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೪೬೩		
೩	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೪೬೩		
೪	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೪೬೩		
೫	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೪೬೩		
೬	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೪೬೫		
೭	–ಅದೇ–		
	ಪುಟ – ೧೮೮		
೮	ವಕ್ತಾರರ ಹೆಸರು	:	ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಮ್ಮ ಕೆ ಮೇತ್ರೆ
	ಗ್ರಾಮ	:	ಅತಿವಾಳ
೯	ಹಾಡು ಹೇಳಿದವರು	:	ಶ್ರಿ ಉದಯಕುಮಾರ ವಿಠಲ
	ಗ್ರಾಮ	:	ಹುಡಗಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೦

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕಲಾವಿಜೇತರು

ಅಧ್ಯಾಯ – ೧೦

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕಲಾ ವಿಜೇತರು

ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ತಳಕಾರಂಜಿ ನಮ್ಮ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಅಂತರಂಗ. ಅವು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುರುಕು ಮನೆ ಹಾಗೂ ಹರಕು ಗುಡಿಸಲುಗಳ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ. ಇವರ ದುಡಿಮೆಗೆ ಅನ್ನ ಸಿಗುವುದು ರೈತರಲ್ಲಿ: ಆದರೆ ಕಲೆಗಳು ಅರಳಿದ್ದು ಅವರವರ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ. ಈ ರೀತಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಅವರವರ ಬದುಕು. ಈ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ರೈತನ ಪಾಲೇ ಹೆಚ್ಚೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೂ ಈ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಬದುಕಿಗೆ ಕಲಾಕಾರರು ಹಾಗೂ ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಳ್ಳಿಗಳೆ ಶಾಲೆಗಳಾದರೆ, ಅವರ ಕಷ್ಟದ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳೆ ಅವರಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೂರಾರು ಕಲೆಗಾರರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಕಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರು ಇಲ್ಲ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಲೆಗಾರರ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾದದು ಇಂದಿನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ಹುಲ್ಲು ಗಾವಲು' ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು, ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಕಲಾಕಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧೯೮೦ನೇ ವರ್ಷದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಘನ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಜನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಜಿಲ್ಲೆಗೊಬ್ಬರಂತೆ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗುತುತಿಸಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಜನಪದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತರಾದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲಾವಿದರ ಕಲೆಗಳೊಂದಾದ ಹಾಡು ಹಾಡುವುದನ್ನೆ ಹವ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಲ್ಲೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ–

ನನ್ನಾ ಸಾಹೇಬ ಮಂಗಲಗಿ:

ಇವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಮಂಗಲಗಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಜನಿಸಿದ್ದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ. ತಂದೆ ಫಕೀರ ಅಹಮದ್, ತಾಯಿ ಮೌಲಾನಬಿ. ಮೌಲಾಹುಸೇನಿ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಹಾಡುವುದನ್ನೆ ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಮೊದಮೊದಲು ಮೊಹರಂ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಡುತ್ತ ನಂತರ ಕಲ್ಗಿ ಹಾಡು ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. 'ಕಲ್ಗಿ' ಎಂದರೆ ಗಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು

ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಣ್ಣದೆಂದು ಹಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು. ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ಇವರು ೬೫ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಳಿದಿರಬಹುದು ಆದರೆ ಅವರ ಕಲಾ-ಸೇವೆ ಅಜರಾಮರವಾದುದು.

ಜನಪದ ಕಲಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿದರು ಮುಗಿಯದ ಜನಪದ ಕಲೆ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡವರು-

ಚಿಮಣಾಬಾಯಿ:

ಇವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ ತಾಲೂಕಿನ ಮಂಠಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಇವರ ತಂದೆ ಶಿವಪುತ್ರಪ್ಪ, ತಾಯಿ ಶಿವಮ್ಮ. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೆ ಬೀಸುವ, ಕುಟ್ಟುವ ಹಾಗೂ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. "ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲದೇ ಕಥೆಗಳ ಕೋಶವಾಗಿದ್ದವಳು. ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಇವರ ಮಹಾನ್ ಕಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತ್ತು"[೧].

ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆ ಮಹೋತ್ಸವಗಳೆಂದರೆ ಜನಪದರಿಗೆ ಬಲು ಹಿಗ್ಗು. ಕಾರಣ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕಲು ಸಿಕ್ಕ ಸುಸಂದರ್ಭ ಎಂದು ಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ-

ಶಾಂತಪ್ಪಾ ಶೀಲವಂತ:

ಇವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ ತಾಲೂಕಿನ ಹಾರಕೂಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ, ತಾಯಿ ನೀಲಮ್ಮ. ಇವರ ಮನೆತನದ ಉದ್ಯೋಗ ಅಕ್ಕಸಾಲಿತನ, ಇವರು ಕಲ್ಗಿ-ತುರಾ ಹಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಹಾಡು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾಗಿದವರು. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವುದೇ ಅಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಶಾಂತಪ್ಪನವರು ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಅನೇಕ ಡಪ್ಪಿನ ಆಟಗಳು ಆಡಿದ್ದಾರೆ, ಆಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಕಾಡೆಮಿಯು ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು.

ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಹಾಡಿನ ಹೊಳೆ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಭೆ ಕಾಣುವುದು ಇವರಲ್ಲಿ–

ನಾಗಮ್ಮ ಹಣಕುಣಿ:

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಾಮವಾದ ಹಣಕುಣಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ಇವರ ತಂದೆ ಭೀಮರೆಡ್ಡಿ ತಾಯಿ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಇವರು ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಹಿರಿಯರು ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳು ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ಆಲಿಸಿ ತನ್ನ ನೆನಪಿನ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಗಮ್ಮನವರು ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಜನಪದ ಹಾಡಿನ ಹೊಳೆಯೇ ಹರಿಸುವಂತವರು. "ಇವರ ಹಾಡಿನ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಬುಲಾಯಿ ಹಾಡು, ಮದುವೆ ಹಾಡು, ಗೌರಿ ಹಾಡು, ಕುಟ್ಟುವ ಹಾಡು, ಬೀಸುವ ಹಾಡು ಮೊದಲಾದ ಜನಪದ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವರ ನೆನಪಿನ ಕಣಜದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿನ ಕಾಳು ಸಮೃದ್ಧ. ಇವರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡಮಿಯು ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತ್ತು"[೨].

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುಭವದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಪದರು ಕಂಡುಂಡ ಜೀವನ ಅನುಭವವನ್ನೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರ ಸೂಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಭವದ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಿಮರಾಗಿದ್ದು, ತತ್ವ ಪದಗಳು ಸಹ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುರಿಸಿದರು–

ವಿಠಲರಾವ ಗೊಂದಳ:

ಇವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಲ್ಕಿ ತಾಲೂಕಿನ ಭಾತಂಬ್ರಾ ಗ್ರಾಮದವರು ತಂದೆ ಜಯವಂತರಾವ ತಾಯಿ ಅಂಬಾಬಾಯಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಗೊಂಡ ಇವರು ತತ್ವದ ಹಾಡು ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮರಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳಾದ ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು, ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳು, ಕಾಲಜ್ಞಾನ, ಲಾವಣಿ ಮತ್ತು ಜೋಗುಳ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದರು. ಇವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಾನಪದ ಕಲಾಮೇಳ, ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಾನಪದ ಕಲಾ ಮಹೋತ್ಸವ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಜನಪದ ಕಲಾ ಮಹೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡಿ ಜನಮನ ರಂಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಲಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು.

ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಕೆಲಸಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಡು, ಕಥೆ, ಒಗಟು, ಒಡಪು, ಗಾದೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಯಲಾಟ ಇದರ ಹೆಸರೆ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಆಟ. ಜನಪದರು ಇಡೀ ದಿನದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಮನ ರಂಜಿಸಲು ಬಯಲಲ್ಲಿ ಶಾರರೀಕ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಕುಳಿತು ಮನಸಿಗೆ ಮುದವನ್ನು ಬಯಲಾಟ ನೋಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜನರನ್ನು ರಂಜಿಸುವ ಕಲೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಕಲಾವಿದ–

ಇಮಾಮಸಾಬ ಕೋಳಾರ:

ಇವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಳಾರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಪೀರಸಾಬ ತಾಯಿ ಖುಲಸುಂಬಾ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಲೆಯನ್ನು ದುಡಿತದ ದಣಿವುವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಯಲಾಟಗಳನ್ನಾಡಿ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಹಲವಾರು ಬಯಲಾಟಗಳನ್ನು ತಾವೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಐರಾವಣ ಮಹಿರಾವಣ, ಕನಕಾಂಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ, ದ್ರೌಪದಿ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ಮೊದಲಾದ ಡಪ್ಪಿ ನಾಟಗಳನ್ನು ಇವರು ರಚಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಇವರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗುರುತಿಸಿ ೧೯೮೫ರ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದೆ"[೩].

ಜನಪದರು ಒಂದೇ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರಾಗಿರದೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಬಹುರೂಪಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ–

ಏಕನಾಥ ಬಹುರೂಪಿ:

"ಏಕನಾಥ ಬಹುರೂಪಿಯವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ನಿರ್ಣಾವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೨೪ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಗಂಗಪ್ಪ ತಾಯಿ ಚಿನ್ನಮ್ಮ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ವೃತ್ತಿಯಾದ ಬಹುರೂಪಿ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ತಂದೆಯಿಂದ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದರು. ಕಲೆಯೇ ಜೀವನದ ಉಸಿರಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಏಕನಾಥರಿಗೆ ಮಡದಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿಯವರು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಗಾಯಕಿಯಾಗಿ ಕೈಹಿಡಿದರು. ತಾವು ಕಟ್ಟಿದ ವೇಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡುತ್ತ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಭೀಮ ಘಟಾಸುರ, ಮೋಹಿನಿ ಭಸ್ಮಾಸುರ ಮೊದಲಾದ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಸೂರದಾಸ, ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದವು ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ"[೪]. ಇವರ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾಡು, ಹಾಡಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕುಣಿತ, ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಮೆರಗು ಕೊಡುವ ತಾಳ, ದಮಡಿ ಮತ್ತು

ಏಕ್ಕರಾಣಿ ವಾದ್ಯಗಳು ಜನಮನ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವರ ಕಲಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಮಂದಿರಗಳೆಂದರೆ ನಾಟಕಗಳು. ಒಂದು ನಾಟಕ ತಿಂಗಳಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಊರಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನವಿದೆ ಎಂದರೆ, ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಜನರು ಆ ನಾಟಕದ ಸವಿ ಸವಿಯಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಟಕ ನೋಡುವರು ಸಾವಿರಾರು ಜನ, ಆದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಲವರ ಗಮನ ಒಬ್ಬನೆಡೆಗೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಜನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡಿದರೆ ಆ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಬಕ್ಷಿಸ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ನಾಟಕ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು–

ಶರಣಪ್ಪ ಭೂತೇರ:

ಶರಣಪ್ಪನವರು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ನಾರಾಯಣಖೇಡ ತಾಲೂಕಿನ ಮೋರಗಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಬೀದರನಲ್ಲಿಯೆ ನೆಲಿಸಿದರು. ತಂದೆ ರಾಮಶೆಟ್ಟಿ ತಾಯಿ ಶಂಕರೆಮ್ಮಾ. ಇವರು 'ಎಲ್ಲಮ್ಮನ' ಆಟವನ್ನು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಮಗ ಪರಶುರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಜನಪದ ಕಥನ ಕಾವ್ಯ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ೧೦ನೇ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್. ಕಾಶಿನಾಥ ರೆಡ್ಡಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಶರಣಪ್ಪನವರ ಕಲಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ 'ಕಾರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು.

ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಗೆ 'ಸೊಬಾನ ಬೆ' ಅಂದರೆ ಅವು ಸೊಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು ಬೆ ಅಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಸಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆ ಹಾಡುವರು. ಇಂತಹ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರೆಂದರೆ–

ಈರಮ್ಮಾ ಚೀನಕೇರಾ:

ಇವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಚೀನಕೇರಾ ಗ್ರಾಮದವರು ತಾಯಿ ನಾಗಮ್ಮನಿಂದಲೇ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳೆಂದರೆ ಅಚ್ಚು-ಮೆಚ್ಚು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮದುವೆ ಹಾಡುಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪದಗಳು, ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರು. ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ

"ಬೆಂಗಳೂರಿನ ದೂರದರ್ಶನ ಕೇಂದ್ರದವರು ಇವರ ಸಂದರ್ಶನ ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳ ಧ್ವನಿಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇವರ ಕಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯು ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿತು"[೫೯].

ಹಳ್ಳಿಯ ಮಠ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮವಾಸ್ಯೆ, ಗುರುವಾರ, ಸೋಮುವಾರ ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಜನೆ, ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು ಸಮಾನ್ಯ. ಭಜನೆ ಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದವರೆಂದರೆ–

ಗುಂಡಪ್ಪಾ ಬೇಮಳಗಿ:

ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ಬೀದರ ನಗರದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುವ ತಾಜಲಾಪುರ ಗ್ರಾಮದವರು. ಹಾಡುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಇವರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ಆರಾದ್ಯ ದೇವತೆಯಾದ ತಾಜಲಾಪುರದ ದತ್ತ ಮಹಾರಾಜರು. ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ಗುರುವಾರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂದ ಜನರಿಗೆ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಲೆಯನ್ನು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಜಹಿರಾಬಾದ, ಉದಗೀರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗೆ ಅಲೆದಾಡಿ ತಮ್ಮ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿನ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆ ಗುರುತಿಸಿದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಿ ಸನ್ಮಾನಸಿತ್ತು"[೬೦].

ಹಾಡುಗಳೆಂದರೆ ಜನಪದರೆನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆವಿತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳು ತುದಿ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವರೆಮಂದರೆ–

ರತ್ನಮ್ಮಾ ತಂಬಾಕೆ:

ಬೀದರ ನಗರದ ಸಿದ್ಧಿತಾಲೀಮ ಓಣಿಯ ನಿವಾಸಿ. ಇವರು ಹುಟ್ಟು ಕುರಡಿಯಾದರೂ ಅಂತರಂಗದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಮದುವೆ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ತೊಟ್ಟಿಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ಸೋಬಾನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ರತ್ನಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಹಾಡಿನ ಮೋಡಿನಿಂದ ಜನರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾವಿರಾರು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ತುದಿನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲೆದಾಡುವ ಸಂಗೀತ ಕಚೇರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕಲೆಯ ನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಹಾಡುಗಳು ವಾರವೆಲ್ಲಾ ಹಾಡಿದರು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥಹ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯ ವತಿಯಿಂದ ೧೯೯೬ನೇ ಸಾಲಿನ ಜ್ಞಾನ–ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜನಪದರಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಕಲೆಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಸುತ್ತವೆ. ಆಲದ ಎಲೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು 'ಸಂಗೀತ ಸುಧೆ' ಸುರಿಸಿದವರು–

ಅಬ್ರಾಹಿಮ ಸುಂದ್ಯಾಳ:

ಇವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಔರಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಸುಂದ್ಯಾಳ ಗ್ರಾಮದವರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಇವರು ಸಿನೇಮಾ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾದರು. ಆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಆಲದ ಎಲೆ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಸಂಗೀತ ಸುಧೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಕಲೆ ಕಲಿತರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಪಡೆದು 'ಎಲೆಯ ಸಂಗೀತದ ಅಬ್ರಾಹಿಮ'ನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇಂಥಹ ಅಪೂರ್ವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಂಡ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯು ೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬುಲಾಯಿ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಗೂ ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಪಡೆದಿವೆ. ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಳಗಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು–

ಶ್ರೀಮತಿ ರತ್ನಮ್ಮ ಗಾಧ್ಗಿ:

ಶ್ರೀಮತಿ ರತ್ನಮ್ಮ ಅವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇನ್ನೋರ್ವ ಹೆಸರಾಂತ ಕಲಾಕಾರ್ತಿ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಹಲವಾರು ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು. ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲೆಗಳಾದ ಕೋಲಾಟ, ಬುಲಾಯಿ ಹಾಡು, ಗೀಗಿ ಪದ, ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಡುಗಳ ರಾಶಿ ಇದೆ. ರತ್ನಮ್ಮ ಗಾಧ್ಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬುಲಾಯಿ ಪರ ಹಾಗೂ ಗೀಗಿ ಪದಗಳನ್ನು ಸುಶ್ರಾವವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಬಲ್ಲರು. ಅವಳುದು ಹಾಡಿನ ಭಂಡಾರ ಹೊಂದಿರುವ ಕಲಾವಿದೆ. ಅವಳು ಸರಸ್ವತಿ ಗದ್ದೆಮ್ಮ, ಪದ್ಮಾವತಿ, ಪಾಪಮ್ಮ, ಚಂದ್ರಮ್ಮರಂತಹ ಶಿಷ್ಯಯರನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೯೨ರ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಜನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು.

ಕೆಲ ಜನಪದರಿಗೆ ಕಡು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಷ್ಟವಿದ್ದರೂ ಕೆಲ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹಾಡು ಹಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವವುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರು–

ಕಾಶಮ್ಮ ಮರ್ಖಲೆ:

೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಾಶಮ್ಮ, ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಪರೂಪದ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿಂದುಳಿದ ಗ್ರಾಮವಾದ ಮರ್ಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಜೀವನುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಡತನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು.

ಕುಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತರು. ಕುಟ್ಟುವ, ಬೀಸುವ, ಕಸ ತೆಗೆಯುವ ಹಾಡುಗಳೆಲ್ಲ ಇವಳ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇತರ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳಾದ ತೊಟ್ಟಿಲ ಹಾಡು, ಸೋಬಾನ ಪರ, ಭಜನೆ ಹಾಡು ಹಾಗೂ ಹಂತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳು ನಿಷ್ಣಾತಳು. ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಈ ಕಲಾವಿದೆಗಿದೆ.

ಕೆಲ ಜನಪದ ಗರತಿಯರು ತಮ್ಮ ಕಲೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದರೆ, ಆ ಕಲೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಲಾ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಪಡೆದ ಮಹಿಳೆ ಇರಲೇಬೇಕು ಅಂಥವರಲ್ಲಿ–

ನಾಗಮ್ಮ ಗುಂಡಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ:

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಲ್ಕಿ ತಾಲೂಕಿನ ಆಳಂದಿ ಗ್ರಾಮದವರು. ಆಳಂದಿ ಗ್ರಾಮದ ಗುಂಡಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ತವರೂರು ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಹಳ್ಳಿಖೇಡ (ಬಿ) ಆಗಿತ್ತು. ಇವರು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ, ತೊಟ್ಟಿಲು, ಸೋಬಾನ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ನಾಗಮ್ಮ ಇರಲೆಬೇಕು. ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳು ಜಾನಪದದ ಲಯ, ಮಟ್ಟವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಾಡುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದ ಇವರ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯು ೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತ್ತು.

ಜನಪದರು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತವಾದ 'ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳು' ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ಹಂತಿ ಮುಗಿದರು ಹಂತಿ ಪದ ಮುಗಿಯದಷ್ಟು ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನ ಸಳೆದವರು–

ಸಂಗಪ್ಪಾ ಕರಡ್ಯಾಳ:

ಭಾಲ್ಕಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕರಡ್ಯಾಳ ಗ್ರಾಮದ ಸಂಗಪ್ಪನವರು ಅಪೂರ್ವ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯೇ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಉಸಿರಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ದುಡಿಯತ್ತಾ ಬಂದು ಸ್ವತಃ ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜನಪರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಇವರು ಹಂತಿಪದ, ಮೊಹರಂ ಹಾಡು, ಭಜನೆ, ತತ್ವಪದ, ಸೋಬಾನೆ, ಬುಲಾಯಿ ಮತ್ತು ಜೋಗುಳ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಿಮ. ಸಂಗಪ್ಪನವರು ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಕನ್ನಡ

ಬರಹಗಾರರ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರ ಸಂಘ ಬೀದರ, ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತನಿಂದ ಹತ್ತಾರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಂಚಿನ ಕಂಠ ಮೊಳಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯು ಗುರುತಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ೧೯೯೫ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು.

ಹಳ್ಳಿಗರು ಜೀವನ ಅನುಭವದ ಹಾಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಿವ ಶರಣರ ಚಿಂತಕರ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದಿರುವರು. ಕಣ್ಣು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರು ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬರು-

ಕಾಶಿನಾಥ ಗವಾಯಿ:

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಹಿಲಾಲಪುರದ ಅಂಧ ಕಲಾವಿದರು. ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಂಚಶೀಲ ಗವಾಯಿ ಸಿಡುಬು ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ತಮ್ಮ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನರ ಮಧ್ಯ ಹಾಡುತ್ತಾ, ಅದರ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಜನಮನ ಗೆದ್ದರು. ತಮ್ಮ ೧೨ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಗೀತ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದ ಇವರು ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ಕೊಳಲು, ತಬಲ ನುಡಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತರು. ತತ್ವಪದ, ಭಜನೆ ಪದ ಇತರ ಭಜನೆ ಗೀತೆ ಹಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವತಃ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗಿದ್ದರು.

ಬುದ್ಧ, ಬಸವರವರ ಚಿಂತನವನ್ನು ಜನಪದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ, ಹಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರೀಯಗೊಳಸಿದರಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಕಲಿಸಿದರು. ಗಡಿನಾಡ ಚಳುವಳಿ, ರೈತ ಚಳುವಳಿ ಮುಂತಾದ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಇವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಕಾಶಿನಾಥ ಕಾಳದಾಸ ಹಿಲಾಲಪುರ ಎಂಬ ಹುಟ್ಟು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಇವರನ್ನು ಜನತೆ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಪಂಚಶೀಲ ಗವಾಯಿಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಕಲೆಯೊಂದಿಗೆ ವಚನಗಳ ಸಾರ ಅರಿತು ವಚನ ಗಾಯನ ಮಾಡುವ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರ ತಂದವರಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರು-

ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪಾ ಫಾಳೆ:

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪಾ ಫಾಳೆಯವರು ಬೀದರಿನ ಕಪಲಾಪುರ ಗ್ರಾಮದವರು. ಈ ಗಾಯಕ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹಾಡುಗಾರ. ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಲಿತು, ಸಮಾಜದ ನಡುವೆ ಹಾಡುತ್ತಾ ಇಂದು ಬೀದರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದ ಗಾಯನದೊಂದಿಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ

ವಹಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪನವರ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯೂ ಇವರ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹಾಡು ಹಾಗೂ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದವರು. ಇವರ ಕಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯು ೨೦೦೦ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗರ ಅನಾರೋಗ್ಯ ವಾಸಿ ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಔಷಧ ತಯಾರಿಸಿ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರು. ತೊನ್ನು ರೋಗ ನಿವಾರಿಸುವ ಔಷಧಿ ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು-

ಮರೆಪ್ಪಾ ಹಿಲಾಲಪುರ:

ಇವರು ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಹಿಲಾಲಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತೊನ್ನು ಚರ್ಮರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪರಿಣತಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಇದೊಂದು ಸರಳವಾದ ಜನಪದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಾಗಿದೆ. ಇವರ ತಂದೆ ಬಂದಗೆಪ್ಪನು ೨೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೋಗಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಔಷಧಿಯಿಂದ ಗುಣಪಡಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಬಾವಂಚಿ ಬೀಜಗಳೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಔಷಧಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮರೆಪ್ಪನವರಿಗೆ ಈಗ ವೃತ್ತಿಯೇ ಜೀವನಾಧಾರವಾಗಿದೆ ಇವರ ಜನಪದ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗರ ಅಡುಗೆ ಪದ್ಧತಿ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ 'ಕಲ್ಲು ತಿಂದರೂ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಜನಪದರಲ್ಲಿತ್ತು' ಎನ್ನುವ ಮಾತೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಹಾಲು, ಕೆನೆ, ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಹುಗ್ಗಿ, ಹೋಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಎಣ್ಣೆ-ಸಕ್ಕರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ತಿಂದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಬ್ಬ, ಮದುವೆ, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನ ಹುಗ್ಗಿಯದು. ಹುಗ್ಗಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪಂಡಿತರು. ಅಂಥಹ ಹುಗ್ಗಿ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರು-

ಗಂಗಮ್ಮ ಮಂಠಾಳಕರ:

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಮನಾಬಾದ ನಿವಾಸಿಯಾದ ಗಂಗಮ್ಮ ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ ಮೂಲತಃ ಮಂಠಾಳ ಗ್ರಾಮದವರು. ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನರಸುತ್ತ ಹುಮನಾಬಾದಗೆ

ಬಂದು ಖಾನಾವಳಿ ತೆರೆದು ಹಸಿದವರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿ ಅನ್ನದಾತೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ, ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ 'ಹುಗ್ಗಿ' ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಗಂಗಮ್ಮನದೆ. ಹಾಗೆ ಉತ್ತಮ ಜನಪದ ಗಾಯಕಿಯೂ ಹೌದು, ಭಜನೆ ಪದ, ತತ್ವ ಪದಗಳು, ಬೀಸುವ ಪದಗಳು, ಶೀಗಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮಂಜು, ಕಿವಿ ಮಂದ ಆದರೂ ಹುಗ್ಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದರೆ, ಹುಗ್ಗಿ ಮಾಡಿದಷ್ಟೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜನಪದ ಅಡುಗೆಯಾದ ಹುಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಣತಳಾದ ಗಂಗಮ್ಮಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಕಾಡೆಮಿ'ಯು ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುಗರ ಕಿವಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಗೀತದ ಸುಧೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ತಬಲ, ಪೇಟಿ, ಕೊಡ, ತಾಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಏಕತಾರಿ ವಾದ್ಯ ಪ್ರಮುಖ. ಏಕತಾರಿ ನುಡಿಸುವರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿ ಪಡೆದವರು–

ಜಗನ್ನಾಥ ಮಹಾರಾಜ:

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೆಳ್ಳೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಮಹಾರಾಜರ ಜನನ. ತಂದೆ ನಾಗಪ್ಪಾ ತಾಯಿ ಪಾರಮ್ಮಾ. ಇವರ ಗುರುಗಳಾದ ಮಿರ್ಜಾಪುರದ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಮಹಾರಾಜರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಏಕತಾರಿ ಹಾಗೂ ರಾಮತಾಳಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದರು. ಜಗನ್ನಾಥ ಮಹಾರಾಜರು ಆಂಧ್ರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಚರಿಸಿ ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ವದ ಸಂಗೀತ ಸುಧೆಯೊಡನೆ ಇಂಪಾಗಿ ಹಾಡುವರು. ಇವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗಾಯನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಗುರುಮಠಗಳು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಹಲವು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕರೆದು ಸನ್ಮಾನಿಸಿವೆ. 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯು ೨೦೦೩ರ ಸಾಲಿನ ಜ್ಞಾನ–ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರಿವಿಸಿದೆ.

ಕಲೆಗಾರರಿಗೆ ವೇದಿಕೆಗಳು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿ ಹಾಡಿದವರು–

ಶ್ರೀ ನಬಿಲಾಲ:

ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ ತಾಲೂಕಿನ ಹಿಪ್ಪರಗಾ ಭಾಗದ ಕಲಾವಿದ. ಈ ನಬಿಲಾಲ ಉರ್ದು ಭಾಷಿಕನೊಬ್ಬನ ಕಲಾ ಸೇವೆಯಿಂದ ಬಸವನ ಬಾಗೆವಾಡಿ ಪ್ರಾಂತದ ಅಪಾರ ಜನಮನ ಗೆದ್ದಿರುವ ಈ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ. ತಮ್ಮ ೬೫ನೇ ವರ್ಷಗಳ ಇಡೀ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಂಗೀತದೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಕೋಲಾಟ, ಡಪ್ಪಿನಾಟ, ಮೊಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಕಲೆ ನಬಿಲಾಲರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೆ ಕರಗತವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಹರದೇಶಿ–ಪರದೇಶಿ ಪದ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜನಮನ

ಸೆಳೆದರು. ಇವರ ಹಾಡಿನ ಧಾಟಿ, ಚುಟುಕು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ, ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ ಕುರಿತ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇವರ ಕಲೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಸಕ್ಷಾರತಾ ಮಿತ್ರ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ ನಬಿಲಾಲರು ಜನಪ್ರೀಯ ಕಲಾವಿದರಾದರು. ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಯುವ ಜನ ಮೇಳ, ಜನಪರ ಕಲಾ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹಾಡಿದರು. ತನಗಾಗಿ ಏನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಈ ಇಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಹಾಡು ಹಕ್ಕಿಗೆ ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿದೆ.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೀದರನಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು ತತ್ವ ಪದಗಳ ಹೊಳೆಯೆ ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ-

ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ಚಿಕ್ಕಮಠ:

ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಹಳ್ಳಿಖೇಡ (ಕೆ) ಗ್ರಾಮದ ಈ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದ ಭಜನೆ ಪದಗಳ ಹಾಡುಗಾರ. ಶ್ರಿ ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನಾಗಿ ಇವರು ತಂದೆಯಿಂದ ಭಜನೆ ಪದ ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಲು ಕಲಿತರು. ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಜನೆ ಪದಗಳ ಗುಂಗಿಗೆ ಮರೆಹೋಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತತ್ವಪದಕಾರರ ಜೊತೆ ತಿರುಗಾಡಿ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡರು. ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ, ಕಡಕೋಳು ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ, ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ ಹೀಗೆ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಪದಕಾರರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಇವರು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಈ ಕಲಾಸೇವೆಯನ್ನು ಅರಿತ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಜನೆ ಪದ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿತು.

ಜನಪದರು ಕೆಲ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆದವರನ್ನು ಗುರುಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನದ ಮೇರೆಗೆ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು-

ಶ್ರೀ ಗುರುನಾಥ ಕೋಟಿ:

ಇವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಔರಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಜೀರ್ಗಾ ಗ್ರಾಮದವರು. ಏಳನೆಯ ಪಾಸು ಮಾಡಿರುವ ಇವರು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕ, ದೊಡ್ಡಾಟದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಕಲಾವಿದರು. ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿಯೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು, ಇವರ ತಂದೆ ಉಂಗರ ಶೆಟ್ಟಿ ತಾಯಿ ರತ್ನಮ್ಮ. ತಮ್ಮ ಹದಿನಾರನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು.

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನಮನ್ನಣೆಗಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಭಿನಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆಯಬೇಕೆಂದು, ಬಹಳಷ್ಟು ನಾಟಕಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಯೋಜನೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಾಟ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳಾಗಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಸುಗ್ಗಿ ಯೋಜನೆ ಅಡಿ ದೊಡ್ಡಾಟ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಂತರ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ನಾಟಕ ಸಂಘ (ರಿ) ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸತತವಾಗಿ ಯುವಕರಿಗೆ ದೊಡ್ಡಾಟ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಹಲವಾರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸನ್ಮಾನ ದೊರೆಕಿದೆ. ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರ: ಒಂದು ಸಣ್ಣಾಟ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡಾಟ. ಈ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಏಕತಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು-

ನೊರಂದಪ್ಪ ಹೆರೂರು:

ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಬಯಲಾಟದ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ನೂರೊಂದಪ್ಪನವರು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ, ಸಾರಥಿ, ಮತ್ತಿತರ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹಾಡಿದ್ದು ಕೂಡಾ ಅವರ ಜನಪ್ರೀಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಬಯಲಾಟದ ಪಾತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಏಕತಾರಿ ಪದ ಹಾಡುವುದರಲ್ಲೂ ಇವರು ನಿಸ್ಸಿಮರು. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾಕಾರರಾಗಿದ್ದ ಇವರು ತಮ್ಮ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು.

ಜನರು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಬದುಕು ಬಾಳುವಲ್ಲಿ ವಚನಗಳು, ತತ್ವ ಪದಗಳು ದಾರಿ ದೀಪವಾಗಿವೆ. ಜನಪದ ಕಲಾಕಾರರಿಗೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಹಾಡಿರುವವರನ್ನು ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು-

ಗೌರಮ್ಮಜ್ಜಿ ಕಾಡಾದಿ:

ತನ್ನ ಹೆಂಬತ್ತರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕುಗ್ಗದ ಗೌರಮ್ಮಜ್ಜಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಹಾನ ಕಲಾವಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಲುಸೂರು ಗ್ರಾಮದ ಇವರು ಕಾಡಾದಿ ಮನೆತನದವರು. ತಮ್ಮ ಸುಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ತತ್ವಪದಗಳು ಮತ್ತು ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜನ ಜಾಗೃತಿ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಜ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಈ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯದು.

ಅವಸಾನದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ನೂರಾರು ತತ್ವಪದಗಳು ಸೇರಿದ "ಕಾಡಾದಿ ಗೌರಮ್ಮಜ್ಜಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳು" ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಹ ಇವರು ಹೊರ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು, ತೊಟ್ಟಿಲು ಹಾಡು, ಬುಲಾಯಿ ಹಾಡು, ಕೋಲಾಟ ಹಾಗೂ ಶರಣರ ತತ್ವ ಪದಗಳನ್ನು ನಿರಾಳವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಊರುಗಳೆಲ್ಲ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಗೌರಮ್ಮ ಕಾಡಾದಿ ಅವರ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಹುಲಸೂರು ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠ, ಭಾಲ್ಕಿ ಹೀರೆಮಠಗಳು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಗೌರಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯ ಕಲಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅವರಿಗೆ ೨೦೦೮ನೇ ಸಾಲಿನ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿದೆ'. ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಖ್ಯಾತಿ ಗೌರಮ್ಮನವರದಾಗಿದೆ.

ತತ್ವಪದಗಳು ಹಾಡುಗಾರರಿಗೂ, ಕೇಳುಗಾರರಿಗೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತತ್ವಪದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಠಿಣವೆನಿಸದರು ಅದರೊಳಗೆ ಅದ್ಭುತದ ರಸಗಾಯಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತತ್ವಪದದಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು–

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ:

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಮನಾಬಾದ ತಾಲೂಕಿನ ಧೂಮ್ಮನಸೂರ ಗ್ರಾಮದ ೬೫ ವರ್ಷದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ದರ್ಗಾ ಅಂಧ ಕಲಾವಿದ. ಅಂಧರೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ದರ್ಗೆಯವರು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಂದೆ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನವರು ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗಲೆ ಸಿಡಿಬು ರೋಗದಿಂದ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೆ ತತ್ವದಗಳನ್ನು ಪಟಪಟನೆ ಹಾಡುವ ಇವರು ಮೂರು ದಶಕದಿಂದ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೀಡಿರುವ ಇವರು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ೨೦೧೧ರಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು.

ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕಲಾವಿದರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಷ್ಟಿದ್ದರೆ, ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸದೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕಷ್ಟ ಸುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿರಿಯನ್ನು ಸದಾ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನೂರಾರು

ಕಲಾವಿದರು ಈ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವರು. ಒಂದೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಐದರಿಂದ ಹತ್ತು ಜನ ಹಾಡುಗಾರರನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳಾಗಿರುವ ಇವರ ಕಲೆ ಉಳಿದು ಬೆಳೆದು ಬರಬೇಕು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಜಾನಪದ ಮೂಲ ಕಲೆಗಳು ಅಳಿದು ನಾಶವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಬೆಕು. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಬಡ ಕಲಾವಿದರು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರ ಬಾಳು ಹಸನಾಗಬೇಕು, ಅವರ ಕಲೆ ಉಳಿಯಬೇಕು, ಎಲೆಯ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಬದುಕುವ ಅವರ ಕಲೆ ಅನಾವರಣಗೊಂಡರೆ ಇನ್ನೂ ಮಹತ್ವದ ಜಾನಪದ ಕಲಾ ಸಂಪತ್ತು ಬಯಲಿಗೆ ಬರಬಹುದು.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧ ಸಂಪಾದಕರು : ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ
ಗ್ರಂಥ : ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಾಧಕರು
ಪುಟ : ೮೪

೨ -ಅದೇ-
ಪುಟ - ೮೫

೩ -ಅದೇ-
ಪುಟ - ೮೬

೪ ಸಂಪಾದಕರು : ಸೋಮನಾಥ ಯಾಳವಾರ
ಪ್ರೇಮಾ ಸಿರ್ಸೆ
ಗ್ರಂಥ : ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ
ಪುಟ : ೨೩೫

೫ -ಅದೇ-
ಪುಟ - ೨೩೫

೬ -ಅದೇ-
ಪುಟ - ೨೩೬

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೧

ಸಮಾರೋಪ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೧೧

ಸಮಾರೋಪ

ಹಳ್ಳಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸರಳ ಸುಂದರ ಆಡಂಬರ ರಹಿತ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವರು ಜನಪದರು. ಇವರು ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳು, ನಸುಕಿನಿಂದಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಅವರ ಕೆಲಸಗಳು ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುವವು. ಜನಪದರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಮರ–ಗಿಡ, ಹೂ, ಹಣ್ಣು, ಪ್ರಾಣಿ–ಪಕ್ಷಿ, ಹಳ್ಳ–ನದಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನೆಲ್ಲ ಕುರಿತು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಗಂಟು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ, ರಸಮಯ ಬದುಕಿಗೆಂದು ಒಡಪುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಮಾತಿಗೆ ಮೆರಗು ಕೊಡಲು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಬಂಧುತ್ವ, ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ, ಹಬ್ಬ–ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾಡು ನಮ್ಮದು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಐದು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಾಲ್ಲೂಕು ತನ್ನದೇ ಆದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬಲು ಶ್ರೀಮಂತ. ಭವ್ಯ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ರಾಜರ ನೆನಪು ಕೋರುವಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಸಿದ್ಧವಿದೆ.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಜನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಬುಲಾಯಿ ಹಾಡುಗಳು, ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳು, ಪೀಡೆಯ ಹಾಡುಗಳು ತಮ್ಮ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಮೆರೆದಿವೆ. ತತ್ವ ಪದಗಳ ಹೊಳೆಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಂತಿ ಪದಗಳು ಬೀದರನ ಕೃಷಿ ಜೀವನದ ಪರಿಚಯ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:– "ಖಳ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಬೇಕು?
ಸೂರೆ ಚಂದ್ರಮನ್ಹಾಂಗ ಖಳ ಮಾಡಬೇಕು.
ಜೋಳ ಹ್ಯಾಂಗ ಕಿತ್ತಬೇಕು?
ಉತ್ತುತ್ತಿ ಆಡಿದಂಗ ಜೋಳ ಕಿತ್ತಬೇಕು.
ಸೂಡ ಹ್ಯಾಂಗ ಕಟ್ಟಬೇಕು?
ಸೂಳಿ ಟೊಂಕಿನ್ಹಾಂಗ ಸೂಡ ಕಟ್ಟಬೇಕು".

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೊಳೆ ಹೆಪ್ಪು ಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದೆಯೆಂದರು ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಜನಪದರು ಸದಾ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು

ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರಣ ತಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದ ದಣಿವು ತಮಗರಿವಾಗದಂತೆ ಮುಗಿಯಲೆಂದು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೆಗಿಲು-ಕುಂಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಗೂಡು ಮುರಿಯುತ್ತಾ, ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ, ರಾಶಿ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಬಲು ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೌಖಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವ ಒಂದು ಅಳಕು, ಅಡತಡೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಿವಿಗಳು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸು ಆಹ್ಲಾದ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ಆನಂದ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ವಿಜೃಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾಷಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಶತಶತಮಾನಗಳ ಐತಿಹ್ಯ ಪಡೆದ ಬೀದರ ವಿವಿಧ ಜನಾಂಗ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನದ ಸಂಕೇತ. ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂರ ಬಾಂಧ್ಯವ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ. ಅದರಲ್ಲೂ ಗಡಿನಾಡಾದುದರಿಂದ ಮರಾಠಿ, ಉರ್ದು, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡವಂತೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಮೈಸೂರಿನವರಿಗಂತೂ ಅನ್ಯಭಾಷೆ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂಥದರಲ್ಲೂ ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ, ಜಿ.ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಿ.ಬಿ. ಹೆಂಡಿಯವರು, ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಬಿರಾದಾರ, ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ ಮೊದಲಾದವರು ಬೀದರಿನ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಹೆಚ್. ಕಾಶಿನಾಥ ರೆಡ್ಡಿಯವರು, ದೇಶಾಂಶ ಹುಡಗಿಯವರು, ಡಾ. ಜಿ.ಬಿ. ವಿಸಾಜಿಯವರು, ಡಾ. ಪ್ರೇಮಾ ಸಿರ್ಸೆಯವರು, ಡಾ. ಸೋಮಾಥ ನುಚ್ಚಾ, ಡಾ. ಜಗನ್ನಾಥ ಹೆಬ್ಬಾಳೆ, ಡಾ. ವೈಜಿನಾಥ ಭಂಡೆ, ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಯರನಾಳೆಯವರು ಮೊದಲಾದವರು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾನಪದ ಲೋಕವು ತನ್ನ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷ, ಮಾಟ-ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ದೇವರು-ದಿಂಡಿರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದೊ ತಿಳಿಯದೆಯೊ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವಾಗ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೊಳೆದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು. ಇವು ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಳನುದ್ದಕ್ಕೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಇವುಗಳ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವು ಅರ್ಥವಿಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ, ವ್ಯಾಚ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದವುಗಳು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಇವು

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶ ಭಾಷೆ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅದೇನೆ ಇರಲಿ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಹೇಳುವಷ್ಟೇನು ಆಗಿಲ್ಲ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಂಡಾರವಿರುವ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸೇರಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಳಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆ ಕಲಾಕಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧೯೮೦ನೇ ವರ್ಷದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಘನ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಜನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದೆಡೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನವೂ ಇದೆಯಂದರ್ಥ.

ಹಾಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ರೈತನ ಉಳಮೆ, ಉತ್ಪಾದನೆ, ಉತ್ತಮ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ 'ಕೃಷಿ ಪಂಡಿತ'ನೆಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಸನ್ಮಾನಿಸುವ ಕೆಲಸ ಇಂದಿಗೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಜನರನ್ನು ಕೃಷಿಯಡಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೆನ್ನಬಹುದು.

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಮೂಲ ಆದಾಯ ಬರುವುದು ಕೃಷಿಯಿಂದ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡಬೇಕಾದದು ಕೃಷಿಗೆ, ಇದರೊಂದಿಗೆ ನೌಕರಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿ ಲಾಭ ಪಡೆದು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜನರು ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳರಾಗಿದ್ದರೂ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ನೌಕರಿಯನ್ನರಸುತ್ತಾ ಬರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆರುತ್ತಿವೆ. ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದುಣ್ಣದೇ ನೌಕರಿ ಮಾಡುವ ಪರಾವಲಂಬಿತನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರುಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣಗಳು ಇಂತಿವೆ. ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪರಿಹಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಕಾರಣಗಳು:

೧. ಮಳೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೀಳದಿರುವುರಿಂದ.

೨. ಸರ್ಕಾರದ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಯೋಜನೆಗಳ ಮಾಹಿತಿ ರೈತರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ-ಸರಿಯಾಗಿ ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ.

೩. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎನ್ನುವ ಉದಾಸಿನ ಮನೋಭಾವನೆ.

೪. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ್ಸಾರಿ ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಬರದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆಯಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ

೫. ಕೃಷಿ ವರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸದೆ ಶೂಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವರು.

೬. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ, ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ.

ಪರಿಹಾರಗಳು:

೧. ನಾವೆಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗದ ಕೂಸುಗಳು. ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾವು ಇರಬೇಕು ಹೊರತು ನಮ್ಮಿಷ್ಟದಂತೆ ನಿಸರ್ಗ ಇರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಿಗಾದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ನೀರು ಪೋಲು ಮಾಡದೆ ತಗ್ಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಬಾವಿ ಮತ್ತು ಕೊಳುವೆ ಬಾವಿ ಸುತ್ತಲು ತಗ್ಗು ಹಾಕಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಳೆಯಾಗದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯಯಾಗಲಾರದು.

೨. ಹಿಂಗಾರು-ಮುಂಗಾರು ಬಿತ್ತನೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಳ್ಳಿ-ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾವ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬೆಳೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತವೆಂಬ ಮಾಹಿತಿ ರೈತರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು-ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಳುವರಿ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬೀಜ-ಗೊಬ್ಬರ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ೨೦೧೦ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಕಳಪೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬೀಜ ವಿತರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

೩. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಮಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಬಿತ್ತನೆಯ ಫಲ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೆಲವರು ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣವೂ ಇರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಣ ಸೇರಿದವರನ್ನು ಭೂಮಿಯುಳ್ಳವರು ಅನುಸರಿಸಬಾರದು. ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವು ಮಣ್ಣಿನ ಶ್ರಮದಿಂದ ದೂರಾಗಬಾರದು. ಹೊಲದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೋಗಗಳು ಬರಲಾರವೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

೪. ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಬರದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಕಾರಣರು ರೈತರು. ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳಸಿದ ಹಾಗೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಸಹ ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಡಬಿಡದೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ-ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಗಳ ಫಲ ಕೈಗೂಡದಿರಬಹುದು ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹಾಗಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

೫. ಕೃಷಿಕರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದರೆ ಕೃಷಿ ವರವಾಗಿಯೆ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಕೃಷಿಗಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿವೆ. ಇಂಥಹ ಯೋಜನೆಗಳು ಕೃಷಿಕರು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಿಯಾಮಾವಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಂದ ಸಾಲ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಕೃಷಿ ವರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಲ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರು ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಲದೊಂದಿಗೆ ಬಡ್ಡಿದರವೂ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊನೆಗೂಮ್ಮೆ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆಂದರೆ –

ಉದಾ:- "ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಸರಾ ಮಾಡಿಸಿದ್ನಂತೆ
ಸರಾ ಮಾರಿ ಬಡ್ಡಿ ಕಟ್ಟದ್ನಂತೆ
ಕೊನೆಗೆ ಸರನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಸಾಲ ಮಾತ್ರ
ಅಪ್ಪಟವಾಗಿ ಉಳಿತಂತೆ".

ಇಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ತೀರಿಸದ ರೈತನ ಸ್ಥಿತಿ ಮೇಲಿನಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕರಣದ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯಂತ್ರಗಳು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೂ ಕಾಲಿರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಯಾಮಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಉದಾ:- ಜೋಳದ ರಾಶಿ (ಕಣ) ಬಿದ್ದಾಗ ಹಬ್ಬದ ರೂಪದಲ್ಲಿ 'ಢವಾರಿ' ಎಂಬುದು ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆ. ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇದನ್ನು ಭೂಮಿ ಹಬ್ಬ, ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬ, ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೊಂದು ಗೂಡು ಕಟ್ಟುವುದು, ತೆನೆ ಮುರಿಯುವುದು, ಆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಗುಗ್ಗರಿ ಹಾಕುವುದು, ಹಂತಿ ಹೊಡೆಯುವುದು, ತೂರುವುದು ಹೀಗೆ ಹಲ ಬಗೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳು 'ರಾಶಿ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರವೊಂದರಿಂದಲೆ ಮಾಯಾವಾಗಿವೆ. ದನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಬ್ಬಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಉದಾ:- ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ, ವ್ಹಾಳಾ ಹಬ್ಬಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದರು ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಪುಂಡಿ(ಸಣಬು)ಯಿಂದ ತೈಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳ ಬದಲಾಗಿ ನೈಲಾನ್ ಹಾಗೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ರೆಡಿಮೆಡ್ ವಸ್ತುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ನೇಗಿಲಿನ ಬದಲಾಗಿ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಬಂದಿದ್ದು, ಹೀಗೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಎಳ್ಳ ಅಮವಾಸೆಯಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಕೃಷಿ ಹಬ್ಬಗಳು ಇಂದು ಅಪರೂಪವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಕಳಚುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ, ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಹಕ್ಕಿ-ಪಕ್ಕಿಗಳು ಮಾಯಾವಾಗುತ್ತಿವೆ. "ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮೊಬೈಲ್ ತರಂಗಗಳಿಂದ ಇಂದು ಗುಬ್ಬಿಗಳಂತಹ ಹಲವಾರು

ಪಕ್ಷಿಗಳು ವಿನಾಶದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿವೆ"[7]. ಕೀಟ ತಿಂದು ಕಾಳು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಈ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ರೈತನ ಮಿತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಜಾಗತೀಕರಣದ ತರಂಗಗಳಿಂದ ಇಡೀ ಪಕ್ಷಿ ಸಂಕುಲದ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ತರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದೆ.

ರೈತರ ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಜಾಗತೀಕರಣದ ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರ ಬೆಳೆಗೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೃಷಿಕರು ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂಥ ನಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಜಾಗತಿಕ ಪೈಪೋಟಿಯಿಂದ ಹಲವಾರು ದೇಶಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾದರೆ, ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಭದ್ರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೈಬ್ರಿಡ್ ತಳಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ಬೀಜೀಕರಣವುಂಟಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರವು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೃಷಿ ಸಾಗುವಳಿಯು ಪರಿಸರದ ಇಕ್ಕಟ್ಟು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಭೂಮಿ ತುಂಬ ಕಲುಷಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಬಿಳಿ ಜೋಳ, ತೊಗರಿ, ಕಬ್ಬು, ಸಜ್ಜಿ, ಬೇಳೆ ಕಾಳುಗಳು, ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳು, ಹತ್ತಿ, ಕಡಲೆ, ಸೇಂಗಾ ಹಾಗೂ ತರಕಾರಿಗಳು ಗ್ರಾಹಕರಿಲ್ಲದೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲದಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿಗೆಸೆವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿವೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅವೇ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅಗಾಧವಾದ ಬೆಲೆ ಇರತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ದೋಷಪೂರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಕರನ್ನು ಕಂಗಾಲು ಮಾಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ರೈತರು ಹೊರೆ ತಾಳದೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರದ ವರ್ಷದ ನಂತರವೂ ರೈತರ ಸಮಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರೈತರು ಆತ್ಮಹತ್ಯಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರೈತರ ಆತ್ಮಹತ್ಯಯೆಂದರೆ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯೆ ಹೌದು. ಈ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕೃಷಿಕರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೇಶಿ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ತೊಡಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮದಿ ಪಡೆಯಲು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೆಲುಕು ಹಾಕಬೇಕು, ಉಳಿಸಬೇಕು, ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ "ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನ" ಬೀದರನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತ್ತು. ಇದರ ನಿಲವು ಜನಪದ ಕಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನ ಜರುಗಿತ್ತು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಆಸ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಇದನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಲೇಖಕರು - ಸೋಮನಾಥ ಯಾಳವಾರ, ಪ್ರೇಮಾ ಸಿರ್ಸೆ

ಗ್ರಂಥ - ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ

ಪುಟ - ೨೧

ಕಠಿಣ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

೧) ಚಿಂತೆ – ಜಾನ

೨) ಕುಡಿ – ಚಿಗರು

೩) ಹರಳ ಎಲೆ – ಔಡಲ ಎಲೆ

೪) ಬಟ್ಟಿಗೆ – ಬೆರಳಗೆ

೫) ಹೆಂಡಿ – ಸಗಣಿ

೬) ಆರು – ಗಳ್ಯಾ

೭) ಚೊಚ್ಚಲ – ಪ್ರಥಮ

೮) ಘಳಗೆ – ಕ್ಷಣ

೯) ಕಳಸ – ಕಿರೀಟ

೧೦) ಬಾನಂಗಣ – ಆಕಾಶ

೧೧) ಧರಿ – ಎತ್ತರ

೧೨) ತಳ – ಬಗೆ (ವಿಧ)

೧೩) ತೆಪ್ಪಿ – ಎಲೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಅನ್ನ ಮೊಸರು ನದಿಯೊಳಗೆ ಬಿಡುವುದು.

೧೪) ತೊರಿ – ನದಿ

೧೫) ಶಾಣೇರು – ಬುದ್ಧಿವಂತರು

೧೬) ಎರ – ಬೇರೆ

೧೭) ಮರ್ಚಿಲ – ದ್ವಿತೀಯ

೧೮) ಕೂಳ – ಅನ್ನ

೧೯) ಹಿಂಡು – ಗುಂಪು

೨೦) ಇಳ ಹೊತ್ತು – ಸಾಯಂಕಾಲ

೨೧) ಜತನವ – ಸುರಕ್ಷಿತ

೨೨) ಹುಗಿದ – ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ

೨೩) ಮಾಯಾಮಲ – ಯುದ್ಧದ ಹೆಸರು

೨೪) ಪಂಚಕಲಶ – ಐದು ಲೋಹಗಳಂದ ತೈಯಾರಿಸಿದ ಮೂರ್ತಿ

೨೫) ದಂಡಿ – ಯುದ್ಧ

೨೬) ಮಜಾ – ಮೋಜು

೨೭) ಆನುಮಲ – ಯುದ್ಧದ ಹೆಸರು

೨೮) ಸವನ – ಅಗ್ನಿ

೨೯) ಹುಲಿಗ – ಹಂತಿಯ ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳುವ ಪದ

೩೦) ಪೈಲವಾನ – ದಷ್ಟಪುಷ್ಟ

೩೧) ಧಟ್ಟಿ – ಬಟ್ಟೆ

೩೨) ನೇಗೆಯುವುದು – ಜಿಗಿಯುವುದು

೩೩) ಸೀಗಿ ಮುಳ್ಳು – ಮುಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ ಮೈ–ಬಟ್ಟೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಳ್ಳು

೩೪) ಭಾದೆ – ರೋಗ

೩೫) ಆಟಗ್ಗೆ – ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನುಗಳಡಲು ಗೋಡೆಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ ಕಮಾನು

೩೬) ಗುಡಿ – ದೇವಾಲಯ

೩೭) ದಿಗಲ – ಸಮಸ್ಯೆ

೩೮) ಬಾವು – ಉಬ್ಬುವುದು

೩೯) ಕ್ಷೌರಿಕ – ತಲೆ ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸುವವನು (ಹಜಾಮ)

೪೦) ಗಡ್ಡದಾಗಿ – ಗಾಢವಾಗಿ

೪೧) ಇಸಿಲು – ಮಳೆಯಿಂದ ಬರುವ ಛಾಪು

೪೨) ಮಲಕ – ಗಂಟು

೪೩) ಬಯಲಾಟ – ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಆಟ

೪೪) ಹಿಗ್ಗು – ಸಂತೋಷ, ಖುಷಿ, ಆನಂದ

೪೫) ದಣಿವು – ಆಯಾಸ

೪೬) ಬೈರಾಗಿ – ಸನ್ಯಾಸಿ

೪೭) ನೆದರು – ದೃಷ್ಟಿ

೪೮) ಕಸರತ್ತು – ಶ್ರಮ

೪೯) ಕಂಬ್ಳಾಗೇ – ಬಳೆಗಾರ

೫೦) ಗೊನಿ – ಗುಚ್ಚ, ಹಿಂಡು

೫೧) ಕೂಸರ‍್ಯಾಡಿ – ಆಟವಾಡುವ ಬಗೆ

೫೨) ಕೊಂಚ – ಸ್ವಲ್ಪ

೫೩) ಕೊಂಕು – ಅಂಕು ಡೊಂಕು

೫೪) ಕಿಂಚಿತ್ತು – ಸ್ವಲ್ಪ

೫೫) ಹಟ – ಜಿದ್ದು

೫೬) ಭೂಷಣ – ಶೋಭೆ

೫೭) ಬಕ್ಕಣ – ಜೇಬು (ಕಿಸೆ)

೫೮) ಎಕ್ಕಾರಾಣಿ – ಒಂದು ಬಗೆಯ ಇಸ್ಪಿಟ ಆಟ

೫೯) ಕಪ್ಪು – ಕಾಡೀಗೆ

೬೦) ಅಡ್ಡಣಗಿ – ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ತಟ್ಟೆಯ ಕೆಳಗೆ ಇಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂರು ಕಾಲಿನ ಸಾಧನ

೬೧) ಜಗ್ಗುವುದು – ಎಳೆಯುವುದು

೬೨) ತಿಟ್ಟತ್ತಿ – ದಿಟ್ಟಸಿ, ನೇರವಾಗಿ ಒಂದೆ ಸಮನೆ ನೋಡುವುದು

೬೩) ಹರಳೆ ಎಲೆ – ಔಡಲ ಗಿಡದ ಎಲೆ

೬೪) ಲಗ್ನ – ಮದುವೆ

೬೫) ಬಯಲಾಗಿ – ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ, ಒಡೆಯುವುದು

೬೬) ದೀವಿಗಿ – ದೀಪ

೬೭) ಬಲ – ಒಳ್ಳೆ ಸಮಯ

೬೮) ತಾಣ – ಸ್ಥಳ

೬೯) ಹುಲ್ಲು ಗಾವಲು – ಸಂಬ್ರಧ್ಧವಾದ

೭೦) ಕಳೆ – ಶೋಭಿಸು

೭೧) ಜಾಡು – ಮೂಲ

೭೨) ಒಕ್ಕುವುದು – ಬಿತ್ತುವುದು

೭೩) ನೇಗಿಲು – ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಪಕರಣ

೭೪) ಮಂಚಿಗೆ – ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಎತ್ತರದ ಮಂಚ

೭೫) ಗ್ವಾರಿ – ಕಣದಲ್ಲಿ 'ಮದನ' ಎಳೆಯುವ ಸಾಧನ

೭೬) ಹೆಂಡಿ ರಾಡಿ – ನೀರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಸಿ ಕಣಕ್ಕೆ ಸಿಂಪಡಿಸುವುದು

೭೭) ಪೆಂಡಿ – ಸೂಡು

೭೮) ಭಣಮಿ – ಕಳಕಿ ಅಥವಾ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಒಂದೆ ಕಡೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವುದು

೭೯) ಮುಚ್ಚಳ – ನೀರಿನ ಕೊಡದ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚುವ ಸಾಧನ

೮೦) ಕವಲು – ಕಟ್ಟೆಗೆಯ ತುದಿಗೆ ಎರಡಾಗಿರುವುದು (ಮೇಟಿ)

೮೧) ಗೂಟ – ರಾತ್ರಿ ದನಗಳನ್ನು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಒಂದಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಗಿಗೆ ಕಟ್ಟುವುದು

೮೨) ಮಂತಣಿ – ದನಗಳಿಗೆ ಮುಸರಿ ಕುಡಿಸುವ ಪಾತ್ರೆ

೮೩) ಕುಂಟಿ ದಿಂಡು – ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗೇಣಿನ, ನಾಲ್ಕು ಗೇಣಿ, ಎರಡು ಗೇಣಿನ ಮೂರು ವಿವಿಧ ದಿಂಡುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಹರಗುವ ಸಾಧನಗಳು

೮೪) ಕೂರಿಗೆ ದಿಂಡು – ಇದು ಬಿತ್ತುವ ಸಾಧನ. ಬೀಜ ಸಾಗಿಸುವ ಮೂರು ಪೊಳ್ಳಾದ ಕೋಲುಗಳು, ಮೇಲೆ ಮಂಡಿ, ಕೆಳಗೆ ಮೂರು ತಾಳುಗಳು ಎರಡು ಇಸು ನೋಗಾ

೮೫) ಈಸು – ಇದು ಬಂಡಿ ಎಳೆಯುವ ಸಾಧನ

೮೬) ನೋಗ – ಈಸಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿರುವ ಉಪಕರಣ ಇದರ ಎರಡು ಬದಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಒತ್ತುಗೀಲು ಬೇಕು.

೮೭) ಸೊಂಕರೋಗ – ಒಬ್ಬರಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹರಡುವ ರೋಗ

೮೮) ಭಜ್ಜಿ – ಕಡಲೆ– ಬಟಾಣಿ–ತೊಗರಿ–ಅವರಿಯ ಬೀಜಗಳು ಜೊತೆಗೆ ಮೆಂತ್ಯ ಸೊಪ್ಪು, ಪಾಲಕ, ಹಸಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಮುಂತಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಪಲ್ಯಾ.

೮೯) ಅಂಬಲಿ – ಜೋಳದ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಯಾರಾದ ದ್ರವರೂಪದ ಪಾನಕ

೯೦) ಗುಡಿಸಲು – ಮರದ ಒಣಗಿದ ಬಂಬುಗಳ ಮೇಲೆ ಒಣಗಿದ ಹುಲ್ಲಿನ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಛಾವಣಿ ಹಾಕುವುದು

೯೧) ಸುಂಟರಗಾಳ – ಗಾಳ ರಭಸವಾಗಿ ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಸುವುದು.

೯೨) ನಿಧಿ – ಬಂಗಾರ, ದುಡ್ಡು, ದ್ರವ್ಯಗಳ ಗಂಟು

೯೩) ಜವಿ – ಆಕಳ, ಎತ್ತು, ಹೊರಿಯ ಬಾಲದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೂದಲಗಳು

೯೪) ಹಯನ – ಆಕಳು–ಎಮ್ಮೆ ಕರುಹಾಕಿದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪಾ ಮುಂತಾದವುಗಳು

೯೫) ಮಲೋದಿ – ಚಪಾತಿಗೆ ಚುರು ಮಾಡಿ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಕೊಬ್ಬರಿ, ಪುಟಾಣಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿರುವುದು

೯೬) ಧಪಾಟಿ – ಜೋಳದ ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಲೆ ಹಿಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಖಾರ–ಉಪ್ಪು–ಅಜವಾನ ಬೆರೆಸಿ ತೆಳ್ಳನಯ ರೊಟ್ಟಿ

೯೭) ಕುಟ್ಟಿನ ಹುಗ್ಗಿ – ಗೋಧಿಯ ಸಪ್ಪೆ ಸುಲಿಯುವ ತನಕ ಕುಟ್ಟಿ, ಮಾರನೆ ದಿನ ಬೆಲ್ಲ, ಜಾಜಿಕಾಯಿ ಕೊಬ್ಬರಿ ಗೋಧಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸುವುದು

೯೮) ಕೋಡಬಳೆ – ಧಪಾಟಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಹೊಸೆದು ವೃತ್ತಕಾರ ಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಕರೆಯುವರು

೯೯) ಗೊನಿ – ಗುಂಪು

೧೦೦) ಮುಗಚಿ – ಮರು ಮುಚ್ಚುವುದು

೧೦೧) ಹೇರು – ಇಡುವುದು

೧೦೨) ತರುಬುವುದು – ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು

೧೦೩) ತಿಪ್ಪೆ – ಕಸಕಡ್ಡಿ, ಸಗಣಿ, ಗಂಜಲ ಸೊಪ್ಪುಸದೆ, ಮಣ್ಣು, ಮುಸುರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಒಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವ ಗುಡ್ಡೆಗೆ 'ತಿಪ್ಪೆ' ಎನ್ನತ್ತೇವೆ. ರೈತರು ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹತ್ತಿರದ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಳೆತು ಗೊಬ್ಬರವಾದ ಮೇಲೆ ದೂರದ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಗೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧೦೪) ದೇವರ ಗೂಳಿ – ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಸುಗಳಿಗೆ ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿಸಲು ದೇವರ ಗೂಳಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದೇವರ ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಆಸ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಮೇಯಬಹುದು.

೧೦೫) ಪಾಂಡವರ ಪೂಜೆ – ರೈತರು ಸೀಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಗಡಬನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಐದು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ವಿಧಾನವೇ ಪಾಂಡವರ ಪೂಜೆ. ಮುಂಗಾರು ಬೆಳೆ, ಕೈಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಂದರೆ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ದಶಮಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಾವ ಸೀಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧೦೬) ಪಂಚಗವ್ಯ: ಹಸುವಿನಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಗಂಜಲ, ಸಗಣಿ ಈ ಐದು ವಸ್ತುಗಳ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಪಂಚಗವ್ಯ ಎನ್ನುವರು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾರತೀಯ ಹಸುವನ್ನು ಪೂಜ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ದೇಹದಿಂದ ಸೃಷ್ಠಿಯಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳು ಅವರಿಗೆ ಪವಿತ್ರವೇ.

೧೦೭) ಬೂದನ ರಾಶಿ ಪೂಜೆ – ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಆಚರಣೆ ಹಂತಿ ಬಿಡುವ ಮೊದಲು ಕೊನೆಯ ಎತ್ತಿನ ಸಗಣಿಯಿಂದ ಒಂದು ಉಂಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೂದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ಭೂತಗಳ ಭಾದೆ ರಾಶಿಗೆ ತಟ್ಟದಿರಲೆಂಬುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಅದಕ್ಕೆ ಕುದಲು ಕರಕೆ ಚಚ್ಚಿ ಸಣ್ಣ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎರೆ ಪತ್ರ ಇರಿಸಿ ಮೇಟಿಗೆ ಹೂದಂಡಿ ಹಾಕಿ ಪೂಜಿಸುವರು.

೧೦೮) ಭೂಮಿ ಪೂಜೆ – ಕೃಷಿಕರು ಬೇಸಾಯ ಹೂಡುವ ಮೊದಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ ಪೂಜೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಗಾರು ಮಳೆನೆಲ್ಲಾ ಕುಲುಮೆಗಾರನಿಂದ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿ ಒಕ್ಕಲು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭೂಮಿ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ಕೇವಲ ಉಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೆಲವರು ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಉತ್ತಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವರು.

೧೦೯) ವಾರ ಮಾಡುವುದು – ವೆಂಕಟರಮಣನ ಒಕ್ಕಲಿನವರು ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ವಾರ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಆಚರಣೆ. ಒಪ್ಪತ್ತು ಮಾಡುವುದೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದಕ್ಕಿದೆ.

೧೧೦) ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ – ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರ ಹಬ್ಬ ವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜೇಷ್ಠ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಆಚರಿಸುವ ಒಂದು ಹಬ್ಬ.

೧೧೧) ಎಳ್ಳಮಾವಾಸ್ಯೆ – ಹಿಂದುಗಳು ಆಚರಿಸುವ ಒಂದು ಹಬ್ಬ. ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಲ್ಲದೇ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

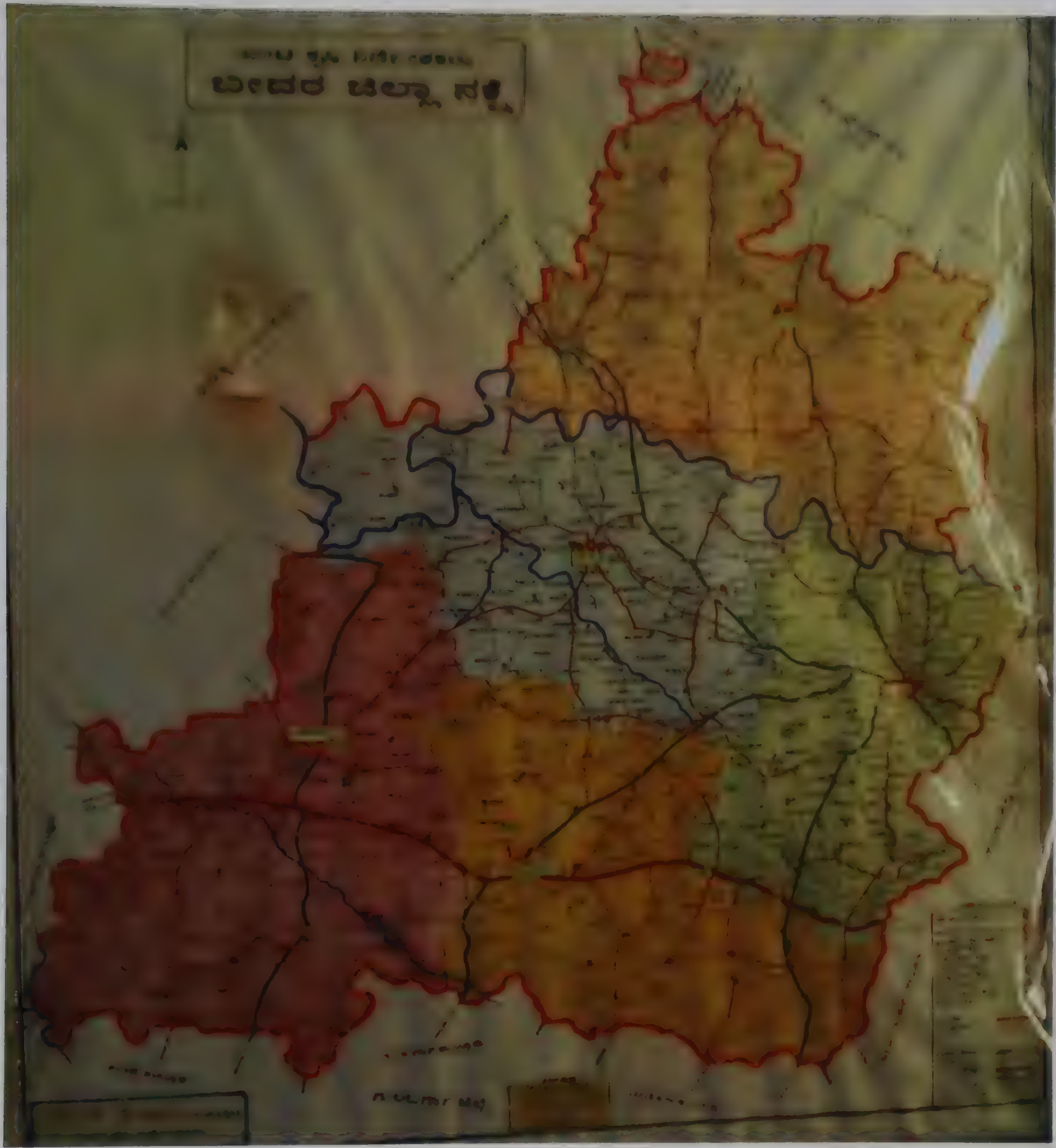
೧೧೨) ಬಸವನ ಹಬ್ಬ (ಮಣ್ಣೆತ್ತಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆ) – ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ಮಣ್ಣೆತ್ತಿನ ಅಮವಾಸ್ಯೆ. ಇದು ಜೇಷ್ಠ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೧೧೩) ಬಲೀಂದ್ರ ಪೂಜೆ – ದೀಪಾವಳಿಯೆಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲು ದೀಪಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ಪಶುಗಳನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಭಗವತಿ ಆರಾಧನೆಯ ಪ್ರತೀಕವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

೧೧೪) ಆಟಿಕಳಂಜ:– ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಳತಿ ಜನಾಂದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಒಂದು ಕಲೆ 'ಆಟಿ' ಅಂದರೆ ಆಷಾಢ, 'ಕಳಂಜ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಭೂತದ ಹೆಸರು

ಅನುಬಂಧ

ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಕ್ಷೆ

ವಕ್ತಾರರ ಸೂಚಿ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಹೆಸರು	ಊರು	ವಯಸ್ಸು	ಶಿಕ್ಷಣ	ಉದ್ಯೋಗ
೧.	ಆರತಿ ಎ ನಾಸಿ	ಚಿಟಗುಪ್ಪ	೨೮	ಬಿ.ಎ. ಬಿ.ಎಡ್	ಶಿಕ್ಷಕಿ
೨.	ಉದಯಕುಮಾರ ವಿಠಲ	ಹುಡಗಿ	೧೪	ಇಲ್ಲ	ದನ ಕಾಯುವುದು
೩.	ಕಂಟೆಪ್ಪಾ – ಕಾಶಪ್ಪಾ	ಗಂದಿಗೂಡೆ	೪೭	ಇಲ್ಲ	ಒಕ್ಕಲುತನ
೪.	ಖಾಜಾ ಸಾಹೇಬ ಜಮಾದಾರ	ಮಳಚಾಪೂರ	೬೫	ಇಲ್ಲ	ಒಕ್ಕಲುತನ
೫.	ಗಂಗಾಬಿಕೆ ಪಿ	ಬೀದರ	೩೫	ಎಂ.ಎ. ಪಿಎಚ್.ಡಿ.	ಕನ್ನಡ ಉನ್ಯಾಸಕಿ
೬.	ಗಣಪತರಾವ ಮೇತ್ರೆ	ಹಜನಾಳ	೬೩	ಇಲ್ಲ	ಒಕ್ಕಲುತನ
೭.	ಗಂಗಮ್ಮ ಕೆ ಮೇತ್ರೆ	ಅತಿವಾಳ	೫೮	ಇಲ್ಲ	ಗೃಹಿಣಿ
೮.	ಘಾಳೆಪ್ಪಾ ಖಾನಾಪೂರೆ	ಬೀದರ	೬೦	ಎಮ್.ಎ.	ಒಕ್ಕಲುತನ
೯.	ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಎ ಪಾಟೀಲ	ಕಪಲಾಪೂರ	೫೦	ಬಿ.ಎ.	ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರು
೧೦.	ಜಗದೇವಿ ಮಠ	ಬೀದರ	೪೦	೫ನೇ ತರಗತಿ	ಗೃಹಿಣಿ
೧೧.	ನಾಗಪ್ಪ ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಚಿಟಗುಪ್ಪ	೪೮		ಒಕ್ಕಲುತನ
೧೨.	ಪ್ರವೀಣ ಪಾಟೀಲ	ಮಳಚಾಪೂರ	೩೫	ಎಂ.ಫಾರ್ಮ	ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
೧೩.	ಬಸ್ವಂತರಾವ ಟಿ ಪಾಟೀಲ	ಹಾಲಹಳ್ಳಿ	೬೦	ಎಮ್.ಎ.	ಒಕ್ಕಲುತನ
೧೪.	ಭಾಗ್ಯವತಿ ತುಪ್ಪಾದ	ಹಜನಾಳ	೪೨	ಇಲ್ಲ	ಗೃಹಿಣಿ
೧೫.	ಮಹಾದೇವಿ ಶಿವರಾಜ ಪಾಟೀಲ	ಮಳಚಾಪೂರ	೫೦	೪ನೇ ತರಗತಿ	ಗ್ರಹಿಣಿ
೧೬.	ಮಹಾದೇವಿ ಕೆ ಪಾಟೀಲ	ಹೆಡಗಾಪೂರ	೫೨	ಇಲ್ಲ	ಗೃಹಿಣಿ
೧೭.	ಮಹಾದೇವಿ ಎಸ್ ಕೊಟೆ	ಹಜನಾಳ	೩೦	ಪಿ.ಯು.ಸಿ	ಗೃಹಿಣಿ
೧೮.	ಮಹಾದೇವಿ ಎಂ.	ಗೋರಟಾ	೩೯	೧೦ನೇ ತರಗತಿ	ಗೃಹಿಣಿ
೧೯.	ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಸಿ	ಚಿಟಗುಪ್ಪ	೨೮	ಬಿ.ಎ.	ಶಿಕ್ಷಕಿ
೨೦.	ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಸ್. ಉಪ್ಪೆ	ಔರಾದ	೩೩	ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.	ಗೃಹಿಣಿ
೨೧.	ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆರ್ ಪರಶಾನೆ	ದಾಡಗಿ	೩೮	ಬಿ.ಎ. ಬಿ.ಎಡ್	ಶಿಕ್ಷಕಿ
೨೨.	ವಿದ್ಯಾವತಿ ಎಸ್ ಪಾಟೀಲ	ಮಳಚಾಪೂರ	೩೮	೧೦ನೇ ತರಗತಿ	ಗೃಹಿಣಿ
೨೩.	ವಿಜಯಕುಮಾರ ಚನ್ನಮಲ್ಲೆ	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೩೫	ಬಿ.ಎ.	ವ್ಯವಹಾರ
೨೪.	ವೈಜಿನಾಥ ಲಕ್ಕಶೆಟ್ಟಿ	ಮಳಚಾಪೂರ	೭೨	ಇಲ್ಲ	ಒಕ್ಕಲುತನ
೨೫.	ವೈಶಾಲಿ ವಿ ಚನ್ನಮಲೆ	ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ	೩೦	ಎಂ.ಎ. ಎಂ.ಫಿಲ್	ಉಪನ್ಯಾಸಕಿ
೨೬.	ಶರಣಮ್ಮ ವ್ಹಿ ಕೋಟೆ	ಹಜನಾಳ	೬೦	೩ನೇ ತರಗತಿ	ಗೃಹಿಣಿ
೨೭.	ಶರಣಮ್ಮ	ಜಾಂತಿ	೪೭	ಇಲ್ಲ	ಗೃಹಿಣಿ
೨೮.	ಶಿವಮ್ಮ ಕಂಟೆಪ್ಪಾ ಮುಕ್ತೆ	ತೆಗಂಪೂರ	೫೯	ಇಲ್ಲ	ಗೃಹಿಣಿ
೨೯.	ಶಾಮರಾಮ ಜಿ ಪಾಟೀಲ	ಮಳಚಾಪೂರ	೪೦	ಪಿ.ಯು.ಸಿ	ಒಕ್ಕಲುತನ
೩೦.	ಸರೋಜಾ ಭಾಲ್ಕೆ	ಬೀದರ	೫೦	ಎಮ್.ಎ.	ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
೩೧.	ಸಿದ್ದಮ್ಮ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ	ಬೀದರ	೫೭	೯ನೆ ತರಗತಿ	ಗ್ರಹಿಣಿ
೩೨.	ಸಂಬಾ ಮೇತ್ರೆ	ಅಲ್ಲಪೂರ	೭೮	ಇಲ್ಲ	ಒಕ್ಕಲುತನ

ಗ್ರಂಥ ಸಹಾಯ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಲೇಖಕರು	ವರ್ಷ	ಗ್ರಂಥ	ಪ್ರಕಾಶನ
೧.	ಆರ್ಚಿಯಸ್ ಸುಂದರ	೧೯೭೬	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು	ಆರ್ಕಾವತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು
೨.	ಕಾಮಶೆಟ್ಟಿ ಎಚ್.	೨೦೦೮	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿ.ವಿ., ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
೩.	ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಕಿತ್ತೂರ	೧೯೭೦	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ	ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ
೪.	ಕೆ. ಆನಂದ	೧೯೮೨	ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಘಟನೆ	ಚಿತ್ಕಳ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ
೫.	ಕೆ.ಆರ್.ಸಂಧ್ಯಾರೆಡ್ಡಿ	೨೦೦೬	ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು
೬.	ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ	೧೯೯೯	ಕೃಷಿಪದ ಕೋಶ	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಹಂಪಿ
೭.	ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ಧಭಾಲೆ	೧೯೯೮	ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕವಿಗಳು	ಆನಂದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೀದರ.
೮.	ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ	೧೯೯೯	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೯.	ಜಿ.ಸಿ ನಿಂಗಣ್ಣಿ	೨೦೦೮	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
೧೦.	ಜಂಬುನಾಥ ಕಂಚ್ಯಾಣಿ	೧೯೮೬	ಹಸರಗಿಡದ ಮ್ಯಾಲ ಮೊಸರ ಚೆಲ್ಲೇದ	ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ
೧೧.	ಜಿ.ವಿ. ದಾಸೇಗೌಡ	೨೦೦೭	ನಮ್ಮ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು	ಚೇತನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರ
೧೨.	ಜ್ಯೋತಿ ಹೊಸುರು	೧೯೭೩	ಹೆಸರ ಹೇಳ್ತನಿ ಒಡಪ ಹಾಕಿ	ಜಾನಪದ ಮಂಟಪ, ರಾಯಬಾಗ
೧೩.	ದೇವೇಂದ್ರಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ	೧೯೮೩	ಜಾನಪದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖಾಂತರ ನಿರೂಪಣೆ	ಜಗದ್ಗುರು ಗಂಗಾಧರ ಮೂರು ಸಾವಿರ ಮಠ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
೧೪.	ಪಿ.ವಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ	೧೯೭೦	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ	ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ
೧೫.	ಪ್ರೇಮಾ ಸಿರ್ಸೆ	೨೦೦೯	ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿಂಚನ	ಆನಂದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೀದರ
೧೬.	ಬಸವರಾಜ ಪೋ. ಪಾಟೀಲ	೨೦೦೧	ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಅಮರ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
೧೭.	ಬಸವರಾಜ ವಸಕಣ್ಣವರ	೨೦೦೫	ಜನಪ್ರೀಯ ಗಾದೆಗಳು	ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ
೧೮.	ಬಿ.ಎಸ್. ಗದಗಿಮಠ	೧೯೬೩	ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು	ಕ.ವಿ.ವಿ., ಧಾರವಾಡ
೧೯.	ಬಿ.ವಿ. ವೆಂಕಟರಾವ	೨೦೦೩	ಕೃಷಿ ಜಗತ್ತು	ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦.	ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ	೧೯೮೯	ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೧.	ಮರಿಯಪ್ಪ ಭಟ್ಟ	೧೯೫೦	ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ	ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಮದ್ರಾಸ
೨೨.	ಮಂಜುಳಾ ಮಾನಸ	೧೯೯೯	ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸುಶ್ರಾವ್ಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು	ತನುಮನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು
೨೩.	ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಹೋರಕೇರಿ	೨೦೦೧	ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸುಗ್ಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿ.ವಿ., ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
೨೪.	ಎಂ.ಜಿ. ಬಿರಾದಾರ	೧೯೭೪	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ	ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ
೨೫.	ಎಂ.ಜಿ. ಈಶ್ವರಪ್ಪ	೧೯೯೯	ಜಾನಪದ ಇಬ್ಬನಿಗಳು	ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೬.	ಎಂ.ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ	೨೦೦೮	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ	ರವೀಂದ್ರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕಲಬುರ್ಗಿ

೨೭.	ಎಂ.ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ	೧೯೭೯	ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ	ದಾಲಮಿಲ್ ನೆಹರು ಗಂಜ, ಕಲಬುರ್ಗಿ
೨೮.	ಎಂ.ಎಸ್. ಸುಂಕಾಪುರ	೧೯೭೬	ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ	ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಧಾರವಾಡ
೨೯.	ರಾಗೌ	೧೯೭೮	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು	ವಾಗ್ದೇವಿ ಪುಸ್ತಕಗಳು. ದೇವರಾಜ ಅರಸ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೩೦.	ವಾಣಿಶ್ರೀ ಎಸ್ ಪಾಟೀಲ	೨೦೦೨	ಒಗಟಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರು	ಮೆ॥ ಪಿ.ಸಿ. ಶಾಬಾದಿಮಠ ಬುಕ್ ಡಿಪೊ, ಗದಗ
೩೧.	ಶಿವರಣಪ್ಪ ಹೆಚ್ ಧಾಬಾ	೨೦೦೧	ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿ.ವಿ., ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
೩೨.	ಎಸ್.ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ	೨೦೦೮	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆ	ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊಸಪೇಟ
೩೩.	ಎಸ್.ಎಸ್. ಕಟಗಿ ಹಳ್ಳಮಠವ	೨೦೦೬	ಸಾವಯುವ ಕೃಷಿ, ದಿಕ್ಸೂಚಿ ಲೇಖನಗಳು	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಬೆಂಗಳೂರು
೩೪.	ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣ	೨೦೦೬	ಸಮಗ್ರ ಜನಪದ ಸಂಪುಟ	ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೩೫.	ಸೋಮನಾಥ ಯಾಳವಾರ	೨೦೦೬	ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶರಣ ಸ್ಮಾರಕಗಳು	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು
೩೬.	ಸೋಮನಾಥ ಯಾಳವಾರ/ ಪ್ರೇಮಾ ಸಿರ್ಸೆ	೨೦೦೫	ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ	ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿ.ವಿ., ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
೩೭.	ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾತ, ಬೀದರ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ ೨೦೦೭-೦೮ನೇ ಸಾಲಿನ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಪ್ರಗತಿ ವರದಿ			
೩೮.	ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ನೋಟ. ೨೦೦೬-೦೭ನೇ ಸಾಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ ಬೀದರ			

ಪತ್ರಿಕೆಗಳು:

೧.	ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಕನ್ನಡ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ ದಿನಾಂಕ ೨೯/೦೧/೨೦೦೯ ಪುಟ-೨ ಗುರುವಾರದ ಸಂಚಿಕೆ
೨.	ಸುಧಾ – ಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ ೩೦ ಜುಲೈ ೨೦೦೯ ೭೪ರ ಸಂಚಿಕೆ

ಛಾಯ ಚಿತ್ರಗಳು

ಹುಲ್ಲು ತೆಗೆಯುವ ಖುರುಪಿ

ಹುಲ್ಲು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವುದು

ನೇಗಿಲು ಹೊಡೆಯುವದು

ಎಡೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿ

ರಾಶಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು

ಕುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದು

ಬೀಸುತ್ತಿರುವುದು

ಕುಳಿತು ಪುಗಡಿ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ

ಭೂತೇರ ಕುಣಿತ

ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬ

ಅರಸಿನ ಹಚ್ಚುವ ರೀತಿ

ಬೀದರಿನ ಬಿದ್ರಿ ಕಲೆ